O MIE ȘI UNA DE NOPȚI

O MIE ŞI UNA DE NOPŢI

Volumul 3

(Nopţile 45-129)

CUPRINS:

POVESTEA CU SULTANUL OMAR AL-NEMAN ŞI CU CEI DOI FII AI SĂI, MINUNAŢII ŞARKAN ŞI DAUL'MAKAN 3
POVESTEA MORŢII SULTANULUI OMAR AL-NEMAN ŞI SPUSELE DE MINUNARE DE DINAINTEA EI 129
Spusele copilei dintâi 130
Spusele celei de a doua copile 132
Spusele celei de a treia copile 134
Spusele celei de a patra copile 134
Spusele celei de a cincea copile 137
Spusele bătrânei 139
POVESTEA MĂNĂSTIRII 168
POVESTEA CU AZIZ ŞI AZIZA ŞI CU FRUMOSUL DlADEM, FECIORUL DE ŞAH 198
POVESTEA FRUMOSULUI AZIZ 219

POVESTEA CU SULTANUL OMAR AL-NEMAN ŞI CU CEI DOI FII AI SĂI, MINUNAŢII ŞARKAN ŞI DAUL'MAKAN.

Atunci Şeherezada îi spuse sultanului Şahriar:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că în cetatea Bagdadului, după domnia multor califi şi înainte de cea a multor altora, a fost un sultan pe care îl chema Omar Al-Neman1. Era de o putere năprasnică şi îi biruise pe toţi hosroii cu putinţă şi îi îngenunchease pe toţi chezarii2 câţi vor fi fost. Şi-aşa era de pojarnic, încât focul care dă căldură îi era de prisos! Cât nimenea nu putuse să-i fie pe potrivă în luptele de întrecere de pe meidanele de călărie şi aprig cât, dacă îl cuprindea mânia, nările lui vărsau pară de scântei.

Cucerise toate daturile şi îşi întinsese stăpânirea peste toate cetăţile de scaun. Supusese, cu ajutorul lui Allah, toată omenirea şi îşi împinsese armiile-i biruitoare până pe pământurile cele mai îndepărtate. Ţinea sub domnia lui şi Răsăritul şi Apusul şi, printre alte multe ţări, Indul, Sindul, Chitaiul, Iemenul, Hedjazul, Habişul, Pământurile Negre, Siria, Rumul, meleagurile de la Diarbekar, precum şi toate ostroavele de pe mări şi toate râurile cele vestite câte se află pe pământ, precum Seihunul şi Djeihunul3, Nilul şi Eufratul. Trimisese olăcari până la marginile pământului spre a-i aduce ştiri apriate despre faptele şi despre şireteniile din împărăţia sa; şi toţi olăcarii s-au întors să-i aducă vestea că lumea întreagă îi este supusă şi că toţi craii primesc cu cinstire să i se închine. La rându-i, şi el îşi deşternu asupra lor a tuturora milele dărniciei şi îi scaldă în valurile mărinimiei sale; şi făcu să se înstăpânească între ei înţelegerea cea dulce şi încrederea; întrucât mărinimos era, şi cu suflet mare, într-adevăr.

Încât din toate părţile curgeau spre scaunul lui de domnie darurile şi peşcheşurile, precum şi haraciurile pământului în larg şi în lung. Întrucât stăpân drept era, şi iubit foarte, într-adevăr.

Or, sultanul Omar Al-Neman avea un fiu pe care îl chema Şarkan4. Şi pe Şarkan îl chema aşa întrucât se răzvădise ca o minune dintre minunile de pe acele vremi, şi îi întrecuse cu voinicie până şi pe vitejii cei mai cutezători, doborâţi de el în luptele de întreceri, şi mânuia de-a mirărilea şi lancea, şi paloşul, şi săgeata, încât părintele lui îl iubea cu o dragoste până peste poate şi fără de pereche, şi îl socotea urmaşul său în scaunul de domnie al împărăţiei. Era lucru neîndoielnic, într-adevăr, că acel uluitor Şarkan, de-abia ajuns la vârsta de bărbat de douăzeci de ani, cu ajutorul lui Allah, văzuse cum se închină toate capetele dinaintea faimei lui, într-atâta de împodobit era cu vitejie şi cutezanţă, şi într-atâta strălucea de slava isprăvilor lui. Că şi spărsese multe băştii, şi supusese multe olaturi, şi îşi deşternuse

faima pe tot întinsul lumii; şi sporea fără de contenire în mândră fală şi în puternicie.

Caci sultanul Omar Al-Neman nu mai avea nici un alt copil decât pe Şarkan. Dreptu-i că, precum îngăduiesc Cartea şi Sunnaua avea patru neveste legiuite; dar numai una dintre ele fusese rodnică, pe când celelalte trei erau sterpe. Şi-apoi, în afară de cele patru soţii legiuite, care sălăşluiau chiar în sarai, sultanul Omar mai avea trei sute şaizeci de cadâne, tot atâtea câte zile are anul copft5; şi fiecare dintre acele femei era de alt neam. Şi dăruise fiecăreia câte un iatac anume şi aparte; iar acele iatacuri aparte erau rânduite în douăsprezece clădiri, precum lunile anului, şi toate erau zidite în chiar curtea saraiului; şi fiecare dintre cele douăsprezece clădiri adăpostea câte treizeci de cadâne, fiecare în iatacul ei; astfel că erau trei sute şaizeci de iatacuri osebite. Or, sultanul Omar hărăzise, în toată dreptatea, câte o noapte din an fiecăreia dintre cadânele sale, pe rând; şi se desfăta astfel numai o noapte pe an cu fiecare cadână, pe care nu o mai vedea decât în anul următor. Şi sultanul Omar nu conteni să se poarte aşa de-a lungul unui lung răspăs de vreme; şi, de altminteri, de-a lungul vieţii lui toate. Drept aceea ajunsese vestit pentru înţelepciunea sa minunată şi pentru bărbăţia sa.

Or, într-o zi, cu îngăduinţa Atoatechivernisitorului, una dintre cadânele sultanului Omar rămase grea; iar plodirea ei fu numaidecât aflată de tot saraiul; şi ajunse vorba şi la sultan, care se voioşi până peste marginile voioşiei şi strigă:

— Vrear-ar Allah ca toată seminţia şi toată plodirea mea să fie întocmite numai din copii de parte bărbătească!

Pe urmă porunci să se scrie într-un catastif ziua plodirii, şi începu s-o potopească pe cadâna aceea cu toate felurile de cinstiri şi de daruri. Într-acestea, Şarkan, fiul sultanului…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se apropie dimineaţa şi, sfioasă, îşi amână povestitul pe a doua zi.

Dar când fu cea de a patruzeci şi cincea noapte spuse:

Într-acestea, Şarkan, fiul sultanului, află şi el vestea despre plodirea cadânei şi căzu într-o mâhnire mare, mai cu seamă gândind că noul venit ar putea să-i primejduiască moştenirea la scaunul de domnie; şi hotărî în sineşi să-l sugrume fără de şovăire pe copilul cadânei, dacă va fi un copil de parte bărbătească. Iac-aşa cu Şarkan!

Caci cât despre cadână, aceasta era o tânără roabă grecoaică pe care o chema Safia. Fusese trimisă peşcheş sultanului Omar de către domnul grecilor de la Chezareea6, cu o sumedenie de alte lucruri falnice. Dintre toate roabele tinere din sarai, ea era de departe cea mai frumoasă, de bună seamă, şi cea mai nurlie la chip, şi cea mai gingaşă la boiu, şi cea mai blagoslovită în şolduri şi în umeri. Pe lângă astea, era dăruită şi cu o deşteptăciune rară, şi cu haruri nu prea de obşte; şi ştia, de-a lungul nopţilor pe care sultanul Omar le petrecea acum cu ea, să-i spună nişte vorbe tare dulci, ce-i zădărau simţurile şi îl desfătau până în mădularele toate, vorbe pârdalnice şi afumate, tare pojarnice şi deşucheate. Şi nu mai conteni până ce veni sorocul de a plodi. Se sui atunci în scaunul de rodire, pradă durerilor de plodire, şi începu să se roage la Allah cu scrâşnire, şi Allah o ascultă, fără şovăire şi cu grăbire7.

La rându-i, sultanul Omar poruncise unui hadâmb să vină să-i vestească numaidecât naşterea pruncului, precum şi dacă era băiat ori fată; iar Şarkan, la rându-i, nu pregetă să-i poruncească unui alt hadâmb tot asemenea. Aşa că, de cum Safia născu, moaşele şi luară copilul şi îl cercetară şi, văzând că era fată, se grăbiră să dea de ştire tuturor celor de faţă, precum şi hadâmbilor, spunând:

— E fată! Şi chipu-i e mai strălucit ca luna!

Atunci hadâmbul sultanului zori să ducă vorbă stăpânului său; iar hadâmbul lui Şarkan alergă şi el să vestească ştirea; şi Şarkan se bucură până peste poate.

Dar de-abia plecară hadâmbii, că Safia le şi spuse moaşelor:

— Uf! aşteptaţi! simt că lăuntrurile mele mai cuprind încă ceva.

Pe urmă fu iarăşi apucată de „ah” -uri şi de „uf” -uri şi de durerile facerii; apoi, cu ajutorul lui Allah, născu într-un sfârşit un al doilea prunc. Şi moaşele se aplecară iute şi cercetară plodul, iar acesta era un plod de parte bărbătească, asemănător cu luna plină, cu o frunte strălucind de albă şi cu nişte obraji trandafiri înfloriţi, încât se bucurară foarte roabele, însoţitoarele şi toate cele poftite acolo; şi, îndată după uşurarea Safiei, toate muierile într-un glas umplură saraiul cu ţipete lungi de bucurie pe glasul cel mai ascuţit, şi în asemenea chip, încât toate celelalte cadâne auziră, şi pricepură, şi se ugiliră de zavistie şi de ciudă.

Cât despre sultanul Omar Al-Neman, de cum află ştirea, îi mulţumi lui Allah, în bucuria lui, şi se scula şi alergă la iatacul Safiei, şi se duse lângă ea şi îi luă capu-ntre mâinile lui şi o sărută pe frunte. Pe urmă se plecă peste noul născut şi îl sărută; şi pe dată roabele toate băturâ voioase din dairale, iar lăutăresele ciupiră strunele cele dulci sunătoare, şi cântăreţele cântară cântecele precumu-i datina.

După care sultanul porunci ca nou-născutul să se numească Daul'makan, iar fata Nozhatu'zaman8. Şi toţi se temeniră şi răspunseră cu ascultare şi cu supunere.

Pe urmă sultanul alese doicile şi slujnicele pentru cei doi sugari, precum şi roabele şi însoţitoarele; pe urmă porunci să se aducă la toată lumea din sarai vinuri, băuturi, şi parfumuri, şi multe alte lucruri pe care limba ar fi neînstare să le pomenească.

Când aflară ştirea despre naşterea aceea îngemănată, locuitorii Bagdadului împodobiră şi luminară cetatea şi dădură dovezi mari de mulţumire. Pe urmă veniră emirii, vizirii şi mai-marii împărăţiei şi îşi deşternură închinăciunile şi firitiselile dinaintea sultanului Omar Al-Neman, pentru naşterea fiului său Daul'makan şi a fiicei sale Nozhatu. Iar

sultanul le mulţumi şi îi dărui cu haine de fală, şi îi potopi cu hatâruri şi cu mile, şi le făcu tuturor celor de faţă peşcheşuri mari, atât celor de vază cât şi celor de rând din gloată. Şi nu conteni astfel până ce se scurseră patru ani. Şi în toată vremea aceasta nu lăsa să treacă măcar o zi fără a trimite să i se aducă ştiri despre Safia şi despre copii; şi nu lipsi a-i trimite Safiei o grămadă de giuvaieruri, de odoare, de haine, de mătăsuri, şi de aur, şi de argint, şi de minunăţii; şi avu grijă mai ales să încredinţeze creşterea copiilor şi vegherea lor celor mai credincioşi şi celor mai pricepuţi dintre slujitorii săi.

Şi-aşa! Iar Şarkan, care se afla departe să se războiască şi să se înfrunte, să cuprindă cetăţi şi să strălucească în bătălii, să lupte şi să biruie pe voinicii cei mai viteji, nu aflase din gura hadâmbului său decât despre naşterea soră-sii Nozhatu! Iar despre naşterea fratelui său Daul'makan, întâmplată după plecarea hadâmbului, nimeni nu se gândise să-l vestească.

Într-o bună zi, pe când sultanul Omar Al-Neman şedea pe scaunul său de domnie, cămăraşii de la sarai intrară şi sărutară pământul dintre mâinile lui şi spuseră:

— O, Măria Ta, iacătă că ne vin nişte trimişi de la riga Afridun, domnul rumilor şi al Constantiniei celei Mari9. Şi năzuiesc a fi primiţi de tine ca să-i asculţi şi să-şi aştearnă plecăciunile între mâinile tale. Aşa că, dacă vrei să le dai îngăduinţa, avem să-i poftim a intra; de nu, nevoinţa ta faţă de ei va fi fără de crâcnire!

Iar sultanul dădu îngăduinţa.

După ce trimişii intrară, sultanul îi întâmpină cu bunăvoinţă, îi pofti să se apropie, le ceru ştiri despre sănătatea lor şi îi întrebă despre temeiul venirii lor. Ei atunci sărutară pământul dintre mâinile sale şi spuseră:

— O, preamărite şi preaslăvite doamne, cu suflet preaînălţat şi mărinimos fără de margini, află că acela care ne-a trimis către tine este domnul nostru Afridun10, stăpânul ţării Greciei, şi al Ioniei, şi al tuturor armiilor din

părţile creştineşti, şi a cărui cetate de scaun este cetatea de la Constantinia. El ne-a dat sarcina să te prevestim că are să purceadă un război amarnic asupra unui asupritor crunt, domnul Hardobiu, stăpânul Chezareei. Pricina războiului este următoarea: o căpetenie de triburi arăbeşti a găsit, într-o ţară de curând cucerită, o comoară din leaturile duse, de pe vremea lui El-Iskandar Cel-Cu-Două-Coarne11; comoara aceea cuprindea odoare fără de socoată şi a căror preţuire nici baremi nu ar fi cu putinţă; printre multe alte minunăţii, cuprindea şi trei geme rotunde, mari cât ouăle de struţ, frumoase şi albe, nestemate fără de meteahnă şi fără de cusur, şi care întreceau ca frumuseţe şi ca preţ toate nestematele de pe pământ şi din ape. Acele trei geme scumpe erau străpunse prin mijlocul lor, spre a fi înşiruite pe un şiret şi a sluji de gherdan. Aveau cioplite pe ele, în slove ioneşti12, nişte însemne tainice; da se ştia că purtau în ele virtuţi multe, dintre care unul dintre cele mai mărunte rosturi era de a feri pe oricine le-ar fi purtat de toate bolile şi mai cu seamă de friguri şi de fierbinţeli. Mai ales nou-născuţii erau ocrotiţi de acele puteri. Încât căpetenia arăbească, dacă oblici atari minunate rosturi, şi dacă se ispiti de toate celelalte însuşiri tainice, gândi că acela era pentru el prilejul cel mai bun de a dobândi hatârurile domnului nostru, şi se socoti numaidecât să-i trimită în dar cele trei geme scumpe, precum şi o mare parte din comoara vrăjită. Aşa că porunci să se pregătească două corăbii, una încărcată cu odoare şi cu cele trei geme scumpe, menite ca peşcheş domnului nostru Afridun, iar alta încărcată cu inşi meniţi să însoţească acea comoară de preţ şi s-o apere de lovirile hoţilor sau ale vrăjmaşilor. Dar căpetenia de arabi era încredinţată că nimeni nu va cuteza să lovească, fie în el de-a dreptul, fie în lucrurile trimise de el şi menite preaputernicului domn al nostru Afridun, mai cu seamă că drumul ce aveau să-l urmeze corăbiile era pe mare, la capătul căreia se afla Constantinia. Încât, de cum fură gata de plecare, cele două corăbii puseră pânzele spre

ţărmul nostru. Dar într-o zi în care poposiseră la un chei, nu departe de ţara noastră, deodată nişte oşteni greci de-ai supusului nostru Hardobiu, domnul din Chezareea, îi potopiră şi îi jăpciuiră de toate bogăţiile câte le aveau, comorile adunate şi lucrurile minunate şi, printre altele, şi cele trei geme scumpe; pe urmă îi omorâră pe toţi şi puseră stăpânire pe corăbii. Când faptul ajunse la ştirea domnului nostru, acesta trimise pe dată asupra lui Hardobiu un trup de oaste care fu nimicit; trimise atunci al doilea trup, care fu aşijderea nimicit. Atunci domnul nostru Afridun fu cuprins de o mânie mare şi jură că are să se aşeze el însuşi în fruntea tuturor armiilor sale strânse la un loc şi că nu are să se întoarcă până ce nu va spulbera cetatea Chezareea, nu va vântui toată împărăţia lui Hardobiu şi nu va nărui din temelii până în creştet toate târgurile de sub oblăduirea lui. Or, acuma, o, sultane plin de slavă, venim să căutăm ajutorinţă de la tine şi să cerşim prielnica şi puternica ta sprijuinţă. Şi, ajutându-ne cu silele şi cu oştenii tăi, nu ai decât a-ţi spori slava şi a te falnici în vitejii. Şi iată că domnul nostru ne-a încărcat cu grele daruri de toate felurile, spre cinstirea mărinimiei tale, şi te roagă neabătut să-i faci hatârul de a le privi cu ochi buni şi de a le primi cu inimă largă!

Cu vorbele acestea, solii tăcură, şi se temeniră, şi sărutară pământul dintre mâinile sultanului Omar Al-Neman.

Şi iacătă din ce erau alcătuite acele daruri ale domnului Afridun, stăpânul Constantiniei…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a patruzeci şi şasea noapte spuse:

Şi iacătă din ce erau alcătuite acele daruri ale domnului Afridun, stăpânul Constantiniei:

Erau cincizeci de fete fecioare, mândreţele cele mai mândre dintre fetele din Grecia. Erau apoi cincizeci de băieţi, aleşi dintre cei mai chipeşi din ţara rumilor; şi fiecare dintre acei băieţi minunaţi era îmbrăcat cu un

caftan bogat, cu mâneci largi, numai din mătase în băteli de zarafir cu închipuiri zugrăvite, şi cu brâu de aur cu înflorituri de argint, sub care se îmbina o fustanea din două foi nepotrivă, tot numai din zarafir şi din catifea; şi fiecare dintre ei avea la urechi câte un cercel de aur în care spânzura câte un mărgăritar alb şi rotund, preţuind mai bine de o mie de miscali13 de aur. Iar fetele, de altminteri, purtau şi ele asupra lor odoare fără de socoată.

Aşa cu cele două peşcheşuri de frunte. Da erau şi alte daruri, de o bogăţie mare, care întru nimic nu făceau de ocară darurile înşiruite.

Încât sultanul Omar Al-Neman le primi nu fără desfăt, şi porunci să li se dea solilor toate cinstirile cuvenite. Pe urmă hotărî să se adune toţi vizirii săi spre a avea părerea lor despre cererea de ajutorare a domnului Afridun al Constantiniei. Atunci se ridică dintre ei un bătrân falnic, preacinstit de toţi şi iubit aşijderea; era vizirul cel mare, şi îl chema Dandan14. Aşadar vizirul cel mare Dandan spuse:

— Dreptu-i, o, sultane al slavei, că acel rigă Afridun, stăpânul Constantiniei celei Mari, este un creştin, ghiaur şi necredincios legii lui Allah şi a Proorocului său (asupra-i fie rugăciunea şi pacea!) şi neamul lui este neam de ghiaur. Iar acela asupra căruia ne cere ajutorinţă este aşijderea un necredincios şi un ghiaur. Încât daravelile lor nu îi privesc decât numai pe ei şi nu ar avea de ce să-i tulbure şi să-i atingă pe drept-credincioşi. Dar eu, oricum, te îndemn să dăruieşti ajutorinţa ta domnului Afridun şi să-i trimiţi o oaste mare, în fruntea căreia să-l pui pe fiul tău Şarkan, care tocmai s-a întors din războielile lui falnice. Şi chibzuinţă aceasta pe care ţi-o înfăţişez este bună pe două temeiuri: cel dintâi este că domnul rumilor iacătă că ţi-a trimis solii săi încărcaţi cu darurile pe care le-ai primit, iar el îţi cere sprijin şi ocrotinţă; cel de al doilea este că, întrucât nu avem a ne teme cu nimic de riga acela mărunt de la Chezareea, ajutorându-l pe Afridun să-şi biruiască vrăjmaşul, vei trage din fapta aceasta nişte dobânzi

strălucite şi vei fi socotit ca adevăratul biruitor. Iar asemenea ispravă se va afla în toate ţările şi va răzbate până la Magreb15. Şi atunci craii Apusului au să caute prietenia ta şi au să-ţi trimită sodom de peşcheşuri de toate soiurile, şi daruri fără de asemuire.

După ce ascultă vorbele vizirului său cel mare Dandan, sultanul Omar Al-Neman arătă o mulţumire mare, le găsi mult vrednice de încuviinţare şi îl cinsti cu un caftan de fală, spunându-i:

— Eşti cu adevărat bine rostuit spre a fi chibzul şi sfatul sultanilor! încât este de toată nevoia ca tu să te afli în fruntea oastei, în rândul dintâi; iar cât despre fiul meu Şarkan, el are să căpitănească numai oastea de acoperire.

Apoi sultanul Omar porunci să vină fiul său Şarkan, îi spuse toată povestea, îi istorisi ce spuseseră trimişii şi ce sfat dase vizirul cel mare Dandan, şi îl îndemnă să-şi facă rostuirile de plecare şi să nu uite a le împărţi oştenilor milele obişnuite şi darurile, după ce îşi va fi ales acei oşteni unul şi unul dintre cei mai buni din toată oastea, şi îşi va fi întocmit astfel un pâlc de zece mii de călăreţi, cu tot tacâmul, şi tari la necazuri şi la osteneli. Iar Şarkan se supuse cuviincios vorbelor părintelui său Omar Al-Neman, şi se sculă pe dată şi alese dintre oştenii săi zece mii de călăreţi plini de fălnicie, cărora le împărţi din belşug aur şi bogăţii, şi le spuse:

— Vă dau acum trei zile întregi de odihnă şi de slobozenie!

Iar cei zece mii de viteji sărutară pământul dintre mâinile lui, şi ieşiră, potopiţi de daruri, să se întremeze şi totodată să se întocmească de plecare.

Şarkan intră atunci în chelarul în care se aflau haznalele vistieriei, mormanele de arme şi de zephanele16, şi alese armele cele mai frumoase, cu încrustături de aur şi cu scrisuri pe fildeş şi pe abanos, şi luă tot ce cheful şi pofta îl ispitiră. Pe urmă se duse la grajdurile saraiului, în care se aflau laolaltă caii cei mai frumoşi din Nedjed şi din Arabia, care fiecare îşi purta agăţată la gât înscrisa spiţei neamului,

într-o pungă de piele înhorboţită cu mătase şi cu zarafir şi împodobită cu nestemate de peruzea. Acolo alese caii din neamurile cele mai vestite, iar pentru sine luă un cal cu părul luciu, cu ochii bulbucaţi, cu copitele tari, cu coada groasă şi falnică, şi cu urechile gingaşe ca ale gazelelor. Şi calul acela era un peşcheş făcut lui Omar Al-Neman de către un şeic al unei preaputernice seminţii de arabi; şi era un cal din soiul seglaui-jedran.17

Iar când cele trei zile se scurseră, oştenii se strânseră, în bună rânduială, afară din cetate; şi ieşi de asemenea şi sultanul Omar Al-Neman spre a-şi lua rămas-bun de la fiul său Şarkan şi de la vizirul cel mare Dandan. Şi se duse la Şarkan, care sărută pământul dinainte-i, şi îi dărui şapte haznale18 pline ochi cu galbeni, şi îl povăţui să ceară totdeauna sfatul înţeleptului vizir Dandan. Iar Şarkan ascultă cuviincios şi făgădui părintelui său întocmai. Atunci sultanul se întoarse către vizirul Dandan şi i-l dădu în seamă pe fiul său Şarkan şi pe oştenii lui Şarkan.

Iar vizirul sărută pământul dintre mâinile sultanului şi răspunse:

— Ascult şi mă supun.

Pe urmă Şarkan, sub ochii sultanului şi ai vizirului, sări pe calul său seglaui-iedran, şi porunci să treacă pe dinainte-i capii cei mai de seamă ai oştii sale, precum şi cei zece mii de călăreţi. Pe urmă sărută mâna sultanului Omar Al-Neman şi, însoţit de vizirul Dandan, dădu pinteni calului. Şi purceseră înainte, şi plecară în duruitul tamburelor de război şi în viforul de tilinci şi de trâmbiţe. Iar deasupra lor se învâlvorau steagurile şi bairacurile şi se zbăteau în vânt prapurii şi flamurile.

Iar solii slujeau de călăuze. Şi plecară la drum şi merseră astfel cât ţinu ziua aceea, apoi toată ziua următoare, şi celelalte zile, şi aşa vreme de douăzeci de zile. Şi nu se opreau decât noaptea, pentru odihnă. Şi, într-un sfârşit, ajunseră într-o vale largă, acoperită de păduri şi plină de ape susurânde. Şi, întrucât era pe înnoptate, Şarkan

porunci popas, şi vesti că masul are să fie de trei zile. Şi călăreţii descălecară şi ridicară corturile şi se revărsară în toate părţile, şi în dreapta şi în stânga. Iar vizirul Dandan puse să i se aşeze cortul chiar la mijlocul văii, şi lângă el alături corturile trimişilor domnului Afridun de la Constantinia.

Ast timp, Şarkan aşteptă ca toţi oştenii să se împrăştie şi le porunci străjerilor lui să-l lase singur şi să se ducă la vizirul Dandan. Pe urmă dădu frâu slobod bidiviului şi purcese să cerceteze valea toată, şi astfel să pună în fapt sfaturile tătâne-său, care îl povăţuise vajnic să-şi ia toate scutelile când se vor apropia de ţara rumilor, neprieteni ori prieteni. Şi nu conteni, mereu călare în şaua calului, să bată valea de jur împrejur, până ce se scurse sfertul dintâi al nopţii. Atunci somnul i se pogorî greu peste pleoape, şi Şarkan nu mai fu în stare să meargă în goană. Şi, cum avea deprinderea să doarmă de-a călare, îşi lăsă calul la pas şi adormi.

Calul urmă să meargă aşa până pe la nămiez de noapte şi, deodată, în mijlocul unei sihăstrii împădurite, se opri şi bătu cu copita în pământ. Iar Şarkan se trezi şi se pomeni între copacii pădurii, care la ceasul acela erau învăluiţi de lumina lunii. Şi Şarkan se tulbură până peste poate, văzându-se în inima acelui loc pustiu; şi rosti cu glas tare vorba care îmbărbătează: „Nu este putere şi tărie decât întru Allah Preaînaltul!” Şi pe dată îşi simţi sufletul uşurat şi nemaiînfricoşat de fiarele codrului, pe când dinainte-i luna vrăjită lumina poiana; şi aşa de frumoasă se făcea poiana, încât părea una dintre poienile raiului. Şi Şarkan auzi, parcă pe undeva pe aproape, nişte vorbe dulci până peste fire, şi un glas desăvârşit de frumos, şi nişte râsete. Şi ce râsete! Muritorii, de le-ar fi auzit, şi-ar fi pierdut minţile de dorul de a le sorbi de pe chiar gura aceea, şi apoi să moară.

Atunci Şarkan sări jos de pe cal şi se strecură printre copaci, în căutarea glasurilor; şi merse până ce ajunse pe malul unui râu argintiu, cu apa jucăuşă, şi curgătoare, şi

susurândă; şi la cântecul acela al apei răspundeau glasul limpede al păsărilor, şi bocetele ameţite ale gazelelor, şi îngânatul rostit de toate jivinele; şi toate laolaltă alcătuiau un cântec lin şi plin de vrajă. Şi locul însuşi era înborboţit şi presărat cu flori şi cu ierburi, precum spune poetul:

Nu e frumos pământul, o, bucuria mea, Decât sub mândrul florilor covor!

Şi nici izvorul nu-i frumos decât când este logodit cu flori.

Mărire celui care-a izvodit Pământ şi flori, şi apă de izvoare, Şi care, dragostea mea, te-a sădit între izvoare şi-n potop de floare.

Şi Şarkan se uită şi văzu pe malul dimpotrivă înălţându-se luminată de lună faţa unei mănăstiri albe, străjuită de un turn măreţ ce spinteca văzduhurile. Şi mănăstirea aceea îşi scălda piciorul în apele vii ale izvorului; şi, dinaintea ei, se întindea o pajişte pe care şedeau zece fecioare ce o înconjurau pe cea de a unsprezecea. Cât despre cele zece fete, erau ca nişte lune, înveşmântate în nişte haine uşoare, şi largi, şi dulci, şi toate erau fecioare şi răpitoare, precum de altminteri spun şi stihurile poetului:

Neprihănite trupuri de fecioare revarsă-n toată pajiştea lumini, Iar pajiştea de-un freamăt lung tresare.

Cu mijloc şui, cu paşi mărunţi şi lini, O, fete sfinte, treceţi vrăjitoare pe sub copacii de visare plini;

Iar pajiştea-i o lungă-nfiorare.

Cad peste umeri despletite plete cum cad ciorchinii de pe viţa bună.

Bălaie, negre – valuri deşuchete pe umeri de zăpadă se adună.

Ah, fermecate, vrăjitoare fete, Cu ochi adânci, ca de-o ispită grea, Zvârlind asupra-mi cu amară sete săgeţile de foc – pieirea mea!

Cât despre cea pe care o înconjurau cele zece tinere roabe albe, aceea era ca luna plină, aidoma. Sprâncenele-i erau meşteşugit arcuite, fruntea-i precum lucirea dintâi a dimineţii, pleoapele-i înhorboţite cu nişte gene catifelate şi

întoarse, iar zulufii-i de la tâmple erau răsuciţi în cârlionţi vrăjitori; şi în totului tot era atâta de desăvârşită în haruri precum o zugrăveşte poetul în stihurile acestea:

Semeaţă mă priveşte, dar cu ce ochi sumeţi!
Ce dreaptă-i e privirea şi grea de frumuseţi!
Ah, drepte lăncii crunte, ah, grele, voi, săgeţi!
Şi iată! Se iveşte uimitelor priviri!
Obrajii ei sunt floare de nea şi trandafiri!
Le ştiu şi frăgezimea şi dulcile sclipiri!
Şi iată-i cârlionţul cel negru, răsucit pe albul frunţii:
noapte ce-nvăluie tihnit seninul dimineţii pe cerul năzărit.

Şi ea era aceea al cărei glas îl auzise Şarkan. Şi ea vorbea acuma şi le spunea pe arăbeşte, râzând întruna, roabelor celor tinere ce se aflau dinainte-i:

— Pe Mesia! ceea ce faceţi voi, pezevenchelor, e o treabă nu tocmai desfătătoare, ba chiar siloasă. Dacă vreuna dintre voi se mai înhăitează la ea, am s-o leg cu chiar cingătoarea sa şi am s-o bat la poponeţ!

Pe urmă râse şi grăi:

— Ia să vedem, copilelor, care dintre voi ar putea să mă biruiască în luptă! Cele care se îmbie nu au decât să se scoale şi să vină, până a nu asfinţi luna şi a nu se ivi dimineaţa!

Atunci una dintre fete se ridică şi vru să încerce a lupta cu stăpână-sa; dar fu doborâtă repede; pe urmă o a doua, şi o a treia, şi toate aşijderea. Şi, cum puiandra birui şi, drept preţ al biruinţei, urma să facă cu fetişcanele ceea ce avea să facă, deodată, din pădure, se ivi o femeie bătrână care veni la ceata muchelefă a tinerelor luptătoare şi, vorbindu-i tinerei biruitoare, îi spuse:

— Ce vrei să faci, o, păcătoaso şi deşucheato, cu fetele astea? Şi cugeţi oare că ai dobândit vreo biruinţă grozavă doborând nişte copile nevolnice? Dacă chiar ştii să lupţi, iacătă-mă dinainte-ţi! Sunt bătrână, da tot mai pot să-ţi vin de hac! Haide, dară! La luptă!

Atunci tânăra cea biruitoare, măcar că se umpluse de mânie, se stăpâni şi zâmbi şi îi spuse babei:

— O, stăpână a mea, Mumă-a-Prăpădurilor19! pe Mesia! Chiar vrei să lupţi cu mine, ori numai ai vrut să şuguieşti?

Bătrâna răspunse:

Ba deloc! e de adevărat.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă, şi tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a patruzeci şi şaptea noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că bătrâna Mumă-a-Prăpădurilor zise:

— Ba deloc! e de adevărat!

Atunci frumoasa biruitoare zise:

— O, stăpână a mea, Mumă-a-Prăpădurilor, dacă chiar eşti în putere să lupţi, braţul meu are să ţi-o dovedească!

Zise, şi sări la baba pe care mânia o sugrumase la atari vorbe şi căreia toate firele de păr de pe trup i se zbârliseră ca ghimpii de arici. Şi bătrâna zise:

— Pe Mesia! Nu avem să luptăm amândouă decât goale goluţe!

Şi bătrâna zbrehuie se dezbrăcă grabnic de toate hainele şi îşi scoase nădragii pe care îi zvârli hăt încolo, şi numai se încinse peste mijloc cu o năframă, deasupra de buric; şi se arătă astfel în toată scârbavnica ei urâţie, şi semăna cu un şarpe tărcat cu negru şi cu alb. Pe urmă se înturnă către copilandră şi îi spuse:

— Ce mai aştepţi de nu faci ca mine?

Atunci fetişcana îşi întinse mâinile şi, una câte una, îşi scoase cu gingăşie hainele, iar la urmă de tot şalvarii de mătase neprihănită. Şi-atunci, de dedesubt, cioplite din marmură, coapsele i se iviră în slava lor, deasupră-le cu muncelul cel dulce, şi strălucitor, şi rotunjit, şi falnic, şi cu pintenul cel înmiresmat de gropiţe trandafirii, revărsând o mirozna de musc, ca un strat de dediţei; şi cu pieptul împodobit cu două rodii gemene, rotunjite împărăteşte şi încununate cu bumbii lor.

Şi deodată cele două luptătoare se înlănţuiră îndoindu-se.

Iac-aşa! Şi Şarkan privea de-o parte urâţenia bătrânei, şi râdea; şi, de cealaltă, desăvârşirile copilei luptătoare cea cu mădulare ispitite. Şi îşi ridică fruntea spre cer şi ceru fierbinte de la Allah biruinţa tinerei asupra bătrânei.

Şi iacătă că, de la cea dintâi înlănţuire, tânăra luptaşă se desfăcu lesne şi, cu mâna stângă, o apucă pe bătrână pe după gât şi îşi înfipse mâna dreaptă în despicătura dintre coapsele ei, şi o săltă în sus şi o zvârli la picioarele sale pe pământ, unde baba căzu amarnic pe spate, zvârcolindu-se. Şi, din căzătură, picioarele i se răscrăciră în sus şi dezvăluiră în toată hâzenia amănuntele împăroşate ale pielii ei bătucite. Atunci baba trase două răsuflături năprasnice, una ridicând un nor de pulbere, iar cealaltă suind ca un stâlp de fumegai către cer. Iar luna din slavă lumina priveliştea toată!

Atunci Şarkan fu cuprins de un râs năvalnic şi înfundat, de se prăvăli pe spate. Dar se sculă la loc şi îşi zise: „Chiar că babei i se cuvine numele de Muma-Prăpădurilor! Este, precum văd, o creştină, de altminteri, ca şi tânăra biruitoare şi ca şi celelalte zece fetişcane.” Pe urmă veni ceva mai aproape de locul luptei şi văzu pe luptătoarea cea tânără cum aruncă un zaimf de mătase subţire peste golătatea bătrânei şi cum o ajută să-şi pună iarăşi hainele pe ea şi cum îi zice:

— O, stăpână a mea, iartă-mă, căci dacă m-am luptat cu tine am făcut-o spre a-ţi cinsti voia; dar tot ce a mai urmat nu a fost din vina mea; şi, dacă ai căzut, asta-i întrucât mi-ai alunecat din mâini. Şi, mulţumită lui Allah, nu ai nici o vătămătură.

Da bătrâna nu răspunse nimic şi, plină de buimăcie, se depărtă iute şi pieri în mănăstire. Şi pe pajişte nu se mai afla decât pâlcul celor zece copile care o înconjurau pe stăpâna lor cea tânără.

Iar Şarkan îşi zise în cugetul său: „Oricum ar fi ursita, ea slujeşte pururea la ceva! A fost scris ca eu să adorm pe cal

şi să mă trezesc tocmai aici, şi anume spre norocul meu. Întrucât nădăjduiesc că luptaşa cea nurlie şi cu vine desăvârşite, precum şi aceste zece soaţe ale ei, nu mai puţin îmbătătoare, au să slujească de păşune pojarului din jindul meu!” Şi încalecă pe calul său seglaui-jedran şi îl îndemnă către pajişte; şi îşi ţinea ridicată sabia trasă din teacă; şi calul ţâşni sprinten ca săgeata slobozită dintr-un arc strunit de o mână voinică. Şi iacătă-l pe Şarkan strigând pe pajişte:

— Allahu akbar! 20

La vederea lui, fetişcana se ridică iute, o luă la fugă către malul apei, care era lată de şase coţi şi, dintr-o săritură sprintenă, fu pe malul celălalt, dreaptă pe cele două picioare ale ei. Şi, cu glas dulce, ţipă:

— Da cine eşti tu de cutezi să vii aşa să ne tulburi joaca tainică, şi care nu te sfieşti să-ţi repezi asupră-ne spada ridicată, ca un ostăşoi din ostăşime? Spune-ne numaidecât de unde vii şi unde te duci; şi să fii cinstit în vorbele tale, întrucât minciuna ţi-ar fi păgubelnică; şi să ştii limpede că eşti într-un loc de unde a mai ieşi teafăr este un lucru tare îndoielnic, întrucât este destul să dau numai un strigăt pentru ca numaidecât să sară în ajutorul nostru patru mii de oşteni creştini, însoţiţi de căpeteniile lor! Aşa că spune-ne ce vrei. Iar dacă doar te-ai rătăcit prin pădure, avem să te ajutăm să-ţi găseşti iarăşi drumul. Grăieşte!

Când auzi vorbele mândrei luptaşe, Şarkan îi spuse:

— Sunt un străin, un musulman dintre musulmani. Nu m-am rătăcit nicidecum, ba dimpotrivă! Sunt chiar pe urmele unei prăzi de carne tânără, vrednică a răcori pojarul dorului meu, în noaptea aceasta, la lumina lunii! Şi tocmai iacătă zece roabe tinere care, pe Allah! tare îmi sunt pe chef, şi pe care am să le îndestulez straşnic întru totul. Şi, dacă vor fi mulţumite, le voi lua cu mine la ortacii mei.

Atunci fetişcana spuse:

— Ostăşoi neruşinat! află că păşunea de care vorbeşti nu este încă gata să cadă în mâinile tale! Şi, de altminteri, nu

asta-i ţinta ta şi, în pofida sfatului meu, iacătă că minţi!

El răspunse:

— O, hanâmă, atunci fericit cel care poate să se mulţumească, drept orice bucurie, numai cu Allah, şi care nu mai are în el nici o altă râvnă!

Ea spuse:

— Pe Mesia! ar trebui să chem încoace oştenii şi să-i pun să te prindă! Da mă ţine inima să fiu miloasă cu soarta celor străini, mai cu seamă când sunt, ca tine, tineri şi ispititori. Vorbeşti de o păşune pentru dorurile tale – bine! mă învoiesc! da numai dacă te dai jos de pe cal şi dacă te juri, pe credinţa ta, că nu ai să te slujeşti de armele tale împotriva noastră, şi că te învoieşti să te prinzi într-o luptă dreaptă cu mine. Dacă ai să mă pui la pământ, eu şi toate aceste copile vom fi ale tale, şi vei putea chiar să mă şi duci pe calul tău. Dar dacă tu vei fi cel biruit, vei fi tu rob la poruncile mele. Jură-te aşadar pe credinţa ta!

Şi Şarkan gândi în sineşi: „Copila asta habar n-are de tăria voiniciei mele şi că lupta ei cu mine este anapoda!” Pe urmă îi spuse:

— Îţi făgăduiesc, copilo, că nu am să mă ating de armele mele, şi că nu am să lupt cu tine decât în chipul în care vei vroi tu să lupţi. Dacă voi fi biruit, am galbeni destui spre a-mi plăti răscumpărarea; dar dacă eu voi fi biruitorul, atunci a te avea pe tine va fi o pradă vrednică de un împărat! Aşa că mă jur ţie pe volniciile Proroculuí! – asupra-i fie rugăciunea şi pacea lui Allah!

Iar copila spuse:

— Jură-te şi pe Acela care a pus sufletele în trupuri şi a dat oamenilor pravilele sale.

Şi Şarkan făcu jurământul.

Atunci copila îşi luă iarăşi avânt şi, cu o săritură sprintenă, sări peste apă şi se întoarse pe mal, în pajişte. Şi, râzând, îi spuse lui Şarkan:

— Chiar că mi-ar părea rău să te văd că pleci, o, stăpâne; da este spre binele tău: pleacă, dar! întrucât iată că zorii şi

oştenii vor veni, şi ai să cazi în mâinile lor. Căci cum ai să poţi să ţii piept oştenilor mei, tu, cel pe care numai una dintre roabele mele te-ar încovoia şi te-ar pune jos? Şi, cu vorbele acestea, tânăra luptaşă vru să plece spre mănăstire, fără a înnădi lupta de care vorbise.

Atunci Şarkan rămase nedumerit până peste fire şi, ca s-o oprească pe copilă, îi zise:

— O, stăpână a mea, dacă vrei, dă păcatelor lupta cu mine; da fie-ţi milă, nu pleca şi nu mă lăsa aici singur-singurel, pe mine, străinul cel plin de inimă!

Atunci ea zâmbi şi îi spuse:

— Şi ce vrei, o, tinere străin? Grăieşte, şi dorinţa ţi se va împlini!

El răspunse:

— Oare, după ce am călcat pe pământul tău, o, stăpână a mea, şi m-am îndulcit de dulceaţa gingăşiei tale, cum să plec fără a-ţi fi gustat bucatele ospeţiei? Şi iacătă-mă ajuns un rob dintre robii tăi!

Ea răspunse, stăruind în zâmbire:

— Drept spui, tinere străin, numai o inimă crudă şi lipsită de mărinimie se leapădă de oaspeţi. Aşa că fă-mi cinstea, doamne, de a primi găzduirea mea, iar locul tău va fi pe capul şi în ochii mei! Încalecă deci pe calul tău şi mergi alături de mine urmând malul apei: din ceasul de-acum eşti oaspetele meu!

Atunci Şarkan se umplu de bucurie şi încălecă pe calul său şi păşi la drum alături de fetişcană, urmat de toate celelalte, până ce ajunseră împreună la un pod durat din lemn de plop şi care se ridica şi se cobora cu ajutorul unor lanţuri şi al unor scripeţi, şi se aştern ea peste apă dinaintea porţii celei mari a mănăstirii. Atunci Şarkan descălecă de pe cal, iar copila o chemă pe una dintre însoţitoarele sale şi îi spuse în graiul grecesc:

— Ia calul şi du-l la grajduri, şi dă poruncă să nu-l lase să ducă lipsă de nimic.

Atunci Şarkan îi spuse copilei:

— O, sultană a frumuseţii, iată că ai ajuns să-mi fii un lucru sfânt, şi de două ori sfânt, datorită frumuseţii tale şi datorită găzduirii tale. Nu vrei, fără a mai face un pas înainte, să te întorci din cale şi să mergi cu mine în ţara musulmanilor, în cetatea mea, Bagdadul, unde ai să vezi destule lucruri minunate şi atâţia viteji fermecaţi? Şi atunci vei şti cine sunt eu. Hai, copilă creştină, vino la Bagdad!

La vorbele acestea ale lui Şarkan, frumoasa îi spuse:

— Pe Mesia! Te credeam cu mintea întreagă, o, flăcăule. Aşadar, răpirea mea o râvneşti? Şi anume la Bagdad vrei să mă duci, în cetatea aceea unde să cad în mâinile sultanului cumplit Omar Al-Neman, care are la aşternutul său trei sute şaizeci de cadâne ce sălăşluiesc în douăsprezece saraiuri, întocmai după numărul de zile şi de luni ale anului? Şi să-i slujesc o noapte poftele, ca apoi să fiu dată uitării? Şi astfel să se bucure el sălbăticeşte de tinereţea mea? Că sunt îngăduite la voi asemenea năravuri, o, musulmanule! Aşa că să nu mai vorbeşti în felul acesta şi să nu nădăjduieşti cumva că ai să mă îndupleci. De-ai fi tu însuşi Şarkan, fiul sultanului Omar Al-Neman, ale cărui oşti ştiu că se află pe pământul nostru, şi tot nu ţi-aş da ascultare! Ştiu, într-adevăr, că zece mii de viteji de la Bagdad, în frunte cu Şarkan şi cu vizirul Dandan, încalcă la ceasul acesta fruntariile ţării noastre mergând să se împreune cu oastea lui Afridun de la Constantinia. Şi, dacă aş vrea, m-aş duce numai eu singură în inima taberei lor şi cu chiar mâna mea i-aş ucide şi pe Şarkan şi pe vizirul Dandan: întrucât sunt vrăjmaşi nouă. Iar acum hai cu mine, o, străinule!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a patruzeci şi opta noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că fetişcana îi spuse lui Şarkan, pe care ea nici gând să-l ştie ca atare:

— Şi acum hai cu mine, o, străinule!

Iar Şarkan, dacă auzi cele spuse, se mohorî până peste poate aflând de vrăjmăşia mărturisită de copilă împotriva

lui, a vizirului Dandan şi a tuturor alor săi. Şi hotărât că, dacă nu ar fi ascultat decât de pornirea lui cea cruntă, s-ar fi dat în vileag şi ar fi înşfăcat-o pe puicană; dar fu oprit de datorinţele ospeţiei şi mai cu seamă de fermecătoria frumuseţii fetei şi prociti stihurile:

Chiar dacă frumuseţea te-mpinge în păcat, O mie de temeiuri te scot nevinovat.

Atunci fata străbătu agale puntea şi se îndreptă către mănăstire. Iar Şarkan păşea pe urma ei, şi se uita la spatele ei, şi îi vedea şoldurile falnice cum suie şi coboară ca valurile mării. Şi îi părea rău că nu era acolo şi vizirul Dandan, ca să se minuneze împreună cu el de fălnicia aceea. Şi cugetă la stihurile acestea pe care şi le prociti:

Priveşte-i coapsa de argint, senină, Şi-n ochii tăi uimiţi va să se-arate ca răsărind pe zare luna plină.

Priveşte-i şoldurile legănate, Şi ochii tăi vedea-vor cum se-mbină rotundurile falnice-mpreună, Ca-n slavă două jumătăţi de lună.21

Şi ajunseră la o intrare mare, cu arcuituri subţiri din marmură străvezie. Şi intrară şi ajunseră într-o sală lungă ce se întindea pe sub zece bolţi sprijinite pe pilaştri de alabastră. Şi în mijlocul fiecărei bolţi atârna o lampă făcută din piatră de cleştar, strălucitoare ca soarele. Acolo ieşiră dinaintea stăpânei lor zece slujnice tinere aducând făclii aprinse, din care se revărsau miresme îmbălsămate. Şi slujnicele aveau frunţile încinse cu panglici înghirlandate cu năstrăpate de toate culorile. Şi deschiseră calea şi îi însoţiră pe cei doi tineri până în sala cea mare a mănăstirii. Iar Şarkan văzu nişte perne strălucite orânduite frumos pe lângă pereţi, de jur împrejurul sălii; iar la uşi şi pe pereţi nişte perdele mari, având deasupră-le fiecare câte o cunună de aur; şi pe jos peste tot era pardosit cu marmuri de preţ, în culori gingaş potrivite; iar în mijlocul sălii se afla un havuz în care apa curgea prin douăzeci şi patru de guri de aur; şi apa cădea susurând cu scânteieri de marmuri şi de

argint. În fundul sălii era un pat aşternut cu mătase cum nu se află decât în saraiurile domneşti.

Atunci copila îi spuse lui Şarkan:

— Suie-te, doamne, în patul acesta, şi dedă-te tihnei.

Iar Şarkan se sui în pat, hotărât să se dedea întru totul.

Iar ea ieşi din sală şi îl lăsă pe Şarkan singur cu tinerele roabe cele cu frunţile înghirlandate cu năstrăpate.

Şi, întrucât ea zăbovea a se întoarce, Şarkan le întrebă pe fete unde plecase. Ele răspunseră:

— Păi s-a dus să se culce. Şi iacătă-ne dinaintea ta spre a te sluji, după poruncile ei.

Iar Şarkan nu ştiu ce să mai creadă. Atunci fetele îi aduseră, pe nişte tăvi mari chindisite, toate soiurile de bunătăţi de toate felurile; iar el mâncă bine, până ce se sătură. Pe urmă i se aduse un ibric de aur şi un lighean de aur înrâurat cu argint; şi lăsă să-i curgă pe mâini apa înmiresmată cu trandafiri şi cu flori de portocal. Şi totodată începu a se îngrijora pentru oştenii săi, pe care îi lăsase singuri în vale, şi a se dojeni amarnic că uitase de sfaturile părintelui său; iar grija lui sporea încă şi din pricină că nu mai ştia nimic despre gazda cea tânără din sarai şi despre locul unde se afla. Şi îşi prociti atunci stihurile poetului:

De toată mintea am rămas sărac.
Năuc, mă-ntreb: „Ce vreau? Şi ce să fac?”
Zac în iubire ca într-un blestem.
Rob şi nevolnic am ajuns, şi gem.
Durerea toată cum s-o spun, şi cui?
Allah mă aibă întru mila lui!

După ce isprăvi de procitit stihurile, Şarkan adormi şi nu se mai trezi decât dimineaţa. Şi văzu că intră în sală o liotă de frumuseţi, alcătuită din douăzeci de copile ca nişte lune, care o înconjurau pe stăpâna lor; iar ea se afla în mijlocul lor precum luna între stele. Era îmbrăcată în haine de mătase împodobite cu înflorituri şi cu chipuri, împărăteşte; mijlocul ei părea încă şi mai suleget, iar şoldurile-i şi mai falnice sub cingătoarea ce le ţinea ferecate; şi era o

cingătoare de aur bătut, giuvaiergit numai în nestemate; şi astfel, cu acele şolduri şi cu acel mijlocel, copila era ca un potop de cleştar străveziu în care se revărsa, prin inima lui, o ramură subţire de argint. Sânii-i erau încă şi mai vrăjitori şi îmbolditori. Cât despre părul ei, şedea strâns într-o înfirătură de mărgăritare gingaşe împletite cu toate neamurile de pietre scumpe. Şi ea însăşi, înconjurată de cele douăzeci de copile de-a dreapta şi de-a stânga, care duceau poalele rochiei sale, păşea, minunată toată, legănându-se.

La priveliştea aceea, Şarkan îşi simţi minţile cum îşi iau zborul de tulburare; şi uită şi de oştenii săi, şi de vizir, şi de poveţele tătâne-său, şi se ridică drept pe cele două picioare ale lui, străfulgerat de atâtea vrăji, şi prociti stihurile:

Mlădie ca un ram, cu şolduri pline şi sâni făloşi, stă gata să se-ncline;

Toţi nurii-ar vrea să şi-i închidă-n sine, Dar inima-mi ca-ntr-un pojar o ţine.

În juru-i ceata ei de-nsoţitoare e un gherdan de dulci mărgăritare.

Atunci fetişcana veni lângă el aproape şi îl privi lung, lung. Pe urmă deodată îi spuse:

— Eşti Şarkan! Nu mai am nici o îndoială. O, Şarkane, fiu al lui Omar Al-Neman, o, viteazule, o, falnicule, iacătă că străluminezi acest lăcaş şi îl preacinsteşti! Spune, o, Şarkane, ţi-a fost noaptea tihnită şi bună? Vorbeşte-mi! Şi mai cu seamă nu te mai preface, că minciunile nu sunt harurile crăimilor şi mai cu seamă ale celui mai mare dintre crăimi!

Când auzi vorbele acestea, Şarkan pricepu că nu i-ar sluji întru nimic să tăgăduiască, şi răspunse:

— O, tu, cea mai dulce, sunt Şarkan ibn-Omar Al-Neman. Sunt cel ce îndură ursita care l-a aruncat fară de apărare şi l-a ucis cu totul în mâinile tale! Fă din mine cum ţi-e placul şi cheful, o, necunoscut-o cu ochi negri!

Atunci necunoscuta îşi plecă o clipă ochii în pământ şi cugetă; pe urmă, uitându-se la Şarkan, îi spuse:

— Alină-ţi sufletul şi îndulceşte-ţi privirile! Oare uiţi că eşti oaspetele meu şi că între noi s-a gustat pâinea şi sarea? Şi uiţi, pe deasupra, că între noi s-a şi petrecut o temeinică înţelegere prietenească? Aşa că de-acum înainte eşti sub ocrotirea mea şi te bucuri de credincioşia mea. Aşa că fii fără de teamă, întrucât, pe Mesia! Dacă tot pământul s-ar repezi asupra ta, nu vei fi atins până ce sufletul meu nu va fi ieşit din trup, în apărarea ta!

Zise, şi veni să şadă cu duioşie lângă el şi începu să tăifăsuiască, cu un zâmbet tare dulce. Pe urmă o chemă pe una dintre roabele ei şi îi vorbi în limba grecească; şi roaba ieşi, spre a se întoarce însoţită de nişte slujnice care aduceau pe capul lor nişte tablale mari pline cu bucate de toate felurile, şi de alte slujnice care aduceau tot soiul de şipuri şi de oluri cu băuturi. Caci Şarkan şovăi a se atinge de bucate; iar copila luă seama şi îi spuse:

— Şovăieşti, o, Şarkane, şi cugeţi că e vreo hainie. Au tu nu ştii că aş fi putut, încă de ieri, să-ţi răpesc viaţa?

Pe urmă, ea cea dintâi îşi întinse mâna şi luă câte o înghiţitură de pe fiecare tavă. Iar Şarkan se ruşină de prepunerile sale, şi, începu să mănânce, şi ea laolaltă cu el, şi aşa până se săturară. Pe urmă, după ce se spălară pe mâini, cerură să fie aduse florile şi băuturile, în vase mari de aur, de argint şi de cleştar; şi erau de toate culorile şi de cele mai bune soiuri. Atunci copila umplu un pocal de aur şi îl bău, ea mai întâi; pe urmă îl umplu iarăşi şi i-l întinse; şi el îl bău. Ea îi spuse:

— O, musulmanule, iacătă cum astfel viaţa este uşoară şi plină de desfătare!

În clipita aceea a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a patruzeci şi noua noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că frumoasa necunoscută i-a spus lui Şarkan:

— O, musulmanule, iacătă cum astfel viaţa este uşoară şi plină de desfătare!

Pe urmă amândoi băură mai departe, până ce aburul băuturii începu să zburde în mintea lor, şi până ce dragostea se înţepeni bine în inima lui Şarkan. Atunci fata îi spuse uneia dintre însoţitoarele ei dragi, pe nume Boabă-de-Mărgean:

— O, Boabă-de-Mărgean, fugi şi adu-ne lăutele bucuriei!

Şi Boabă-de-Mărgean răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Lipsi o clipită, şi se întoarse însoţită de nişte copile care aduceau o lăută dşilicănească22, o harfa persienească, un nai tătăresc, şi un canun23 egipţian. Şi fetişcana luă lăuta, îi înstrună cu pricepere căluşul şi, îngânată de cele trei copile care şezură jos pe chilimuri, ciupi o clipită strunele tremurătoare şi, cu un glas plin de desfătări, şi mai dulce ca adierea, şi mai ispitit, şi mai curat ca apa de izvor, cântă:

Ştii tu câţi sunt cei care poartă în inimile-nsângerate săgeţile privirii tale-nfipte-adânc, Ştii tu câţi sunt?

O, fericite sunt acele inimi fermecate, Robite ţie prin iubirea-n care plâng -

Ştii câte sunt? 24

Şi, când sfârşi cântecul, copila tăcu. Atunci, cu un glas şi mai lin, una dintre fetele care cântau din lăută urmă în limba grecească un cântec pe care Şarkan nu îl pricepu. Iar tânăra ei stăpână răspundea, când şi când, la fel de lin. Şi ce duios era cântecul acela pe două glasuri, şi tânguios, de părea că iese din chiar inimile lăutelor! Iar copila îi spuse lui Şarkan:

— O, musulmanule, ai priceput cântecul nostru?

El răspunse:

— Chiar că nu am priceput nimic; da şi numai sunetul şi duioşia lui m-au tulburat până peste poate, şi sclipirea dinţilor voştri zâmbitori, şi mângâierea degetelor voastre pe alăute m-au vrăjit peste măsură!

Ea zâmbi şi spuse:

— Dar, o, Şarkane, dacă ţi-aş zice un cântec arăbesc, ce-ai mai face atunci, ce-ai mai face?

El răspunse:

— Aş pierde, de bună seamă, şi ce mi-a mai rămas din judecată!

Ea atunci schimbă glasul şi bătaia lăutei, o ciupi uşor şi cântă stihurile poetului:

Amar e-al despărţirii negru ceas!
Oare mai pot eu să-l îndur cumva?
Trei căi se-arată înaintea mea:
Să pier, să plec, sau pradă să mă las -
Şi toate trei sunt chin şi spaimă grea.

Cum să aleg, ce drum să mai aleg, Eu, cea topită toată de iubire pentru-o făptură mai presus de fire care-mi supune sufletul întreg şi mă târăşte-n neagră înrobire?

După ce ascultă cântecul, şi cum mai şi băuse straşnic, Şarkan se ameţi de-a binelea şi se pierdu cu totul. Când îşi veni în fire, copila nu mai era acolo. Atunci le iscodi pe roabe, care îi răspunseră:

— S-a suit în iatacul ei să se culce, întrucât iacătă că s-a făcut noapte.

Iar Şarkan, măcar că tare nedumerit, spuse:

— Allah s-o aibă în paza lui!

A doua zi dimineaţa, tânăra roabă de taină, Boabă-de-Mărgean, veni să-l ia, de cum se trezi, spre a-l duce chiar la iatacul stăpânei sale. Şi, de cum trecu pragul, Şarkan fu primit în sunete de lăute şi în cântecele cântăreţelor care îi urau bun venit. Iar el intră pe uşa grea de fildeş învrâstat cu mărgăritare şi cu nestemate; şi văzu o sală mare, aşternută toată numai cu mătăsuri şi cu chilimuri de Khorassan, şi luminată de ferestre înalte ce cădeau spre nişte grădini umbroase şi spre nişte ape curgătoare; iar pe lângă pereţi se afla un şir de făpturi dăltuite în piatră, îmbrăcate ca oamenii vii, şi care mişcau din mâini şi din picioare într-un chip de-a mirărilea, şi ale căror lăuntruri

erau meşteşugite cu atâta iscusinţă, încât cântau şi vorbeau ca nişte adevăraţi fii de-ai lui Adam.

Când îl văzu pe Şarkan, stăpâna casei se scula, şi veni la el, şi îl luă de mână, şi îl pofti să şadă jos lângă ea, şi îl întrebă grijulie cum îşi petrecuse noaptea, şi îi mai puse şi alte întrebări tot aşa, la care el răspunse precum se cuvenea. Pe urmă se apucară să tăifăsuiască, iar ea îl întrebă:

— Ştii spuse de-ale poeţilor despre îndrăgostiţi şi despre robii iubirii?

El zise:

— Da, o, stăpâna mea, ştiu câteva.

Ea spuse:

— Aş vrea să le aud.

El îi spuse:

— Iată ceea ce înzestratul şi agerul Kusair25 spunea în privinţa desăvârşit de frumoasei Izzat, de care se îndrăgostise:

O, niciodată nu voi spune ce farmece are Izzat, Nici dragostea cu care-o-nconjur eu niciodată n-am s-o spun, De-atâtea ori ea mi-a cerut-o, de-atâtea ori eu i-am jurat, Că niciodată nu voi spune ceea ce-n sufletu-mi adun, De-aţi şti, ah, ce comori ascunde fermecătoarea mea Izzat!

Sihastrul care plânge-n ţărnă, fugind de-al dragostei simun, De-ar auzi cum gungureşte frumoasa ce m-a fermecat, S-ar lepăda de sihăstrie şi-ar alerga ca un nebun, Ah, dacă-ar şti el ce comoară ascunde dulcea mea Izzat, Şi-ar frânge-n faţa ei genunchii uitând de post şi rugăciunii şi copila spuse:

Chiar că harul grăirii era un har al acelui neprihănit Kusair, care adăuga că:

Dacă Izzat ar sta vreodată cu soarele la judecată -

În faţa unui drept şi vrednic judecător – de bună seamă că ea ar fi, ca frumuseţe şi strălucire, lăudată!

Ci nişte răutăţi cu fustă iată că fără pic de teamă au cutezat să-i ponegrească neîntinata frumuseţe.

Allah, usucă-le tu limba, de răutăţi să se dezveţe, Şi fă un preş sărman din ele sub tălpile iubitei mele!

Şi tânăra stăpână a casei spuse iarăşi:

— Cât de iubită a fost acea Izzat! Iar tu, beizadea Şarkan, dacă ţii minte vorbele pe care frumosul Djamil26 le spunea tot acelei Izzat, ce bun ai fi de ni le-ai prociti!

Iar Şarkan zise:

— Chiar că din vorbele lui Djamil către Izzat nu mai ţin minte decât stihurile acestea:

Ispită mândră, tu doar moartea-mi vrei, Ci dintre toate fetele din trib eu nu visez decât frumosu-ţi chip şi numai dorul tău mi-l fac temei27

Şi Şarkan adăugă:

— Şi dacă nu le-ai înţeles, o, stăpâna mea, să ştii că eu sunt chiar aidoma lui Djamil, iar tu ca Izzat faţă de Djamil, vrei să mă vezi cum mor sub ochii tăi!

La vorbele acestea, copila zâmbi a râde, dar nu spuse nimic. Şi băură mai departe până la răsărit de zori. Ea atunci se ridică şi pieri. Iar Şarkan urmă a-şi petrece şi somnul acela singur-singurel în culcuşul său. Şi când se făcu ziuă, slujnicile veniră să-l ia în zvon de lăute şi în sunete de dufufuri şi, după ce sărutară pământul dinaintea lui, îi spuseră:

— Fă-ne hatârul de a veni cu noi la stăpâna noastră, care te aşteaptă!

Atunci Şarkan se ridică şi ieşi cu slujnicele care cântau din lăute şi dărăbăneau din dufufuri, şi ajunse într-o altă încăpere, încă şi mai minunată decât cea dintâi, şi în care se aflau chipuri cioplite şi zugrăveli închipuind jivine şi păsări, şi multe alte lucruri ce întreceau orice poveste. Şi Şarkan fu fermecat până peste poate de toate câte vedea, şi stihurile acestea cântară pe buzele lui:

Deci voi culege steaua ce se iveşte – între străluminoase fructe de aur mari şi coapte -

Acolo-n slavă unde destinde braţe mândre săgetătorul peste vrăjite Stele şapte.

Ea e mărgăritarul strălucind pe zare cărarea argintie a zorilor de zi;
Ea-i lacrima de aur în slava rotitoare când pajiştea ei largă de sori aprinşi spuzi.
Ea-i ochiul sfânt de apă în care se topeşte argintul firii floarea-i de foc de pe obraz.
Ca trandafiru-n care minunea poposeşte -
E al desăvârşirii nemaivăzut topaz.
Iar ochii ei, ah, ochii ei vineţi, sunt asemeni sfioasei albăstrele de pe-un tărâm sihastru, Şi însăşi fericirii par a-i fi fraţii gemeni, Cu pleoape adumbrite sub văl de kohl albastru.
Atunci copila se ridică şi veni să-l ia pe Şarkan de mână şi îl pofti să şadă jos lângă ea şi îi spuse:
— Beizade Şarkan, fără de îndoială că ştii să joci şah.
El spuse:
— De bună seamă, o, stăpână a mea! Caci fie-ţi milă, nu te dovedi ca aceea de care se plânge poetul:
Vorbesc în van! Iubirea mă răpuse!
De ce nu pot, de pe vrăjita-i gură, Să-mi stâmpăr setea, şi-ntr-o-nghiţitură să sorb iar viaţă de pe-aceste buze?
O, da, pricep: ca să-mi facă plăcere, Mă-mpresură cu multa-i gingăşie.
Ci de-astfel de plăceri îmi arde mie?
Un joc de şah biet sufletul meu cere?
Şi cum să-i stau potrivnic eu cel care, Robit de jocul ochilor ei mari, Şi ars de nevăzutul meu pojar, Îi simt privirea până-n mădulare?
Caci fetişcana, zâmbind, orândui şatrangele şi începu jocul. Iar Şarkan, de fiecare dată când îi venea rândul, în loc să ia aminte la mutarea ei, o privea în ochi şi juca anapoda, mutând calul în locul elefantului şi elefantul în locul calului. Ea atunci începu să râdă şi îi spuse:
— Pe Mesia! tare iscusit mai joci!
El răspunse:

— A, păi acesta-i jocul dintâi. De obicei, acesta nu se ia în seamă!

Şi orânduiră iarăşi şatrangele. Dar ea îl bătu şi a doua oară, şi a treia, şi a patra, şi a cincea oară. Pe urmă îi zise:

— Iacătă că eşti biruit întru toate!

El răspunse:

— O, sultană a mea, se cuvine să fiu biruit de o potrivnică precum eşti tu!

Atunci ea porunci să se întindă masa, şi mâncară, şi se spălară pe mâini; pe urmă nu pregetară să bea din toate băuturile. Atunci fata luă harfa; şi, cum era tare dibace la harfa, începu cu un pestref de sunete domoale şi frânte, şi cântă stihurile:

Nu poţi să scapi de soartă-n nici un chip, Şi de-şi ascunde-ntunecatul chip, Şi de şi-l scoate în vileag – senin, Ori ars de suferinţe şi suspin.

Aşa că dă-l, iubitule, uitării!

Şi-atunci când poţi, bea cupa desfătării şi-a vieţii. Eu sunt via frumuseţe menită să aline şi răsfeţe.

Şi nu e om pe lume când mă vede să mă mai uite, ars de dor şi sete.

Tăcu apoi; şi numai harfa mai răsuna sub gingaşele degete de cleştar. Iar Şarkan, răpit, se simţea pierdut în doruri nemărginite. Atunci, după un alt pestref, fata spuse iarăşi:

Doar o iubire prea măruntă poate să-ndure-al despărţirii greu cuvânt.

Până şi soarele din cer păleşte atunci când se desparte de pământ.

Dar nici nu apucase să sfârşească bine cântecul, că amândoi auziră o larmă cumplită şi strigăte; şi văzură cum venea o oaste mare de oşteni creştini înarmaţi cu spade trase din teacă şi care strigau:

— Iacătă-te picat în mâinile noastre, o, Şarkane! Şi iacătă ziua ta de pierzanie!

Când auzi vorbele acestea, Şarkan prepuse dintru-întâi o vânzare, şi bănuielile lui se îndreptară asupra copilandrei;

şi pe când tocmai se întorcea către ea ca s-o învinuiască, o văzu, galbenă toată, cum se repede afară şi, ajungând dinaintea oştenilor, cum le spune:

— Ce vroiţi?

Atunci căpetenia lor ieşi înainte şi îi spuse, după ce sărută pământul dintre mâinile ei:

— O, domniţă plină de faimă, o, stăpână a noastră Abriza, mărgăritarul cel mai ales dintre mărgăritarele apelor, păi tu nu ştii nimic despre acela care se află în mănăstire?

Atunci Abriza le spuse:

— Despre cine vorbiţi?

Ei râseră:

— Vorbim despre acela căruia i se spune viteazul vitejilor, dărâmătorul serhaturilor, năprasnicul Şarkan ibn-Omar Al-Neman, cel care nu a lăsat nici un turn nedoborât şi nici o baştie nespartă. Or, o, domniţă Abriza, Măria Sa Hardobiu, părintele tău şi stăpânul nostru, a aflat la Chezareea, cetatea sa, din chiar gura bătrânei Muma-Prăpădurilor, că beizadea Şarkan se află aici. Că Muma-Prăpădurilor i-a spus Măriei Sale că l-a văzut pe Şarkan în pădure, îndreptându-se către mănăstire. Încât, o, domniţă a noastră, ce fală pe tine că ai prins în mrejele tale leul şi că astfel eşti temeiul biruinţei ce avem s-o dobândim asupra oştii musulmanilor!

La vorbele acestea, tânăra domniţă Abriza, fiica lui Hardobiu, stăpânul Chezareei, se uită cu mânie la căpetenia oştenilor şi îi zise:

— Da pe tine cum te cheamă?

El răspunse:

— Robul tău, patriciul Massura ibn-Mausurî ibn-Kaşarda!

Ea îi spuse:

— Cum se face că ai îndrăznit, neobrăzatule Massura, să intri în mănăstirea aceasta fără a mă prevesti şi a căpăta învoire?

El spuse:

— O, domniţă a mea, nici un paznic nu mi-a tăiat drumul; dimpotrivă, toţi s-au ridicat şi ne-au călăuzit până la uşa iatacului tău. Iar acuma, urmând poruncile părintelui tău, aşteptăm să ni-l dai pe Şarkan, oşteanul cel mai aprig dintre musulmani!

Atunci domniţa Abriza spuse:

— Ce tot îndrugi tu? Tu nu ştii că bătrâna Muma-Prăpădurilor este o mincinoasă plină de vicleşug? Pe Mesia! Am într-adevăr aici un bărbat, da-i departe de a fi Şarkanul de care vorbeşti; este un străin care a venit să ne ceară adăpost, iar noi numaidecât i l-am dat cu mărinimie. Şi-apoi, chiar şi dacă străinul ar fi Şarkan, datorinţele faţă de oaspeţi nu îmi poruncesc să-l ocrotesc împotriva întregului pământ? Nu se va spune vreodată că Abriza şi-a vândut oaspetele, după ce între ea şi el s-au împărtăşit pâinea şi sarea! Aşa că nu îţi mai rămâne, o, patriciule Massura, decât să te întorci la Măria Sa, părintele meu; vei săruta pământul dintre mâinile lui şi îi vei spune că bătrâna Mumă-a-Prăpădurilor a minţit şi l-a amăgit!

Patriciul Massura spuse:

— Domniţă Abriza, nu pot să mă întorc la domnul nostru Hardobiu, părintele tău, decât cu acela pe care ne-a poruncit să-l prindem.

Ea spuse, plină de mânie:

— În ce te bagi tu, ostăşoiule? Tu nu ai decât să lupţi, când poţi şi întrucât eşti năimit să lupţi; dar ia seama să nu te bagi în treburi care nu te privesc! De altminteri, dacă ai cuteza să-l înfrunţi pe Şarkan, dacă străinul acesta ar fi Şarkan, ai plăti cu viaţa ta şi cu viaţa tuturor oştenilor care se află cu tine! Şi iată că am să-l poftesc să vină aici, cu paloşul şi cu pavăza lui!

Patriciul Massura spuse:

— Vai de păcatele mele! dacă voi scăpa de mânia ta, nu voi avea cum să scap de ciuda Măriei Sale. Încât, dacă acest Şarkan se va înfăţişă aici, voi pune numaidecât să fie zeberit de către oştenii mei, care îl vor duce, ca pe un prins

amărât, între mâinile domnului de la Chezareea, părintele tău!

Atunci Abriza spuse:

— Vorbeşti mai mult decât se cade unui ostaş, o, patriciule Massura! Iar vorbele tale sunt pline de închipuire şi de neobrăzare! Tu uiţi că vă aflaţi aici o sută de oşteni împotriva unuia singur? Aşa că, dacă patricia nu ţi-a vântuit orice urmă de vitejie, nu ai decât să lupţi numai tu cu el, piept la piept. Iar dacă vei fi biruit, un altul îţi va lua locul şi îl va înfrunta, şi tot aşa până ce Şarkan va cădea în mâinile voastre! Şi astfel se va dovedi care dintre voi este cel mai viteaz!

Caci în clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă, şi tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a cincizecea noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că tânăra crăiţă Abriza spuse:

— Şi vom vedea care din voi este cel mai viteaz!

Iar patriciul Massura zise:

— Pe Mesia! Drept spui! Încât am să mă înfăţişez eu mai întâi pe câmpul de luptă!

Ea zise:

— Atunci aşteaptă să-i dau de ştire şi să iau răspuns de la el. Dacă se învoieşte, treaba s-a făcut; dacă nu vrea, va fi oricum un oaspete cinstit şi ocrotit!

Şi Abriza zori a se duce la Şarkan şi a-i da de ştire, ci fără a-i spune cine este ea. Atunci Şarkan pricepu cât de rău gândise despre cinstea copilandrei, şi tare se mai căi, şi pentru două pricini: că gândise urât despre copilă şi că se aruncase nechibzuit în inima tării rumilor. Pe urmă spuse:

— O, stăpână a mea, nu prea sunt deprins să mă bat aşa, numai împotriva unui războinic, ci împotriva a câte zece războinici deodată; încât eu în felul acesta înţeleg să încing lupta!

Zise, şi sări drept pe cele două picioare ale lui şi se repezi dinaintea oştenilor creştini. Şi ţinea în mână paloşul şi

pavăza.

Când îl văzu pe Şarkan că vine, patriciul Massura sări asupra lui dintr-o săritură şi îl încolţi cu străşnicie. Caci Şarkan abătu lovitura icnită şi se năpusti ca un leu asupra potrivnicului său şi îi repezi în umăr o izbitură atâta de amarnică, încât paloşul ieşi scânteind prin şold, după ce spintecase pântecele şi măruntaiele.

La priveliştea aceea, preţuirea lui Şarkan crescu şi mai mult în ochii tinerei domniţe, care îşi zise: „Iată într-adevăr viteazul cu care aş fi putut să mă lupt în pădure!” Pe urmă se întoarse către oşteni şi strigă la ei:

— Ce aşteptaţi de nu luptaţi mai departe? Nu aveţi de gând să răzbunaţi moartea patriciului?

Atunci păşi înainte cu paşi mari un uriaş înfricoşător la înfăţişare şi cu chipul clocotind de năprăsnicie; şi era chiar fratele patriciului Massura; dar Şarkan nu-i lăsă răgaz să-şi arate tăria şi îi arse la umăr o lovitură de-i ieşi paloşul scânteind prin şold, după ce îi spintecase pântecele şi măruntaiele. Atunci, unul câte unul, alţi oşteni păşiră înainte; dar Şarkan îi făcea să îndure aceeaşi soartă, iar paloşul lui se juca de-a zburătăceala cu capetele lor. Şi-aşa tăie el cincizeci. Când cei cincizeci care mai rămăseseră văzură dobânda căpătată de tovarăşii lor, se strânseră grămadă şi se năpustiră toţi laolaltă asupra lui Şarkan; da îşi găsiră beleaua! Că îi întâmpină Şarkan cu o inimă mai tare ca piatra, şi îi bătu cum se bate grâul pe arie, şi îi nimici, şi pe ei şi sufletele lor, pe vecie!

Atunci domniţa Abriza strigă la slujnice:

— Se mai află alţi bărbaţi în mănăstire?

Ele răspunseră:

— Nu se mai află alţi bărbaţi decât numai străjerii de la porţi!

Atunci domniţa Abriza veni dinaintea lui Şarkan şi îl luă în braţe şi îl sărută cu patimă; pe urmă socoti numărul morţilor şi găsi că sunt optzeci; iar ceilalţi douăzeci de oşteni izbutiseră, în pofida stării lor, să scape şi să se facă

nevăzuţi. Şi Şarkan socoti atunci să-şi şteargă paloşul cel însângerat şi, călăuzit de Abriza, se întoarse în mănăstire procitind stihurile acestea de vitejie:

Într-o zi, turbaţi, tâlharii m-au împresurat cu zvoană.

Murgii lor cu coamă lungă i-am zvârlit atunci drept hrană leilor pustiei, fraţii mei, cumpliţii lei.

„Uşuraţi-mă de greul hainelor, flăcăi mişei!”

Ci în ziua-aceea numai m-am rotit aşa, oleacă, Iar flăcăii-aceia straşnici au rămas pe jos să zacă toţi, de-a lungul şi de-a latul, doborâţi prin praf polog, În pustiul fără margini şi sub soarele de foc.

Şi, cum ajunseseră în sala cea mare a mănăstirii, tânăra Abriza, zâmbind de bucurie, luă mâna lui Şarkan şi şi-o duse la buze; pe urmă îşi scoase haina şi, de dedesubt, se iviră o cămaşă de sârmă cu zalele bătute strâns şi un paloş de oţel subţire de la ţara Iridului; şi Şarkan, uluit, o întrebă:

— Ce este, o, stăpână a mea, cu cămaşa aceasta de sârmă şi cu paloşul acesta?

Ea spuse:

— O, Şarkane, în dârdora luptei tale m-am îmbrăcat degrabă cu ele ca să alerg în ajutorul tău; dar braţul meu nu ţi-a fost de nici o trebuinţă!

Pe urmă domniţa Abriza porunci să vină străjerii de la porţile mănăstirii şi le zise:

— Cum de aţi lăsat să răzbată aici oamenii domneşti, fără îngăduinţa mea?

Ei spuseră:

— Încă nu este datina de a se cere o învoire de intrare pentru oamenii domniei, şi mai cu seamă pentru patriciul lor cel mare!

Abriza spuse:

— Eu tare vă cam presupun că aţi vrut să mă daţi pierzării şi să fie ucis oaspetele meu!

Şi îl rugă pe Şarkan să le taie capul; şi Şarkan le tăie capul. Ea atunci le spuse celorlalţi robi ai săi:

— Li s-ar fi cuvenit şi mai rău decât aşa!

Pe urmă se întoarse spre Şarkan şi îi spuse:

— Iacătă, o, Şarkane, că am să-ţi dezvăluiesc ceea ce ţi-a fost ascuns până la ceasul de acum!

Apoi spuse:

— Află, o, Şarkane, că eu sunt singurul copil al domnului Hardobiu, stăpânul Chezareei, şi mă cheamă Abriza. Şi o am de duşmană neînduplecată pe bătrâna Mumă-a-Prăpădurilor, care a fost doica tatălui meu şi este tare ascultată şi temută la domnie. Iar pricina neprieteniei dintre mine şi ea este o pricină pe care îmi vei îngădui să nu ţi-o povestesc, întrucât sunt băgate nişte fete în povestea aceasta, ale cărei amănunte hotărât că ai să le afli cu vremea. Încât nu mă îndoiesc că Muma-Prăpădurilor are să facă totul spre a mă pierde, acuma mai cu seamă, când am fost pricina morţii căpeteniei de patrici şi de oşteni. Şi are să-i spună părintelui meu că m-am dat de partea musulmanilor. Încât pentru mine singura hotărâre de luat, atâta vreme cât Muma-Prăpădurilor mă năpăstuieşte, este de a pleca departe de ţara mea şi de părinţii mei. Şi mă rog ţie a mă ajuta să plec; şi să te porţi cu mine cum m-am purtat şi eu cu tine; că tu eşti întrucâtva pricina celor ce s-au întâmplat.

La vorbele acestea, Şarkan simţi că-i zboară minţile de bucurie, iar pieptul i se umplu şi toată fiinţa lui îmboboci, şi spuse:

— Pe Allah! şi cine este cel ce va cuteza să se atingă de tine, atâta vreme cât sufletul mi se mai află în trup? Dar chiar vei putea tu să înduri a trăi departe de tatăl tău şi de ai tăi?

Ea răspunse:

— De bună seamă!

Atunci Şarkan o puse să se jure că va putea, iar ea făcu legământul, apoi adăugă:

— Acum inima mea s-a liniştit. Da mai am să-ţi cer ceva.

El spuse:

— Şi ce îmi ceri?

Ea spuse:

— Să te întorci la Bagdad, în ţara ta, cu toţi oştenii tăi!

El spuse:

— O, stăpână a mea, tatăl meu Omar Al-Neman nu m-a trimis în ţara rumilor decât ca să-l înfrunt şi să-l biruiesc pe tatăl tău, împotriva căruia domnul Afridun al Constantiniei ne-a cerut ajutor. Întrucât tatăl tău a pus să fie răpită o corabie de bogăţii, de robi tineri şi de trei geme scumpe de care sunt legate nişte puteri vrăjite!

Atunci Abriza răspunse:

— Linişteşte-ţi sufletul şi luminează-ţi ochii! întrucât iacătă că am să-ţi spun eu povestea adevărată a vrăjmăşiei dintre noi şi Afridun. Află că noi, grecii, ţinem în fiecare an un praznic, care-i hramul mănăstirii de aici. Şi în fiecare an, de ziua hramului, toţi craii creştini se strâng aici de pe toate meleagurile, precum şi toţi cei de viţă aleasă şi toţi neguţătorii cei mari; şi de asemeni nu pregetă să vină şi nevestele şi fetele domnilor şi ale celorlalţi; iar praznicul ţine şapte zile în şir. Or, într-un an, am venit şi eu în liota de oaspeţi, şi de asemeni era şi fata domnului Afridun al Constantiniei, pe care o cheamă Safia, şi care acuma este cadâna părintelui tău Omar Al-Neman, şi mama copiilor lui. Da la vremea aceea ea încă era copilă. Când, la isprăvitul praznicului, în ziua a şaptea, care era ziua de plecare, Safia zise: „Nu vreau să mă întorc la Constantinia pe drumul de uscat, ci pe apă”. Atunci i s-a rânduit o corabie, şi Safia a coborât pe corabie, împreună cu soaţele sale, şi a pus să se încarce pe corabie toate lucrurile pe care le avea; şi au desfăşurat pânzele şi au plecat. Dar de-abia se depărtase corabia, că vântul potrivnic s-a şi ridicat şi a făcut corabia să se abată de la drumul ei. Şi a vrut ursita ca taman pe acele locuri să se afle o corabie mare, plină cu oşteni creştini de pe insula Kafur, în număr de cinci sute de afrangi28; şi erau toţi înarmaţi şi îmbrăcaţi în fier; şi nu aşteptau decât un prilej ca acela spre a-şi dobândi prada, încă de pe vremea de pe când porniseră a bate marea.

Încât, de cum văzură corabia pe care se afla Safia, o încolţiră şi îşi azvârliră cângile asupra ei şi puseră gabja pe ea; pe urmă o târâră legată în urma lor şi ridicară iarăşi pânzele. Caci se stârni o furtună mânioasă care îi aruncă pe toţi la ţărmurile noastre, hârşiţi. Atunci oamenii noştri se aruncară pe ei, îi uciseră pe tâlharii de mare şi puseră gabja la rândul lor pe şaizeci de fetişcane, printre care se afla şi Safia, şi pe toate bogăţiile grămădite pe corabie. Pe urmă veniră să le aducă pe cele şaizeci de copilandre în dar domnului de la Chezareea, părintele meu, şi păstrară bogăţiile pentru ei. Atunci tatăl meu alese pentru el pe cele mai frumoase zece fete, iar pe cele rămase le împărţi celor din alaiul său. Pe urmă, dintre cele zece, alese cinci, cele mai frumoase, şi le trimise ca peşcheş sultanului Omar Al-Neman, părintele tău, şi printre acelea cinci se afla şi Safia, fiica domnului Afridun; da noi nici habar nu aveam, întrucât nici ea, nici nimeni nu ne dezvăluise niciunul, nici numele ei. Şi astfel, o, Şarkane, Safia ajunse cadâna sultanului Omar Al-Neman, părintele tău; şi de altminteri ea i-a fost trimisă împreună cu multe alte lucruri, precum mătăsării, lânării şi horbote greceşti. Caci iacătă că la începutul acestui an tatăl meu primi o scrisoare de la tatăl Safiei, domnul Afridun. Şi în scrisoare erau lucruri pe care chiar că nu pot să ţi Ie rostesc, dar erau spuse şi acestea, pe deasupra: „Acum doi ani, ai luat de la nişte tâlhari de mare şaizeci de copile, între care şi fata mea Safia; şi numai acum aflu, căci tu nu mi-ai dat nimic de ştire, o, rigă Hardobiu! Şi aceasta-i cea mai mare ocară şi cea mai mare ruşine pentru mine, asupra mea şi împrejurul meu. Dacă dar nu vrei să te socot vrăjmaş al meu, eşti dator, de îndată ce vei primi scrisoarea mea, să mi-o trimiţi îndărăt pe fiica mea Safia, neatinsă şi nevătămată. De nu, şi dacă vei zăbovi trimiterea ei, vei fi socotit precum ţi se cuvine, şi pedepse amarnice împotriva ta vor fi luate de mânia şi de duşmănia mea.”

Încât, după ce tatăl meu citi scrisoarea, fu cuprins de o mare nedumerire şi de o mare tulburare, dat fiind că tânăra

Safia fusese trimisă peşcheş părintelui tău Omar Al-Neman şi nu mai era nici o nădejde ca ea să mai fie cumva neatinsă şi nevătămată, dat fiind că şi fusese făcută mamă de către sultanul Omar Al-Neman, într-o clipită de altminteri, şi fără nazuri dintr-una ori din cealaltă parte. Iar noi pricepurăm atunci că aceasta era o mare năpastă. Iar tatăl meu nu avu altă cale de scăpare decât o scrisoare către domnul Afridun, în care îi înfăţişa împrejurarea, cerându-şi multă iertăciune pentru neştiinţa în care fusese în ce o privea pe Safia, şi făcându-i totodată un potop de jurăminte. La primirea scrisorii de la părintele meu, domnul Afridun fu năpădit de o turbare amarnică; se sculă, şi iar şezu jos, şi se frământă, şi spumegă, şi spuse: „Este oare cu putinţă ca fiica mea, cea căreia toţi domnii creştini îi râvnesc cumetria şi mâna, să fi ajuns roabă printre roabele unui musulman, şi ea să se fi plecat poftelor lui, şi să-i fi slujit la aşternut, fără de senet legiuit? Caci, pe Mesia! am să revărs asupra acelui musulman, hăndrălăul cel nesăţios la femei, o platâ de care au să vorbească multă vreme şi Răsăritul şi Apusul!” Şi atunci riga Afridun, o, Şarkane, chibzui să trimită soli la părintele tău, cu peşcheşuri bogate, şi să-l facă a crede că ar fi în război cu noi, şi să-i ceară ajutor. Dar în fapt era numai spre a te face să cazi tu, o, Şarkane, şi cei zece mii de călăreţi ai tăi, într-o capcană cu care să-şi mulţumească răzbunarea precugetată. Acuma, în ceea ce priveşte cele trei geme fermecate care sunt înzestrate cu atâtea puteri, ele nu s-au pierdut. Se aflau în stăpânirea Safiei, şi au căzut în mâinile tâlharilor de mare şi apoi în mâinile tatălui meu, care mi le-a dat în dar. Iar eu le am; şi am să ţi le arăt. Dar deocamdată tu trebuie, înainte de orice, să te întorci la călăreţii tăi şi să iei cu ei calea Bagdadului îndărăt, mai degrabă decât să cazi în laţurile domnului de la Constantinia şi înainte ca toate drumurile să vă fie tăiate!

După ce auzi vorbele acestea, Şarkan luă mâna Abrizei şi-o duse la buze şi zise:

— Mărire lui Allah întru făpturile sale! El te-a scos în calea mea, ca să fii temeiul mântuirii mele şi al mântuirii tovarăşilor mei. Caci, o, preadulce şi îndatoritoare domniţă, eu nu mai pot să mă despart de tine şi, mai cu seamă după toate câte s-au petrecut, nu aş mai putea să îndur ca tu să rămâi singură-singurică aici, întrucât habar nu am ce ar putea să ţi se întâmple. Hai, Abriza, să mergem la Bagdad!

Caci Abriza, care avusese răgazul să chibzuiască, îi spuse:

— O, Şarkane, dă zor să pleci tu mai întâi şi să pui mâna pe solii lui Afridun, care se află în inima corturilor tale, şi să-i sileşti a mărturisi adevărul; şi, în felul acesta, ţi se vor adeveri şi spusele mele. Iar eu, până a nu se scurge trei zile, am să vin după tine şi laolaltă avem să intrăm în Bagdad.

Pe urmă se ridică şi se duse lângă el şi îi luă între palme capul şi îl sărută; şi Şarkan aşijderea. Şi ea plânse lacrimi puhoi, plânsete de să topească pietrele. Iar Şarkan, văzând acei ochi care plângeau, fu încă şi mai înduioşat şi mai îndurerat, şi plânse asemeni îmbelşugat, şi prociti stihurile:

Îmi tot ştergeam cu dreapta mohorât, La despărţire, ochii; iar cu stânga o cuprinsesem strâns pe după gât.

Şi ea-mi şopti sfios, curmându-şi tânga: „Au nu te temi că mă dai de ocară femeilor din trib?

— Ca despărţirea nu poate fi ocară mai amară, Când taie-n două despărţind iubirea!”

Şi Şarkan se despărţi de Abriza şi ieşi din mănăstire şi încălecă iarăşi pe bidiviul său pe care două fetişcane îl ţineau de frâu, şi plecă. Trecu podul cu lanţuri de oţel şi se afundă printre copacii pădurii şi, într-un sfârşit, ajunse la luminişul din inima codrului. Şi nici nu apucase el să ajungă bine acolo că şi văzu trei călăreţi dinaintea lui, opriţi dintr-odată din goana cailor. Şi îşi trase paloşul cel fulgerător şi înşfacă pavăza, gata de izbire. Dar deodată îi cunoscu, şi îl cunoscură şi ei, întrucât cei trei călăreţi erau vizirul Dandan şi cei doi emiri de seamă din alaiul său. Atunci cei trei călăreţi puseră sprinteni piciorul la pământ şi veniră

cuviincioşi să-i ureze bună pace lui Şarkan, feciorul sultanului, şi îi mărturisiră toată grija în care lipsa lui aruncase oastea. Iar Şarkan le istorisi întâmplarea, cu toate amănuntele ei, de la început până la sfârşit, precum şi apropiata venire a domniţei Abriza, şi vânzarea măsluită de trimişii lui Afridun; şi le spuse:

— S-ar prea putea ca ei să se fi prilejuit de lipsa voastră a tustreiora ca să fugă şi să se ducă să-l vestească pe domnul lor de venirea noastră pe pământurile sale. Şi acum cine ştie dacă oastea lor nu o va fi nimicit pe a noastră! Cât mai iute, să dăm fuga în mijlocul luptătorilor noştri!

Şi pe dată, în goana cailor, ajunseră în valea unde erau aşezate corturile; iar acolo stăpânea rânduiala, dar trimişii pieriseră, într-adevăr. Atunci, degrabă, ridicară tabăra şi purceseră către Bagdad. Şi peste câteva zile ajunseră la cele dintâi fruntării cunoscute; şi-aşa că se văzură la scuteală. Şi toţi mărginenii din partea locului zoriră a veni să aducă merinde pentru ei şi nutreţ pentru cai. Şi se odihniră în locul acela o toană de vreme, şi plecară iarăşi. Şarkan încredinţă vizirului Dandan căpitănia peste toată oastea de dinainte, şi nu opri cu el, ca oaste de încheiere, decât o sută de călăreţi pe care îi alesese tot unul şi unul din lamura tuturor călăreţilor. Şi lăsă oastea să i-o ia înainte cu o zi întreagă; după care purcese şi el la drum, cu cei o sută de viteji ai săi.

Şi, după ce străbătură ca la vreo doi parasanji29, ajunseră la o posadă îngustă, aşezată între nişte munţi înalţi. Şi de-abia ajunseră acolo că şi văzură la celălalt capăt al posadei o pulbere deasă, ce se apropia iute şi apoi se risipi spre a lăsa să se ivească o sută de călăreţi, năprasnici precum leii şi ascunşi vederii sub platoşele de zale şi sub obrăzarele de oţel. Iar când călăreţii ajunseră atâta de aproape cât să li se audă glasul, strigară:

— Descălecaţi de pe cai, musulmanilor, şi daţi-vă în mâinile noastre, lepădându-vă de arme şi de cai, că altminteri, pe

Mariam şi pe Yuhanna30, sufletele voastre nu au a zăbovi să-şi ia zborul din trupurile voastre!

La vorbele acestea, Şarkan văzu lumea cum se înnegurează dinainte-i, şi ochii lui zvârliră fulgere de mânie, şi obrajii i se aprinseră, şi strigă:

— O, câini de creştini, cum de vă ademeniţi a ne ameninţa, după ce aţi avut cutezanţa să păşiţi peste fruntariile noastre şi să ne încălcaţi pământurile! Şi nu numai atâta, dar mai veniţi să ne aruncaţi şi asemenea vorbe! Şi cugetaţi voi acuma că puteţi să scăpaţi teferi din mâinile noastre şi să vă mai vedeţi ţara?

Zise! Şi le strigă vitejilor săi:

— O, drept-credincioşilor, repeziţi-vă pe câinii aceştia!

Şi el cel dintâi, Şarkan, năvăli asupra duşmanului.

Atunci cei o sută de călăreţi ai lui Şarkan, în goana mare a cailor, năvăliră asupra celor o sută de călăreţi afranji, şi cele două trâmbe de oameni se încleştară, cu inimile mai tari decât stânca; şi oţelele se izbiră cu oţelele, şi paloşele cu paloşele, şi loviturile începură să curgă dărăbănind ca ploaia, şi trupurile se înlănţuiră cu trupurile, şi caii se ridicară în două picioare şi se prăvăliră greunatic peste cai, şi nu se mai auzi nici un alt vuiet decât zăngănitul armelor şi izbitura năprasnică a fierului cu fierul. Şi lupta ţinu aşa până la apropierea serii şi a negurilor nopţii. Numai atunci cele două tabere se despărţiră şi se putu face socoata. Şi Şarkan nu găsi printre oamenii săi pe niciunul care să fi dobândit vreo rană grea. Atunci zise:

— O, tovarăşilor, ştiţi că eu toată viaţa mea am năierit pe marea bătăliilor vuitoare în care se întreizbesc valurile de paloşe şi de darde; şi am înfruntat destui viteji; da eu încă nu am dat vreodată peste nişte voinici atâta de destoinici, peste nişte oşteni atâta de vajnici şi peste nişte viteji atât de bărbaţi ca potrivnicii de-acum!

Ei atunci îi răspunseră:

— Şah Şarkane, vorba ta adevăr grăieşte. Dar, pe deasupra, să ştii că, printre aceşti oşteni creştini, se află

căpetenia lor, care este cel mai minunat dintre toţi, şi cel mai viteaz. Şi apoi, ori de câte ori vreunul dintre noi nimerea dinaintea lui, el se abătea ca să nu-l ucidă şi îl lăsa să scape de la moarte!

La vorbele acestea, Şarkan fu cuprins de mare mirare; pe urmă zise:

— Mâine avem să ne rânduim şi să-i încolţim, întrucât suntem o sută împotriva a o sută. Şi avem să cerem de la Stăpânul cerului biruinţa!

Şi, cu hotărârea aceasta, se culcară toţi în noaptea aceea.

La rându-le, creştinii se strânseră împrejurul căpeteniei lor şi ziseră:

— Chiar că nu am putut, astăzi, să le venim de hac!

Iar căpetenia le spuse:

— Da mâine avem să ne rânduim şi să-i doborâm unul câte unul!

Şi, cu hotărârea aceasta, se culcară aşijderea.

Încât, de cum sclipiră zorii şi luminară lumea cu lumina lor şi se ridică soarele deopotrivă peste chipul celor paşnici şi al celor războinici, şi îi dete bineţe lui Mahomed, giuvaierul tuturor nestematelor – craiul Şarkan încălecă pe calul său, păşi între cele două şiruri ale călăreţilor săi rânduiţi şi le grăi:

— Iacătă că duşmanii noştri stau în rânduri de bătaie. Să pornim asupra lor, da câte unul împotriva câte unuia singur. Şi, dintru-ntâi, unul dintre voi să iasă din rânduri şi, cu glas mare, să-l cheme pe unul dintre oştenii creştini la luptă piept la piept. Pe urmă fiecare la rându-i să purceadă la luptă asemenea.

Atunci unul dintre călăreţii lui Şarkan ieşi din rânduri şi îşi îndemnă calul către vrăjmaş şi strigă:

— O, voi toţi! se află printre voi vreun luptător, se află vreun voinic îndeajuns de voinic cât să se învoiască astăzi să se lupte cu mine?

Abia ce rosti el vorbele acestea că şi ieşi dintre creştini un călăreţ îmbrăcat numai în arme şi în fier, în mătase şi în

aur; şi era călare pe un cal sur, şi avea o faţă bujorie, cu obrajii neadumbriţi de barbă. Şi îşi îndemnă calul până în mijlocul câmpul de luptă şi, cu spada ridicată, se năpusti asupra voinicului musulman şi, dintr-o lovitură de lancie, îl şi tăbărî din şa, şi îl sili să se dea prins, şi îl luă rob supus, în vuietul ţipetelor de izbândă şi de bucurie ale oştenilor creştini. Şi pe dată un alt creştin ieşi din rânduri şi păşi până la mijlocul meidanului în întâmpinarea altui musulman care se afla acolo şi care era frate cu cel înrobit. Şi cei doi viteji purceseră la luptă; iar lupta nu zăbovi a se încheia cu biruinţa creştinului; întrucât, prilejuindu-se de o greşeală a musulmanului, care nu ştiuse să se ferească, îi alduise o lovitură cu mânerul lăncii, care îl doborâse din şa; şi îl luă prins. Şi urmară tot astfel să se măsoare, şi de fiecare dată lupta se isprăvea cu înrobirea câte unui musulman biruit de către creştin, şi-aşa până la căderea nopţii şi la înrobirea a douăzeci de oşteni dintre musulmani.

Când văzu atare urmare, Şarkan rămase tare mohorât; şi îşi strânse tovarăşii şi le zise:

— Cele ce ni s-au întâmplat nu vi se par până peste poate de nemaipomenite? Încât, chiar mâine, vroi să purced eu însumi dinaintea vrăjmaşului şi s-o chem la luptă pe căpetenia creştinilor. Şi am să văd apoi pricina care l-a împins să ne calce moşia şi să ne înfrunte. Şi, dacă nu va vroi să ne lămurească, avem să-l omoram; iar dacă va primi învoielile noastre, avem să facem pace cu el.

Şi, cu această hotărâre, se culcară toţi, până dimineaţa.

Atunci Şarkan, de mult călare, purcese singur către rândurile vrăjmaşilor; şi văzu cum vine din mijlocul celor cincizeci de oşteni coborâţi de pe caii lor un voinic care nu era altul decât chiar căpetenia creştinilor. Purta, îmbolduită la umeri, o mantie de atlaz albastru care flutura pe deasupra unei cămăşi de sârmă cu zalele dese; şi rotea în mână o spadă ca din oţel indienesc; şi călărea pe un cal negru ce avea fruntea înstelată de o pată albă, mare cât o drahmă de argint. Şi voinicul acela avea un chip fraged de

copil, cu obrajii rumeni şi neprihăniţi de vreun fir de păr; şi era frumos cum e luna când se ridică mândră sub geana răsăritului.

Când ajunse în mijlocul meidanului, călăreţul cel tânăr îi strigă lui Şarkan în limba arăbească, cu grăirea cea mai curată, şi îi spuse:

— O, Şarkane, o, fiu al lui Omar Al-Neman cel care domneşte peste târguri şi cetăţi, peste băştii şi turnuri, găteşte-te de luptă, întrucât are să fie aprigă! Şi, devreme ce tu eşti căpetenia alor tăi, iar eu sunt căpetenia alor mei, de acum rămâne înţeles că acela care va fi biruitor în această luptă îi va lua ca plean pe ostaşii biruitului, şi le va fi stăpân netăgăduit!

Dar Şarkan, cu inima doldora de mânie, îşi şi repezise bidiviul asupra creştinului, asemenea leului întărâtat. Şi se izbiră unul de altul cu o izbitură vajnică, şi loviturile trosniră; şi ai fi gândit că vezi cum se întrelovesc doi munţi, ori că se întrepătrund cu vuiet două mări care s-au întâlnit deodată. Şi nu conteniră să se înfrunte de cu dimineaţă până în negura nopţii. Şi-atunci se descleştară şi fiecare se întoarse în mijlocul alor săi.

Atunci Şarkan le spuse soţilor lui:

— În viaţa mea nu am întâlnit asemenea luptător! Da ceea ce am găsit la el mai uluitor este obiceiul pe care îl are, ori de câte ori potrivnicul său rămâne descoperit, de a nu-l răni, ci numai de a-l atinge uşor, în locul descoperit, cu sâmceaua lăncii; şi nu mai pricep nimic din toată năzdrăvănia aceasta. Dar ar fi de râvnit să fie mulţi războinici de-ai noştri dăruiţi cu atare vitejie!

Şi a doua zi se purcese iarăşi o luptă la fel, ci fără mai multă dobândă. Caci, într-a treia zi, iacătă ce se întâmplă: în dricul luptei, creştinul cel tânăr şi frumos îşi slobozi pe neaşteptate calul în goana mare şi îl opri deodată şi îl smuci nedibaci din hăţuri; atunci calul se ridică în două picioare, iar tânărul se descumpăni din şa şi se prăbuşi la pământ. Atunci Şarkan sări jos de pe calul său şi, cu paloşul ridicat,

se năpusti asupra potrivnicului, şi vru să-l spintece. Dar creştinul cel frumos strigă:

— Oare aşa se poartă vitejii? Sau în acest fel porunceşte galanteria să te porţi cu femeile?

La vorbele acestea, Şarkan, uluit, se uită cu luare-aminte la oşteanul cei tânăr şi, cercetându-l bine, cunoscu că e domniţa Abriza. Întrucât era chiar domniţa Abriza, cea cu care i se întâmplase, la mănăstire, ceea ce i se întâmplase!

Atunci Şarkan îşi aruncă paloşul cât colo, şi se temeni dinaintea fetei şi sărută pământul dintre mâinile ei şi îi spuse:

— Da pentru ce oare, o, domniţă, toate astea?

Ea îi spuse:

— Am vrut să te încerc eu însămi pe un câmp de bătălie, şi să văd măsura dârziei şi a vredniciei tale! Şi află că toţi oştenii mei, cei o sută care i-au înfruntat pe ai tăi, sunt fete, şi fecioare, şi ale mele. Iar cât despre mine, de n-ar fi fost calul, care s-a ridicat în două picioare, ai cam fi văzut tu şi alte lucruri, o, Şarkane!

Iar Şarkan zâmbi a râde şi răspunse:

— Slavă lui Allah, cel carele ne-a adunat iarăşi la un loc, o, domniţă Abriza, o, domniţă a vremurilor!

Iar domniţa numaidecât le dădu soaţelor ei porunca de plecare şi îi înturnă lui Şarkan cei douăzeci de prinşi, unul câte unul. Şi toţi veniră să îngenuncheze dinaintea ei şi sărutară pământul dintre mâinile sale. Iar Şarkan se întoarse spre copilele cele mândre şi le spuse:

— Sultanii s-ar socoti norociţi de-ar putea să se sprijine pe o ceată de voinici precum sunteţi voi!

Pe urmă se ridicară taberele, şi cei două sute de călăreţi luară laolaltă drumul Bagdadului şi merseră astfel şase zile întregi, la capătul cărora văzură strălucind în depărtare slăvitele minarete din cetatea Păcii.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a cincizeci şi una noapte spuse:

Văzură strălucind în depărtare slăvitele minarete din Cetatea Păcii. Atunci Şarkan o rugă pe domniţa Abriza şi pe tovarăşele sale să-şi scoată armurile de luptă şi să le schimbe cu haine adevărate de femei grecoaice. Iar ele aşa făcură. Pe urmă Şarkan trimise la Bagdad câţiva dintre tovarăşii lui să i-o ia înainte şi să-l vestească pe părintele său Omar Al-Neman despre el şi despre domniţa Abriza, ca să se trimită în întâmpinarea lor un alai falnic. Pe urmă, în seara aceea, descălecară şi întinseră corurile şi dormiră până dimineaţa.

Şi-apoi, de cum se lumină de ziuă, emirul Şarkan şi călăraşii lui, domniţa Abriza şi oştencele ei încălecară iarăşi pe bidiviii lor şi luară calea spre cetate. Şi iacătă că ieşi din cetate, venindu-le în întâmpinare, vizirul cel mare Dandan cu o ceată de o mie de călăreţi; şi se duse la fetişcană şi la Şarkan şi sărută pământul dintre mâinile lor; pe urmă toţi laolaltă păşiră în cetate.

Şi Şarkan mai întâi sui la sarai ca să-l vadă pe părintele său sultanul Omar Al-Neman. Şi sultanul se ridică în cinstea lui şi îl sărută şi îi ceru veşti. Şi Şarkan îi istorisi toată povestea cu tânăra Abriza, fiica domnului Hardobiu de la Chezareea, şi viclenia domnului de la Constantinia, şi ciuda lui din pricina Safiei cadâna, care nu era alta decât chiar fiica lui Afridun; şi îi istorisi despre găzduirea şi despre sfaturile cele bune ale Abrizei, şi despre toate harurile ei de vitejie şi de frumuseţe.

Când auzi vorbele acestea de la urmă, sultanul Omar Al-Neman fu cuprins de un gând mare de-a o vedea pe copila cea minunată, şi toată făptura i se aprinse de amănuntele auzite. Şi cugetă în sineşi la desfătările de-a simţi în culcuşul său vânjoşia şi mlădioşia fără de cusur ale unui trup de fată călit astfel, şi neprihănită de vreun bărbat, şi atâta de iubită de tovarăşele ei oştence. Şi nu-i părură de rând nici chiar soaţele ei, a căror înfăţişare, sub hainele de luptă, era ca de băieţi cu obraji fragezi şi neprihăniţi de păr şi de barbă. Că sultanul Omar Al-Neman era un ghiuj

straşnic, cu vinele mai oţelite decât ale flăcăilor. Şi n-avea pic de spaimă de luptele bărbăţeniei, şi ieşea pururea biruitor din braţele femeilor celor mai pojarnice.

Iar cum Şarkan nici cu gândul nu gândea că tătâne-său ar avea vreun dor asupra tinerei domniţe, zori să se ducă după ea şi veni să i-o înfăţişeze. Iar sultanul şedea în jeţul său şi se descotorosise de toţi musaipii şi de toate roabele lui, afară numai de hadâmbi. Iar tânăra Abriza ajunse până la el şi sărută pământul dintre mâinile lui, şi îi ţinu o rostire de o curăţie şi de o eleganţă desfătătoare. Încât sultanul Omar Al-Neman fu până peste măsură de minunat şi îi mulţumi şi o proslăvi pentru tot ceea ce făcuse cu fiul său, beizade Şarkan, şi o pofti să şadă. Iar Abriza, atunci, şezu jos şi îşi scoase vălul cel mic care îi acoperea chipul, şi fu ca o luare a vederilor! Şi sultanul Omar Al-Neman era mai să-şi piardă minţile! Şi pe dată porunci să se dea, chiar în sarai, pentru ea şi pentru soaţele ei, cele mai bogate dintre iatacurile de falâ, şi îi hotărî o simbrie vrednică de cinul ei. Şi numai atunci o întrebă în privinţa celor trei geme scumpe pline de puteri.

Atunci Abriza îi spuse:

— Acele trei geme albe, o, doamne al vremurilor, le am la mine şi nu mă despart de ele niciodată. Şi am să ţi le arăt!

Şi porunci să i se aducă o lădiţă, şi o deschise, şi scoase din ea o cutie căreia îi săltă capacul, şi scoase din cutie un sipeţel de aur bătut, pe care îl deschise. Şi atunci se iviră, sclipitoare, cele trei geme năstrăpate, luminoase, şi dalbe, şi rotunde. Şi Abriza le luă şi le duse la buze una câte una, şi le întinse sultanului Omar Al-Neman ca peşcheş pentru găzduirea ce i-o dăruia. Şi ieşi.

Iar sultanul Omar Al-Neman îşi simţi inima că se duce cu ea; şi, întrucât gemele se aflau acolo strălucind, porunci să vină fiul său Şarkan şi îi dădu una dintre ele în dar; iar Şarkan îl întrebă ce avea să facă cu celelalte două geme. Şi sultanul îi spuse:

— Păi vreau să le dăruiesc, pe una surioarei tale, micuţa Nozhatu, iar pe cealaltă frăţiorului tău, Daul'makan.

La vorbele acestea despre fratele său Daul'makan, de a cărui venire pe lume habar n-avea, Şarkan fu cuprins de o mohoralã grea, întrucât el nu ştia decât de naşterea micuţei Nozhatu. Încât se întoarse către sultanul Omar Al-Neman, spunându-i:

— O, tată, aşadar mai ai un fecior în afară de mine?

El spuse:

— Păi de bună seamă, în vârstă de şase ani, frate geamăn cu Nozhatu, şi amândoi născuţi de roaba mea Safia, fiica domnului de la Constantinia!

Atunci Şarkan, buimăcit de atare ştire, nu se putu opri să nu-şi scuture hainele de ciudă şi de mânie, dar se înfrână numaidecât şi zise:

— Fie ei amândoi sub binecuvântarea lui Allah Preaînaltul!

Da tătâne-său băgase de seamă frământul lui şi ciuda, şi zise:

— O, fiul meu, pentru ce te-a cuprins o stare ca aceasta? Au nu ştii că numai ţie ţi se cade moştenirea scaunului de domnie, la moartea mea? Şi nu ţi-am dăruit, ţie mai întâi, cea mai frumoasă dintre cele trei geme pline de minuni?

Ci Şarkan nu se simţi în stare să răspundă şi, nevroind să-i întoarcă vorba ori să-l supere pe părintele său, ieşi, cu capul plecat, din sala domnească. Şi se îndreptă spre iatacul menit Abrizei; şi Abriza pe dată se ridică spre a-l primi, îi mulţumi dulce de ceea ce făcuse pentru ea şi îl rugă să şadă lângă ea. Pe urmă, cum îl vedea cu chipul mohorât şi mâhnit, îl iscodi cu duioşie; iar Şarkan îi istorisi pricina supărării lui şi adăugă:

— Da ceea ce mă apasă mai tare, o, Abriza, este că, până la urmă, am băgat de seamă la părintele meu nişte gânduri neîndoielnice în privinţa ta, şi i-am văzut ochii străfulgeraţi de jindul de a te avea. Tu ce zici de asta?

Ea răspunse:

— Poţi să-ţi linişteşti sufletul, o, Şarkane, întrucât tatăl tău nu are să mă aibă decât moartă! Oare cele trei sute şaizeci de neveste şi celelalte încă nu mai pot să-i ajungă, de râvneşte la fecioria mea, care hotărât că nu este făcută pentru colţii lui? Aşa că fii pe pace, o, Şarkane, şi alungă-ţi grijile!

Pe urmă porunci să se aducă de mâncat şi de băut; şi amândoi mâncară şi băură, iar Şarkan, tot cu sufletul pierit, se întoarse în iatacul lui să se culce, în noaptea aceea. Aşa cu Şarkan!

Dar cât despre sultanul Omar Al-Neman, odată Şarkan ieşit, se duse s-o caute pe cadâna Safia, în iatacul ei; şi ţinea în mână cele două geme nestemate, atârnate fiecare de câte un lanţ de aur Şi, când îl văzu că intră, Safia se ridică pe cele două picioare ale ei şi nu şezu jos decât după ce sultanul şezu el mai întâi. Şi atunci veniră la el cei doi copii, fetiţa Nozhatu şi micuţul Daul'makan Şi sultanul îi sărută şi le atârnă de gât, la fiecare, câte una dintre gemele nestemate. Şi cei doi copii fură bucuroşi foarte; iar mama lor îi ură sultanului belşug şi fericire.

Atunci sultanul îi spuse:

— O, Safia, tu eşti fiica domnului Afridun de la Constantinia şi nu mi-ai spus niciodată nimic! Pentru ce mi-ai tăinuit faptul şi m-ai împiedicat, astfel, să am faţă de tine cinstirile datorate stepenei tale şi să te ridic în preţuire şi în bunăstare?

Iar Safia îi spuse:

— O, mărinimoase sultane, dar ce aş putea să-mi doresc mai mult? Tu m-ai şi copleşit cu darurile şi cu hatârurile tale, şi m-ai făcut mamă a doi copii frumoşi ca nişte lune!

Atunci sultanul Omar Al-Neman fu fermecat foarte de răspunsul acesta pe care îl găsi desfătător şi plin de pricepere şi de isteciune, de curtoazie şi de gingăşie. Şi porunci să i se dea Safiei un sarai şi mai frumos decât cel dintâi, şi îi spori straşnic simbria casei şi cheltuielile de trai.

Pe urmă se întoarse în saraiul său spre a judeca, şi a căftăni, şi a mazili, cumu-i datina.

Dar rămânea tot cu mintea şi cu inima zbuciumate rău din pricina tinerei domniţe Abriza. Încât îşi petrecea la ea toate nopţile, tăifăsuind cu fata şi strecurându-i tâlcuri. Dar Abriza, de fiecare dată, drept orice răspuns îi spunea:

— O, doamne al emilor, chiar că nu mă încearcă nici un pic de dorinţă faţă de bărbaţi!

Dar asta nu făcea decât să-l zădărască şi să-l zbuciume mai tare, şi, până la urmă, ajunse zaif. Şi iacătă că atunci porunci să vină vizirul său Dandan şi îi dezvălui toată patima pe care o avea în inimă pentru minunata Abriza, precum şi nimicul de dobândă căpătată şi deznădejdea lui de a ajunge vreodată să se bucure de ea.

După ce ascultă vorbele acestea, vizirul îi spuse sultanului:

— Iacătă. La căderea nopţii, să ai grijă să iei cu tine o bucată de banj şi să te duci la Abriza şi să te apuci să bei cu ea oleacă, şi, în cupa de la urmă, să strecori bucata de banj; şi ea nici nu are să apuce să mai ajungă la pat când tu ai să fii stăpânul ei; şi vei putea atunci să faci cu ea tot ce ţi s-o părea potrivit spre a-ţi mulţumi dorul şi a-ţi potoli pojarul. Şi-aceasta-i socoata mea.

Iar sultanul răspunse:

— Chiar că sfatul tău este minunat şi numai el este de înfăptuit.

Atunci se sculă şi se duse la unul din sipetele sale, pe care îl descuie, şi luă o bucată de banj safi, şi atâta de tare cât numai odoarea lui ar fi prăvălit în somn, de la un cap de an până la anul următor, chiar şi un elefant. Şi îşi puse la brâu bucata de banj şi aşteptă să vină noaptea. Atunci se duse la domniţa Abriza, care se ridică spre a-l primi, şi nu şezu jos decât odată ce se aşează sultanul şi-i dădu îngăduinţa. Şi începu să tăifăsuiască şi îşi mărturisi pofta de a bea ceva; şi numaidecât domniţa porunci să se aducă băuturile şi toate cele de cuviinţă, precum: poame, migdale, alune, fistic şi celelalte; şi totul în cupe mari de aur şi de cleştar. Şi

amândoi se apucară să bea şi să se îmbie, până ce beţia începu să se învârtoşească în capul domniţei. Ceea ce văzând, sultanul scoase din buzunar bucata de banj şi o ascunse între degete; pe urmă umplu un pocal şi îl bău până la jumătate şi, pe furiş, strecură în el bucata de banj, şi i-l întinse copilei şi îi zise:

— O, mlădiţă de domn, ia pocalul şi bea licoarea aceasta a darului meu!

Iar domniţa Abriza, neştiutoare, luă pocalul şi, râzând, îl bău. Îl bău, şi pe dată lumea se învârti dinaintea ochilor ei; şi nu mai avu decât răgazul de a se târî până la culcuşul ei, unde căzu pe spate, greu, cu mâinile întinse şi cu picioarele desfăcute. Şi două făclii mari erau aşezate una la căpătâiul iar cealaltă la picioarele patului.

Atunci sultanul Omar Al-Neman veni la Abriza şi începu să-i deznoade băierile de mătase de la şalvarii cei largi, şi nu-i lăsă pe trup decât cămăşuţa cea subţire şi uşoară. Şi ridică poala cămăşii şi, dedesubt, se ivi, dintre coapse, luminată cu de-amănuntul de strălucirea făcliilor, o ispravă care îi răpi minţile şi judecata. Dar avu tărie să se stăpânească spre a-şi face vreme să-şi scoată şi el haina şi şalvarii. Şi atunci putu, slobod, să se lase dus până la capătul pojarului care îl ardea; şi se aruncă peste trupul de copilă, şi îl acoperi. Şi cine ar şti măsura a tot ceea ce se petrecu? Şi iacă-aşa pieri şi se şterse fecioria tinerei domniţe Abriza.

Odată treaba isprăvită, sultanul Omar Al-Neman se ridică şi se duse în odaia de alături, s-o caute pe roaba cea mai dragă a Abrizei, credincioasa Boabă-de-Mărgean, şi să-i spună:

— Dă fuga la stăpâna ta, care are trebuinţă de tine!

Şi Boabă-de-Mărgean zori să intre la stăpână-sa şi o găsi întinsă pe spate şi răvăşită, şi cu cămaşa săltată, şi cu coapsele mânjite de sânge, şi cu chipul pălit de tot. Şi Boabă-de-Mărgean pricepu că avea trebuinţă grabnică de îngrijiri; şi numaidecât luă un peşchir cu care şterse cu gingăşie preacinstita poveste a stăpâne-sii; pe urmă luă alt

peşchir cu care îi şterse încetişor pântecele şi coapsele; apoi o spălă pe ochi, pe mâini şi pe picioare; şi o stropi cu apă de trandafiri, şi o spălă pe buze şi pe gură cu apă de flori de portocal.

Atunci domniţa Abriza strănută; pe urmă deschise ochii şi se săltă în capul oaselor. Şi o zări pe mult iubita ei Boabă-de-Mărgean şi îi zise:

— O, Boabă-de-Mărgean, ce-am păţit? Spune-mi! Ia uite că mă simt ca leşinată.

Şi Boabă-de-Mărgean nu putu decât să-i povestească starea în care o găsise, întinsă pe spate şi cu sângele curgându-i pe coapse. Şi Abriza înţelese atunci că sultanul Omar Al-Neman îşi potolise asupra-i poftele şi că mistuise în ea lucrul cel fără putinţă de îndreptat. Şi durerea şi mâhnirea ei fură atâta de amarnice, încât îi porunci Boabei-de-Mărgean să nu îngăduie nimănuia să intre în iatacul ei, şi o învăţă să-i spună sultanului Omar Al-Neman, când are să vină să ceară veşti despre ea: „Stăpâna mea este bolnavă şi nu poate să primească pe nimeni”.

Încât, după ce află cum stă treaba, sultanul Omar Al-Neman începu să trimită în fiecare zi la Abriza robi încărcaţi cu tablale mari ticsite cu bucate de toate felurile, şi cu băuturi, şi cu oluri pline de poame şi de prăjituri, precum şi cu găvane de farfurii ticsite cu sorbeturi şi cu dulciuri. Dar ea rămase mai departe închisă în iatacul ei, până ce într-o zi băgă de seamă că pântecele-i creştea, că mijlocul i se îngroşa, şi că era neîndoielnic însărcinată. Atunci mâhnirea ei spori nemăsurat şi lumea se scoroji dinainte-i; şi nu mai vroi să audă nici vorbele de alinare ale Boabei-de-Mărgean; pe urmă îi spuse:

— O, Boabă-de-Mărgean, eu singură m-am adus în starea aceasta, purtându-mă urât faţă de mine însămi, părăsindu-mi tatăl, şi mama, şi împărăţia mea! Şi iacătă că acuma mi-e scârbă şi de mine şi de viaţă, iar cutezanţa mi s-a topit şi puterea mi s-a dus! Odată cu fecioria, mi-am pierdut tăria toată, iar sarcina mă face neînstare să înfrunt până şi

brânciul unui copil. Şi n-aş putea nici măcar să ţin frâiele calului, eu, Abriza, tânăra Abriza, plină cândva de pară şi de vânjoşie! Ce să fac de-acum înainte? Dacă am să nasc în saraiul acesta, am să ajung un lucru de râs pentru toate musulmanele care locuiesc aici şi care au să afle chipul cum mi-am pierdut fecioria. Iar dacă am să mă întorc la tatăl meu, cu ce ochi am să cutez să mă uit la el? Oh, cât de adevărate sunt vorbele poetului:

Prietene, ia pururi bine-aminte:

În vremurile de necaz, amare, N-ai să-ţi mai poţi afla nici un părinte, Nici ţară nu, nici casă primitoare!

Atunci Boabă-de-Mărgean îi zise:

— O, stăpâna mea, eu una sunt roaba ta şi stau întru totul la poruncile tale! Porunceşte!

Ea răspunse:

— Atunci, o, Boabă-de-Mărgean, ia bine aminte! Trebuie neabătut să fug din saraiul acesta, fără ca nimeni să bage de seamă, şi să mă întorc la tatăl meu şi la mama mea, orice-o fi: că, vezi tu, o, Boabă-de-Mărgean, când hoitul începe să duhnească, el cade în seama alor săi! Iar eu nu mai sunt decât un trup fără de viaţă. Apoi, împlinească-şi voia Allah!

Şi Boabă-de-Mărgean răspunse:

— O, domniţă, ceea ce vrei să faci este cel mai bine!

Pe urmă se apucă pe dată în taină de pregătirile de plecare. Caci trebuiră să găsească vreo împrejurare prielnică, da care se ivi în curând, şi aceasta fu plecarea sultanului la vânătoare şi plecarea lui Şarkan la hotarele împărăţiei unde avea de cercetat locurile întărite. Dar pe când ele îndurau zăboveala aceea, sorocul naşterii ajunse mai apropiat şi Abriza îi spuse Boabei-de-Mărgean:

— Trebuie să plecăm chiar la noapte! Da ce să fac împotriva ursitei care m-a însemnat în frunte şi a scris că, în două sau trei zile, naşterea urmează să se petreacă! Caci plecăm oricum, întrucât orice este mai bine decât să nasc în saraiul acesta. Ţi se cere aşadar să găseşti un ins care să

vrea să ne însoţească pe drumul nostru, că eu nu mai am putere să ridic nici arma cea mai uşoară.

Şi Boabă-de-Mărgean răspunse:

— Pe Allah, o, stăpâna mea, nu ştiu decât numai un ins în stare să ne însoţească şi să ne apere, este arapul cel mare Moroz, unul dintre arapii sultanului Omar Al-Neman; căci deseori l-am îndatorat şi deseori i-am dăruit răsplăţi; şi, pe deasupra, mi-a spus că odinioară a fost tâlhar şi hoţ de drumul mare. Şi, întrucât chiar el este străjer la poarta de la saraiul nostru, am să mă duc să-l caut şi am să-i dau aur şi am să-i spun că, atunci când vom ajunge în ţara noastră, avem să-i rostuim o nuntă frumoasă cu cea mai mândră grecoaică din Chezareea!

Atunci Abriza spuse:

— O, Boabă-de-Mărgean, tu să nu-i spui nimic, da să-l aduci aici la mine să vorbesc chiar eu cu el.

Atunci Boabă-de-Mărgean ieşi şi se duse să-l caute pe arap şi îi spuse:

— O, Moroz, iacătă că ziua norocului tău s-a ivit. Dar pentru aceasta nu vei avea să faci decât ceea ce are să-ţi spună stăpâna mea. Haide, dar!

Şi îl luă de mână şi îl duse la domniţa Abriza.

Când o văzu pe copilă, arapul Moroz veni dinaintea ei şi îi sărută mâinile. Dar domniţa simţi că inima ei îl izgonea, iar înfăţişarea lui îi făcea silă mare; şi gândi în sineşi: „Nevoia te duce unde nu ţi-e voia!” şi, în ciuda scârbei care o muncea, îi zise:

— O, Moroz, te simţi tu în stare să ne vii în ajutor şi să ne ocroteşti de loviturile vremilor şi ale nenorocirilor noastre? Şi, dacă ţi-aş dezvălui taina mea, vei fi tu atâta de vrednic ca să n-o dai în vileag?

Atunci arapul Moroz, care numai ce-o văzuse pe Abriza că şi simţise patima cum îi umple inima cu jar, spuse:

— O, stăpână a mea, fac tot ce îmi vei porunci!

Iar Abriza spuse:

— Îţi cer, dacă-i aşa, să ne pregăteşti pe dată doi catâri pentru calabalâcuri, şi doi cai pentru noi, şi să ne ajuţi să ieşim de aici, pe mine şi pe această roabă a mea, Boabă-de-Mărgean. Şi îţi făgăduiesc că, de cum vom fi ajuns tustrei în ţara noastră, am să te însor cu cea mai frumoasă dintre grecoaice, cu aceea pe care ai s-o alegi tu. Şi avem să te încărcăm cu aur şi cu bogăţii. Şi, dacă vei vrea apoi să pleci din ţara noastră, te vom trimite în ţara ta încărcat de daruri şi de mile.

La vorbele acestea, arapul Moroz se umflă până peste poate şi strigă:

— O, stăpână a mea, am să vă slujesc pe amândouă cu amândoi ochii mei. Şi am să plec cu voi, hotărât! Şi mă duc îndată să vă pregătesc vitele şi tot ce trebuie!

Pe urmă ieşi, gândind în sineşi: „Ce plean şi ce chilipir! Hotărât, am să mă bucur şi am să mă desfăt de nurii acestor două lune! Şi, dacă vreuna dintre ele nu are să mă vrea, am s-o omor! Şi am să le fur toate bunurile!” Şi, bine hotărât pentru făptuire, făcu toate pregătirile de trebuinţă; şi tustrei putură să iasă fără a fi băgaţi de seamă, şi în pofida stării domniţei Abriza.

Şi domniţa Abriza, care era muncită de durerile facerii, fu nevoită, din cea de a patra zi, să se oprească din drum. Neputând să îndure mai mult, îi spuse arapului:

— O, Moroz, ajută-mă să cobor de pe cal, căci durerile au ajuns de neîndurat, şi acesta-i sfârşitul!

Şi îi spuse Boabei-de-Mărgean:

— O, Boabă-de-Mărgean, coboară şi tu de pe cal, şi vino să te aşezi deasupra mea spre a mă ajuta să nasc!

Da, odată tustrei coborâţi de pe cal, arapul Moroz, la vederea nurilor domniţei, fu cuprins de o stare de jinduri până peste măsură, şi mohorala-i se cumpli amarnic săltându-i rantia. Atunci nu se mai putu stăpâni şi, fâlfâindu-şi obrăznicia, se duse lângă domniţa care era să leşine de mânie şi de scârbă, şi îi spuse:

— O, stăpână a mea, lasă-mă, rogu-te, să te iau!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă cum era, amână urmarea povestirii pe a doua zi.

Dar când fu cea de a cincizeci şi doua noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că hâdul de arap Moroz i-a spus domniţei:

— O, stăpână a mea, rogu-te, lasă-mă să te iau!

Atunci domniţa Abriza spuse:

— O, arapule, plod de arăpoaică, o, fecior de robi! cutezi tu să te despoi aşa dinaintea ochilor mei? Ce ocară mi-e dată, să mă aflu acuma fără de apărare în mâinile celui mai de pe urmă dintre robii arapi! Mişelule! numai să-mi ajute Allah să mă izbăvesc de starea în care sunt şi să mă vindec de ceea ce mă face nevolnică, şi am să-ţi pedepsesc eu obrăznicia, cu chiar mâna mea! Decât să mă văd atinsă de tine, mai bine mă omor singură şi isprăvesc cu chinurile şi cu necazurile vieţii mele!

Şi rosti stihurile acestea:

O, lasă-mă, mişelule, mă lasă!

M-am săturat de soarta-mi ticăloasă.

Mai bine mor şi mă despart de toate, Decât să mă atingă mâini spurcate.

De ce tot stărui? Nu ţi-am spus, tâlhare, Că-mi face silă neagra dezmăţare?

Degeaba stai ca fiara, crunt la pândă, Holbându-ţi lăcomia prea flămândă.

Să nu socoti c-ai să te-nfrupţi vreodată din ce râvneşte mintea-ţi tulburată, Poate doar după ce m-ai căsăpi cu paloş iemenit, felii-felii.

Ia seama cine sunt, şi de ce preţ!

Că nici măcar cei de vreun neam măreţ n-ar cuteza vreodată să mă-nfrunte!

Dar tu, un rob plodit pe fieunde, Cum de cutezi, răsad de spurcăciuni, Să-nalţi spre mine ochii tăi nebuni?

Când auzi stihurile, arapul Moroz fu cuprins de o furie mare, şi ochii i se înroşiră de mânie, şi chipu-i se schimonosi

de ciudă, şi nările i se umflară, şi buzele-i groase i se pungiră, şi toată făptura-i se încrâncenă; şi prociti stihurile acestea:

O, nu mă alunga, tu, ismenită privire ce ucizi întru ispită.
De cruntu-ţi suflet – căsăpit sunt, bietul!
Mi-e trupul frânt, şi ard încet cu-ncetul.
De ochii tăi mi-e inima ca-n vrajă, Stâlpar mi-e chinul, iar tristeţea strajă!

Ci de-ai acoperi întreg pământul cu străji ca să te apere de-a rândul, Tot aş răzbi să-mi tai printr-înşii cale până la apa strălucirii tale, Până la apa ta ca un izvor, Să-mi stâmpăr setea crâncenului dor.

Auzind stihurile acestea, Abriza începu să plângă de mânie şi strigă:

— Rob fără ruşine, o, târâtură de arap, tu socoti că toate femeile sunt la fel? Şi cutezi încă să-mi vorbeşti aşa?

Atunci arapul Moroz, văzând că Abriza îl alungă cu hotărâre, nu mai putu să-şi înfrâne furia; şi se repezi la ea cu paloşul în mână; şi o înşfăcă de păr şi îşi petrecu paloşul prin trupul fetei. Şi de mâna acelui arap muri astfel domniţa Abriza.

Atunci arapul Moroz zori să pună gabja pe măgarii încărcaţi cu bogăţiile şi cu bunurile Abrizei şi, îndemnându-i din urmă, se topi cu toată graba în munţi.

Şi domniţa Abriza, dându-şi sufletul, născu un fiu în mâinile credincioasei Boabă-de-Mărgean care, în durerea ei, îşi punea ţărână pe cap şi îşi sfâşia hainele şi se zgâria pe obraji de ţâşnea sângele; şi ţipa:

— O, stăpâna mea cea fără de noroc! tu, cea luptaşă, cea volnică, cum te sfârşeşti tu aşa, sub loviturile unui mişel de rob arap!

Dar de-abia contenise Boabă-de-Mărgean să se jeluie, că şi văzu un nour de praf umplând văzduhul şi apropiindu-se iute; şi deodată se risipi, iar dedesubt se iviră nişte oşteni călăreţi, şi toţi îmbrăcaţi în felul ostaşilor de la Chezareea. Or, într-adevăr, era oastea domnului Hardobiu de la

Chezareea, părintele Abrizei. Întrucât nişte zvonuri ajunseseră la domnul Hardobiu dându-i de ştire cum că Abriza fugise de la mănăstire, iar el îşi strânsese pe dată oştile, trecuse însuşi în fruntea lor şi pornise la drum asupra Bagdadului; şi într-astfel sosise la locul unde tocmai se săvârşise fiică-sa Abriza.

La vederea trupului însângerat al copilei sale, Măria Sa sări jos de pe cal şi căzu fără de simţire, sărutând leşul întins; şi Boabă-de-Mărgean începu să plângă iarăşi, mai fierbinte, şi să se vaicăre. Pe urmă, când Măria Sa îşi veni în fire, îi istorisi toată povestea şi îi spuse:

— Cel care a ucis-o pe copila ta este un arap dintre arapii sultanului Omar Al-Neman, sultanul acela plin de desfrânare, care a făcut ce-a făcut cu copila ta!

Iar Hardobiu, la vorbele acestea, văzu lumea întreagă cum se înnegurează, şi hotărî o răzbunare amarnică. Da grăbi a porunci să fie adusă o năsălie pe care puse trupul fiică-sii, şi fu nevoit să facă mai întâi cale întoarsă la Chezareea pentru datorinţele îngropăciunii şi ale morţii.

Când ajunse la Chezareea, domnul Hardobiu intră în palatul lui şi porunci să vină doică-sa, Muma-Prăpădurilor, şi îi spuse:

— Doică, iacătă ce-au făcut musulmanii din copila mea! Sultanul i-a răpit fecioria, iar robul a vrut s-o pângărească şi a omorât-o! Şi din ea s-a născut pruncul pe care îl îngrijeşte Boabă-de-Mărgean. Or, mă jur pe Mesia să-mi răzbun copila şi să spăl ocara cu care m-a acoperit. Altminteri, mai bine mă omor cu chiar mâna mea!

Şi începu să plângă cu lacrimi fierbinţi. Atunci Muma-Prăpădurilor îi spuse:

— În ce priveşte răzbunarea, nu te îngriji, o, Măria Ta, de ea! că eu însămi am să-l fac pe musulman să-şi ispăşească fărădelegile. Întrucât am să-l ucid, şi pe el şi pe copiii lui, într-un chip încât să fac să dăinuiască pomenirea lui multă vreme, ca prilej de povestiri ce au să se istorisească în leaturile ce vor veni, în toate colţurile pământului. Dar

trebuie să asculţi cu luare-aminte ceea ce am a-ţi spune şi ceea ce tu să îndeplineşti neabătut. Iacătă. Trebuie să porunceşti a se aduce în palatul tău cinci fete, cele mai frumoase din Chezareea, cu sânii cei mai frumoşi şi cu fecioria neatinsă. Şi trebuie să porunceşti a fi aduşi, totodată, învăţaţii cei mai mari şi cărturarii cei mai iscusiţi din părţile musulmane megieşe cu împărăţia ta. Şi să le dai poruncă acelor învăţaţi musulmani să le crească pe fete după tipicul lor musulman. Şi să le înveţe credinţa musulmană, istoria arăbească, hronicele califilor şi toate faptele sultanilor; pe deasupra, să le înveţe iscusinţa de a se purta în lume, bunele maniere, felul cum se vorbeşte cu sultanii, felul cum li se ţine tovărăşie şi cum li se dă să bea, stihurile cele mai frumoase şi chipul cel mai iscusit de a le povesti, chipul cum se ticluiesc poeziile şi taifasurile, precum şi meşteria cântecelor. Şi trebuie învăţătura să fie deplină, chiar şi cu primejdia de a zăbovi zece ani; întrucât ni se cade să avem răbdare şi să luăm seama că arabii din pustie spun: „Răzbunarea încă se mai poate înfăptui chiar şi după patruzeci de ani”. Că răzbunarea pe care o precuget nu se poate făptui decât cu această învăţătură desăvârşită a fetişcanelor; şi, ca să te dumiresc, am să-ţi spun că sultanul acela are o slăbiciune mare faţă de împreunarea cu toate roabele şi are trei sute şaizeci de asemenea roabe, afară de cele o sută de însoţitoare lăsate de răposata noastră domniţă şi afară de peşcheşurile de femei care îi vin ca haraci din toate părţile. Aşa că am să-l fac să piară de chiar meteahna lui.

La vorbele acestea, Hardobiu se învoioşi de o voioşie mare, şi o sărută pe frunte pe Muma-Prăpădurilor, şi trimise îndată să fie căutaţi învăţaţii musulmani şi fetişcanele cu sâni rotunzi şi cu fecioria nevătămată.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a cincizeci şi treia noapte spuse:

— Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că Hardobiu trimise îndată după învăţaţii musulmani şi după fetişcanele cu sâni rotunzi şi cu fecioria nevătămată. Şi îi copleşi pe învăţaţi cu filotimiile şi cu darurile, şi îi primi cu milosârdie mare; pe urmă le încredinţă fetişcanele cele frumoase, alese tot una şi una, şi îi îndemnă să le dea acelor fetişcane dăscălirea musulmană cea mai îngrijită. Şi învăţaţii cărturari se supuseră şi făcură întocmai precum le poruncise Măria Sa. Şi-aşa cu Măria Sa domnul Hardobiu.

Da cât despre sultanul Omar Al-Neman, după ce se întoarse de la vânătoare şi intră în saraiul său şi află de fuga Abrizei şi de pierderea ei, se mohorî cu totul şi răcni:

— Cum se face că o femeie poate să iasă din saraiul meu fără ca nimenea să ştie? Dacă împărăţia mea o fi păzită tot atâta de bine ca şi saraiul meu, asta chiar că ar fi pieirea noastră neabătută a tuturor! Da altă dată când m-oi mai duce la vânătoare am să ştiu eu prea bine cum pun să mi se păzească uşile!

Pe când el glăsuia astfel, iacătă şi Şarkan se întorcea din războielile lui şi se înfăţişă dinaintea tătâne-său care îi dădu ştire de fuga Abrizei.

Încât Şarkan, din ziua aceea, nu mai putu să îndure vederea saraiului părintelui său, mai cu seamă că micuţa Nozhatu şi micuţul Daul'makan erau prilejul grijilor celor mai alese ale sultanului. Şi se mohorî tot mai mult din zi în zi şi până într-atâta încât sultanul îi spuse:

— Ce ai tu, o, fiul meu, de te-ai gălbejit la chip şi te-ai sfârşit la trup?

Şi Şarkan îi spuse:

— O, părinte al meu, iacătă că, din mai multe pricini, zăbovirea mea în saraiul acesta mi-a ajuns de neîndurat. Aşa că ţi-aş cere, ca pe un hatâr, să mă căftăneşti cârmuitor peste vreun serhat dintre cele serhaturi, unde să mă duc să mă îngrop pentru câte zile mi-au mai rămas!

Pe urmă prociti aceste stihuri ale meşterului zicalelor:

Acum, când port în suflet noian de vise moarte, Mi-ar fi cu mult mai bine să pot pleca departe, -

Ca ochiu-mi să nu vadă, urechea-mi să n-audă nimic din ce-aminteşte iubirea mea pierdută.

Atunci sultanul Omar Al-Neman pricepu temeiurile mâhnirii fiului său Şarkan şi începu să-l aline şi îi zise:

— O, copilul meu, împlinească-ţi-se voia! Şi, întrucât locul cel mai de seamă în toată împărăţia mea este cetatea Damascului, iată că te căftănesc cârmuitor al Damascului, începând din ceasul de acum!

Şi numaidecât porunci să vină calemgiii de la sarai şi toţi mai-marii împărăţiei şi îl căftăni pe Şarkan, de faţă cu ei, cârmuitor al daturilor Damascului. Iar hârtia cu căftănirea lui fu scrisă şi prăvilnicită atunci pe loc; şi pe dată se pregăti tot ce se cuvenea pentru plecare; iar Şarkan îşi luă rămas-bun de la tatăl său, şi de la mama sa, şi de la vizirul Dandan căruia îi lăsă cele mai de pe urmă îndemnuri ale sale. Apoi, după ce primi închinăciunile emirilor, şi ale vizirilor, şi ale navabilor, trecu în fruntea străjerilor săi şi nu conteni din drumeţit decât când ajunse la Damasc. Şi locuitorii îl primiră în zvon de tilinci şi de ţimbale, de trâmbiţe şi de goarne; şi împodobiră pentru el cetatea şi o luminară; şi ieşiră cu toţi în mare alai înaintea lui, rânduiţi în două şiruri bine vădite, unii ţinând scurt dreapta, iar ceilalţi ţinând scurt stânga. Şi iac-aşa cu Şarkan!

Da cât despre sultanul Omar Al-Neman, la un răstimp după plecarea lui Şarkan ca ocârmuitor al Damascului, fu căutat de învăţaţii pe care îi însărcinase cu grija şi cu dăscălirea celor doi copii ai săi, Nozhatu şi Daul'makan. Şi învăţaţii îi spuseră sultanului:

— O, stăpâne al nostru, venim să te vestim că mlădiţele tale au isprăvit întru totul de învăţat şi de cercetat, şi ştiu pe deplin pravilele înţelepciunii, şi bunele maniere, şi poezia, şi chipul de a se purta în lume.

La vestea aceasta, sultanul Omar Al-Neman se umflă de mulţumire şi de drag, şi le făcu nişte daruri împărăteşti

cărturarilor. Şi văzu bine, într-adevăr, că mai cu seamă fiul său Daul'makan, ajuns acum la vârsta de paisprezece ani, se făcea din ce în ce mai cilibiu şi mai zarif şi se preschimba într-un flăcău voinic şi minunat, fiind totodată tare legat de datinele dreptei-credinţe şi de cucernicie, avea milă de cei săraci şi îi era mai dragă decât toate lucrurile de pe lume tovărăşia învăţaţilor şi a poeţilor, şi de asemenea, tovărăşia oamenilor meşteri la datine şi la Coran. Şi toţi locuitorii Bagdadului, bărbaţi şi femei, îl iubeau şi chemau asupra-i milele lui Allah.

Or, veni o zi care era ziua de trecere prin Bagdad a hagiilor ce drumeţeau dinspre Irak spre a se duce la Mecca, să-şi împlinească datorinţele hagialâcului, ca în fiece an, şi apoi a merge la Medina să vadă mormântul Prorocului (asupra-i fie ruga şi pacea lui Allah!).

Încât atunci când Daul'makan văzu sfântul alai, cucernicia lui se zădărî, şi flăcăul alergă să-l caute pe tătâne-său sultanul şi spuse:

— Am venit la tine, o, părinte al meu, spre a-ţi cere îngăduinţa să mă duc şi eu în sfântul hagialâc.

Dar sultanul Omar Al-Neman se strădui să-l dezmânte şi nu-i dădu îngăduinţă şi îi zise:

— Eşti încă prea tânăr, fiul meu. Da la anul, de-o vrea Allah, am să mă duc eu însumi în hagialâc şi am să te iau cu mine, negreşit!

Caci Daul'makan, care socotea acea făgăduinţă viitoare prea depărtată, alergă la soră-sa geamănă Nozhatu şi o găsi rânduindu-se să-şi facă rugăciunea. O lăsă aşadar să-şi isprăvească rugăciunea, pe urmă îi spuse:

— O, Nozhatu, sunt mort de dorul de a mă duce în hagialâc şi de a vedea mormântul Profetului (asupra-i fie rugăciunea şi pacea!) şi am cerut învoirea de la tatăl nostru, care nu mi-a dat-o. Or, gândul meu acuma este să iau ceva bani şi să plec pe ascuns în hagialâc, şi mai cu seamă fără a-l înştiinţa pe părintele nostru!

Atunci Nozhatu, stârnită şi ea, strigă:

— Pe Allah! te juruiesc să mă iei şi pe mine şi să nu mă laşi aici şi să nu mă lipseşti de a vedea mormântul Proroculuі (asupra-i fie rugăciunea şi pacea!) o, fratele meu!

El îi spuse:

— Bine! la căderea nopţii, să vii la mine. Şi mai ales ia seama să nu care cumva să vorbeşti ceva cu fie cine-o fi!

Încât, la miezul nopţii, Nozhatu se sculă, se îmbrăcă în haine bărbăteşti, spre a se străvesti, haine pe care i le dăduse fratele ei, care era de statura şi de seama ei, luă cu ea bani şi ieşi, apucând-o drept spre poarta saraiului. Acolo îl găsi pe frate-său Daul'makan, care o aştepta cu două cămile. Atunci Daul'makan o ajută pe soră-sa să se suie pe una din cămilele îngenuncheate, şi încălecă şi el pe cea de a doua cămilă; şi vitele sculându-se şi pornind la drum, ajunseră, sub oblăduirea nopţii, în mijlocul hagiilor, şi se vârâră printre ei, fară ca să bage cineva de seamă venirea lor. Şi toată caravana de la Irak luă calea spre Mecca şi ieşi din Bagdad.

Şi Allah le meni călătorie tihnită, încât în scurtă vreme ajunseră toţi în bună pace la sfânta Mecca.

Acolo, Daul'makan şi Nozhatu fură până peste poate de bucuroşi când ajunseră pe muntele Arafat31 şi când îşi îndepliniră, după datină, sfintele datorinţe; şi mare le fu bucuria când făcură ocolul Kaabei.32

Şi nu vroiră să se mulţumească numai cu Mecca, şi împinseră evlavia până a se duce şi la Medina să se închine şi la mormântul Proroculuі (asupra-i fie rugăciunea şi pacea!).

Atunci, întrucât întoarcerea hagiilor în ţara lor urma să se săvârşească, Daul'makan îi spuse soră-sii Nozhatu:

— O, sora mea, tare aş vrea să văd şi cetatea cea sfântă a lui Abraham33, prietenul lui Allah, cea căreia evreii şi creştinii îi spun Ierusalim.

Şi Nozhatu zise:

— Şi eu tot aşa!

Atunci, după ce se înţeleseră bine între ei în această privinţă, se prilejuiră de plecarea unei caravane mici spre a lua drumul către cetatea cea sfântă a lui Abraham.

După o călătorie anevoioasă, ajunseră într-un sfârşit la Ierusalim; dar, pe drum, Daul'makan şi Nozhatu avură nişte scuturături de friguri; tânăra Nozhatu, după câteva zile, răzbi de se vindecă; ci Daul'makan rămase bolnav mai departe şi starea lui nu făcu decât să se înrăutăţească. Aşa că la Ierusalim luară cu chirie o odăiţă la un han, şi Daul'makan se întinse într-un colţ, pradă bolii; şi boala aceea se încâini într-un chip atâta de amarnic, încât Daul'makan ajunse de-şi pierdu cu totul simţirea şi intră în dârdorile aiurării. Iar Nozhatu cea bună nu-l lăsa singur o clipită, şi era tare îngrijorată şi tare necăjită, singură aşa într-o ţară străină, fără nimenea care s-o aline şi s-o ajute.

Şi cum boala nu se risipea, şi dăinuia de o vreme destul de lungă, Nozhatu ajunse de isprăvi şi cei mai de pe urmă bănuţi şi nu mai avu nici barem o drahmă în mâinile ei. Atunci îl trimise la sukul de samsarlâcuri pe băiatul care îi slujea pe călătorii de la han, după ce îi înmânase chiar una dintre hainele ei ca s-o vândă şi să-i aducă ceva bănuţi. Şi băiatul de la han aşa făcu.

Iar Nozhatu urmă mai departe în felul acesta şi vându în fiecare zi câte unul dintre lucrurile ei, spre a-şi îngriji fratele, până ce isprăvi pe deplin tot ce avea. Şi nu-i mai rămaseră, drept toată averea, decât hainele cele vechi cu care era îmbrăcată şi preşul cel vechi şi ferfeniţit ce le slujea de culcuş ei şi fratelui ei. Atunci, dacă se văzu în goliciunea aceea, biata Nozhatu se puse pe plânsete în tăcere.

Dar chiar în seara aceea, Daul'makan, din voia lui Allah, îşi veni în cuget şi se simţi oleacă mai bine şi, înturnându-se spre soră-sa, îi zise:

— O, Nozhatu, iacătă că simt puterile că mi se întorc, şi am o poftă straşnică să mănânc nişte frigărui de carne de berbec.

Şi Nozhatu îi spuse:

— Pe Allah, o, fratele meu, cum să fac să cumpăr carnea? Nu pot a mă hotărî să mă duc să cer de pomană pe la oamenii miloşi! Da fii liniştit, de mâine am să mă duc la vreun bogătan de vază şi am să mă năimesc la el ca slujnică. Şi, în felul acesta, am să pot să câştig cele de trebuinţă. Şi în toate astea nu este decât numai un lucru care mă apasă, anume de a fi nevoită să te las singur peste zi. Da ce să fac? Nu este tărie şi putere decât întru Allah Preaînaltul, o, fratele meu! şi numai el poate să ne facă a ne întoarce în ţara noastră!

Şi Nozhatu, cu vorbele acestea, nu se putu opri să nu izbucnească în suspine.

Aşa că a doua zi, de cu zori, Nozhatu se sculă şi îşi acoperi capul cu o bucată veche din mantia de păr de cămilă pe care le-o dăruise un cămilar de treabă, vecinul lor de la han, şi îl sărută pe frate-său pe creştet, şi îşi aruncă mâinile în jurul gâtului lui, plângând, şi ieşi scăldată în lacrimi din han, fără a şti anume încotro să se îndrepte.

Şi ziua toată Daul'makan aşteptă întoarcerea soră-sii; şi noaptea veni, şi Nozhatu nu se întoarse. Şi o aşteptă noaptea toată, fără a închide un ochi, şi Nozhatu nu mai veni; pe urmă, a doua zi, şi noaptea următoare, tot aşa. Atunci Daul'makan fu cuprins de o spaimă mare pentru soră-sa, şi inima-i începu să tremure; şi pe deasupra mai şezuse şi două zile fără să fi luat nimic în gură. Se târî atunci anevoie până la uşa odăiţei şi de acolo începu să-l cheme pe băiatul de la han, care într-un sfârşit îl auzi, şi Daul'makan îl rugă să-l ajute să ajungă până în suk. Atunci băiatul îl luă pe umerii săi şi îl cără la suk şi îl rezemă de uşa închisă a unei prăvălii părăginite, şi plecă.

Atunci toţi trecătorii şi negustorii din suk se grămădiră împrejurul lui şi, văzându-l în starea aceea de slăbiciune şi de sfârşeală, începură să se jeluiască asupra lui şi să-l căineze. Şi Daul'makan, neavând putere să vorbească, le făcu semn că-i este foame. Atunci grăbiră să strângă ceva

bani pentru el, într-un blid de aramă, de pe la negustorii din suk, şi îi cumpărară pe dată de mâncare. Şi, întrucât se strânseseră ca la vreo treizeci de drahme, chibzuiră ce ar fi mai bine de făcut, în folosul bolnavului. Atunci un bătrân cumsecade din suk spuse:

— Cel mai bine este să luăm cu chirie o cămilă pentru acest tânăr amărât şi să-l mânăm la Damasc, spre a fi dus la bolniţa hărăzită bolnavilor, din mila califului. Că aici de bună seamă că are să moară lăsat aşa, singur, în drum.

Atunci toată lumea fu într-un glas; da, întrucât se şi făcuse noapte, amânară treaba pe a doua zi, şi puseră lângă Daul'makan, la îndemâna lui, un ulcior cu apă şi nişte bucate; şi, când porţile sukului fură închise, plecară fiecare pe la casele lor, căinând întruna soarta tânărului bolnav. Daul'makan îşi petrecu noaptea toată fără a putea închide un ochi, atâta era de îngrijorat de soarta suroră-sii Nozhatu; şi de-abia putu să mănânce şi să bea, atâta era de istovit şi de topit.

Aşa că a doua zi oamenii cei cumsecade din suk luară cu chirie o cămilă şi îi spuseră cămilarului:

— O, cămilarule, ia-l pe bolnavul acesta pe cămila ta şi cară-l la Damasc spre a-l duce la bolniţă, unde s-ar putea vindeca.

Şi cămilarul răspunse:

— Pe capul meu, o, domniile voastre!

Caci, în sineşi, mişelul îşi zise: „Cum să car de la Ierusalim la Damasc un om care stă să moară?” Pe urmă îşi îndemnă cămila să îngenuncheze, aşează bolnavul pe ea şi, acoperit de binecuvântările oamenilor din suk, îi grăi cămilei trăgând-o de căpăstru, iar cămila se ridică şi porni la drum. Dar de-abia străbătuse câteva uliţe că se şi opri; şi, cum ajunse dinaintea porţii unui hammam, îl luă pe Daul'makan, care nu mai ştia de sine, îl aşternu pe grămada de lemne ce slujea la încălzirea hammamului, şi plecă în grabă mare.

Încât atunci când slujitorul care făcea focul la hammam veni în zori spre a se apuca de munca sa, găsi dinaintea

porţii acel trup întins pe spate, ca şi neînsufleţit, şi îşi zise în sineşi: „Cine o fi putut să arunce aşa mortul acesta dinaintea hammamului, în loc să-l îngroape?” Şi, cum se pregătea să târască hoitul departe de poartă, Daul'makan făcu o mişcare. Atunci hammamgiul strigă:

— Acolea nu e un mort, ci-i neîndoielnic vreun mâncător de haşiş, care a venit să se prăbuşească azi-noapte pe grămada mea de lemne. Huo, beţivule, mâncătorule de haşiş!

Pe urmă, întrucât se aplecase să-i strige ocăreala în ochi, văzu că era un tinerel care nu avea încă nici păr pe obraji şi care din toată înfăţişarea lui vădea o mare evghenie şi o frumuseţe mare, în ciuda pricăjelii sale şi a prăpădelilor boalei. Atunci, o milă mare i se făcu hammamgiului, care strigă:

— Nu este tărie şi putere decât întru Allah! Iacătă că îl osândeam fără de temei pe un biet tinerel, străin şi bolnav, pe când Profetul nostru (asupra-i fie rugăciunea şi pacea lui Allah!) atâta ne-a povăţuit a ne păzi de osândirea pripită şi a fi miloşi şi bine-primitori faţă de străini, mai cu seamă faţă de străinii bolnavi!

Şi hammamgiul, fără a şovăi o clipită, îl luă pe tânăr în spinare şi se întoarse acasă şi intră la soţia sa şi i-l puse în braţe, dându-i-l în seamă să-l îngrijească. Atunci nevasta hammamgiului aşternu pe jos o pătură, puse peste pătură o pernă nouă-nouţă şi curată, şi îl culcă uşurel pe oaspetele bolnav. Pe urmă fugi să aprindă focul la bucătărie, încălzi apă, şi se întoarse să spele mâinile, picioarele şi faţa tânărului. La rându-i, hammamgiul se duse la suk să cumpere apă de trandafiri şi zahăr; şi se întoarse iute să-i stropească, cu apa de trandafiri, obrajii tânărului, şi îi aduse să bea nişte sorbet de zahăr cu apă de trandafiri.

Pe urmă scoase din lada cea mare o cămaşă curată, înmiresmată cu flori de iasomie, şi i-o trase chiar el pe trup. Îngrijirile acestea abia se isprăviră, că Daul'makan şi simţi

numaidecât o prospeţeală cum intră în el şi cum îl înviorează ca o adiere desfătată…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se lumina de ziua şi tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a cincizeci şi patra noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că Daul'makan simţi numaidecât o prospeţeală cum intră în el şi cum îl înviorează ca o adiere desfătătoare, şi putu să ridice un pic capul şi să se sprijine pe perne. La priveliştea aceea, hammamgiul fu cuprins de bucurie şi strigă:

— Slavă lui Allah pentru întoarcerea sănătăţii! O, Doamne, cer de la mila ta cea fără de sfârşit să dai vindecare băiatului acesta prin mijlocirea mea!

Şi vreme de încă trei zile, hammamgiul nu conteni să se roage pentru tămăduirea lui şi să-i dea să bea licori răcoritoare şi apă de trandafiri, şi să-l înconjure cu îngrijirile cele mai alese. Atunci puterile începură să curgă încetul cu încetul prin trupul său; şi putu într-un sfârşit să deschidă ochii la lumină şi să înceapă a răsufla în voie. Şi taman la ceasul când se simţea mai bine, hammamgiul intră şi îl găsi şezând în tihnă, cu un chip înviorat; şi îi zise:

— Cum îţi mai este acuma, fiul meu?

Şi Daul'makan răspunse:

— Mă simt bine sănătos şi înzdrăvenit.

Atunci hammamgiul mulţumi lui Allah şi alergă în suk să cumpere zece pui, cei mai frumoşi din suk, şi se întoarse şi-i dădu neveste-sii şi-i spuse:

— O, fiică a moşului meu, iacătă zece pui pe care ţi-i aduc. Să tai câte doi în fiecare zi, unul dimineaţa şi unul seara, şi să îi dai.

Şi numaidecât nevasta hammamgiului se duse să taie un pui şi îl puse la fiert; pe urmă i-l aduse şi i-l dădu să-l mănânce şi îl îndemnă să bea zeama. Pe urmă, după ce el sfârşi, femeia îi aduse apă caldă ca să se spele pe mâini. Atunci el se tolăni în tihnă, sprijinindu-se pe perne, şi îndată nevasta hammamgiului îl acoperi bine ca să nu răcească. Şi

dormi aşa până pe la chindie. Atunci nevasta hammamgiului se duse şi puse la fiert cel de al doilea pui, şi i-l aduse, după ce îl îmbucătăţise frumos, şi îi zise:

— Mănâncă, o, copilul meu! Şi să-ţi fie de bine şi să-ţi dea sănătate!

Şi, pe când el mânca, hammamgiul intră şi văzu că nevastă-sa îi urma întocmai vorbele; şi şezu jos la căpătâiul băiatului şi îl întrebă:

— Cum îţi mai este, o, copilul meu?

El răspunse:

— Mulţumită lui Allah, sunt în putere şi bine sănătos. Şi Allah să te răsplătească din milele sale!

Iar hammamgiul, la vorbele acestea, fu cuprins de o mare bucurie; şi se duse la suk şi aduse de acolo sorbet de micşunele şi apă de trandafiri; şi îi dădu să bea.

Or, hammamgiul nu câştiga în totului tot decât cinci drahme pe zi la hammam; iar din acele cinci drahme cheltuia două cu Daul'makan pentru cumpărat de pui, de zahăr, de apă de trandafiri şi de sorbet de micşunele. Şi urmă a cheltui aşa mai departe vreme de încă o lună, după care puterile se întoarseră pe deplin în Daul'makan şi orice urmă de boală pieri. Atunci hammamgiul şi nevastă-sa tare se mai bucurară, iar hammamgiul îi spuse lui Daul'makan:

— Fiul meu, vrei acuma să vii cu mine la hammam ca să faci o scaldă care îţi va fi izbăvitoare, după atâta vreme?

Şi Daul'makan spuse:

— Păi de bună seamă!

Atunci hammamgiul se duse la suk şi se întoarse cu un asinar şi cu un asin, şi îl sui pe Daul'makan pe măgar şi, tot lungul drumului până la hammam, merse pe lângă el sprijinindu-l cu multă grijă şi luare-aminte. Şi îl pofti să intre la hammam şi, în vreme ce Daul'makan se dezbrăca, hammamgiul se duse la suk să cumpere toate lucrurile trebuitoare scăldatului şi se întoarse la hammam şi spuse:

— În numele lui Allah! am să încep.

Şi se apucă să frământe trupul lui Daul'makan, începând de la picioare. Şi, pe când îl spăla astfel, băieşul de la hammam intră şi rămase năuc cu totul când văzu pe hammamgiul de la cazane că îndeplineşte slujba de băieş; şi îşi cerea întruna iertăciune faţă de cazangiu pentru zăbava cu care venise în odaia de îmbăiere; dar hammamgiul cel de treabă spuse:

— Chiar că sunt bucuros, prietene, să te îndatorez şi totodată să-l slujesc pe acest tânăr care este oaspetele casei mele.

Atunci băieşul trimise după bărbier şi după despărător, care se apucară să-l bărbierească şi să-l despăreze pe Daul'makan; şi apoi îl spălară cu apă multă. Atunci hammamgiul îl pofti să se suie pe podină şi îl îmbrăcă cu o cămaşă subţire şi cu o mantie de-a lui şi-i puse un turban tare drăgălaş; şi îl strânse peste mijloc cu un brâu frumos de lână colorată, şi îl aduse îndărăt acasă călare pe măgarul de mai înainte. Şi nevasta cazangiului taman pregătise totul spre a-i primi: casa fusese spălată de la un cap la altul, şi preşurile bine scuturate, şi păturile, şi pernele. Atunci hammamgiul îl pofti pe Daul'makan să se culce în voie şi îi aduse să bea un sorbet proaspăt de zahăr şi de apă de trandafiri, şi apoi îi dete să mănânce unul din puii pomeniţi, mărunţind chiar el bucăţile cele bune şi îndemnându-l să soarbă zeama, şi aşa până pe săturate. Atunci Daul'makan mulţumi lui Allah pentru milele lui şi pentru întoarcerea sănătăţii, şi îi spuse hammamgiului:

— Oh, câte mulţumiri îţi datorez pentru tot ce ai făcut pentru mine!

Şi hammamgiul spuse:

— Lasă astea, fiul meu! Şi, dacă am un lucru acuma să-ţi cer, este să-mi spui într-un sfârşit de unde vii şi care îţi este numele. Întrucât nu mă mai îndoiesc, văzându-ţi chipul şi purtările, că eşti de viţă şi de stepenă înaltă.

Atunci Daul'makan îi zise:

— Spune-mi mai întâi cum şi unde m-ai găsit, şi apoi am să-ţi povestesc şi eu păţania mea.

Atunci hammamgiul îi spuse lui Daul'makan:

— Cât despre mine, te-am găsit părăsit pe grămada de lemne de dinaintea porţii de la hammam, într-o dimineaţă când mă duceam la munca mea. Şi habar n-am cine te-a aruncat acolo; şi te-am strâns iac-aşa în casa mea, şi-asta e tot.

La vorbele acestea, Daul'makan strigă:

— Slavă Aceluia carele dă viaţa îndărăt până şi osemintelor celor fără de viaţă! Iar tu, taică, să ştii acuma că nu l-ai îndatorat pe un nerecunoscător; şi în curând, nădăjduiesc eu, ai să capeţi dovedirile. Dar ia spune-mi, în ce ţară mă aflu?

Hammamgiul îi spuse:

— Te afli în cetatea cea sfântă a Ierusalimului!

Atunci Daul'makan simţi cu amar depărtarea în care se găsea şi cât era de despărţit de soră-sa Nozhatu; şi nu putu a se opri să nu plângă şi îi istorisi păţania sa hammamgiului, dar fără a-i dezvălui mărirea obârşiei sale; pe urmă prociti aceste stihuri:

Pe umeri duc o mult prea grea povară, Şi nu mai pot s-o duc, şi mă sfârşesc.

Mă rog de cea pe care – chin şi pară -

O port în piept şi căreia-i slujesc, Mă rog cu glasul stins: „Stăpână, tu, Aşteaptă-o clipă doar, nu da plecarea!”

Ci ea-mi răspunde: „Să aştept? Vai, nu!

Eu nu cunosc ce-nseamnă aşteptarea.”

Atunci hammamgiul îi spuse:

— Nu mai plânge, copilul meu, ci dimpotrivă, mulţumeşte-i lui Allah pentru mântuirea şi vindecarea ta.

Şi Daul'makan îl întrebă:

— Câtă depărtare ne desparte de Damasc?

Hammamgiul spuse:

— Trebuie, de-aici, şase zile de drum.

Daul'makan spuse:

— Tare aş vrea să merg acolo!

Ci hammamgiul răspunse:

— O, tinere stăpâne al meu, cum aş putea să te las să pleci singur la Damasc, pe tine, un băiat atâta de tânăr? Mult mă tem pentru tine! Dacă, dar, stăruieşti a dori călătoria aceasta, am să te însoţesc chiar eu, şi am s-o înduplec şi pe soţia mea să meargă cu noi. Şi astfel avem să trăim toţi la Damasc, în ţara Şamului, cea cu ape şi cu poame atâta de slăvite de călători.

Şi, întorcându-se către soţia sa, hammamgiul îi spuse:

— O, fiică a moşului meu, vrei să ne însoţeşti în cetatea cea desfătată a Damascului, în ţara Şamului, ori mai degrabă vrei să rămâi aici şi să aştepţi întoarcerea mea? Că trebuie numaidecât să-l însoţesc pe oaspetele nostru până acolo, întrucât, pe Allah! mi-e tare anevoie să mă despart de el aici şi să-l las, atâta de copil, să se ducă singur pe drumuri străine într-o cetate cu nişte oameni, cică, tare plecaţi spre desfrâu şi zamparalâcuri.

Atunci soţia hammamgiului strigă:

— Păi de bună seamă că am să vă însoţesc.

Şi hammamgiul fu ca vrăjit şi spuse:

— Slavă lui Allah carele ne potriveşte aşa, o, fiică a moşului meu!

Şi, pe clipă pe dată, hammamgiul se ridică şi strânse lucrurile şi bunurile din casă, şi preşuri, şi perne, şi cratiţe, şi căldări, şi piuliţe, şi tăvi, şi saltele, şi le duse la sukul de crainici de la mezat şi le vându la mezat. Şi dobândi pe toate cincizeci de drahme, pe care începu a le folosi, rostuind dintru-ntâi un măgar pentru călătorie…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a cincizeci şi cincea noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că hammamgiul, rostuind un măgar, îl sui pe Daul'makan pe măgar, iar el şi soţia sa purceseră în urma măgarului, şi plecară din cetatea cea sfântă spre Damasc, şi nu se opriră din drumeţit până

ce nu ajunseră în cetatea aceea. Şi sosiră acolo la căderea nopţii şi traseră să poposească la un han; iar hammamgiul zori să se ducă la suk să cumpere pentru tustrei de mâncat şi de băut.

Şi starea aceasta necontenind, rămaseră aşa la han vreme de încă cinci zile, după care nevasta hammamgiului, vlăguită de ostenelile drumului, fu cuprinsă de nişte friguri de care în puţine zile muri. Şi nevasta hammamgiului se săvârşi întru îndurarea şi mila lui Allah.

Încât Daul'makan se mâhni tare de moartea ei, că se deprinsese cu femeia aceea miloasă care îl slujea cu atâta dăruire; şi îşi puse straie de moarte în sufletul său; şi se înturnă spre bietul hammamgiu care era cufundat în durerea lui şi îi spuse:

— Taică, nu te mai zbuciuma, că toţi urmăm acelaşi drum şi vom bate la aceeaşi poartă.

Iar hammamgiul se înturnă spre Daul'makan şi îi spuse:

— Allah să te răsplătească pentru mila ta, o, copilul meu! Şi deie el ca într-o zi să ni se schimbe necazurile în bucurii şi să alunge de la noi mâhnirea! încât la ce slujeşte să ne mohorâm mai mult, când totul este scris! Să ne ridicăm dară şi să străbatem oleacă această cetate a Damascului, pe care nu am avut încă răgazul s-o vedem, că vreau să te ştiu cu pieptul uşurat şi cu sufletul voios.

Şi Daul'makan spuse:

— Gândul tău îmi este poruncă!

Atunci hammamgiul se ridică şi, mână în mână, ieşi cu Daul'makan; şi porniră să străbată agale sukurile şi uliţele Damascului. Şi ajunseră dinaintea unei clădiri mari, unde erau pesemne grajdurile valiului Damascului, că la poartă văzură sumedenie de cai şi de catâri şi o mulţime de cămile îngenuncheate, pe care cămilarii încărcau saltele, perne, legături, lăzi şi tot soiul de poveri; se mai afla acolo şi o liotă de robi, şi de slujitori tineri, şi bătrâni, şi toată lumea aceea striga şi vorbea şi era numai o zarvă şi un huiet. Şi Daul'makan îşi zise în sine: „Cine ştie ai cui or fi toţi aceşti

robi, şi aceste cămile, şi aceste lăzi?” Apoi întrebă pe unul dintre slujitori, care îi răspunse:

— Este un peşcheş al valiului Damascului şi este trimis sultanului Omar Al-Neman. Iar toate celelalte sunt haraciul de un an al cetăţii Damascului pentru sultanul Omar Al-Neman.

Când Daul'makan auzi vorbele acestea, ochii i se umplură de lacrimi, şi prociti încetişor stihurile:

Dacă prietenii, departe, Învinuiesc tăcerea mea şi rătăcirile-mi deşarte, -

Să le răspund, cum voi putea?

Dacă plecarea mea ucise şi gândul că m-avură drag şi dorurile-n lacrimi scrise -

Ce pot eu, un sărman pribeag?

Iar dacă-ndur şi chin, şi jale, Eu, care totul am pierdut, Cum să mai aflu oare cale spre anii stinsului trecut?

Apoi tăcu o clipită, şi alte stihuri îi cântară în minte:

El îşi strânse cortul şi plecă departe, Şi-mi lăsă în suflet dorul care arde, A plecat! Şi viaţa-mi curge fără ţel, Inima-mi străbate zarea după el.

Ah, dacă vreodată îl voi mai găsi, Cât noian de vorbe dulci îi voi şopti!

După ce isprăvi aceste stihuri, Daul'makan începu să plângă. Atunci hammamgiul cel milos îi spuse:

— O, copilul meu, fii cu judecată! Cu mare caznă am ajuns să te facem a-ţi dobândi sănătatea, şi ai să cazi acum iar bolnav de atâtea lacrimi câte le verşi! Îndură-te de te potoleşte, că tare mi-e teamă şi mult mi-e frică să nu ţi se întoarcă boala!

Caci Daul'makan nu se mai putu stăpâni şi, plângând întruna de dorul suroră-sii Nozhatu şi al tătâne-său, prociti aceste stihuri minunate:

Copile, petrece şi râzi pe pământ, Că, iată, pământul durează mereu.

Ci viaţa se duce ca fulgul în vânt.

Iubeşte deci viaţa, cu bine, cu greu, Şi adu-ţi aminte, copile al meu, Că moartea ne-adună pe rând.

Te bucură, dară, de fiece clipă!

O vezi? Fericirea se duce uşor, Grăbită e foarte bătaia de-aripă, Nimic nu ne lasă din spornicu-i zbor.

Nimic nu ne lasă! Din viaţa întreagă nu-i dat nimănuia, aici, să culeagă alt bun – doar tristeţe şi zădărnicie.

Deci lumea şi viaţa, copile, să-ţi fie ca hanul în care un biet călător opreşte o clipă la dulce popas;

Deci fă ca pământul cu soare şi flori să-ţi fie un rateş la care ai mas.

După ce sfârşi de procitit stihurile, pe care hammamgiul le ascultase pierit şi încerca să le înveţe pe dinafară spunându-şi-le în mai multe rânduri, Daul'makan căzu pe gânduri o bucată de vreme. Atunci hammamgiul, care nu vroia să-l tulbure, îi spuse într-un sfârşit:

— O, tinere stăpâne al meu, te gândeşti mereu la ţara ta şi la părinţii tăi, socot!

Daul'makan spuse:

— Da, taică! încât simt că nu mai pot să zăbovesc o clipită în ţara aceasta şi am să-mi iau bun-rămas de la tine şi să plec cu această caravană, haida-hai, haida-hai, fără a mă osteni prea tare, şi am să ajung astfel cu ea la Bagdad, cetatea mea.

Atunci hammamgiul îi spuse:

— Şi eu cu tine! Că nu pot să te las singur, şi nici să mă despărţesc de tine şi, întrucât am şi început să-ţi fiu oblăduitor, nu vreau să mă opresc din drum acuma.

Şi Daul'makan spuse:

— Allah să-ţi întoarcă credincioşia, cu milele şi cu toate soiurile de dărnicii!

Şi fu bucuros până peste poate de atare noroc.

Atunci hammamgiul îl rugă pe Daul'makan să încalece pe măgar şi îi spuse:

— Ai să stai pe măgar, de-a lungul călătoriei, atâta cât ai să vrei; iar când ai să fii ostenit de călărie, vei putea, dacă vei

vrea, să descaleci şi să mergi şi pe jos oleacă.

Şi Daul'makan îi mulţumi cu căldură şi îi spuse:

— Chiar că ceea ce faci tu pentru mine nici un frate nu ar face pentru fratele său!

Pe urmă amândoi aşteptară asfinţitul soarelui şi răcoarea nopţii spre a porni la drum cu caravana şi a ieşi din Damasc către Bagdad. Şi iac-aşa cu Daul'makan şi cu hammamgiul.

Cât despre tânăra Nozhatu, sora geamănă a lui Daul'makan, ea plecase de la hanul de la Ierusalim spre a încerca să găsească loc de slujnică pe la vreun om de vază, şi să poată astfel să câştige ceva bani şi să-şi îngrijească fratele şi să-i cumpere frigăruile de berbec după care jinduia. Şi îşi acoperise capul cu bucata cea veche din mantia de păr de cămilă şi pornise să bată uliţele la întâmplare, fără a şti încotro să se îndrepte; şi era cu mintea şi cu inima tare îngrijorate în privinţa fratelui ei şi din pricina depărtării la care se aflau amândoi de părinţii şi de ţara lor; şi îşi ridică gândul spre Allah Cel Preaîndurător, şi îi veniră pe buze stihurile acestea:

În jurul bietului meu suflet de pretutindeni se adună vâlvoi de negură nebună.

Un crâncen foc se-aprinde-n mine, Mă mistuie şi mă topeşte, Iar doru-mi negru zugrăveşte pe chip icoana suferinţii şi a nefericirii mele cu toate chinurile-i grele.

A depărtării prisosinţă prin sufletu-mi îşi taie vad.

De-a amintirilor căinţă ca-ntr-un adânc de bezne cad.

Nesomnu-i singurul tovarăş mâhnirii mele, noapte, zi, Şi lacrima doar, iar şi iarăşi, Mi-e dată spre a mă hrăni.

Cum să pot eu, pe mai departe, Să-mi tăinui deznădejdea grea, Când nu ştiu meşteşug-aparte de-a te preface a uita, Când toată inima mea arde ca-ntr-un necontenit pojar în focul tristei mele soarte care mă-neacă-n valuri mari?

O, noapte, tu ştii lunga-mi jale, Ştii chinul meu trudind spre ţel!

În tihna ceasurilor tale, Fii solul meu, trimis la el, O, noapte, şi să-i spui în şoapte cât sufăr şi cât mă frământ, Şi

că nu m-ai văzut, o, noapte, Dormind la pieptul tău nicicând.

Şi pe când tânăra Nozhatu umbla aşa trala pe uliţi, văzu că vine spre ea, însoţit de cinci haidamaci de-ai săi, o căpetenie de beduini34 care se uita la ea lung şi care fu cuprins deodată de un imbold aprig de-a o avea pe fata aceea tânără cu capu-acoperit cu bucata cea veche de mantie, şi ai cărei nuri ieşeau şi mai bine în vileag de sub cârpa ponosită şi zdrenţuită. Şi păşi îndrăzneţ pe urmele ei şi o aşteptă să ajungă într-o uliţă singuratică şi tare strâmtă, şi se opri dinaintea ei şi îi spuse:

— O, copilă, eşti slobodă sau eşti roabă?

La vorbele beduinului, tânăra Nozhatu rămase înlemnită, apoi spuse:

— Fie-ţi milă, o, trecătorule, nu-mi mai pune asemenea întrebări care îmi răscolesc chinurile şi năpasta!

El îi spuse:

— O, copilo, dacă ţi-am pus atare întrebare, am făcut-o pentru că am avut şi eu şase fete, şi am şi pierdut cinci dintre ele, şi nu mi-a mai rămas decât cea de a şasea, care trăieşte singură şi tristă în casa mea. Şi tare aş vrea să găsesc pentru fetiţa mea o tovarăşă care să-i ţină de urât şi s-o facă să-şi petreacă vremea în chip mai voios. Şi mult aş dori ca tu să fi fost slobodă, spre a-ţi cere să primeşti să vii în casa mea şi să fii ca o fată a mea de suflet şi ca unul dintre ai mei, ca s-o faci pe fetiţa mea să uite de jalea care o ţine de la moartea surorilor ei.

Când auzi asemenea vorbe, Nozhatu rămase încurcată de tot şi spuse:

— O, şeicule, sunt o fată străină şi am un frate bolnav cu care am venit din ţara Hedjazului. Şi tare aş primi să intru în casa ta spre a ţine tovărăşie fetei tale, dar numai cu învoiala de a fi slobodă să mă întorc, în fiecare seară, la fratele meu.

Atunci beduinul îi spuse:

— Păi de bună seamă, o, copilo, nu ai să-i ţii tovărăşie fetei mele decât ziua. Şi, dacă vrei, chiar avem să-l mutăm pe

fratele tău la mine, ca să nu fie singur deloc.

Şi beduinul vorbi atâta de iscusit, încât o hotărî pe copilă să se ducă cu el. Da vicleanul nu ticluise toate astea decât ca s-o ademenească, întrucât nu avea nici ţipenie de copil de nici un fel, şi nici pat, şi nici casă. Într-adevăr, nu peste mult, el şi Nozhatu şi ceilalţi patru beduini ajunseră afară din cetate, într-un loc unde totul era pregătit de plecare: cămilele erau încărcate cu poveri, iar burdufurile erau pline cu apă. Iar căpetenia de beduini încălecă pe cămila lui şi dădu semnul de plecare. Şi se depărtară grabnic.

Atunci biata Nozhatu pricepu că beduinul o răpise şi o amăgise; şi începu să se jeluiască şi să plângă, şi pentru ea şi pentru fratele ei cel părăsit fără de nici un sprijin. Caci beduinul, fără a se tulbura de jeletele ei, merse toată noaptea până în zori, fără a se opri, şi ajunse într-un sfârşit în locuri ferite, departe de orice aşezare, în pustie. Atunci, întrucât Nozhatu plângea întruna, beduinul îşi opri ceata şi descălecă de pe cămilă şi o ajută şi pe Nozhatu să descalece şi şezu dinaintea ei mânios şi îi zise:

— O, păcătoasă de târgoveaţă puturoasă cu inimă de iepuroaică, vrei să-ţi curmi plânsul ori ţi-e mai drag să dobândeşti nişte plesne de bici de să-ţi dai sufletul?

La vorbele burzuluite ale necioplitului de beduin, biata Nozhatu îşi simţi inima cum i se răzvrăteşte şi îşi dori moartea, ca să sfârşească, şi strigă:

— O, căpetenie de tâlhari din pustie, plod al mişeliei, pară a iadului, cum de cutezi să-mi înşeli aşa buna-credinţă şi să-ţi calci făgăduielile? O, viclean spurcat, ce vrei să faci cu mine?

La vorbele sale, beduinul, mânios, veni la ea cu biciul ridicat şi răcni:

— Păcătoasă de târgoveaţă, văd că ţi-e drag să simţi biciul pe fund! Or, află că, dacă nu-ţi curmi numaidecât plânsetele care mă sâcâie şi vorbele cu care limba ta cea ascuţită are cutezanţa să răspundă în faţa mea, am să-ţi înşfac limba cu

degetele mele şi am să ţi-o retez şi am să ţi-o înfund chiar în veşca ceea a ta. Şi-aşa am să fac, mă jur pe fesul meu!

La o atare amarnică ameninţare, biata copilă, care nu era dedată cu asemenea vorbe buruienoase, începu să tremure şi îşi înghiţi lacrimile, de spaimă, şi îşi ascunse capul sub văl, şi nu se putu opri să nu suspine stihurile acestea de jale:

Ah, cine ar putea s-alerge oare până la casa-n care m-am născut să ducă veşti de lacrimile-amare?

Vai, cum să mai îndur, cu glasul mut, Durerea grea şi blestemata stare în care soarta neagră m-a pierdut?

Vai, n-am trăit atâta desfătare şi-atât alint, în scurtul meu trecut, Decât ca să mă-ngrop în jalea mare?

Vai, cine ar putea s-alerge oare până la casa-n care m-am născut să ducă veşti de lacrimile-amare?

La stihurile acestea minunat dăltuite, beduinul, care îndrăgise din născare poezia, fu pălit de milă faţă de preafrumoasa copilă necăjită şi veni lângă ea şi îi şterse lacrimile şi îi dădu să mănânce o turtă de orz şi spuse:

— Altă dată să nu mai încerci să-mi răspunzi când sunt mânios, întrucât firea mea nu îndură una ca asta. Şi, că mă întrebi ce vreau să fac cu tine, iacătă! Află că nu mi te mai vroi de cadână, nici măcar de roabă, ci vroi să te vând vreunui negustor bogat care să se poarte cu dulceaţă faţă de tine şi să-ţi facă viaţa dulce, cum de altminteri ţi-aş fi făcut-o şi eu, Şi, drept aceea, am să te duc la Damasc.

Iar Nozhatu răspunse:

— Facă-se pe voia ta!

Şi pe dată încălecară iarăşi pe cămilă şi purceseră iarăşi spre Damasc; iar Nozhatu tot îndărătul beduinului. Şi întrucât o sâcâia foamea, mâncă o bucată din turta de orz dată de răpitorul ei.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a cincizeci şi şasea noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că Nozhatu a mâncat o bucată din turta de orz dată de răpitorul ei. Şi ajunseră în curând la Damasc şi traseră să poposească la hanul Sultani, aşezat aproape de Bab El-Malek. Şi cum Nozhatu era tare mohorâtă şi şofrănită de amărăciune, şi cum tot plângea întruna, beduinul îi zise cu glas mânios:

— Dacă nu-ţi curmi lacrimile, ai să-ţi pierzi frumuseţea şi preţul, şi n-am să mai pot să te vând decât vreunui balcâz de ovrei. Cugetă la asta, o, târgoveaţo!

Pe urmă beduinul o încuie cu grijă pe Nozhatu într-o odaie de la han şi zori a se duce în târgul de robi să dea ochii cu vânzătorii de robi; şi le-o zugrăvi pe frumoasa copilă răpită, spunându-le:

— Am cu mine o roabă tânără pe care am adus-o de la Ierusalim; şi are un frate bolnav pe care am fost nevoit să-l las acolo la nişte neamuri de-ale mele, ca să-l îngrijească bine. Încât se cere ca acela dintre voi care va voi s-o cumpere să nu uite a-i spune, spre a o linişti, că fratele ei bolnav va fi îngrijit la Ierusalim chiar în casa mea, adică a lui, a cumpărătorului. Şi m-aş îndura astfel s-o las mai ieftin.

Atunci unul dintre negustori se sculă şi îl întrebă:

— Ce vârstă are roaba aceea?

Beduinul răspunse:

— Este o copilă tânără de tot, încă fecioară, dar bună de măritat. E plină de pricepere, de gingăşie, de ascuţime de minte, de frumuseţe şi de desăvârşiri. Dar de când cu boala lui frate-său, supărarea a cam slăbit-o, a ugilit-o şi a făcut-o să-şi piardă oleacă din plinătatea trupului. Da toate astea sunt lesne a le face să se întoarcă, numai cu oleacă de îngrijire şi de uitare.

Atunci negustorul îi spuse:

— Merg cu tine să-ţi văd roaba, devreme ce mi-ai înşiruit toate harurile ei; da cu învoiala că, dacă n-am s-o găsesc pe placul meu, nu suntem îndatoraţi niciunul cu nimic; dar dacă o fi într-adevăr precum zici, am să ţi-o cumpăr la preţul cu care avem să cădem la înţelegere; şi nu îţi voi

plăti acest preţ decât odată ce voi vinde şi eu roaba, întrucât se cuvine să-ţi spun socoata mea: află că o iau anume pentru sultanul Omar Al-Neman, stăpânul peste Bagdad şi peste Khorasan, şi al cărui fiu, emirul Şarkan, este cârmuitorul Damascului, cetatea noastră. Aşa că am să mă duc la emirul Şarkan, care mă ştie, şi am să-i arăt cumu-i treaba, şi el are să-mi dea o scrisoare pentru sultanul Omar Al-Neman care, în temeiul poftei lui ştiute după roabele fecioare, nu are să pregete să mi-o cumpere la un preţ priincios. Şi atunci am să-ţi plătesc preţul hotărât între noi doi.

Şi beduinul răspunse:

— Primesc învoiala.

Atunci amândoi porniră către hanul Sultani, unde era încuiată Nozhatu, iar beduinul o strigă cu glas tare pe copila ascunsă după perete, spunându-i: „Hei, Nahia! Hei, Nahia!” întrucât beduinul socotise că un asemenea nume era bun de dat roabei lui. Ci la numele cel nou pentru ea, biata copilă începu să plângă şi nu răspunse. Atunci beduinul îi spuse negustorului de robi:

— Vino, că iacăt-o colea înăuntru. Îţi îngăduiesc să te duci la ea şi s-o cercetezi bine, da fără s-o înfricoşezi, şi vorbeşte-i cu blândeţe precum am obiceiul să fac şi eu.

Şi negustorul trecu pragul şi se duse la copilă şi-i spuse:

— Pacea fie cu tine, o, copilă!

Şi Nozhat răspunse cu un glas dulce ca zahărul şi în rostirea cea mai aleasă pe limba arăbească:

— Şi asupra-ţi fie pacea şi milele lui Allah!

La atare mlădiere, negustorul fu până peste măsură de mulţumit; şi se uită cu luare-aminte la roaba cea tânără, care avea chipu-acoperit de zdreanţa pănuroasă şi îşi zise în sineşi: „Ya Allah! Ce gingaşă e şi ce vorbire curată are!” Iar ea de asemeni se uită la negustor şi gândi: „Bătrânul are un chip tare dulce şi o înfăţişare preacinstită şi îndatoritoare. Deie Allah să ajung roabă la el, ca să scap de bădăranul de beduin cel cu năravuri crunte şi cu înfăţişare

siloasă! Încât se cuvine să răspund cu isteciune şi să-mi dau în vileag purtările mele alese şi felul de a vorbi cu gingăşie, că bătrânul nu a venit aici decât ca să mă audă cum vorbesc.” Şi cum negustorul tocmai o întreba, zicându-i: „Cum o duci, o, copilo?”, ea se uită cu sfiiciune în pământ şi, cu dulceaţă, răspunse:

— O, preacinstite taică, mă întrebi de starea mea, iar starea mea nu i-ai dori-o nici celui mai rău duşman al tău. Caci fiecare om îşi poartă ursita legată la gât, spune Prorocul Mahomed – asupra-i fie rugăciunea şi pacea lui Allah!

Când auzi asemenea vorbe, negustorul rămase uluit până peste marginile uluirii, şi minţile lui îşi luară zborul de bucurie, şi îşi zise: „Hotărât! Acuma sunt încredinţat, măcar că încă nu i-am văzut chipul, care trebuie să fie răpitor, că am să scot tot ce vreau de la sultanul Omar Al-Neman!” Pe urmă se întoarse înspre beduin şi nu se putu opri a-i spune:

— Roaba este minunată! Cât ceri pe ea?

La vorbele acestea, beduinul, mânios, strigă:

— Cum de cutezi să spui că e minunată, când este făptura cea mai ticăloasă? Or nu ştii că acuma are să-şi închipuie că e chiar minunată şi că n-am să mai pot să am nici o putere asupra ei? Pleacă! Nu mai vreau s-o vând!

Atunci negustorul pricepu că beduinul este o vită desăvârşită şi că nici o judecată nu ar putea să aibă vreo urmare asupra lui. Aşa că îl luă altminteri şi încercă să-i întoarcă potrivnicia şi spuse:

— O, şeicule de beduini, eu tot o iau, măcar de o fi făptură cea mai ticăloasă, şi o cumpăr, în pofida cusururilor ei.

Atunci beduinul, oleacă mai domolit, zise:

— Fie! da tu cât socoti să-mi dai, ia să vedem!

Negustorul spuse:

— Zicala spune: „Tatăl dă numele fiului său!” încât cere tu ceea ce socoti de cuviinţă.

Ci beduinul nu vru să audă de nimic şi zise:

— Ba tu să spui cât dai.

Şi negustorul chibzui: „Beduinul e o vită încăpăţânată şi deplină. Cât aş putea să-i dau, mai cu seamă acuma când fata mi-a câştigat inima cu dulceaţa graiului şi cu limbuţia ei? Şi socot că, pe deasupra, mai trebuie să ştie şi a scrie, şi a citi. Neîndoielnic! Acesta-i chiar un har dintre cele mai rare ale lui Allah asupra-i! Şi zău că beduinul habar nu are s-o cântărească la preţul ei! Pe urmă se întoarse către beduin şi îi spuse:

— Îţi dau două sute de dinari de aur, afară de misitia şi agarlâcurile de vânzare ce se cuvin vistieriei şi pe care le iau asupra-mi să le plătesc.

Dar beduinul, mânios, strigă:

— A, neguţătorule, uşchea! Nu vând! Că nu ţi-aş lăsa pentru două sute de dinari nici baremi bucata cea veche de sac cu care îşi acoperă capul! S-a isprăvit! n-o vând, şi vreau s-o ţin eu şi s-o duc în pustie ca s-o pun să-mi pască acolo cămilele şi să-mi macine seminţele!

Pe urmă ţipă la fată:

— Vino-ncoace, puturoaso! Plecăm!

Şi cum negustorul nu se clintea, beduinul se întoarse către el şi-i ţipă:

— Pe fesul meu! nu mai vând nimic! Întoarce-ţi spatele şi du-te, că de unde nu, ai să auzi de la mine nişte lucruri ce nu au să-ţi fie pe plac!

Atunci negustorul gândi în sinea lui: „Nu mai încape îndoială, beduinul acesta care se jură pe fesul lui este nebun peste fire! Da oi şti eu cumva să-i dau de hac, că fata preţuieşte cât o hasna întreagă de nestemate; şi de-aş avea bani la mine, i-aş da pe dată vitei de beduin, ca să isprăvesc.” Pe urmă îi spuse liniştit beduinului, ţinându-l împăciuitor de mantie:

— O, şeicule de beduini, nu te zădărî, mă rog ţie! Văd că nu ai deprinderea vânzărilor şi a cumpărărilor. Se cere multă răbdare şi iscusinţă în asemenea treburi. Fii liniştit, că eu am să-ţi dau, să mă crezi, tot ce vei vrea. Da mai

trebuie, înainte de toate, precum se face în asemenea soiuri de negustorii, să văd chipul şi înfăţişarea roabei!

Şi beduinul zise:

— Bine, fie! Uită-te la ea cât vrei şi, dacă vrei, dezbrac-o şi în pielea goală, şi pipăi-o şi încearc-o peste tot şi cât ţi-o plăcea.

Şi negustorul îşi ridică mâinile către cer şi strigă:

— Ferească-mă Allah s-o las goală ca pe roabe! nu vreau să-i văd decât chipul.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a cincizeci şi şaptea noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că negustorul a spus:

— Nu vreau să-ţi văd decât chipul.

Şi se duse la Nozhatu, cerându-şi întruna iertăciune pentru sfruntare, şi şezu jos lângă ea plin de tulburare, şi o întrebă cu dulceaţă:

— O, stăpână a mea, care îţi este numele?

Ea îi spuse suspinând:

— Mă întrebi de numele pe care îl port acum, sau de numele meu din vremea trecută?

El îi spuse, uluit:

— Aşadar ai un nume nou şi un nume vechi?

Ea răspunse:

— Da, o, şeicule! Numele meu cel vechi a fost Bucuria-Vremilor, iar numele cel nou este Jalea-Vremilor.35

La vorbele acestea, spuse cu glasul cel mai trist, bătrânul negustor îşi simţi ochii cum se umezesc de lacrimi. Iar tânăra Nozhatu aşijderea nu-şi putu ţine lacrimile şi prociti jalnic stihurile acestea:

Te port mereu în suflet, o, călător grăbit!
Spre care ţări străine cărarea-ţi se-abătu?
Pe la ce fel de neamuri departe-ai poposit?
În tihna cărei case trăieşti acuma tu?
Din ce izvor bei oare, hoinarule, acum?

Eu, cea care te plânge şi te aşteaptă, eu cu florile-amintirii hrănesc al vieţii scrum şi beau fântâni de lacrimi din ochii-mi trişti mereu.

În gândurile mele nimic nu e mai crud decât al despărţirii mult-îndelung amar.

Pe lângă el, oricare alt chin e-un vis cernut, Şi l-aş purta cu zâmbet, voioasă ca de-un har.

Caci beduinul găsi că taifasul ţinea prea îndelung şi veni la Nozhatu, cu biciul ridicat, şi îi zise:

— Ce ai atâta de pălăvrăgit? Saltă-ţi vălul de pe ochi şi gata!

Atunci Nozhatu se uită la negustor şi îi spuse cu glas deznădăjduit:

— O, preacinstite şeic, fie-ţi milă! scapă-mă din mâinile tâlharului acesta fără de lege, care nu ştie de Allah! Altminteri, chiar în noaptea aceasta, am să mă omor, neabătut!

Atunci negustorul se întoarse către beduin şi îi spuse:

— O, şeicule de beduini, chiar că fata asta-i pentru tine o belea. Vinde-mi-o aşadar la preţul care îl vrei!

Caci beduinul ţipă:

— Îţi mai spun o dată că tu trebuie să spui cât dai, sau am s-o iau pe dată şi am s-o duc în pustie s-o pun la păscut cămilele şi la strâns balegă de vite!

Atunci negustorul îi spuse:

— Bine, hai! ca să isprăvim, îţi dau, auzi-mă bine, preţul de cincizeci de mii de dinari de aur.

Dar vita cea căpăţânoasă răspunse:

— A, păi nu! Allah să ne fie martor! nu facem târgul!

Atunci negustorul spuse:

— Şaizeci de mii de dinari!

Şi beduinul spuse:

— Allah să ne fie martor! atâta nu acoperă nici măcar banii pe care i-am cheltuit ca s-o hrănesc şi să-i cumpăr turte de orz! că, să ştii bine, negustorule, am cheltuit cu ea, numai pe turtele de orz, nouăzeci de mii de dinari de aur!

Atunci negustorul, năucit de nebunia bădăranului, îi spuse:

— Păi, o, beduinule, şi tu şi părinţii tăi şi toţi cei din seminţia ta, în viaţa voastră toată, hotărât că n-aţi mâncat orz nici baremi de o sută de dinari! Da, într-un sfârşit, am să-ţi fac cea din urmă îmbiere şi am să-ţi spun vorba de încheiere; iar de nu primeşti, mă duc de aici drept la emirul Şarkan, valiul Damascului, şi-i dau de ştire despre chinurile pe care le îndură această copilă roabă, pe care de bună seamă că ai furat-o, tâlharule şi jafnicule!

La vorbele negustorului, beduinul spuse:

— Îţi las roaba la preţul acesta, că trebuie să mă duc la suk să cumpăr nişte sare.

Atunci negustorul nu putu a se opri să nu râdă; şi îi luă, pe beduin şi pe copila roabă, şi îi duse la el acasă, şi îi plăti peşin beduinului preţul tocmit, după ce puse să fie cântărit cu grijă dinar cu dinar, către zaraful obştesc. Atunci beduinul ieşi şi încălecă iarăşi cămila lui şi luă calea Ierusalimului, zicându-şi: „Dacă fata mi-a adus o sută de mii de dinari, fratele ei are să-mi aducă pe puţin tot atâta. Aşa că am să mă duc să-l caut.” Şi, când ajunse la Ierusalim, chiar că se apucă să-l caute pe Daul'makan pe la toate hanurile; da întrucât acela şi plecase cu hammamgiul, beduinul cel hulpav nu-l mai găsi. Şi iac-aşa cu beduinul. Da cât despre tânăra Nozhatu…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a cincizeci şi opta noapte spuse:

Da cât despre tânăra Nozhatu, iacătă! Negustorul cel de treabă, după ce o aduse la casa lui, îi dădu nişte haine tare bogate şi mult gingaşe, tot ce avea el mai frumos; pe urmă se duse cu ea la sukul de argintari şi de giuvaiergii şi o pofti să-şi aleagă, pe pofta ei, giuvaierurile şi podoabele care îi plăceau, şi le puse pe toate într-o năframă de mătase şi le cără acasă şi i le dărui. Pe urmă îi spuse:

— Acuma, tot ce doresc de la tine, în schimb, este să nu uiţi a-i spune emirului Şarkan, când am să te duc la saraiul

lui, preţul întocmai la care te-am cumpărat, ca nici el să nu uite a-l pomeni, la rându-i, în scrisoarea ce are s-o trimită şi pe care am să i-o cer pentru sultanul Omar Al-Neman la Bagdad. Şi, pe deasupra, aş vrea ca emirul Şarkan să-mi dea un senet de slobodă trecere şi o dezlegare cu care, pentru mărfurile pe care de aici înainte le voi lua cu mine, să nu plătesc nici un agarlâc şi nici o vamă la intrarea lor în Bagdad.

La vorbele acestea, Nozhatu scoase un suspin şi ochii se umeziră de lacrimi. Atunci negustorul îi spuse:

— O, copila mea, pentru ce, ori de câte ori rostesc numele de Bagdad, te văd că suspini aşa, cu lacrimi în ochi? Vei fi având acolo pe vreunul care ţi-e drag, ori vreo rudă, ori vreun negustor? Spune, nu-ţi fie teamă de nimic! Că eu îi ştiu pe toţi negustorii din Bagdad şi pe ceilalţi.

Atunci Nozhatu spuse:

— Pe Allah! Nu ştiu pe nimeni acolo, decât chiar pe sultanul Omar Al-Neman, stăpânul Bagdadului!

Când negustorul de la Damasc auzi lucrul acesta nemaipomenit, nu putu a se opri să nu ofteze un oftat mare de bucurie şi de mulţumire, şi îşi zise în sinea lui: „Iacătă că mi-am ajuns ţinta!” Pe urmă o întrebă pe copilă:

— I-ai mai fi fost dusă vreodată de vreun negustor de roabe, mai înainte?

Ea răspunse:

— Nu; da numai că am fost crescută în chiar saraiul lui, dimpreună cu fiică-sa. Şi tare mă îndrăgea; şi orice i-aş fi cerut, era pentru el lucru sfânt. Aşa că, dacă vrei să capeţi de la el vreun hatâr cumva, nu vei avea decât să mi-l spui şi să-mi aduci o pană, călimărurile şi o foaie de hârtie, şi îţi voi scrie o scrisoare pe care s-o pui în chiar mâinile sultanului Omar Al-Neman şi căruia să-i spui: „O, sultane, roaba ta preasupusă Nozhatu a îndurat năpastele soartei şi ale vremurilor, şi chinurile nopţilor şi ale zilelor; şi a fost vândută şi iarăşi vândută, şi a schimbat stăpâni şi case; şi la ceasul de acum se află în casa celui ce şade în scaunul tău

de domnie de la Damasc. Şi, apoi, îţi trimite plecăciunea şi urarea ei de pace!”

La vorbele acestea uluitoare şi pline de har, negustorul fu până peste măsură de bucuros şi de minunat, şi preţuirea lui pentru Nozhatu crescu până peste poate în inima sa; şi, plin de cinstire, o întrebă:

— Fără de îndoială, o, copilă minunată, tu trebuie să fi fost răpită din saraiul tău, şi înşelată, şi vândută. Şi fără de îndoială că trebuie să fii pricepută la scriituri şi la cititul Coranului.

Şi Nozhatu spuse:

— Într-adevăr, o, preacinstitule şeic! Cunosc Coranul şi poveţele înţelepciunii; şi, apoi, ştiinţele doctoriceşti; cartea de călăuzire întru taine; tâlcuirile la scrierile lui Hipocrate şi ale lui Galen cel Înţelept36, pe care şi eu le-am adăugit; am citit cărţile de filosofie şi de logică; cunosc puterile buruienilor de leac şi lămuririle lui Ibn-Bitar37; am dezbătut cu cărturarii Kanunul lui Ibn-Sina38; am găsit dezlegarea la multe ghicitori şi taine; am cercetat toate desfăşurările geometrice; am cercetat arhitectura; am învăţat îndelung anatomia şi cărţile şafiite39, precum şi sintaxa, gramatica şi datinile graiului; şi am petrecut multă vreme printre cărturari şi printre ulemale40 de toate soiurile; eu însămi am scris multe cărţi de rostire frumoasă, de retorică, de aritmetică, de judecăţi logice; şi cunosc ştiinţele despre duh şi despre cele dumnezeieşti; şi mi-am întipărit în minte tot ceea ce am învăţat. Şi-acuma dă-mi calamul şi foaia de hârtie ca să scriu scrisoarea, dacă vrei! Şi toată scrisoarea am să ţi-o scriu în stihuri bine întocmite, pentru ca, pe tot drumul de la Damasc până la Bagdad, să poţi gusta desfătul de a o citi şi de a o răsciti, şi ca să nu mai ai trebuinţă a căra cu tine cărţi de drumeţie; întrucât ea are să-ţi fie o dulceaţă la singurătate şi un prieten de taină la popasuri!

Atunci bietul negustor, uluit de-a binelea, strigă:

— Ya Allah! Ya Allah! Fericită casa care îţi va sluji de adăpost! Şi cu atât mai fericit acela care va sălăşlui cu tine!

Şi îi aduse cu supuşenie călimărurile şi sculele. Şi Nozhatu luă calamul, îl înmuie în călimărul cu cerneală, îl încercă mai întâi pe unghie, apoi scrise stihurile acestea:

Aceste stihuri au fost scrise de mâna celei ce, prin gânduri, E soră cu frământul mării plângând sub baterea de vânturi;

Căreia pleoapele-i sunt arse de lung nesomnu-i în durere, Iar frumuseţea-i e uscată de aşteptări şi de veghere;

Şi care-n multa-i suferinţă îşi face zi din neagra noapte, Şi-n aspru pat se chinuieşte gemându-şi dorurile-n şoapte.

Mâhnirea ei aci-i – strunită în stihuri jalnice şi grele, Pe care le-au ţesut, cu gândul la tine, degetele mele.

De toată bucuria vieţii în sufletul meu nici o strună n-a mai sunat de când mă smulse departe soarta mea-n furtună.

Iar tinereţea mea-i pustie de zâmbete şi de cântare, Şi nu mai ştiu, în viaţa-mi tristă, ce e o zi de sărbătoare, Căci, fără tine, despărţirea deprinse ochii mei cu veghea, Şi somnul mi-l răpi, şi numai cu bocete-mi umplu urechea.

Mi-am spus durerile la vânturi, dar vânturile niciodată nu le-au dus celui pentru care le-am tot şoptit, nemângâiată.

Şi nici nu mai cutez să stărui, nădejdea-mi toată fum şi scrum e.

Să iscălesc vreau doar această jelanie cu tristu-mi nume:

Cea ruptă de părinţi şi ţară, cea pururea fără alean, Ajunsă roabă-n lumi străine, sărmana Nozhatu'zaman.

După ce Nozhatu isprăvi de scris, presără cu nisip foaia, o împături cu grijă şi i-o înmâna negustorului, care o luă cu cinstire, şi-o duse la buze, pe urmă la frunte, o înveli într-o pânză de mătase şi strigă:

— Slavă Aceluia carele te-a plămădit, o, făptură de minunare!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a cincizeci şi noua noapte spuse:

— Slavă Aceluia carele te-a plămădit, o, făptură de minunare!

Şi nu mai ştia ce să facă spre a da cinstirile cuvenite oaspetei sale; şi o podidi cu toate dovezile de supuşenie şi de preaslăvire; şi gândi că pesemne s-ar cădea a începe cu a o îmbia să facă o scaldă, de care pesemne că va fi având mare nevoie. Şi, într-adevăr, copila se învoi cu grăbire; şi el o însoţi până la hammam, mergând înaintea ei şi ducându-i, într-o legătură de catifea, hainele curate cu care urma să se îmbrace după scaldă. Şi chemă să vină băieşiţa cea mai bună de la hammam şi i-o dădu în seamă pe copilă, şi îi spuse:

— Îndată ce scalda se va sfârşi, să vii să mă chemi!

Şi pe când Nozhatu, ajutată de băieşiţă, îşi făcea scalda, bătrânul negustor se duse la suk să cumpere tot soiul de poame şi de sorbeturi, şi veni să le aştearnă pe podina unde Nozhatu urma să se îmbrace.

Atunci băieşiţa, odată scalda isprăvită, o însoţi pe Nozhatu, sprijinind-o, până la podină, şi o înveli cu cearceafuri şi cu ştergare înmiresmate; şi începură amândouă să mănânce poame şi să bea sorbeturi; şi, când sfârşiră, dădură ce mai rămăsese paznicei hammamului.

Şi, în clipita aceea, sosi şi negustorul cel cumsecade. Şi le aduse un sipet din lemn de sandal. Puse sipetul pe podină şi îl deschise, rostind numele lui Allah, şi purcese, ajutat de băieşiţă, a osteni la îmbrăcatul domniţei Nozhatu, spre a o călăuzi apoi până la emirul Şarkan. Şi îmbrăcatul începu.

Negustorul îi dădu domniţei Nozhatu mai întâi o cămaşă subţire de mătase albă şi, spre a şi-o pune peste păr, o basma de zarafir care numai ea preţuia o mie de dinari. Îi puse apoi o rochie croită după tipicul turcesc, toată bătută cu zarafir, şi, în picioare, nişte iminei de piele roşie înmiresmată cu musc; şi imineii aceia cârmâzii erau împodobiţi cu buburuze de aur şi cu flori învârstate cu mărgăritare şi cu nestemate. Îi petrecu apoi prin urechi nişte cercei de mărgăritare alese, care preţuiau fiecare

câte o mie de dinari de aur; şi îi petrecu pe după gât un gherdan de aur meşterit, şi îi încercui sânii cu o ţesătură de nestemate; pe urmă, deasupra mijlocului, îi încinse boiul cu o cingătoare bătută cu zece şiruri de boabe de chihlimbar şi de cornuri de lună de aur; şi în fiecare boabă de chihlimbar era învârstată câte o piatră de rubin, iar în fiecare corn de lună erau câte nouă mărgăritare şi câte zece diamanturi. Şi iac-aşa fu îmbrăcată Nozhatu; şi purta pe ea, astfel, mai bine de o sută de mii de dinari, în giuvaieruri şi odoare.

Atunci negustorul o rugă să-l urmeze şi ieşi cu ea de la hammam şi merse înaintea ei, cu înfăţişarea mândră şi făloasă, dând la o parte trecătorii din cale. Şi toţi trecătorii erau năuciţi de frumuseţea fetei şi uluiţi la vederea ei şi se minunau:

— Ya Allah! Maşallah! Slavă lui, întru făpturile sale! O, fericit insul care o are în stăpânire!

Şi negustorul mergea aşa înainte, iar ea în urma lui, până ce ajunseră la saraiul emirului Şarkan, cârmuitorul Damascului.

Şi, după ce intră la beizadea Şarkan, negustorul sărută pământul dintre mâinile lui şi spuse:

— Iacătă că îţi aduc un dar fără de asemuire, cea mai frumoasă şi cea mai minunată lucrare a vremurilor de-acum, un lucru care îngemănează în el toate darurile şi toate harurile, toate chemările şi toate desfătările!

Atunci crai Şarkan îi spuse:

— Grăbeşte de mi-l arată.

Şi negustorul ieşi şi se întoarse aducând-o pe Nozhatu de mână, şi o ţinu în picioare dreaptă dinaintea emirului. Caci beizadea Şarkan nici gând să cunoască în acea minune pe soră-sa Nozhatu, pe care o lăsase copilă pruncă la Bagdad şi pe care de altminteri nici n-o văzuse nicicând, dată fiind ciuda pe care o simţise la naşterea ei şi la cea a fratelui ei Daul'makan. Şi fu până peste poate de vrăjit dinaintea acelui boiu şi a celor nuri minunaţi, şi mai cu seamă după ce negustorul adăugă:

— Iacătă lucrarea cea fără de asemuire şi fără de pereche din veacul ei. Şi, pe lângă frumuseţea care îi este un dar din fire, mai are şi toate harurile şi e dăscălită în toate tainele credinţei, ale pravilei şi ale socotitului. Şi e gata să răspundă la toate întrebările celor mai mari învăţaţi din Damasc şi din împărăţie!

Încât emirul Şarkan nu mai şovăi o clipită şi îi spuse negustorului:

— Spune-i vistiernicului să-ţi plătească preţul, şi lasă-mi-o, şi du-te în pace!

Atunci negustorul îi spuse:

— O, doamne scump, copila aceasta, în socoata mea, era menită dintru-ntâi sultanului Omar Al-Neman tătânele tău; şi nu venisem decât ca să mă rog ţie a-mi da o carte de înfăţişare la el; dar, întrucât fata îţi place, să rămână aici! Şi dorinţa ta se află asupra capului şi în ochii mei! Iar în schimb nu te-aş mai ruga decât să-mi dai slobozenie de trecere de acum înainte pentru toate mărfurile mele, şi dezlegarea de a nu mai plăti nici odată vreo vamă de nici un soi.

Atunci Şarkan îi spuse:

— Ţi le dăruiesc. Da, pe deasupra, spune-mi cât te-a costat fata, pentru ca la rându-mi să poruncesc să ţi se întoarcă preţul.

Şi negustorul spuse:

— M-a costat o sută de mii de dinari de aur; şi are pe ea lucruri de alţi o sută de mii de dinari de aur.

Iar Şarkan porunci să fie chemat vistiernicul şi spuse:

— Plăteşte numaidecât acestui preacinstit şeic două sute mii de dinari de aur, şi încă alţi o sută douăzeci de mii. Şi, pe deasupra, dă-i mantia de fală cea mai frumoasă din dulapurile mele. Şi să se ştie că de astăzi înainte se află sub ocrotirea domniei mele şi că nici un bir nu trebuie să i se mai ceară vreodată.

Apoi craiul Şarkan porunci să vina cei patru cădii de frunte ai Damascului şi le spuse…

Ci în clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a şaizecea noapte spuse:

— Îmi sunteţi martori că din ceasul acesta o dezrobesc şi o slobozesc pe această tânără roabă, pe care am cumpărat-o acum, şi mi-o fac soţie.

Atunci cei patru cădii zoriră să scrie senetul de slobozenie; şi scriseră apoi senetul de căsătorie şi îl pecetluiră cu pecetea lor. Iar emirul Şarkan nu pregetă, în mărinimia lui, să împartă o grămadă mare de aur la toţi cei de faţă, spre a-şi cinsti bucuria, şi aruncă pumni întregi de galbeni care se împrăştiară şi fură strânşi de pe jos de către slujitori şi robi.

Atunci emirul Şarkan îi lăsă pe toţi cei de faţă să plece şi nu îi mai opri în sală decât pe cei patru cădii de frunte şi pe negustor. Şi se întoarse către cădii şi le spuse:

— Acuma vreau să ascultaţi vorbele pe care această copilă are să ni le spună, pentru ca să ne dea o dovadă de grăire aleasă şi de învăţăciune, şi pentru ca voi să cântăriţi spusele acestui bătrân negustor.

Şi cadiii răspunseră:

— Ascultăm şi ne supunem!

Atunci emirul Şarkan porunci să se tragă o perdea mare prin mijlocul sălii, şi o aşează pe copilă îndărătul perdelei, ca să nu fie stânjenită şi ca să poată să se tolănească în voie şi să vorbească fără a fi văzută de către străini.

Şi, de îndată ce perdeaua fu întinsă, femeile de slujbă veniră s-o înconjoare pe stăpâna lor cea nouă, şi o ajutară să se simtă mai în voie şi să se uşureze de o parte din hainele de pe ea; şi o fericeau şi se minunau de desăvârşirile ei şi, în bucuria lor, îi sărutau picioarele şi mâinile. Şi, la rându-le, soţiile emirilor şi ale vizirilor nu zăboviră a afla vestea şi zoriră să vină la Nozhatu spre a-i aşterne la picioare temenelile lor şi să audă vorbele pe care avea să le rostească dinaintea emirului Şarkan şi a cadiilor

cei mari ai Damascului. Şi, până a se duce la ea, nu uitară a-şi cere învoire de la soţii lor.

Când le văzu intrând pe soţiile vizirilor şi ale emirilor, Nozhatu se ridică spre a le primi, şi le sărută cu prietenie, şi le pofti să şadă lângă ea îndărătul perdelei; şi le zâmbea cu gingăşie şi le spunea vorbe de bun venit, spre a răspunde la urările şi la închinăciunile lor; şi fu atâta de dulce că toate se minunară de manierele, de frumuseţea, de gingăşia şi de deşteptăciunea ei, şi îşi ziseră între ele:

— Ni s-a spus că e o roabă slobozită; da chiar că nu poate să fie decât domniţă de baştină şi fiică de domn!

Şi îi spuseră:

— O, stăpână a noastră, ne-ai luminat cetatea cu venirea ta şi ne-ai umplut de slavă ţara şi domnia. Şi domnia aceasta este domnia ta, şi saraiul acesta este saraiul tău, şi noi toate suntem roabele tale!

Iar ea le mulţumi mult pentru vorbele lor, şi în chipul cel mai dulce şi cel mai ispitit.

Caci, în clipita aceea, Şarkan o strigă de dincolo de perdea şi îi spuse:

— O, copilă scumpă, giuvaier al vremurilor noastre, suntem aici toţi, gata să te ascultăm cum ne spui câteva pilde desfătătoare, tu cea despre care se zice că eşti dăscălită în toate ştiinţele şi până şi în tainele cele atâta de anevoioase ale sintaxei limbii noastre.

Atunci tânăra Nozhatu, cu glas dulce ca zahărul, răspunse de după perdea:

— Dorinţa ta îmi este poruncă, şi se află pe capul şi în ochii mei! Încât, spre a-ţi împlini dorinţa, îţi voi spune, o, stăpâne al meu, câteva dintre învăţămintele minunate despre cele trei porţi ale vieţii.

Şi Nozhatu, de după perdea, spuse:

Învăţămintele despre cele trei porţi îţi voi vorbi dintru început, o, mărite doamne, despre poarta cea dintâi: meşteşugul de a te călăuzi în viaţă.

Află, dar, că viaţa are un ţel, iar ţelul vieţii este desăvârşirea evlaviei.

Or, evlavia cea mai de seamă este dragostea faţă de credinţă. Ci nimeni nu răzbate la evlavie decât printr-o viaţă fierbinte şi dăruielnică. Iar viaţa dăruielnică poate să fie trăită şi împlinită pe oricare dintre cele patru mari căi ale omenirii: ocârmuirea, negoţul, plugăria şi meşteşugurile.

În ceea ce priveşte ocârmuirea: este de trebuinţă ca aceia (cei rari), care sunt chemaţi să ocârmuiască lumea, să fie înzestraţi cu multă cunoaştere la treburile politiceşti, cu o isteciune deplină şi cu o agerime de minte desăvârşită. Şi, cu nici un chip, nu se cade să se lase mânaţi de toanele lor, ci de o aleasă râvnă, al cărei capăt este Allah Preaînaltul. Şi dacă ei îşi vor întemeia puterea pe această râvnă, dreptatea va domni între oameni, iar dezbinarea va conteni pe faţa pământului.

Însă, cel mai adesea, ei nu urmează decât pornirile lor şi alunecă în rătăciri fără de leac. Caci un ocârmuitor nu este de folos decât atât cât poate să fie drept şi nepărtinitor şi să-i împiedice pe cei puternici să-i obijduiască pe cei slabi şi pe cei mărunţi; de nu, el este fără de folos.

De altminteri, marele Ardeşir41, cel de al treilea domn al perşilor, unul dintre coborâtorii din Sassan, a spus vorba aceasta: „Ocârmuirea şi credinţa sunt două surori gemene: credinţa este o comoară, iar ocârmuirea este paznicul ei”.

Iar Prorocul nostru Mahomed (asupra-i fie pacea şi rugăciunea!) a spus: „Două lucruri diriguiesc lumea: dacă ele sunt cinstite şi neprihănite, lumea merge pe calea cea dreaptă; dacă ele sunt strâmbe şi rele, lumea cade în stricăciune; acele două lucruri sunt Ocârmuirea şi Ştiinţa!”

Iar înţeleptul a spus: „Domnitorul trebuie să fie străjerul credinţei, a tot ceea ce este sfânt, şi al drepturilor supuşilor săi. Dar, înainte de toate, el trebuie să vegheze a păstra cumpăna dreaptă între cei ce ţin pana şi cei ce ţin paloşul;

întrucât acela care nu cinsteşte pe omul ce ţine pana va cădea şi se va pomeni vătămat.”

Iar împăratul Ardeşir, care a fost un cuceritor mare, şi-a împărţit împărăţia în patru olaturi: şi a pus să i se facă patru peceţi pe patru inele pe care şi le-a pus la degete; şi fiecare pecete era menită unuia dintre cele patru olaturi. Pecetea cea dintâi era inelul olatului dinspre mare. Şi tot aşa, la fel, şi cu celelalte trei. Şi purcesese astfel spre a ocroti buna învoire în toate părţile împărăţiei sale.

Iar tipicul lui a fost urmat până la vremurile islamice.

Iar marele Kesra42, domnul perşilor, i-a scris într-o zi fiului său, căruia îi încredinţase o oaste dintre oştile lui: „O, fiul meu…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, îşi curmă povestitul.

Dar când fu cea de a şaizeci şi una noapte spuse:

Kesra cel mare, domnul perşilor, i-a scris într-o zi fiului său, căruia îi încredinţase o oaste dintre oştile sale: „O, fiul meu, fereşte-te de milă, că ea îţi va şubrezi puterea; dar nici să nu te porţi cu prea multă asprime, întrucât ea va face să dospească răzvrătirea printre oştenii tăi!”

Asemenea ni s-au păstrat acestea: un arab a venit la califul Abu-Giafar-Abdallah Al-Mansur43 şi i-a spus: „Ţine-ţi câinele flămând, de vrei să te urmeze.” Şi califul s-a supărat pe arab. Şi arabul i-a zis: „Caci ia şi seama ca nu cumva vreun trecător să-i întindă vreo pâine, întrucât atunci câinele te va părăsi spre a se lua după trecător!”

Atunci Al-Mansur înţelese şi luă aminte; şi se despărţi de arab, după ce îi dărui un peşcheş.

Se povesteşte tot aşa că Abd El-Malek ben-Meruan44, califul, i-a scris astfel fratelui său Abd El-Aziz ben-Meruan, pe care îl trimisese în fruntea oastei sale în Egipt: „Poţi să te lipseşti de sfetnicii şi de logofeţii tăi, întrucât nu au a te învăţa decât lucruri pe care le ştii; da să nu-l uiţi niciodată pe vrăjmaşul tău: că numai el poate să te facă a cunoaşte tăria oştenilor tăi!”

Se zice că minunatul calif Omar ibn-Al-Chattab45 nu lua niciodată pe cineva în slujbă fără a-i pune aceste patru tocmeli: niciodată să nu încalece pe o vită de povară, niciodată să nu-şi ia pentru sine prada de la duşman, niciodată să nu se îmbrace cu haine făloase şi niciodată să nu vină cu întârziere la ceasul de rugăciune. Şi iacătă spusele pe care îi plăcea să le răsspună: „Nu este nici o bogăţie care să preţuiască atâta cât înţelepciunea, nici piatră de încercare mai bună decât ascuţimea minţii, nici faimă mai mare decât învăţătura şi ştiinţa.46

Tot Omar (aibă-l Allah întru milele sale!) este cel care a spus: „Femeile sunt de trei soiuri: musulmana cea bună, care nu se îngrijeşte decât de soţul ei şi nu are ochi decât pentru el; musulmana care nu caută în căsnicie decât să aibă copii; şi stricata care slujeşte de salbă la gâtul tuturora. Şi bărbaţii tot aşa sunt de trei soiuri: bărbatul înţelept, care cugetă şi purcede cu chibzuinţă; bărbatul şi mai înţelept, care cugetă, dar care cere şi părerea oamenilor luminaţi, şi astfel nu purcede decât cu deplină chibzuinţă; şi smintitul, care nu are nici o judecată şi nu cere niciodată sfatul celor înţelepţi.”47

Iar dumnezeiescul Aii ben-abu-Taleb48 (aibă-l Allah întru milele sale!) a spus: „Fiţi cu fereală faţă de vicleniile femeilor; şi niciodată să nu le cereţi sfatul; dar nici să nu le năpăstuiţi, dacă nu vroiţi să le vedeţi că-şi sporesc şireteniile şi înşelătoriile. Întrucât acela care nu cunoaşte cumpătarea, merge înspre nebunie. Şi, în toate lucrurile, se cade să vă slujiţi de dreptate, mai cu seamă faţă de robii voştri.”

Şi cum Nozhatu urma a amănunţi mai departe aceste cugetări, îi auzi, de după perdea, pe cădii cum se minunau:

— Maşallah! Niciodată nu am auzit vorbe atâta de frumoase precum cele spuse de această copilă plină de har; da tare am vroi acuma să auzim câte ceva şi despre celelalte două Porţi!

Atunci Nozhatu, cu o trecere ales de dibace, spuse:

— Într-o altă zi, am să vorbesc despre osârdia pe celelalte trei căi ale omului; întrucât este ceasul să vă vorbesc şi despre cea de a doua poartă. Această a Doua Poartă este cea a purtărilor alese şi a şlefuirii minţii. Poarta aceasta, o, emire al vremilor, este cea mai lungă dintre toate, întrucât ea este Poarta Desăvârşirilor. Nu pot s-o străbată în toată întinderea ei decât numai aceia care au asupra capului lor o binecuvântare din naştere. Am să vă deştern numai câteva parimii alese.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă ca de obicei, tăcu.

Dar când fu cea de a şaizeci şi doua noapte spuse:

Am să vă procitesc numai câteva parimii alese.

Într-o zi, unul dintre musaipii califului Moavia49 veni să-i dea de veste că mucalitul cel şchiop, Aba-Bahr ben-Kais50, este la uşă şi aşteaptă să fie primit de calif. Atunci califul spuse:

— Pofteşte-l degrabă să intre.

Şi Aba-Bahr cel şchiop intră, iar califul Moavia îi zise:

— O, Aba-Bahr, vino mai aproape, ca să mă desfătez mai bine de vorbele tale.

Pe urmă îi spuse:

— O, Aba-Bahr, ce părere ai tu despre mine?

Şchiopul răspunse:

— Eu? Păi, meseria mea, o, emire al drept-credincioşilor, este de a rade capetele, de a potrivi mustăţile, de a curăţa şi de a dichisi unghiile, de a despăra subsuorile, de a rade vântrele, de a lustrui dinţii şi, la nevoie, de a lua sânge din gingii; da niciodată nu fac nimic din toate astea în ziua de vineri, întrucât ar fi o păcătuire.

Atunci califul Moavia îi zise:

— Şi care-i părerea ta despre tine?

Iar Aba-Bahr şchiopul spuse:

— Pun un picior dinaintea celuilalt şi, încetişor, îl fac să înainteze, urmărindu-l cu ochiul.

Califul întrebă atunci:

— Şi ce părere ai despre mai-marii tăi?

El răspunse:

— Când intru, le dau bineţe fără a face vreo temenea, şi aştept să-mi întoarcă bineţea.

Atunci califul îl întrebă:

— Şi care îţi este părerea despre soţia ta?

Ci Aba-Bahr strigă:

— Cruţă-mă de răspunsul acesta, o, emire al drept-credincioşilor!

Şi califul zise:

— Ba te juruiesc să-mi răspunzi, o, Aba-Bahr!

El spuse:

— Soţia mea, ca toate muierile, a fost zămislită din coasta cea mai de pe urmă, care-i o coastă de soi rău şi scălâmbă de tot.

Califul spuse:

— Şi cum faci când vrei să te bucuri de ea?

El răspunse:

— Îi vorbesc dulce, ca s-o bine-veselesc; pe urmă o potopesc cu pupături cam mai peste tot, şi pătimaş, ca s-o înfierbânt bine; şi, când ajunge precum mă înţelegi, o, emire al drept-credincioşilor, o răstorn şi gata. Şi-atunci, după ce smicurul de nacră s-a învrâstat bine în temeliile ei, strig: „O, Doamne, fă ca sămânţa aceasta să fie învăluită de binecuvântări, şi nu o ciopli într-un tipar păcătos; ci închipuieşte-o pe tiparul frumuseţii!” La urmă, mă scol şi dau fuga să-mi fac spălările cele de datină; iau apa în mâinile amândouă şi o aduc să curgă pe trupul meu; şi, într-un sfârşit, dau slavă lui Allah pentru milele lui!

Atunci califul strigă:

— Chiar că ai răspuns desfătător. Încât vreau să te aud că îmi ceri ceva.

Şi Aba-Bahr şchiopul zise:

— Numai că dreptatea să fie deopotrivă pentru toţi!

Şi plecă. Iar califul Moavia spuse:

— Dacă în toată ţara Irakului nu ar fi decât înţeleptul acesta, ar fi îndeajuns!

Tot aşa, sub domnia califului Omar ibn-AlKhattab, vistiernic era bătrânul Moaikab…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfielnic.

Dar când fu cea de a şaizeci şi treia noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că tânăra Nozhatu spuse:

Sub domnia califului Omar ibn-Al-Khattab, vistiernic era bătrânul Moaikab. Or, fiul cel mic al lui Omar veni într-o zi la Moaikab, însoţit de doica lui. Şi Moaikab îi dărui copilului o drahmă de argint. Caci, la puţină vreme după aceea, califul porunci să fie chemat vistiernicul şi îi zise:

— O, sfeterisitorule! ce-ai făcut?

Şi Moaikab, care era un om nepătat, strigă:

— Da ce-am făcut oare, o, emire al drept-credincioşilor?

Şi Omar îi spuse:

— O, Moaikab, drahma de argint pe care i-ai dat-o fiului meu este un furt săvârşit de la tot norodul musulman!

Şi Moaikab şi-a dat seama că săvârşise o greşeală, şi toată viaţa lui nu a mai contenit să se minuneze:

— Unde se mai află pe pământ un om atâta de minunat ca Omar? 51

Asemenea se povesteşte că Omar, califul, ieşise odată să se preumble noaptea, însoţit de preacinstitul Aslam Abu-Zeid. Şi văzu în depărtare un foc care ardea, şi se duse într-acolo, socotind să fie de folos, şi văzu o biată femeie care hrănea un foc de lemne sub o cratiţă; şi avea alături de ea doi copilaşi prăpădiţi care gemeau jalnic. Şi Omar zise:

— Pacea fie asupra-ţi, o, femeie! Ce faci tu aici, singură, în noapte şi frig?

Ea răspunse:

— Doamne, încălzesc olecuţă de apă ca să le-o dau s-o bea copiilor mei, care mor de foame şi de frig; da într-o zi Allah are să-i ceară socoteală califului Omar pentru sărăcia la

care am fost aduşi! Şi califul, care era îmbrăcat în haine străvestite, fu mişcat peste poate, şi îi zise:

— Păi tu socoti, o, femeie, că Omar ştie de sărăcia ta şi nu ţi-o alină?

Ea răspunse:

— Atunci de ce mai este Omar calif, dacă nu ştie nimic de sărăcia norodului său şi a fiecărui supus de-al său?

Atunci califul tăcu şi îi spuse lui Aslam Abu-Zeid:

— Iute, hai!

Şi zori iute-iute până ce ajunse la capanul casei sale; şi intră în hambar şi scoase un sac cu făină dintre sacii cu făină, precum şi un chiup plin cu untură, şi îi spuse lui Abu-Zeid:

— Ajută-mă să le aburc în spinare, o, Abu-Zeid!

Da Abu-Zeid sări a se împotrivi şi zise:

— Lasă-mă să le car eu în spinare, o, emire al drept-credincioşilor!

El răspunse domol:

— Da tot tu, Abu Zeid, ai să cari şi povara păcatelor mele la ziua învierii de Apoi?

Şi îl sili pe Abu-Zeid să-i pună în spinare sacul cu făină şi olul cu untură. Şi califul zori spornic, încărcat aşa, până ce ajunse la femeia săracă; şi luă făină şi luă untură şi le puse în cratiţa de pe foc şi, cu chiar mâinile sale, găti hrana aceea, şi se aplecă el însuşi asupra focului ca să sufle în el; şi, cum avea o barbă mare, fumul lemnelor îşi tăia cale prin despicăturile bărbii. Şi când demâncarea fu gata, Omar le-o întinse femeii şi copilaşilor, care mâncară până se saturară, pe măsură ce Omar le-o răcorea suflând în ea. Atunci Omar le lăsă sacul cu făină şi chiupul cu seu, şi plecă spunându-i lui Abu-Zeid:

— O, Abu-Zeid, acuma, că am văzut focul acesta, lumina lui m-a luminat!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a şaizeci şi patra noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că tânăra Nozhatu a urmat astfel:

Şi tot califul Omar, întâlnind într-o zi un rob, care mâna la păscut turma stăpânului său, îl opri ca să cumpere de la el o capră. Da păstorul îi spuse:

— Nu sunt caprele mele.

Atunci califul îi spuse păstorului:

— Rob minunat, am să te cumpăr chiar pe tine şi am să te slobozesc!

Şi îl cumpără pe păstor de la stăpânul lui şi îl dezrobi, întrucât Omar îşi spusese în sine: „Nu întâlneşti în fiece zi un om cinstit!”

Într-o altă zi, Hafsa52, fiica lui Omar, veni să-l caute şi îi spuse:

— O, emire al drept-credincioşilor, am aflat că în poghiazul pe care tocmai l-ai făcut ai dobândit mulţi bani, încât, pe temeiul rudeniei noastre, vin să-ţi cer şi eu câţiva.

Şi Omar îi spuse:

— O, Hafsa, Allah m-a stătorit ca paznic al bunurilor musulmanilor; şi toţi banii aceştia sunt bunul obştesc al musulmanilor. Nu am să mă ating de ei pentru cheful tău şi pentru nemotenia mea cu tine: şi în felul acesta nu voi păgubi obştea norodului meu!

Aici Nozhatu, de după perdea, auzi strigătele de minunare ale ascultătorilor ei nevăzuţi, mulţumiţi până peste poate. Şi încetă o clipită a vorbi; pe urmă spuse:

— Acum am să vorbesc despre Cea de a treia poartă, care este Poarta Virtuţilor.

Şi o voi face prin câteva pilde scoase din viaţa tovarăşilor Prorocului (pacea şi rugăciunea fie asupra-i!) şi a oamenilor cei drepţi dintre musulmani.

Ni se povesteşte că Hassan Al-Bassri a spus: „Nu e nimeni căruia, înainte de a-şi da sufletul, să nu-i pară rău de trei lucruri din lumea aceasta: că nu s-a bucurat din plin de ceea ce a strâns în timpul vieţii; că nu a putut să atingă

ceea ce a nădăjduit cu statornicie; şi că nu şi-a putut împlini nici un dor îndelung râvnit.”

Şi careva îl întrebă într-o zi pe Safian53:

— Un om bogat poate să fie şi virtuos?

Iar Safian răspunse:

— Poate să fie, şi anume atunci când se dovedeşte răbdător în năprăsniciile soartei, şi atunci când îi mulţumeşte omului faţă de care a fost darnic spunându-i: „O, frate al meu, îţi sunt îndatorat că am săvârşit dinaintea lui Allah o faptă înmiresmată!”

Iar atunci când Abdallah ben-Şedad văzu că i se apropie moartea, porunci să vină fiul său Mohammad lângă el şi îi spuse:

— Iacătă, o, Mohammad, poveţele mele din urmă: poartă-te cu smerenie faţă de Allah, şi în singurătatea ta, şi în lume; fii pururea neviclenit în spusele tale; şi proslăveşte-l totdeauna pe Allah pentru milele lui şi mulţumeşte-i, întrucât mulţumită cheamă alte binefaceri. Şi să ştii bine, fiul meu, că fericirea nu stă în bogăţiile adunate, ci în smerenie; întrucât Allah îţi va dărui toate! 54

Asemenea ni se povesteşte că atunci când preacucernicul Omar ben-Abd El Aziz55 ajunse cel de al optulea calif omeiad, îi strânse pe toţi cei din neamul omeiazilor, care erau tare bogaţi, şi îi sili să-i dea toate avuţiile şi toate bunurile lor, şi porunci ca acestea să fie vărsate pe dată în vistieria obştească. Ei toţi atunci se duseră la Fatima, fiica lui Meruan, mătuşa califului, faţă de care Omar avea multă cinstire, şi o rugară să-i scape de bucluc. Şi Fatima se duse la calif, într-o noapte, şi şezu jos tăcută pe chilim. Şi califul îi zise:

— O, mătuşă, grăieşte!

Ci Fatima răspunse:

— O, emire al drept-credincioşilor, tu eşti stăpânul, şi nu aş putea să ridic glasul eu întâi. Şi-apoi nimica nu îţi este ascuns, nici măcar pricina venirii mele aici.

Atunci Omar ben-Abd El-Aziz spuse:

— Allah Preaînaltul l-a trimis pe prorocul său Mahomed (asupra-i fie pacea şi ruga!) ca să fie un balsam pentru toată făptura şi o mângâiere pentru toţi cei ce vor veni după noi. Atunci Mahomed (asupra-i fie pacea şi ruga!) strânse şi luă tot ceea ce socoti trebuitor, şi le lăsă oamenilor un râu la care să-şi astâmpere setea până la sfârşitul veacurilor56. Iar eu, califul, am fost însărcinat cu datoria de a nu lăsa cumva râul să se abată ori să se piardă în pustie!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfielnic.

Dar când fu cea de a şaizeci şi cincea noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că tânăra Nozhatu, de după perdea, în vreme ce beizadea Şarkan, cei patru cadii şi negustorul o ascultau, urmă astfel:

Iar eu, califul, am fost însărcinat cu datoria de a nu lăsa cumva râul să se abată ori să se piardă în pustie!

Atunci mătuşa sa Fatima îi spuse:

— O, emire al drept-credincioşilor, am priceput tâlcul vorbelor tale, iar vorbele mele sunt de prisos.

Şi se duse la Bani-Omeiazii care o aşteptau şi le spuse:

— O, urmaşi ai lui Omeia, nici habar nu aveţi cât de mare vă este norocul de a-l avea de calif pe Omar ibn-Abd El-Aziz!

Şi tot neprihănitul calif Omar ibn-Abd El-Aziz este cel care, simţind apropierea morţii, i-a adunat împrejuru-i pe toţi copiii săi şi le-a spus:

— Mireasma sărăciei este plăcută Domnului.

Atunci unul dintre cei de fată, Mosslim ibn-Abd El-Malek, îi zise:

— O, emire al drept-credincioşilor, cum poţi să-ţi laşi copiii în sărăcie, când tu eşti părintele lor şi păstorul norodului, şi când ai putea să-i înavuţeşti luând din vistierie? Oare nu ar fi mai bine aşa, decât să laşi toate acele bogăţii urmaşului tău la domnie?

Atunci califul, întins pe patul de moarte, fu cuprins de mare supărare şi de mare uimire, şi spuse:

— O, Mosslim, cum aş putea să le dau asemenea pildă de stricăciune, în clipele mele de pe urmă, când toată viaţa le-am cerut să urmeze calea cea dreaptă? O, Mosslim, am fost de faţă, în viaţa mea, la îngropăciunea unuia dintre înaintaşii mei, unul dintre fiii lui Meruan, şi ochii mei au văzut nişte lucruri şi le-au priceput. Şi atunci m-am jurat straşnic că nu am să fac niciodată cum a făcut el în viaţa lui, dacă am să ajung vreodată să fiu calif!

Şi chiar acest Mosslim ben-Abd El-Malek ne istoriseşte următoarele: „Într-o zi, spune el, tocmai adormisem, la întoarcerea de la înmormântarea unui şeic, un schivnic, când avusei un vis în care mi se arătă acel preacinstit şeic, îmbrăcat cu totul în haine mai albe ca iasomia; şi se preumbla printr-un loc de desfătări scăldat de ape curgătoare şi răcorit de o adiere beată de popasurile ei prin portocalii înfloriţi. Şi îmi zise: „O, Mosslim, ce n-ar face cineva în viaţă pentru un asemenea sfârşit?„„

Şi s-a perindat până la mine că, sub domnia lui Omar ibn-Abd El-Aziz, un om a cărui îndeletnicire era de a mulge oile, ducându-se la un păstor prieten de-al lui, văzu în mijlocul turmei doi lupi pe care îi crezu a fi câini, şi fu speriat rău de înfăţişarea lor sălbatică, şi îi zise păstorului:

— Ce faci cu câinii ăştia cumpliţi?

Şi păstorul îi spuse:

— O, lăptarule, aceia nu sunt câini, ci lupi îmblânziţi. Şi nu fac nici un rău turmei, întrucât eu sunt capul care diriguieşte. Iar când capu-i sănătos, şi trupu-i sănătos.

Şi, într-o zi, califul Omar ibn-Abd El-Aziz, din vârful unui amvon întocmit din noroi uscat, tinu norodului adunat o predică ce se mărginea numai la trei poveţe. Şi încheie cu vorbele acestea:

— Abd El-Malek a murit, şi au murit şi înaintaşii, şi urmaşii lui. Şi eu, Omar, ca ei toţi, am să mor şi eu.

Atunci Mosslim îi zise:

— O, emire al drept-credincioşilor, amvonul acesta nu este vrednic de un calif, şi nu are nici baremi un lanţ drept parmalâc. Îngăduie-ne măcar să întindem un lanţ drept parmalâc!

Şi califul îi spuse cu glas domol:

— O, Mosslim, oare ai vrea ca Omar, la Ziua Judecăţii, să poarte la gât o bucată din lanţul acela?

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a şaizeci şi şasea noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că tânăra Nozhatu a spus apoi:

Tot califul acela a spus într-o zi: „Nu jinduiesc ca Allah să mă izbăvească de moarte, întrucât moartea este cea de pe urmă binefacere pentru un drept-credincios!”

Iar Khaled ben-Safuan s-a dus într-o zi la califul Heşam, care şedea în cort înconjurat de calemgiii şi de slujitorii săi; şi când ajunse dinaintea lui îi spuse:

— Allah să te încunune cu milele sale, o, emire al drept-credincioşilor, şi să nu picure în huzurul tău nici un strop de amărăciune. Şi iacătă că am a-ţi spune nişte poveţe, nicidecum noi, dar împodobite cu preţul tâlcurilor bătrâneşti!

Şi califul Heşam îi zise:

— Spune ce ai de spus, o, Ibn-Safuan!

El spuse:

— A fost, o, emire al drept-credincioşilor, un sultan printre sultanii de dinainte-ţi, şi într-un an dintre anii petrecuţi pe pământ, sultanul acela le spuse celor ce şedeau jos împrejurul său: „O, voi toţi, se află printre voi vreunul care să fi văzut vreun sultan de-o seamă cu mine ca îmbelşugare, sau darnic pe potriva dărniciei mele?” Or, printre cei de faţă se afla şi un ins svetuit întru hagialâc şi dăruit cu adevărata înţelepciune, care spuse: „O, doamne, ne-ai pus o întrebare de o însemnătate deosebită, la care aş cuteza să-ţi cer îngăduinţa a răspunde.” El spuse: „Poţi s-o faci!”

Omul spuse: „Slava în care te afli şi îmbelşugarea ta sunt oare trainice, ori sunt trecătoare ca toate cele?” El răspunse: „Trecătoare”. Omul spuse: „Atunci cum de poţi să pui o întrebare atâta de grea pentru un lucru atâta de trecător şi de care vei fi chemat să dai seama într-o zi?” Sultanul răspunse: „Adevăr grăieşti, o, preacinstite! Ce mi se cade acuma să fac?” Omul spuse: „Să te smereşti”. Atunci sultanul îşi puse jos cununa şi îmbrăcă straie de hagiu şi plecă la Cetatea cea Sfântă. „Da, tu, o, calife al lui Allah, urmă Ibn-Safuan, ce cugeţi să faci?” Şi califul Heşam fu mişcat până peste marginile tulburării şi plânse peste poate, într-atâta de îndelung încât îşi umezi barba toată. Şi se duse în saraiul său să se încuie acolo ca să cugete.

În clipita aceea, de după perdea, cadiii şi negustorul se minunară:

— Ya Allah! ce minunată-i!

Atunci Nozhatu se opri şi spuse:

— Poarta aceasta a Virtuţii cuprinde o sumedenie atâta de mare de pilde, încă şi mai desăvârşite, încât îmi este peste putinţă să vi le povestesc dintr-odată, o, stăpânii mei! Ci Allah ne va mai îngădui încă zile lungi, şi voi putea atunci să vă lămuresc pe deplin!

Pe urmă Nozhatu tăcu.

În clipita aceea a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, îşi amână povestitul pe mâine.

Dar când fu cea de a şaizeci şi şaptea noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că Nozhatu, cu vorbele acelea, tăcu.

Atunci cei patru cădii se minunară:

— O, emire al vremilor, chiar că această copilă este minunea veacului de-acum şi a tuturor veacurilor. Cât despre noi, niciodată nu am văzut pe cineva care să-i fie pe potrivă, nici n-am auzit din spuse să se fi aflat pe potrivă în vreun răstimp dintre răstimpuri!

Şi, grăind astfel, se ridicară în tăcere şi sărutară pământul dintre mâinile emirului Şarkan, şi plecară pe calea lor.

Atunci Şarkan îşi chemă slujitorii şi le spuse:

— Se cade să zoriţi a face cele de trebuinţă pentru nuntă şi să gătiţi tot felul de bucate şi de bunătăţuri pentru ospăţ.

Şi slujitorii zoriră a-i urma poruncile şi gătiră numaidecât tot ce li se ceruse. Iar Şarkan le opri la nuntă pe soţiile emirilor şi ale vizirilor care veniseră să asculte pildele tinerei Nozhatu, şi le pofti să intre în alaiul miresei.

Încât, de cum veni asr-ul, ospăţul începu şi mesele fură aşternute şi se aduseră toate cele în stare să mulţumească poftele şi să bucure ochii. Şi toţi musafirii mâncară şi băură până la saţ. Atunci Şarkan ceru să vină cântăreţele cele mai vestite din Damasc şi toate almeele din sarai. Şi nunta făcu să răsune sala de ospăţ, şi voioşia umplu toate piepturile. Şi tot saraiul, când se lăsă noaptea, fu luminat, de la foişor până la porţile dinspre afară, precum şi toate cărările, şi pe dreapta şi pe stânga, ale grădinii. Iar emirii şi vizirii veniră, de îndată ce Şarkan ieşi din hammam, să-şi aştearnă închinăciunile între mâinile lui, precum şi urările lor de belşug.

Şi pe când Şarkan şedea pe podina anume înălţată pentru proaspeţii căsătoriţi, iată că deodată intrară femeile din sarai, domol, pe două rânduri, cu proaspăta mireasă Nozhatu sprijinită de cele două nănaşe ale sale. Şi, după datinile îmbrăcatului, o duseră pe Nozhatu în odaia de nuntă şi o dezbrăcară şi vrură să purceadă la gătirea trupului; da văzură că gătitul trupului chiar că era de prisos pentru acea oglindă neprihănită şi pentru pielea aceea tămâioasă. Atunci nănaşele îi dădură tinerei Nozhatu poveţele pe care le dau fetelor nănaşele în noaptea nunţii, şi îi urară tot soiul de desfătări, şi, după ce o îmbrăcară numai cu o cămăşuţă subţirică, o lăsară singură, în pat.

Atunci Şarkan îşi făcu intrarea în odaia de nuntă. Şi era departe de a presupune că acea copilă minunătoare ar fi sora lui, Nozhatu; iar ea la fel, habar nu avea că emirul Damascului ar fi fratele ei, Şarkan.

Încât în noaptea aceea, Şarkan o luă în stăpânire pe tânăra Nozhatu; iar desfătările lor, ale amândurora, fură până peste măsură; şi treaba fu făcută atâta de bine, încât Nozhatu pe loc rămase însărcinată. Şi nu pregetă să-i spună şi lui Şarkan.

Atunci Şarkan fu bucuros până peste poate şi, când veni dimineaţa, porunci doctorilor să scrie ziua aceea fericită a sarcinii; şi se sui să şadă în scaunul de domnie, spre a primi

firitiselile emirilor, ale vizirilor şi ale mai-marilor săi din împărăţie.

La sfârşit, Şarkan chemă să vină calemgiul şi îi porunci să scrie, precum îi grăia, tatălui său, sultanului Omar Al-Neman, că se însurase cu o fată cumpărată de la un negustor şi înzestrată cu frumuseţe, cu înţelepciune şi cu toate desăvârşirile ştiinţei şi ale învăţăturii; că o slobozise, ca să şi-o facă soţie legiuită; că, din cea dintâi noapte, rămăsese grea cu el, şi că el avea de gând s-o trimită în curând la Bagdad să-l vadă pe sultanul Omar Al-Neman, părintele lui, pe soră-sa Nozhatu şi pe frate-său Daul'makan. Pe urmă, după ce scrisoarea fu scrisă, Şarkan o pecetlui şi o înmână unui olăcar sprinten, care porni numaidecât spre Bagdad şi, peste douăzeci de zile, aduse răspunsul sultanului Omar Al-Neman. Şi răspunsul acela era întocmit astfel…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a şaizeci şi opta noapte spuse:

Şi răspunsul acela iacătă-l: „După pomenirea numelui lui Allah57:

Această carte este din partea deznădăjduitului, a sărmanului, a năpăditului de durere şi de jale, a celui care şi-a pierdut comoara sufletului şi copiii, a nenorocitului de sultan Omar Al-Neman, către preaiubitul său fiu Şarkan.

O, copilul meu, află de nenorocirile mele, şi să ştii că, după plecarea ta la Damasc, mi se părea casa că atâta de greu îmi apasă sufletul, încât, nemaiputând de mâhnire, am plecat la vânătoare ca să sorb răsuflare curată şi să încerc a-mi risipi oleacă aleanul.

Şi am stat astfel la vânătoare vreme de o Lună, după care m-am întors la saraiul meu şi am aflat că fratele tău Daul'makan şi sora ta Nozhatu plecaseră la Hedjaz, cu hagiii ce se duceau la Mecca cea Sfântă. Şi se prilejuiseră astfel de lipsa mea ca să fugă; întrucât nu vrusesem să-i îngăduiesc lui Daul'makan, din pricina vârstei lui crude, să

purceadă în hagialâc anul acesta; da îi făgăduisem să plec cu el anul ce vine. Şi el nu a vrut să mai rabde, şi a fugit, cu sora lui, după ce au luat de-abia cu ce să-şi acopere cheltuielile de drum. Şi nu mai am despre ei nici o ştire. Întrucât hagiii s-au întors fără fraţii tăi, şi niciunul nu a putut să-mi spună ce s-a făcut cu ei. Şi iacătă că acuma m-am îmbrăcat pentru ei în haine de jale, şi mă înec în lacrimile şi durerea mea.

Şi să nu zăboveşti, o, fiul meu, să-mi dai ştiri despre tine. Şi îţi trimit urarea mea de pace asupra ta şi a tuturor celor ce sunt cu tine!”58

Or, la câteva luni de la primirea scrisorii, Şarkan se hotărî să istorisească nenorocirea părintelui său soţiei sale, pe care nu vroise s-o tulbure până atunci, dată fiind sarcina ei. Dar acuma, după ce născuse o fetiţă, Şarkan intră la ea şi începu dintru-ntâi s-o sărute pe fetiţă. Iar soţia lui îi spuse:

— Fetiţa tocmai are şapte zile împlinite; ţi se cade, aşadar, după datină, astăzi, că este cea de a şaptea zi, să-i dai un nume!

Atunci Şarkan luă fetiţa în braţe şi, cum o privea, văzu la gâtul ei, atârnată cu un lanţ de aur, una dintre cele trei geme vrăjite ale Abrizei, domniţa cea nefericită de la Chezareea.

La vederea ei, Şarkan fu cuprins de o tulburare atâta de mare încât strigă:

De unde ai tu gemma aceasta, o, roabo?

— Atunci Nozhatu, la vorba de roabă, se simţi sugrumată de mânie şi strigă:

— Sunt stăpâna ta şi stăpâna tuturor celor ce locuiesc în saraiul acesta! Cum de cutezi să-mi zici roabă, când eu sunt sultana ta? A, taina mea nu se poate păstra mai mult! Da, eu sunt sultana ta, sunt fiica sultanului! Eu sunt Nozhatu'zaman, fiica sultanului Omar Al-Neman!

Când auzi vorbele acestea, Şarkan…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a şaizeci şi noua noapte spuse:

Când auzi vorbele acestea, Şarkan fu cuprins de un tremur în tot trupul şi îşi lăsă capu-n jos, zdrobit şi plin de uluire; pe urmă îngălbeni tot mai tare şi se prăbuşi fără de simţire. Iar când îşi veni în fire, încă nu izbutea să creadă faptul, şi o întrebă pe Nozhatu:

— O, stăpână a mea, eşti tu chiar fata sultanului Omar Al-Neman?

Ea răspunse:

— Sunt fata lui.

Atunci el îi spuse:

— Gemma cea scumpă îmi şi este un semn de adeverire; da mai dă-mi şi alte dovezi.

Şi Nozhatu îi istorisi lui Şarkan toată povestea ei. Da-i fără de folos s-o mai spunem încă o dată.

Atunci Şarkan se încredinţă de-a binelea şi îşi zise în sineşi: „Ce am făcut, şi cum de am putut să mă însor cu chiar sora mea? Încât, dat fiind că nu se află alt mijloc de a mântui totul, nu-mi rămâne decât să-i găsesc un alt soţ; şi aşa că am s-o dau soţie vreunuia dintre cămăraşii mei şi, în împrejurarea că lucrul ar ajunge să se dea în vileag, am să mijlocesc să se împrăştie vorba că ne-am despărţit înainte de a mă fi culcat cu ea.” Pe urmă Şarkan se întoarse către soră-sa şi îi spuse:

— O, Nozhatu, află la rându-ţi că eşti sora mea, întrucât eu sunt fiul lui Omar Al-Neman, sunt emirul Şarkan, despre care fără de îndoială că tu nu ai auzit vorbindu-se la saraiul tatălui nostru!

Când auzi vorbele lui, Nozhatu scoase un ţipăt mare şi se prăbuşi fără de simţire. Pe urmă, când îşi veni în sine, începu să se plesnească peste obraji şi să se jeluiască şi să plângă; şi spuse:

— Iacătă că am căzut într-o vină amarnică! Ce e de făcut acuma? Şi ce să răspund tatălui meu şi mamei mele când au să mă întrebe: „De unde ai fetiţa?”

Şarkan îi răspunse:

— Am în gând că chipul cel mai bun de a rândui totul este de a te da de soţie cămăraşului meu cel mare; întrucât astfel vei putea s-o creşti lesne pe fetiţa noastră în casa lui, ca şi cum ar fi chiar fata lui, şi nimeni n-ar avea cum să dibăcească povestea. Aşa că să fii încredinţată, o, Nozhatu, că acesta-i mijlocul cel mai bun de a scăpa din necaz. Pun pe dată să fie chemat cămăraşul nostru cel mare, până a nu ni se da în vileag taina.

Pe urmă Şarkan începu s-o aline pe soră-sa şi s-o sărute duios pe cap. Atunci ea îi spuse:

— E bine aşa, o, Şarkane! Da spune-mi ce nume alegi acuma pentru fiica noastră, că nu mai e vreme?

Şi Şarkan spuse:

— Am să-i zic Puterea-Ursitei! 59

Şi Şarkan zori a porunci să fie chemat cămăraşul cel mare, i-o dădu pe Nozhatu de soţie, şi le trimise la el şi pe ea şi pe pruncă, copleşindu-l şi cu tot felul de daruri. Şi cămăraşul cel mare o luă pe Nozhatu şi pe fiica ei în casa lui, şi nu pregetă s-o copleşească şi el cu cinstiri şi cu filotimii, iar pe fetiţă s-o încredinţeze în grija doicilor şi a slujitoarelor.

Iac-aşa! Iar Daul'makan, fratele domniţei Nozhatu, şi hammamgiul cel de treabă se găteau să plece la Bagdad cu caravana de la Damasc.

Or, într-acestea, sosi un al doilea olăcar de la sultanul Omar Al-Neman, aducând a doua scrisoare pentru emirul Şarkan. Şi iată cuprinsul scrisorii: „După pomenirea lui Allah:

Această carte este pentru a-ţi spune, o, fiul meu mult iubit, că eu rămân a fi pradă durerii şi a gusta amărăciunea de a mă afla despărţit de bieţii mei copii.

Şi apoi! De cum vei primi scrisoarea mea, vei sili a-mi trimite haraciul pe anul acesta al ţării Şamului, şi te vei prilejui de caravană spre a mi-o trimite şi pe tânăra ta soţie pe care mult doresc s-o văd şi mai ales tare râvnesc să-i pun la încercare ştiinţa şi ascuţimea minţii. Întrucât se cade a-ţi spune că tocmai a sosit în saraiul meu, venind din ţara

rumilor, o preacinstită bătrână însoţită de cinci fetişcane cu sânii rotunzi şi cu fecioria neprihănită. Şi aceste cinci fetişcane ştiu tot ceea ce un om poate să ştie în ştiinţe şi în cunoaşterile omeneşti. Iar graiul este neînstare a zugrăvi harurile copilelor şi înţelepciunea bătrânei, întrucât au toate desăvârşirile. Încât m-am îndrăgit de ele cu o dragoste netăgăduită şi am binevoit a le ţine sub stăpânirea mea în saraiul şi în împărăţia mea, la îndemâna-mi; că nici un domn de pe pământ nu are asemenea podoabe la saraiul lui. Aşa că am întrebat-o pe bătrână care este preţul de vânzare, şi mi-a răspuns: „Nu aş putea să le vând decât la preţul hameiului pe un an care îţi vine din ţara Şamului şi de la Damasc. „Iar eu, pe Allah! Nu am găsit deloc că atare preţ ar fi ridicat, ba chiar l-am găsit nevrednic de ele; întrucât fiecare dintre cele cinci copile, în parte, preţuieşte cu mult mai mult decât atâta. Aşa că m-am învoit cu preţul de cumpărare şi le-am poftit să sălăşluiască în saraiul meu, în aşteptarea trimiterii apropiate a haraciului pe un an, pe care îl aştept cât mai repede de la osârdia ta, o, copilul meu! Întrucât aici bătrâna este nerăbdătoare şi are grabă să se întoarcă în ţara ei.

Şi mai cu seamă, fiul meu, să nu uiţi a mi-o trimite, totodată, şi pe tânăra ta soţie, a cărei ştiinţă are să ne fie de folos spre a cântări isteciunea celor cinci fetişcane. Şi îţi făgăduiesc, dacă tânăra ta soţie va răzbi să le biruiască în ştiinţă şi în agerimea de minte, că am să ţi le trimit pe copile ca peşcheş pentru tine şi, pe deasupra, am să-ţi dau în dar haraciulpe un an al cetăţii Bagdadului.

Şi pacea fie asupra-ţi şi asupra tuturor celor din casa ta, o, fiul meu!”

După ce Şarkan citi scrisoarea de la tatăl său…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a şaptezecea noapte spuse:

După ce citi scrisoarea de la tatăl său, Şarkan pofti să vină îndată cumnatul său, cămăraşul, şi îi spuse:

— Trimite numaidecât după roaba cea tânără pe care ţi-am dat-o de soţie.

Şi după ce Nozhatu veni, Şarkan îi spuse:

— O, sora mea, citeşte scrisoarea aceasta de la tatăl nostru şi spune-mi ce socoţi.

Şi Nozhatu, după ce citi scrisoarea, răspunse:

— Ceea ce socoţi tu este totdeauna bine socotit, şi gândul tău este cel mai bun. Dar, dacă mă întrebi, ţi-aş spune că dorinţa mea cea mai arzătoare este de a-mi vedea părinţii şi ţara, şi te-aş ruga să mă laşi să plec, împreună cu soţul meu, cămăraşul cel mare, ca să pot să-i povestesc păţania mea părintelui meu şi să-i spun tot ce mi s-a întâmplat cu beduinul, şi cum beduinul m-a vândut unui negustor, şi cum negustorul m-a vândut ţie, şi cum tu m-ai dat de soţie cămăraşului, după ce te-ai despărţit de mine fără a ne avea.

Şi Şarkan îi răspunse:

— Aşa să fie!

Atunci Şarkan îl chemă pe cămăraş, care habar nu avea că ar fi cumnat cu emirul, şi îi spuse:

— Va să pleci la Bagdad în capul caravanei care-i duce tatălui meu haraciul de la Damasc, şi o vei lua cu tine pe soţia ta, roaba cea tânără pe care ţi-am dăruit-o.

Şi cămăraşul răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Atunci Şarkan porunci să se gătească pentru cămăraş un polog mare pe o cămilă frumoasă; puse să se gătească încă un palanchin şi pentru Nozhatu, şi înmână cămăraşului o scrisoare către sultanul Omar Al-Neman, şi îşi luă bun-rămas de la ei, după ce o opri la el la sarai pe micuţa Puterea-Ursitei şi după ce se încredinţase că fetiţa încă mai avea la gât, spânzurată cu un lanţ de aur, una dintre cele trei gemme de preţ ale nefericitei Abriza. Şi o încredinţă pe fetiţă doicilor şi slujnicelor de la sarai; şi după ce Nozhatu se încredinţă pe deplin că fetiţa nu va duce lipsă de nimic, plecă împreună cu soţul ei cămăraşul. Şi amândoi se

aşezară fiecare pe câte o cămilă de goană şi se duseră să treacă în capul caravanei.

Or, taman în noaptea aceea hammamgiul şi Daul'makan, care ieşiseră să-şi facă preumblarea până la saraiul ocârmuitorului Damascului, văzuseră cămilele, catârii şi pe purtătorii de făclii. Şi atunci Daul'makan îl întrebase pe unul dintre slujitori:

— Ale cui sunt toate poverile acestea?

Şi omul răspunse:

— Este haraciul cetăţii Damascului pentru sultanul Omar Al-Neman.

Atunci Daul'makan întrebă:

— Şi cine este căpetenia caravanei?

Omul spuse:

— Este cămăraşul cel mare, soţul roabei celei tinere şi care-i tare iscusită la ştiinţe şi la înţelepciuni.

Atunci Daul'makan începu să plângă îmbelşugat, întrucât i se deşteptase amintirea surorii sale Nozhatu, a casei şi a ţării lui; şi îi spuse hammamgiului cel bun:

— Ah, fratele meu! eu plec cu caravana!

Iar hammamgiul spuse:

— Şi eu merg cu tine; întrucât nu aş putea să te las să pleci singur la Bagdad, după ce te-am însoţit de la Ierusalim la Damasc!

Şi Daul'makan răspunse:

— O, fratele meu, te iubesc şi te cinstesc!

Atunci hammamgiul pregăti toate, puse samarul şi o desagă pe măgar, şi nişte merinde în desagă; pe urmă îşi strânse brăcinarele şi îşi suflecă poalele mantiei şi şi le prinse la brâu, şi îl pofti pe Daul'makan să se suie pe măgar. Atunci Daul'makan îi spuse:

— Suie-te în spatele meu.

Ci hammamgiul se feri, spunându-i:

— Ba nici vorbă, o, stăpâne al meu! Că vreau să fiu întru totul în slujba ta.

Şi Daul'makan spuse:

— Se cade baremi să încaleci ca să te odihneşti un ceas la spatele meu, pe măgar!

El răspunse:

— Dacă o fi cumva să mă ostenesc tare, am să încalec să mă odihnesc la spatele tău.

Atunci Daul'makan îi spuse:

— O, fratele meu, chiar că acum nu pot să-ţi spun nimic; da, la sosirea noastră la părinţii mei, vei vedea, nădăjduiesc, cum voi şti să-ţi răsplătesc ostenelile şi credincioşia.

Şi cum caravana, prilejuindu-se de reveneala nopţii, purcedea la drum, hammamgiul pe jos şi Daul'makan pe măgar o urmară, pe când marele-cămăraş şi soţia lui, Nozhatu, înconjuraţi de alaiul lor, ţineau capul caravanei, călare fiecare pe câte o cămilă de soi.

Şi merseră toată noaptea, până la răsărit de soare. Şi, cum căldura ajunsese prea mare, marele-cămăraş porunci să se facă popas la umbra unui pâlc de palmieri. Şi descălecară spre a se odihni şi ca să adape cămilele şi vitele de povară. După care porniră iar şi merseră încă vreme de cinci nopţi, după care ajunseră la o cetate unde poposiră trei zile; pe urmă îşi văzură iarăşi de drum, până când nu mai fură decât la oarecare depărtare de cetatea Bagdadului: ceea ce se presupunea după adierea ce venea dintr-acolo şi care nu putea să vină decât numai de la Bagdad…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a şaptezeci şi una noapte spuse:

Când Daul'makan adulmecă adierea aceea dinspre ţara sa, răbufnelile ei îi umplură pieptul de amintirea surorii sale Nozhatu, a tatălui său şi a mamei sale, şi se gândi pe dată la lipsa surorii lui, şi la durerea părinţilor lui când au să-l vadă că se întoarce fără Nozhatu; şi plânse, şi se simţi apăsat până peste poate, şi prociti aceste stihuri:

Făptură scumpă! Oare niciodată nu vom mai fi alături amândoi?

A despărţirii noapte blestemată va birui de-a pururi peste noi?

Ah, scurte-au fost acele ceasuri blânde când stam alături de cei ce ni-s dragi!

Ah, lungi mai sunteţi zile de osânde, Când jugul despărţirii grele-l tragi!

Vino, hai vino, şi mă ia de mână!

Ca lumânarea trupu-mi s-a topit sub nemiloasa flacără păgână a dorului de care-s mistuit!

Vino, şi nu-mi vorbi despre uitare nu-mi cere, pe Allah! Să mă alin.

Pe lume nu am altă alinare decât la pieptu-mi iarăşi să te ţin!

Atunci hammamgiul cel de treabă îi spuse:

— Copilul meu, destul ai plâns aşa. Şi-apoi cugetă că şedem aproape de tot de cortul cămăraşului şi al soţiei sale.

El răspunse:

— Lasă-mă să plâng şi să-mi procitesc stihurile care mă alină şi care pot să-mi stingă oleacă pojarul din inimă.

Şi, fără a-l mai asculta pe hammamgiu, îşi întoarse faţa către Bagdad, sub strălucirea lunii. Şi cum, la ceasul acela, Nozhatu, la rându-i, întinsă în cort, nu putea să doarmă, cu gândurile toate la cei lipsă, şi visătorea mâhnită, cu lacrimile în ochi, auzi nu departe de cort glasul care cânta cu jale stihurile acestea:

Fulgerul fericirii-a strălucit o clipă doar, şi-apoi, în urma lui, Adâncul nopţii-i şi mai neclinit.

Pocalul dulce, din care băui al desfătării vin nepreţuit, Mi s-a schimbat în cupă de amar.

Şi-al inimii huzur fără habar mi se pierdu în zările deşarte când chipul mult cumplitei soarte ni se ivi în drum, şi simt că mor răpus de chinul aprigului dor.60

Şi, sfârşind cântecul, Daul'makan se prăbuşi fără de simţire.

Cât despre tânăra Nohzatu, soţia cămăraşului, după ce ascultă cântecul ce se ridica în noapte, se sculă tulburată şi

îl chemă pe hadâmbul ce dormea la uşa cortului, veni fuga pe dată şi întrebă:

— Ce doreşti, o, stăpâna mea?

Ea îi spuse:

— Repede-te să-l cauţi pe insul care a cântat stihurile, şi adu-mi-l aici!

Atunci hadâmbul îi spuse:

— Păi eu dormeam şi nu am auzit nimic! Şi n-aş putea să-l găsesc noaptea acum, decât dacă aş trezi toate slugile noastre, care dorm.

Ea îi spuse:

— Trebuie! Acela pe care îl vei găsi treaz este neîndoielnic cel al cărui glas l-am auzit.

Atunci hadâmbul nu cutează să mai stăruiască şi ieşi să-l caute pe insul cu glasul.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se iveşte dimineaţa şi tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de-a şaptezeci şi doua noapte spuse:

Atunci hadâmbul nu cutează să mai stăruiască şi ieşi să-l caute pe insul cu glasul. Da degeaba se uită el în toate laturile şi se vânzoli în toate părţile, că nu găsi alt ins treaz, decât pe bătrânul hammamgiu, întrucât Daul'makan zăcea pierit. Şi-apoi hammamgiul cel de treabă, la vederea hadâmbului, care în lumina lunii părea tare burzuluit, se temu ca nu cumva Daul'makan să fi tulburat somnul soţiei cămăraşului, şi tăcu chitic. Dar hadâmbul îl şi ochise; şi îi zise:

— Oare nu cumva tu ai cântat stihurile pe care le-a auzit stăpână-mea?

Atunci hammamgiul fu pe deplin încredinţat că soţia cămăraşului fusese tulburată, şi sări:

— A, nu! n-am fost eu!

Hadâmbul spuse:

— Păi da cine atunci? Arată-mi-l, că neîndoielnic că trebuie să-l fi auzit şi să-l fi văzut, de vreme ce nu dormeai.

Şi hammamgiul, tot mai speriat pentru Daul'makan, spuse:

— Ba nu, habar n-am cine e şi n-am auzit nimic.

Hadâmbul spuse:

— Pe Allah! minţi cu neruşinare şi n-ai să mă faci să cred, de vreme ce eşti treaz şi stai aici, că n-ai auzit nimic!

Atunci hammamgiul spuse:

— Am să-ţi mărturisesc cinstit. Cel care cânta stihurile era un drumeţ care a trecut mai adineaori pe colea, călare pe o cămilă. Şi m-a trezit cu afurisitul lui de glas! Şi prăpădi-l-ar Allah!

Atunci hadâmbul începu a clătina din cap într-un chip nicidecum încredinţat şi se întoarse, bombănind, să-i spună stăpână-sei:

— A fost un zbrehui de drumeţ care-i de mult departe pe cămila lui.

Nozhatu, mâhnită de neizbândă, se uită la hadâmb şi nu mai spuse nimic.

Ast timp, Daul'makan îşi veni în fire din leşinul lui; şi, deasupra capului, văzu luna în slava cerului; iar în sufletu-i se stârni adierea vrăjitoare a amintirilor de demult; iar în inimă-i cântau glasurile păsărelelor fără de număr şi mlădierile naiurilor cele nevăzute ale minţii; şi fu cuprins de un dor nestăpânit de a-şi revărsa în cântece imboldurile lăuntrice care îl făceau parcă să zboare. Şi îi spuse hammamgiului:

— Ascultă!

Ci hammamgiul îl întrebă:

— Ce vrei să faci, copilul meu?

El spuse:

— Să procitesc nişte stihuri minunate, care au să-mi potolească inima!

Hammamgiul spuse:

— Păi tu habar n-ai de ce s-a întâmplat, şi că numai slujindu-mă de un potop de mâgliseli pe lângă hadâmb am izbutit să ne mântuim de la o pieire neabătută?

Şi Daul'makan întrebă:

— Ce tot îndrugi tu, şi ce hadâmb?

Hammamgiul răspunse:

— O, stăpâne al meu, hadâmbul soţiei cămăraşului a venit aici, cu un nas îmbufnat, pe când tu erai leşinat; şi tot vântura o bâtă mare din lemn de migdal; şi s-a apucat să-i iscodească la chip pe toţi cei ce dormeau; şi, cum nu m-a găsit decât pe mine treaz, m-a întrebat, cu glas mânios, dacă eu eram cel care ridicase glasul. Da eu i-am răspuns: „A, nu! deloc. A fost numai un beduin care trecea pe drum!” Şi hadâmbul nu prea se vădi a-mi da crezare deplină, întrucât, până a pleca, îmi spuse: „Dacă s-o întâmpla să-i auzi glasul, să-l înhaţi pe insul acela spre a mi-l da pe mână, ca să pot să-l duc la stăpână-mea! Şi ai a răspunde de treaba aceasta!” Aşa că vezi, o, stăpâne al meu, că numai cu mare caznă am izbutit să-l amăgesc pe acel arap prepuielnic.

Când auzi cuvintele acestea, Daul'makan se îndârji şi strigă:

— Şi cine este insul care ar cuteza să mă oprească să-mi cânt mie însumi stihurile care îmi plac? Vreau să cânt toate stihurile care îmi sunt dragi, şi să se întâmple ce s-o întâmpla! Şi-apoi de ce m-aş mai teme, acuma când suntem aproape de ţara mea? De-aci înainte nimic nu ar mai izbuti să mă tulbure!

Atunci bietul hammamgiu îi spuse:

— Văd bine acuma că vrei să te pierzi!

El răspunse:

— Trebuie numaidecât să cânt!

Hammamgiul spuse:

— Nu mă sili să mă despart de tine, întrucât mai bine plec decât să te văd că păţeşti vreo belea! Au tu uiţi, copilul meu, că iată a şi trecut un an şi jumătate de când eşti cu mine şi că niciodată nu ai avut nimic de ce să mă învinuieşti? Pentru ce vrei acuma să mă sileşti a pleca? Gândeşte-te că toată lumea de aici este sleită de osteneală şi doarme în tihnă. Fie-ţi milă, nu te apuca să ne tulburi cu stihurile tale, care, de altminteri, mărturisesc, sunt de toată mândreţea!

Caci Daul'makan nu mai putu să se stăpânească, şi, cum adierea de deasupra lor cânta în palmierii stufoşi, dăuli din toate beregăţile lui:

O, unde sunt acele vremi senine din umbra casei noastre părinteşti, Cu zilele de voioşie pline, Cu nopţile de zâmbet şi poveşti?

O, timpule! Acuma toate-s duse:

Şi-acele zile ca un joc uitat, Şi-acele nopţi cu stelele apuse pe cerul soartei noastre-nnourat.

Ah, unde sunteţi vremi de-odinioare, Cândfericit era Daul'makan, Umăr la umăr cu slăvită floare a lumilor, cu Nozhatu'zaman!61

Şi, isprăvind cântecul, scoase trei gemete mari şi căzu leşinat. Atunci hammamgiul cel cumsecade se sculă şi se grăbi să-l acopere cu mantia sa.

Cât despre Nozhatu, când auzi stihurile acestea în care erau pomenite şi numele ei şi numele fratelui ei, şi care îi aminteau aşa de bine toate nenorocirile ei, o înnăbuşiră suspinele, pe urmă îl chemă degrabă pe hadâmb şi îi strigă:

— Vai de tine! Omul care a cântat întâia oară iacătă că a cântat iarăşi, întrucât tocmai l-am auzit colea, aproape de tot! Or, pe Allah! Dacă nu mi-l aduci pe dată, mă duc să-l caut pe soţul meu în cortul lui, şi are să te ciomăgească şi să te alunge. Acuma ia suta asta de dinari şi dă-i-o celui care a cântat, şi înduplecă-l cu blândeţe să vină aici; şi dacă nu va vroi, nu stărui mai mult, da caută să afli unde stă şi ce face şi din ce ţară este; şi întoarce-te repede să-mi spui. Şi mai cu seamă nu zăbovi!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a şaptezeci şi treia noapte spuse:

Şi mai cu seamă nu zăbovi!

Atunci hadâmbul ieşi din cortul stăpânei sale, să-l caute pe cel ce cântase; şi începu să păşească printre picioarele celor adormiţi şi să-i dezvelească la faţă pe toţi, rând pe rând; da nu găsi pe nimeni care să fi fost treaz. Atunci se

duse la hammamgiu, care şedea fară mantie şi cu capul dezvelit, şi îl înşfacă de mână şi îi strigă:

— Numai tu eşti cântăreţul!

Ci hammamgiul, speriat, se lepădă:

— Nu, pe Allah! nu sunt eu, o, căpetenie de hadâmbi!

Hadâmbul spuse:

— Nu am să te las până nu mi-l arăţi pe cel ce a cântat stihurile! Întrucât nu mai cutez să mă întorc fără el la stăpâna mea!

La asemenea vorbe, bietul hammamgiu fu cuprins de o frică mare pentru Daul'makan, şi începu să se văicărească, şi îi spuse hadâmbului:

— Pe Allah! Te încredinţez că acel cântăreţ este unul care trecea pe drum! Şi nu mă mai chinui atâta, că vei da seamă la Judecata lui Allah! Nu sunt decât un om amărât care vine din cetatea lui Avraam, prietenul lui Allah!

Ci hadâmbul îi spuse:

— Fie! da hai atunci cu mine să-i spui astea cu gura ta stăpânei mele, care nu-mi dă crezare!

Atunci hammamgiul îi spuse:

— O, slujitorule mare şi minunat, crede-mă, întoarce-te liniştit în cort; şi dacă glasul are să se mai facă auzit iarăşi, să-mi ceri seama, de data aceea nesmintit. Şi numai eu, de-o fi aşa, voi fi vinovatul!

Pe urmă, spre a-l potoli pe hadâmb şi a-l îndupleca să plece, îi spuse vorbe tare linguşitoare şi îi făcu un potop de măguliri şi îl sărută pe creştet.

Atunci hadâmbul se lăsă încredinţat şi îl lăsă; dar, în loc să se întoarcă la stăpână-sa, dinaintea căreia nu mai cuteza să se înfăţişeze, făcu un ocol şi se întoarse să se aciuiască la pândă, nu departe de hammamgiu.

Ast timp, Daul'makan îşi veni în fire din leşinul lui; şi hammamgiul îi spuse:

— Scoală-te acuma, să-ţi povestesc ce am păţit din pricina stihurilor tale!

Şi îi povesti întâmplarea. Caci Daul'makan, care îl asculta fără luare-aminte, îi spuse:

— Uf, nu vreau să mai ştiu de nimic şi nu mai am de ce să-mi sugrum în mine simţămintele, acuma mai cu seamă când suntem aproape de ţara mea!

Atunci hammamgiul, înfricoşat, îi spuse:

— O, copilul meu, destul ai ascultat de imboldurile cele rele! Cum de ai atâta negrijă, când eu sunt plin de spaimă pentru tine şi pentru mine? Allah fie asupra-ţi! mă rog ţie fierbinte să nu mai cânţi stihuri înainte de a fi ajuns de-a binelea în ţara ta! Copilul meu, chiar că niciodată nu te-am crezut atâta de încăpăţânat! Apoi cugetă că soţia cămăraşului are de gând să pună să fii pedepsit, întrucât îi eşti pricină de nesomnie, când ea este ostenită de drum şi sastisită; şi l-a trimis până acum în două rânduri pe hadâmbul ei să te caute!

Caci Daul'makan, fără a lua-aminte la spusele hammamgiului, pentru a treia oară îşi ridică glasul şi, din tot sufletul lui, cântă stihurile acestea:

Ajunge! Sunt sătul de-atâtea cuvinte mari de amăgire ce-mi răscolesc furtuni în suflet şi-mi pun nesomnul în privire!

Mi-au spus: „Cum te-ai schimbat!” Ei nu ştiu de ce. Mi-au spus!

„E din iubire. „Ci eu întreb: „Iubirea poate să ducă astfel la pieire?”

Mi-au spus: „Iubire el” Ci, iată, le spun: „Eu nu mai vreau iubire, Eu nu mai vreau aprinsa-i cupă, nici otrăvită ei mâhnire.

Vreau doar acele rosturi blânde ce par de dincolo de fire, Care să-i fie bietei inimi balsamul sfânt de izbăvire!

Dar abia isprăvi Daul'makan de cântat stihurile acestea, că deodată dinainte-i se şi ivi hadâmbul. La vederea lui, bietul hammamgiu fu atâta de înspăimântat, încât o luă la fugă cât putu de sprinten şi începu, de departe, să se iţească la ceea ce avea să se întâmple.

Atunci hadâmbul se duse temenindu-se la Daul'makan şi îi zise:

— Pacea fie asupra-ţi!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se iveşte dimineaţa şi, sfioasă, tăcu.

Şi când fu cea de a şaptezeci şi patra noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că hadâmbul a zis:

— Pacea fie asupra-ţi!

Atunci Daul'makan răspunse:

— Şi asupra-ţi fie pacea şi mila lui Allah şi binefacerile sale!

Şi robul spuse:

— O, stăpâne al meu, iacătă că, pentru a treia oară, stăpâna mea m-a trimis să te caut, întrucât vrea să te vadă.

Caci Daul'makan răspunse:

— Stăpâna ta! Şi cine este căţeaua aceea care are neobrăzarea să trimită după mine? Prăpădi-o-ar Allah, şi pe ea, şi pe soţul ei odată cu ea!

Şi, neîndestulat de acea răbufnire, Daul'makan se porni să-l ocărască pe hadâmb fără de ostoi, o bună bucată de vreme. Iar hadâmbul nu vroi să răspundă nimic, întrucât stăpână-sa îl dădăcise straşnic să nu-l ia pe cântăreţ decât cu blândeţe şi să nu-l aducă la ea decât cu bunăvoia lui. Încât hadâmbul făcu tot ce fu în stare spre a-i spune vorbe linguşitoare şi a-i îndulci mânia; îi spuse, printre altele:

— Copilul meu, rugămintea pe care ţi-o fac nu o fac spre a te supăra ori spre a-ţi aduce vreun necaz, ci numai ca să te înduplec a binevoi să-ţi îndrepţi paşii cei mărinimoşi către noi, spre a vorbi cu stăpâna mea care doreşte fierbinte să te vadă. Şi-apoi ea are să ştie cum să răsplătească frumos bunătatea ta faţă de ea!

Atunci Daul'makan se înmuie şi se înduplecă să se scoale şi să-l însoţească pe hadâmb la cort, pe când bietul hammamgiu, tremurând tot mai amarnic de frică pentru Daul'makan, se hotărî a se ţine după el de departe, cugetând în sineşi: „Ce păcat de tinereţea lui! De bună

seamă că mâine, la răsăritul soarelui, are să fie spânzurat!” Pe urmă îl fulgeră un gând cumplit care îl umplu de spaimă mai rău ca oricând, căci îşi zise: „Ba cine ştie dacă Daul'makan, ca să se dezvinovăţească, nu are să dea vina acuma pe mine şi să spună că eu sunt cel care a cântat stihurile! Uf! Asta ar fi tare mişeleşte din parte-i!”

Or, în acest timp, Daul'makan şi hadâmbul purceseră a se strecura anevoie printre oamenii adormiţi şi printre vite, şi ajunseră la intrarea de la cortul domniţei Nozhatu. Atunci hadâmbul îl rugă pe Daul'makan să aştepte şi intră numai el să-i dea de ştire stăpână-sei, spunându-i:

— Iacătă că ţi-l aduc pe insul cu pricina. Şi-i un ins tinerel de tot, tare frumos la chip şi cu o trupeşie care îl dovedeşte de viţă înaltă şi aleasă.

La asemenea vorbe, Nozhatu simţi cum i se sporesc bătăile inimii şi îi spuse hadâmbului:

— Pofteşte-l să şadă jos colea lângă cort şi roagă-l să ne mai cânte oleacă din stihurile lui, ca să-l aud de aproape. Şi pe urmă să cauţi a-i afla numele şi ţara.

Atunci hadâmbul ieşi şi îi spuse lui Daul'makan:

— Stăpâna mea te roagă să-i cânţi câteva stihuri de-ale tale, şi ea are să stea să te asculte în cort. Şi de asemeni doreşte să-ţi ştie numele, şi ţara, şi starea.

El răspunse:

— Din toată inima bucuroasă şi ca un prinos datorat! Da cât despre numele meu, de mult s-a şters, precum mi s-a uscat inima şi mi s-a mistuit trupul. Şi povestea mea este vrednică a fi scrisă cu andrelele în colţul din lăuntru al ochiului. Şi am ajuns precum beţivul care atâta s-a dedat la vinaţuri încât a ajuns beteag pe viaţă! Şi sunt ca un lunatic! Şi sunt ca un scufundat în nebunie!

Când Nozhatu, din cort, îi auzi vorbele, începu să suspine şi îi spuse hadâmbului:

— Întreabă-l dacă a pierdut pe cineva drag, ca de pildă o mamă, un tată ori un frate!

Şi hadâmbul ieşi şi îl întreabă pe Daul'makan cum îi poruncise stăpână-sa. El răspunse:

— Vai, da, am pierdut toate astea şi, pe deasupra, o soră care mă iubea şi de care nu mai am nici o ştire, întrucât ursita ne-a despărţit!

Şi, la vorbele acestea pe care i le aduse hadâmbul, Nozhatu spuse:

— Deie Allah ca tânărul acesta să poată dobândi o alinare la nenorocirile lui şi să se adune la un loc cu cei care îi sunt dragi!

Pe urmă îi spuse hadâmbului…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a şaptezeci şi cincea noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că Nozhatu, soţia cămăraşului, îi spuse hadâmbului:

— Du-te acuma de-l roagă să ne cânte câteva stihuri despre amarul despărţirii.

Şi hadâmbul se duse să-i spună rugămintea, precum îi poruncise stăpână-sa. Atunci Daul'makan, şezând jos nu departe de cort, îşi sprijini obrazul în palmă şi, cum luna lumina oamenii adormiţi şi vitele, glasul lui junghie tăcerea:

În stihurile mele cu sunet fermecat, Amarul despărţirii destul l-am tot cântat, Şi crunta-i biruinţă o prefirai destul, Şi neagra-nstrăinare de care sunt sătul.

Acum eu, cel ce-n pulberi de aur ştiu să scriu minunea meşterită a stihului nurliu, N-am să mai cânt mâhnire şi chin ca până-aci -

Doar bucuria sfântă şi dorul de-a trăi, Grădini îmbălsămate de trandafiri în floare, Gazele cu ochi negri, şi plete curgătoare, -

Măcar că până astăzi grădină şi-adăpost huzururilor mele durerea doar le-a fost, Obrajii ei în negre şi grele-nchipuiri mi-au fost mereu grădină de-amarnici trandafiri, Şi mi-au fost numai sânii-i şi rodii dulci şi pere, Iar carnea ei amară şi rouă-n zori şi miere.

Ci de aci-nainte, fără a mai putea să-mi stea în cale jalea cu-nlănţuirea-i grea, Îmi voi petrece viaţa tihnită în huzur, Alături de fecioare, rotindu-mi împrejur, Gingaş ca nişte ramuri subţiri şi mlădioase, Cu nuri fară prihană, ca nişte dulci prinoase de dulci mărgăritare din apa mării scoase, În zvoană de lăute şi de ţimbale line, Paharnicu-având grija de cupe a fi pline, În crâng de iasomie şi trandafir rotat.

Şi voi sorbi mireasmă de trup înmiresmat, Şi jarul de pe buze, grijind cu dinadins să fie buza moale şi roşie aprins.

Iar ochii-mi odihni-i-voi pe pleoapele nurlii.

Şi vom şedea jos roată în jurul apei vii ce va-nvăli grădina în susure-argintii.

Când Daul'makan isprăvi de cântat cântarea aceasta desăvârşită, Nozhatu, care îl ascultase vrăjită, nu se mai putu opri şi, ridicând înfrigurată perdeaua cortului, îşi îţi capu afară şi îl privi pe cântăreţ, la lumina lunii. Şi scoase un ţipăt mare, întrucât îl cunoscu pe fratele ei. Şi se repezi afară, cu braţele întinse, strigând:

— O, fratele meu! O, Daul'makan!

La vederea ei, Daul'makan se uită la tânăra femeie şi o cunoscu şi el pe soră-sa Nozhatu. Şi se aruncară unul în braţele celuilalt sărutându-se, pe urmă căzură amândoi leşinaţi.

Când văzu astea, hadâmbul rămase până peste poate de uluit şi cu gura căscată; şi se repezi să ia din cort o pătură mare şi o întinse peste ei, în semn de cinstire şi spre a-i pune la fereală faţă de trecătorii întâmplători. Şi aşteptă, căzut pe gânduri, ca ei să se deştepte din leşin.

Curând, chiar că Nozhatu se deşteptă cea dintâi, şi pe urmă Daul'makan. Iar Nozhatu, din clipita aceea, uită de toate necazurile ei trecute şi fu în bucuria bucuriilor, şi prociti aceste stihuri:

Jurasei, soartă, că durerea mea nu va avea în veci de veci sfârşit -

Şi iacătă acum că te-am silit, Să calci ce-ai juruit cu vorbă grea!

Căci fericirea-n pieptu-mi se deşartă:
E lângă mine cel care mi-e drag -
Sumete-ţi poala hainei prepeleag, Să ne slujeşti de-aci-nainte, soartă!

Auzind acestea, Daul'makan o strânse pe soră-sa la piept, şi lacrimile bucuriei se revărsară de sub pleoapele lui, şi prociti stihurile acestea:

Se varsă fericirea în mine şi o strâng!
De-atâta bucurie ah, ochii-mi iarăşi plâng.
Vai, ochilor! La plânset amar v-aţi nărăvit:
Plângeam ieri de durere, Plâng azi de fericit!

Atunci Nozhatu îl pofti pe fratele ei la ea în cort şi îi spuse:

— O, fratele meu, povesteşte-mi acuma tot ce ai păţit, pentru ca la rându-mi să-ţi istorisesc şi eu povestea mea!

Ci Daul'makan îi spuse:

— Povesteşte-mi tu mai întâi toată povestea ta!

Atunci Nozhatu îi istorisi lui frate-său tot ce i se întâmplase, pe de şart. Da nu ar fi de nici un folos să mai spunem şi noi încă o dată. Pe urmă adăugă:

— Cât despre soţul meu, cămăraşul, numaidecât am să-l aduc ca să-l cunoşti; şi are să-i placă de tine, că e un om tare de treabă. Da mai întâi grăbeşte de-mi povesteşte tot ce ţi-a fost dat să păţeşti din ziua când te-am lăsat bolnav în hanul din Cetatea Sfântă.

Atunci Daul'makan nu pregetă să-i împlinească voia; apoi îşi încheie povestea spunându-i:

— Da mai cu seamă, o, Nozhatu, nu aş izbuti niciodată să-ţi spun îndeajuns cât de bun a fost cu mine hammamgiul acela, încât a cheltuit, ca să mă îngrijească, toţi banii pe care şi-i pusese de-o parte, şi m-a slujit noapte şi zi, şi s-a purtat cu mine cum nu se poartă nici un tată, ori un frate, ori un prieten tare credincios, şi a împins lepădarea de sine până la a se lipsi de hrană ca să mi-o dea mie, şi de măgarul lui ca să mă suie pe mine călare, în vreme ce el îl mâna sprijinindu-mă; şi, într-adevăr, dacă mai sunt în viaţă, lui i-o datorez!

Atunci Nozhatu spuse:

— De-o vrea Allah, avem să ştim noi cum să-i răsplătim facerile de bine, pe cât are să ne stea în putinţă!

Apoi Nozhatu îl chemă pe hadâmbul care veni fuga şi sărută mâna lui Daul'makan şi rămase în picioare dinaintea lui; atunci Nozhatu îi spuse:

— Bunule slujitor cu chip de bună vestire, întrucât tu ai fost cel dintâi care mi-ai adus ştirea cea bună, să păstrezi pentru tine punga pe care ţi-am dat-o cu cei o sută de dinari câţi se află în ea. Da dă fuga repede să-l vesteşti pe stăpânul tău că doresc să-l văd!

Atunci hadâmbul, tare bucurat de toate, grăbi a se duce să-l vestească pe stăpânul său cămăraşul, care nu zăbovi a sosi în cortul soţiei sale. Şi fu uimit până peste poate văzând la ea un tânăr străin, şi încă în toi de noapte. Caci Nozhatu se grăbi a-i istorisi povestea lor de la început până la sfârşit şi adăugă:

— Iac-aşa, o, preacinstite cămăraş, în loc de a te căsători prin mine cu o roabă, precum credeai, te-ai căsătorit cu chiar Fiica sultanului Omar Al-Neman, Nozhatu'zaman! Şi iată-l pe fratele meu Daul'makan!

Când auzi povestea aceasta nemaipomenită de al cărei adevăr nu avu a se îndoi nici o clipită, cămăraşul fu bucuros peste măsură de a se şti ajuns ditamai ginerele sultanului Omar Al-Neman; şi gândi în sineşi: „Asta are să mă ajute să ajung pe puţin cârmuitor al vreunui vilaiet dintre vilaiete!” Pe urmă veni ploconindu-se la Daul'makan şi îi aşternu temenelile şi firitiselile lui pentru izbăvirea din toate necazurile şi pentru întâlnirea cu suroră-sa. Şi pe dată vroi a da poruncă slugilor să mai ridice un cort, ca să sălăşluiască în el oaspetele cel proaspăt; caci Nozhatu îi spuse:

— Acuma-i de prisos, întrucât nu mai suntem decât la o depărtare mică de ţara noastră; şi-apoi, cum e vreme lungă de când eu şi fratele meu nu ne-am văzut, vom fi tare

bucuroşi să rămânem amândoi în acelaşi cort şi să ne săturăm privindu-ne unul pe altul, până a ajunge acasă.

Iar cămăraşul răspunse:

— Să se facă după dorinţele tale!

Pe urmă ieşi ca să-i lase să-şi descarce inimile în voie, şi le trimise făclii, sorbeturi, poame şi tot soiul de zumaricale, cu care avusese grijă să încarce doi catâri şi o cămilă, înainte de a pleca de la Damasc, spre a le împărţi ca daruri celor de la Bagdad drept răspuns la urările de bun-venit. Şi îi trimise lui Daul'makan trei rânduri de haine dintre cele mai falnice, şi puse să i se pregătească o cămilă de soi, cu două cocoaşe, înfotăzată cu o teltie cu găitane lungi de toate culorile, pe urmă începu să se preumble în lung şi în lat pe dinaintea cortului său, cu pieptul umflat de mulţumire, şi cu gândul la cinstirea care îi venea de la Allah, şi la însemnătatea lui de acum, şi la fălnicia lui viitoare.

Pe urmă, când se făcu dimineaţă, cămăraşul grăbi a se duce în cortul soţiei să i se închine iarăşi cumnatului său. Şi Nozhatu îi spuse:

— Nu trebuie să uităm de hammamgiu, nici a-i spune hadâmbului să-i pregătească un cal bun, şi să aibă grijă de el, slujindu-l şi la prânz şi la cină. Şi mai cu seamă nu trebuie să se depărteze de noi!

Atunci cămăraşul dădu poruncile de trebuinţă hadâmbului, care răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Şi chiar că se grăbi să ia cu el câţiva oameni din liota cămăraşului şi se duse cu ei să-l caute pe hammamgiu. Şi, într-un sfârşit, îl găsi tocmai la coada caravanei, tremurând de frică şi pe cale de a-şi întărniţa măgarul ca să fugă cât mai iute din locul acela unde îi fusese prins tânărul prieten Daul'makan. Încât, la vederea hadâmbului şi a robilor care deteră deodată fuga spre el şi îl împresuraseră, simţi că moare, şi chipu-i se şofrăni, şi genunchii i se bâţâiră, şi toate vinele îi tremurară de spaimă. Şi nu se mai îndoi că Daul'makan, ca să se dezvinovăţească, nu l-ar fi dat

răzbunării soţiei cămăraşului. Căci pe dată hadâmbul îi strigă:

— O, mincinosule!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a şaptezeci şi şasea noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că hadâmbul i-a strigat hammamgiului înfricoşat:

— O, mincinosule! pentru ce mi-ai spus că nu numai că nu ai cântat tu stihurile, da că nici habar nu aveai cine le cântase? Or, cântăreţul, acuma ştim limpede, era chiar tovarăşul tău. Aşa că să ştii bine că, de aici până la Bagdad, nu am să te mai slăbesc un pas; şi ai să urmezi, când avem să sosim, aceeaşi soartă ca şi soţul tău.

La vorbele hadâmbului, hammamgiul se porni să se jeluiască şi gândi în sineşi: „Iacătă că am să pat taman ceea ce am vrut să ocolesc!” Iar hadâmbul le spuse robilor:

— Luaţi-i măgarul şi daţi-i calul acesta!

Şi robii, în pofida lacrimilor bietului hammamgiu, luară măgarul, iar pe el îl siliră să încalece pe un cal falnic dintre caii cămăraşului. Pe urmă hadâmbul le spuse tainic:

— De-a lungul călătoriei veţi fi străjile acestui hammamgiu; şi fiecare fir de păr pierdut de pe capul lui va fi pieirea unuia dintre voi! Aşa că purtaţi-vă faţă de el cu toată grija şi fiţi cu luare-aminte până şi la nevoia lui cea mai mică!

Încât, dacă se văzu păzit aşa de toţi robii aceia, hammamgiul nu se mai îndoi de moartea sa; pe urmă îi spuse hadâmbului:

— O, mărinimoase căpitane, mă juruiesc ţie că tânărul nu îmi este nici frate, nici rudă, întrucât eu sunt singur pe lume, şi sunt biet slujitor la hammam. Da l-am găsit pe tânărul acela întins gata să moară pe gunoaiele şi pe lemnele de la uşa hammamului, şi l-am strâns de pe jos în numele lui Allah! Şi nu am făcut nimic care să îndrituiască vreo pedeapsă!

Pe urmă începu să plângă şi să cugete un potop de cugetări, care mai de care mai zbuciumate, pe când caravana înainta, iar hadâmbul mergea alături de el şi se veselea pe seama lui, spunându-i din vreme în vreme:

— Aţi tulburat somnul stăpânei noastre cu afurisitele voastre de stihuri, şi tu, şi tânărul acela; şi nu aveai deloc înfăţişarea speriată la vremea aceea!

Da la fiecare popas, hadâmbul nu uita să-l poftească pe hammamgiu să mănânce cu el din aceeaşi strachină şi să bea cu el vin din acelaşi ulcior, după ce bea el mai întâi. Ci, în pofida tuturor acestora, lacrima nu se usca din ochiul hammamgiului, care era mai năuc ca oricând şi nu mai avea nici o ştire despre prietenul său Daul'makan, de care hadâmbul se ferea ca de foc să-i pomenească ceva.

Cât despre Nozhatu, şi Daul'makan, şi cămăraş, aceştia nu conteniră a drumeţi în capul caravanei pe drumul Bagdadului. Şi nu le mai rămăsese decât numai o zi de mers până să ajungă la ţinta atâta de râvnită. Şi, în dimineaţa cea din urmă, după cel din urmă conac de noapte, cum se pregăteau să-şi urmeze calea, văzură deodată că se ridică dinaintea lui un colb gros care întuneca tot cerul şi făcea noapte împrejurul lor. Atunci cămăraşul încercă să-i liniştească şi le spuse să stea pe loc, iar el îşi luă cu sine mamelucii, în număr de cincizeci, şi porni către vălul de pulbere.

Or, după un răspăs scurt de vreme, colbul se limpezi dinainte-le, şi ochilor lor li se ivi o oaste mare, cu flamurile şi prapurii în vânt, şi mergând în rânduri de bătălie la sunetul tobelor. Şi pe dată din oaste se desprinse o ceată de voinici, care porni către ei în goana cailor; şi fiecare mameluc de-al cămăraşului fu împresurat de câte cinci oşteni călări.

La priveliştea aceea, cămăraşul, tare uluit, îi întrebă:

— Cine sunteţi de vă purtaţi aşa faţă de mine?

Ei răspunseră:

— Da voi cine sunteţi, şi de unde veniţi, şi unde vă călătoriţi?

Cămăraşul răspunse:

— Sunt cămăraşul cel mare al emirului Damascului, beizadea Şarkan, fiul sultanului Omar Al-Neman, stăpânul Bagdadului şi al ţării Horanului. Şi emirul Şarkan m-a trimis la tatăl său, la Bagdad, să-i duc haraciul de la Damasc şi peşcheşurile.

La vorbele lui, toţi oştenii deodată îşi scoaseră ştergarele şi îşi acoperiră ochii şi începură să plângă cu suspine. Iar cămăraşul rămase mirat până peste poate.

Şi, după ce sfârşiră de plâns, căpetenia oştenilor înaintă spre cămăraş şi îi spuse:

— Vai, unde este sultanul Omar Al-Neman! Sultanul Omar Al-Neman a murit! Şi a murit otrăvit! O, vai de noi!

Pe urmă adăugă:

— Da tu, o, preacinstite cămăraş, vino cu noi şi avem să te ducem la Dandan, vizirul cel mare, care se află aici, în mijlocul oastei; şi are să-ţi dea el toate amănuntele despre nenorocire.

Atunci cămăraşul nu se putu ţine să nu plângă şi el, şi strigă:

— Of, ce drum al nenorocirii ne-a fost dat să batem!

Pe urmă se lăsă îndrumat la vizirul cel mare Dandan, care pe dată îi îngădui primirea cerută. Şi cămăraşul intră în cortul vizirului Dandan, care îl pofti să şadă jos. Şi îi povesti vizirului solia cu care era însărcinat şi îi deamănunţi darurile pe care le aducea pentru sultanul Omar Al-Neman.

Caci, la spusele lui, care îi aminteau de stăpânul şi sultanul său, vizirul cel mare Dandan începu să plângă, pe urmă îi spuse cămăraşului:

— Află deocamdată că sultanul Omar Al-Neman a murit otrăvit, şi pe dată am să-ţi istorisesc amănuntele. Da mai întâi am să-ţi dezvăluiesc cum stau acum lucrurile. Iacătă: după ce sultanul s-a săvârşit întru îndurarea lui Allah şi întru mila lui cea fără de margini, norodul s-a sculat să afle

pe cine se cădea să aleagă ca urmaş în scaunul de domnie; şi cetele ar fi ajuns să se încaiere, dacă mai-marii şi navabii nu le-ar fi oprit. Şi până la urma au ajuns să cadă la înţelegere să ceară sfatul celor patru cădii de frunte ai Bagdadului şi să se ţină de hotărârea acestora. Şi cei patru cădii cercetaţi hotărâră că urmaşul la domnie se cade să fie emirul Şarkan, cârmuitorul Damascului. Şi de îndată ce am fost înştiinţat de hotărârea lor, am trecut în fruntea oastei spre a merge la Damasc la emirul Şarkan, să-i vestesc moartea părintelui său şi alegerea lui la domnie. Şi sunt dator să-ţi spun, o, preacinstite cămăraş, că la Bagdad este şi o ceată prielnică alegerii tânărului Daul'makan. Da nimenea nu ştie, de multă vreme, ce s-a făcut cu el, nici despre el, nici despre soră-sa Nozhatu'zaman. Că iacătă-s cinci ani în curând de când au plecat la Hedjaz şi de când nu au mai venit veşti despre ei.

La spusele vizirului cel mare Dandan, cămăraşul, soţul sultăniţei Nozhatu, măcar că tare mâhnit de moartea sultanului Omar, se bucură până peste margini bucuriei gândind la prilejul pe care îl avea Daul'makan de a ajunge sultan al Damascului şi al Korasanului. Aşa că se întoarse către vizirul cel mare Dandan şi îi spuse…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a şaptezeci şi şaptea noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că marele cămăraş s-a întors către vizirul cel mare Dandan şi i-a spus:

— Cu adevărat, povestea pe care mi-ai istorisit-o este tare ciudată şi de mirare. Şi, la rându-mi, întrucât mi-ai dovedit încredere deplină, îngăduie-mi să-ţi dau o ştire ce are să-ţi bucure inima şi să-ţi curme grijile. Află, dar, o, vizirule, că Allah ne-a netezit toate căile, aducându-ni-l îndărăt pe coconul Daul'makan şi pe soră-sa Nozhatu'zaman!

La vorbele acestea, vizirul Dandan fu cuprins de o bucurie peste măsură şi strigă:

— O, preacinstitule cămăraş, grăbeşte să-mi istoriseşti amănuntele unei ştiri atâta de neaşteptate şi care mă face mulţumit până peste poate!

Atunci cămăraşul îi istorisi toată povestea fratelui şi a surorii, şi nu uită a-i ştirici că Nozhatu ajunsese soţia lui.

Atunci vizirul Dandan se temeni dinaintea cămăraşului şi îşi deşternu firitiselile sale şi se mărturisi supus credincios al lui. Pe urmă porunci să se strângă toţi emirii, şi capii de oaste, şi mai-marii împărăţiei care erau acolo, şi le împărtăşi cum stau lucrurile. Şi pe dată veniră să sărute pământul dintre mâinile cămăraşului şi îi deşternură firitiselile şi temenelile lor, şi se bucurară peste măsură de întorsătura lucrurilor, minunându-se de lucrarea Ursitei care urzea atari minunăţii.

După care cămăraşul şi vizirul cel mare Dandan şezură jos, fiecare în câte un jeţ mare aşezat pe o podină, şi îi strânseră împrejur pe navabi, pe emiri şi pe ceilalţi viziri, şi ţinură sfat asupra împrejurării. Şi sfatul dură vreme de un ceas, iar hotărârea fu luată într-un glas, de a-l ridica pe Daul'makan urmaş în scaunul de domnie al sultanului Omar Al-Neman, în loc de a mai merge la Damasc după emirul Şarkan. Şi vizirul Dandan se ridică pe dată din jeţul lui spre a-şi arăta cinstirea faţă de preacinstitul cămăraş care ajunsese astfel insul cel mai de vază din împărăţie şi, spre a şi-l face binevoitor, îi dărui peşcheşuri falnice şi îi ură spor şi belşug; şi aşijderea făcură toţi vizirii, şi emirii, şi navabii. Iar vizirul Dandan, în numele tuturora, spuse:

— O, preacinstite cămăraş, nădăjduim că, din mila bunătăţii tale, noi toţi avem a ne păstra slujbele şi sub domnia sultanului cel nou. Iar noi la rându-ne avem a zori să ajungem înaintea voastră la Bagdad spre a întâmpina cum se cuvine pe tânărul nostru sultan, pe când tu vei merge să-i vesteşti alegerea făcută din voia noastră vegheată.

Şi cămăraşul le făgădui oblăduire tuturora şi păstrarea cinurilor, şi îi lăsă, spre a se întoarce la corturile lui

Daul'makan, pe când vizirul Dandan şi oastea toată se întorceau la cetatea Bagdadului. Da mai înainte nu pregetă a-l pune pe vizirul Dandan să-i dea slugi şi cămile încărcate cu corturi falnice şi cu tot soiul de podoabe şi de haine domneşti şi de chilimuri.

Şi, bătând drumul către cortul domniţei Nozhatu şi al lui Daul'makan, cămăraşul simţea cum sporeşte în el preţuirea pentru soţia sa Nozhatu, şi îşi zicea în sineşi: „Ce drum binecuvântat şi de bună norocire!” Şi, când ajunse, nu vroi nicidecum să intre la soţia lui fără a-i cere mai întâi îngăduinţă, care îngăduinţă de altminteri îi fu numaidecât dată.

Atunci cămăraşul intră în cort şi, după temenelile îndătinate, le povesti tot ce văzuse şi auzise, şi despre moartea sultanului Omar şi despre alegerea lui Daul'makan, în dauna lui Şarkan. Pe urmă adăugă:

— Şi-acuma, o, mult-milostive sultan, nu îţi mai rămâne decât să primeşti domnia, fără de şovăire, de teamă ca, în împrejurarea că te lepezi, să nu păţeşti vreun necaz din partea celui ce va fi ales în locul tău!

La vorbele acestea, măcar că era tare îndurerat în suflet de moartea tatălui său, sultanul Omar, şi cu toate că şi el şi Nozhatu erau numai plânset, Daul'makan spuse:

— Primesc porunca Ursitei, întrucât nu se poate să scapi de ea, iar vorbele tale sunt pline de cădenie şi de înţelepciune.

Şi adăugă:

— Caci, o, preacinstite cumnate, care să fie purtarea mea faţă de fratele meu Şarkan, şi ce se cuvine să fac eu pentru el?

Cămăraşul spuse:

— Nu este decât numai o dezlegare dreaptă, şi anume aceea de a împărţi domnia între voi amândoi, tu să fii sultanul Bagdadului, iar fratele tău Şarkan să fie sultanul Damascului. Rămâi aşadar tare în hotărârea aceasta şi nu are să urmeze din ea decât numai pace şi bună-înţelegere.

Iar lui Daul'makan îi plăcu sfatul lui cumnatu-său, cămăraşul.

Atunci cămăraşul luă haina împărătească pe care vizirul Dandan i-o dăduse şi îl îmbrăcă pe Daul'makan cu ea şi îi înmână spada cea mare a domniei şi sărută pământul dintre mâinile lui şi apoi plecă. Şi se duse pe dată să caute un loc mai înalt unde porunci să se ridice cortul domnesc pe care îl căpătase de la vizirul Dandan. Şi era un cort mare, acoperit cu o boltă înaltă, din pânză căptuşită pe dinăuntru cu mătase de toate culorile şi cu închipuituri de pomi şi de flori. Şi le porunci chilimarilor să aştearnă chilimuri mari pe jos, după ce bătuciră bine pământul şi îl stropiră de jur împrejurul cortului. Şi grăbi a se duce să-l roage pe sultan să vină să se odihnească acolo în noaptea aceea. Iar sultanul dormi până dimineaţa.

Or, de-abia mijiră zorii că se şi auzi în depărtare zvoana tamburelor de război şi a surlelor. Şi în curând se văzu ieşind dintr-un nor de praf oastea Bagdadului, în capul căreia călca vizirul Dandan care venea să-l întâmpine pe sultan, după ce orânduise toate la Bagdad. Atunci sultanul Daul'makan…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a şaptezeci şi opta noapte spuse:

Atunci sultanul Daul'makan, înveşmântat cu hainele domneşti, se sui să stea în scaunul de domnie ridicat în mijlocul cortului, sub bolta cea înaltă, şi îşi puse pe genunchi paloşul cel mare de domn, pe care îşi sprijini mâinile amândouă şi, nemişcat, aşteptă. Şi, de jur împrejurul lui, veniră să se rânduiască mamelucii de la Damasc şi străjerii cei vechi ai cămăraşului, cu paloşele în mâini, pe când cămăraşul însuşi sta în picioare de-a dreapta jeţului împărătesc, cu supuşenie.

Şi numaidecât, urmând poruncile date de cămăraş, şuvoiul temenelilor purcese. Atunci, pe cărarea de mătase ce ducea la cortul domnesc, intrară capii oastei, zece câte zece, după

rânduiala cinurilor, începând cu cinurile cele mărunte; şi, zece câte zece, puseră jurământul de credinţă între mâinile sultanului Daul'makan şi sărutară în tăcere pământul. Şi nu mai rămase decât rândul celor patru cădii de frunte şi al vizirului cel mare Dandan. Şi cei patru cădii de frunte intrară şi puseră jurământul de credinţă şi sărutară pământul dintre mâinile sultanului Daul'makan. Dar când intră şi vizirul cel mare Dandan, sultanul Daul'makan se ridică din jeţ în cinstea lui, şi păşi el însuşi dinainte-i şi îi spuse:

— Binevenit fie părintele nostru al tuturora, preacinstitul şi preavrednicul mare vizir, acela ale cărui fapte sunt înmiresmate cu înţelepciune înaltă şi ale cărui orânduieli sunt izvodite gingaş cu mâini pricepute!

Atunci vizirul cel mare Dandan puse jurământul de credinţă pe Coran şi pe Islam şi sărută pământul dintre mâinile sultanului.

Şi pe când cămăraşul ieşea ca să dea poruncile de cuviinţă, şi să pregătească ospăţul, şi să pună să se întindă mesele, şi să se gătească bucatele cele mai alese, şi să întocmească slujbele paharnicilor, sultanul îi spuse vizirului cel mare:

— Înainte de toate, se cade, spre a sărbători suirea mea în scaunul de domnie, să se facă daruri bogate oştenilor şi tuturor căpeteniilor lor; şi drept aceea pune să li se împartă tot haraciul pe care l-am adus cu noi din cetatea Damascului, fără de nici o zgârcenie. Şi se cade să li se dea să mănânce şi să bea pe săturate. Şi numai după aceea, o, mare vizir al meu, să vii să-mi istoriseşti pe de şart moartea tatălui meu şi pricina acelei morţi.

Şi vizirul Dandan se supuse poruncilor sultanului, şi lăsă trei zile de slobozie oştenilor ca să se veselească, şi îi prevesti pe capii lor că sultanul nu vroia să primească pe nimeni de-a lungul acelui răstimp de trei zile. Atunci oastea toată făcu urări de viaţă lungă sultanului şi de spor domniei

sale, iar vizirul Dandan se întoarse în cort. Caci sultanul, ast timp, se dusese la soră-sa Nozhatu şi îi spusese:

— O, sora mea, ai aflat de moartea părintelui nostru, sultanul Omar, dar nu ştii încă pricina morţii lui. Haide, aşadar, cu mine, ca s-o auzim povestită de chiar gura vizirului Dandan.

Şi o aduse pe Nozhatu sub bolta cortului, şi porunci să se ridice o perdea mare de mătase între ea şi cei de faţă; iar el şezu în scaunul domnesc, pe când Nozhatu, singură, îşi luă locul îndărătul perdelei de mătase.

Atunci Daul'makan îi spuse vizirului Dandan:

— Acuma, o, vizire al părintelui nostru, istoriseşte-ne amănuntele morţii celui mai strălucit dintre sultani.

Iar vizirul Dandan spuse:

— Ascult şi mă supun!

Şi istorisi moartea aceea precum urmează:

POVESTEA MORŢII SULTANULUI OMAR AL-NEMAN ŞI SPUSELE DE MINUNARE DE DINAINTEA EI într-o bună zi, sultanul Omar Al-Neman, simţindu-şi pieptul apăsat de durerea lipsei voastre, ne chemase pe toţi împrejurul lui ca să încercăm a-l veseli, când văzurăm că intră o preacinstită, cu chipul pătruns de semnele sfinţeniei; şi avea cu ea cinci copile fecioare, cu sânii rotunzi, şi mândre ca nişte lune, şi atâta de desăvârşit de frumoase, într-adevăr, cât nici o limbă nu ar putea să le arate toate desăvârşirile; şi, cu toată frumuseţea lor, ştiau de-a mirările şi Coranul, şi cărţile de ştiinţă, şi spusele tuturor înţelepţilor musulmani. Şi preacinstita bătrână veni între mâinile sultanului şi sărută pământul cu supuşenie şi spuse: O, Măria Ta, iacătă că îţi aduc cinci odoare cum nu are nici un domn de pe pământ. Şi mă rog ţie să le cercetezi frumuseţea şi să le pui la încercare; întrucât frumuseţea nu i se vădeşte decât aceluia care o caută cu drag! La vorbele acelea, sultanul Omar Al-Neman rămase încântat până peste poate, iar vederea bătrânei îi stârni o tare mare preacinstire, iar vederea celor

cinci copile îl bucură peste măsură. Şi le spuse fetişcanelor…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a şaptezeci şi noua noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că sultanul Omar Al-Neman le-a spus fetişcanelor:

— O, copile gingaşe, dacă este adevărat că sunteţi aşa de pricepute la cunoaşterea lucrurilor celor desfătătoare din vremile trecute, atunci fiecare dintre voi să vină dinainte-ne la rându-i şi să-mi spună câteva cugetări cu care să mă pot dedulci!

Atunci întâia copilă, care avea o privire sfioasă şi tare dulce, veni şi sărută pământul dintre mâinile sultanului şi grăi:

Spusele copilei dintâi să ştii, o, doamne al vremilor, că nu ar fi viaţă fără de imboldul vieţii. Şi imboldul acesta a fost pus în om pentru ca omul să poată, cu ajutorul lui Allah, să fie stăpân pe sineşi şi să se prilejuiască de acesta ca să se apropie de Allah Ziditorul. Şi viaţa i-a fost dată omului pentru ca omul să poată să sporească în frumuseţe, răzbătând a se aşeza deasupra rătăcirilor. Iar domnitorii, care sunt cei mai dintâi dintre oameni, se cere să fie cei dintâi pe calea virtuţilor alese şi a lepădării de sine. Iar omul înţelept, cu mintea luminată, nu trebuie să se poarte, în orice împrejurare ar fi, şi mai cu seamă faţă de prietenii săi, decât cu dulceaţă, şi să nu judece decât cu bunăvoinţă. Şi trebuie să se ferească cu grijă de vrăjmaşii săi şi să-şi aleagă prietenii cu chibzuială; şi, odată ce şi i-a ales, nu se mai cade să facă a se strecura între ei şi el nici un fel de judecător, ci să ocârmuiască totul prin bunătate; întrucât, ori că şi-a ales prietenii dintre oamenii desprinşi de lumea aceasta şi dăruiţi sfinţeniei, şi atunci se cade ca el să-i asculte fără gânduri prepuielnice şi să ia aminte la judecata lor; ori că şi i-a ales dintre cei care sunt legaţi de bunurile de pe pământ, şi atunci se cere ca el să aibă grijă a nu-i

păgubi vreodată în ghelirurile lor, nici a-i stânjeni în năravurile lor, nici a-i înfrunta în spusele lor; întrucât înfruntarea înstrăinează până şi dragostea tatălui şi a mamei, şi este fară rost; iar un prieten este un lucru tare preţios! Că prietenul nu este ca femeia de care poţi să te desparţi spre a o înlocui cu alta; iar rana făcută unui prieten nu se tămăduieşte niciodată, precum spune poetul:

Inima de prieten e-un lucru gingaş foarte:
Îţi cere grija toată şi veghile întregi!
Rănită, n-o mai vindeci – cum nişte sticle sparte, Oricâtă trudă-ai pune, nu poţi să le mai legi!

Îngăduieşte-mi acuma să-ţi procitesc câteva spuse de-ale înţelepţilor. Află, o, Măria Ta, că un cadiu, ca să facă o judecată cu adevărat dreaptă, trebuie să ceară să se facă dovada într-un chip de netăgăduit, şi să se poarte faţă de cele două părţi cu deplină nepărtinire, fără a dovedi mai multă cinstire faţă de culpeşul de neam decât faţă de culpeşul sărac; da mai cu seamă se cade ca el să caute să împace cele două părţi între ele, spre a face să domnească pururea buna-învoire între musulmani. Şi, cu deosebire atunci când se îndoieşte, se cere ca el să chibzuiască îndelung şi să-şi cumpănească de mai multe ori hotărârea, şi să zăbovească, dacă îndoiala stăruie. Căci dreptatea este cea dintâi dintre datorii, şi a te întoarce la dreptate, dacă ai fost nedrept, este cu mult mai înălţător decât a fi fost totdeauna drept, şi cu mult mai de preţ dinaintea Celui-Preaânalt. Şi nu trebuie să se uite niciodată că Allah-Preaânaltul a stătorit pe pământ judecătorii spre a judeca numai lucrurile cele ce se văd, şi şi-a păstrat sieşi judeţul celor ce nu se văd. Şi este de datoria cadiului să nu încerce niciodată să scoată mărturii de la un învinuit supunându-l la cazne ori la înfometare, întrucât acestea nu sunt nicidecum vrednice de musulmani. Şi-apoi Al-Zahri a spus: „Trei lucruri fac să se înjosească un cadiu: a vădi bunăvoinţă şi cinstire faţă de un culpeş suspus; a-i plăcea lauda; şi a se teme că îşi pierde cinul.” Iar califul Omar, mazilind într-o zi

un cadiu, acela l-a întrebat: „Pentru ce m-ai mazilit?” El a răspuns: „Pentru că vorbele tale nu merg în pas cu faptele tale!” Iar marele Al-Iskandar Cel-CuDouă-Coarne i-a strâns într-o zi laolaltă pe cadiul, pe bucătarul şi pe calemgiul său; şi i-a spus cadiului: „Ţi-am încredinţat cea mai înaltă şi cea mai grea dintre puterile mele împărăteşti. Să ai, aşadar, suflet împărătesc!” Şi i-a spus bucătarului: „Ţi-am încredinţat grija de trupul meu, care de aci înainte atârnă de bucătăria ta. Să ştii, aşadar, să-l îngrijeşti cu un meşteşug fără de vătămătură!” Şi i-a spus calemgiului: „Iar ţie, o, frăţâne al calamului, ţi-am încredinţat întruchipările minţii mele. Te juruiesc să mă laşi neciuntit celor ce vin, prin mijlocirea scriiturii tale!”

Şi copila, după ce spuse cugetările acestea, îşi trase iarăşi valul peste obraz şi se întoarse îndărăt între tovarăşele ei. Atunci păşi înainte cea de a doua fetişcană, care avea…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a optzecea noapte spuse:

Vizirul Dandan urmă astfel:

Atunci păşi înainte cea de a doua fetişcană, care avea o privire luminată şi o bărbie gingaşă şi despicată de o gropiţă, şi sărută de şapte ori pământul dintre mâinile răposatului tău părinte, sultanul Omar Al-Neman, şi grăi:

Spusele celei de a doua copile află, o, norocitule doamne, că Lokman cel înţelept62 i-a spus fiului său: „O, fiul meu, sunt trei lucruri care nu se pot pune la încercare decât în trei împrejurări: nu poţi să ştii că un om este cu adevărat bun decât atunci când este în dârdora mâniei; că un om este viteaz numai în dârdora bătăliei; şi că un om îţi este fârtate numai în dârdora nevoii!” Iar samavolnicul sau asupritorul este pedepsit şi îşi va ispăşi nedreptăţile, în pofida linguşelilor curtenilor lor; pe când asupritul, în pofida nedreptăţii, va fi izbăvit de orice pedeapsă. Şi să nu judeci oamenii niciodată după ceea ce spun, ci după ceea ce fac. Şi-apoi, chiar faptele însele nu preţuiesc decât prin

imboldul care le-a stârnit; şi fiecare om va fi judecat după imboldurile şi nu după faptele însele. Mai află, o, Măria Ta, că lucrul cel mai minunat din noi este inima noastră. Iar un înţelept, când a fost întrebat într-o zi: „Care este cel mai rău om?” a răspuns: „Este acela care lasă dorinţa cea rea să-i cuprindă inima. Întrucât îşi pierde toată bărbăţia.” Şi precum spune poetul, de altminteri prea bine63:

E bogăţie numai ceea ce-nchizi în piept.
Da tare-i greu să afli drumul drept!

Iar Prorocul nostru (asupra-i fie pacea şi rugăciunea!) a spus: „Adevăratul înţelept este acela care pune mai presus de lucrurile pieritoare pe cele fără de moarte.” Se povesteşte că schivnicul Sabet a plâns atâta de mult, încât ochii i s-au îmbolnăvit; atunci a fost chemat un hakim care i-a spus: „Nu pot să te lecuiesc decât dacă îmi făgăduieşti un lucru.” El răspunse: „Ce lucru?” Hakimul spuse: „De a înceta să plângi.” Şi schivnicul răspunse: „D-apoi la ce mi-ar mai sluji ochii, dacă nu aş mai plânge?”

Ci, o, Măria Ta, află aşijdererea că fapta cea mai frumoasă este cea făcută fără de gândul câştigului. Se povesteşte, iacătă, că în Israel trăiau doi fraţi; unul dintre aceşti fraţi îi spuse într-o zi celuilalt: „Care este fapta cea mai înfricoşătoare pe care ai făcut-o vreodată?” El răspunse: „Este aceasta: cum treceam într-o zi pe lângă o poiată de găini, am întins mâna şi am înşfăcat o găină, şi, după ce am sugrumat-o, am aruncat-o îndărăt în poiată. Acesta este lucrul cel mai înfricoşător din viaţa mea. Dar tu, o, fratele meu, care-i fapta ta cea mai înfricoşătoare?” El răspunse: „Este de a-mi fi făcut ruga către Allah spre a-i cere un hatâr. Căci rugăciunea nu este frumoasă decât atunci când este o ridicare a sufletului către înălţimi.” Şi-apoi…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a optzeci şi una noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că cea de a doua copilă urmă astfel:

Şi-apoi poetul spune minunat acestea în stihurile sale:

Păcate două-s a le teme-n trăirea noastră pe pământ:
A face rău vreunui semen şi-a face idol din Cel-Sfânt.64

Pe urmă, cea de a doua copilă, după ce spuse vorbele acestea, se trase în mijlocul soaţelor sale. Atunci cea de a treia fetişcană, care îngemăna în ea desăvârşirile amândurora de dinaintea ei, veni între mâinile sultanului Omar Al-Neman şi spuse:

Spusele celei de a treia copile eu, o, norocitule sultan, nu îţi voi spune decât puţine vorbe astăzi, întrucât sunt oleacă zaifa şi, de altminteri, înţelepţii ne povăţuiesc scurtenie în vorbele noastre.

Află, dar, o, Măria Ta, că Safian a spus: „Dacă sufletul ar sălăşlui în inima omului, omul ar avea aripi şi ar zbura lesne la rai!”

Şi tot Safian a spus: „Cu adevărat să ştiţi că numai faptul de a privi chipul cuiva bătut de urâciune este păcatul cel mai greu împotriva cugetului!”

Şi, după ce spuse aceste două minunate rostiri, copila se trase îndărăt în mijlocul soaţelor sale. Atunci păşi înainte cea de a patra fetişcană, care avea nişte şolduri falnice, şi grăi:

Spusele celei de a patra copile şi eu, o, norocitule sultan, sunt gata, iată, să-ţi spun cugetările care mi s-au izvodit din vieţile oamenilor drepţi. Se povesteşte că Başra cel Desculţ a spus: „Feriţi-vă cu grijă de lucrul cel mai înjositor!” Atunci cei care îl ascultau întrebară: „Şi care este lucrul cel mai înjositor?” El răspunse: „Este faptul de a sta îndelung în genunchi spre a-ţi face falâ din rugăciune. Este făloşenia curioşiei.” Atunci unul dintre ei îl întrebă: „O, părinte al meu, învaţă-mă să cunosc adevărurile cele tainice şi tâlcul lucrurilor!” Şi Desculţul îi spuse: „O, fiul meu, lucrurile acelea nu sunt făcute pentru gloată. Şi nu putem a le pune la îndemâna gloatei. Căci de-abia dacă dintr-o sută de drepţi se află cinci care să fie curaţi ca argintul străcurat.”

Iar şeicul Ibrahim povesteşte: „M-am întâlnit într-o zi cu un om sărac care tocmai pierduse un bănuţ de aramă. Atunci m-am dus la el şi i-am întins o drahmă de argint; ci omul n-a primit-o şi mi-a spus: „La ce mi-ar sluji tot argintul de pe pământ, mie, care nu râvnesc decât la fericirile fără de moarte?„„

Se povesteşte aşijderea că sora Desculţului s-a dus într-o zi…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a optzeci şi doua noapte spuse:

Se povesteşte aşijderea că sora Desculţului s-a dus într-o zi să-l caute pe imamul Ahmed ben-Hanbal65 să-i spună: „O, sfinte imame al credinţei, am venit ca să mă luminez. Luminează-mă! Eu am de obicei să stau trează noaptea pe terasa casei noastre, torcând lână la lumina făcliilor celor care trec pe drum. Iar ziua orânduiesc şi gătesc hrana casei. Spune-mi dacă îmi este îngăduit să mă folosesc astfel de o lumină care nu este bunul meu.” Atunci imamul o întrebă: „Cine eşti tu, o, femeie?” Ea spuse: „Sunt sora lui Başra cel Desculţ.” Şi sfântul imam se ridică, sărută pământul dintre mâinile copilei şi îi spuse: „O, soră a celui mai înmiresmat dintre sfinţi, de ce nu pot toată viaţa mea să sorb din curăţia inimii tale?”

Se povesteşte de asemenea că un înţelept dintre înţelepţi a spus vorba aceasta: „Când Allah îi vrea binele unuia dintre robii săi, deschide dinaintea aceluia poarta tainelor.”

Mi s-a izvodit că atunci când Malek ben-Dinar trecea prin sukuri şi vedea lucruri care îi plăceau, se mustra zicându-şi: „Suflete al meu, este zădărnicie! Nu te voi asculta!” întrucât îi plăcea să repete: „Nu este decât numai o cale de a-ţi izbăvi sufletul, aceea de a nu i te supune; şi calea cea mai nesmintită de a ţi-l pierde este de a-i da ascultare.”

Iar Mansur ben-Omar ne povesteşte faptul următor; „Plecasem odată în hagialâc la Mecca, trecând prin cetatea Kufei. Şi era într-o noapte plină de întunerecimi.

Şi auzii, în toiul nopţii, aproape de mine, fără a pricepe de unde ieşea, un glas limpede care rostea rugăciunea aceasta: „O, Doamne Dumnezeule plin de slavă, eu nu sunt dintre aceia care se răzvrătesc împotriva legiuirilor tale, nici dintre aceia ce nu cunosc binefacerile tale. Ci, Doamne, în vremile trecute, poate că am păcătuit greu, şi vin să-ţi cer milostivirea şi iertarea greşelilor mele. Întrucât gândurile mele nu erau rele, ci faptele m-au ispitit!”.66 Şi, odată sfârşită acea rugăciune, auzii cum un trup cade greu pe pământ. Şi habar nu aveam ce putea să fie glasul acela, în noaptea aceea; şi nu pricepeam ce va să însemneze rugăciunea aceea, în tăcerea aceea, de vreme ce ochii mei nu puteau zări gura care le rostea: şi habar nu aveam ce să fie acel trup care căzuse greu la pământ. Atunci strigai la rându-mi: „Sunt Mansur ben-Omar, un hagiu la Mecca! Cine, dar, are trebuinţă de ajutor?” Şi nimeni nu-mi răspunse. Şi plecai. Dar a doua zi, văzui trecând un alai de înmormântare şi mă strecurai între oamenii care urmau alaiul; iar dinaintea mea mergea o femeie bătrână şi topită de suferinţă. Şi o întrebai: „Cine este mortul?” Ea îmi răspunse: „Ieri, fiul meu, spunându-şi rugăciunea, a procitit stihurile din Cartea lui Allah care încep cu vorbele: „O, voi cei care credeţi cuvântului, întăriţi-vă sufletele…„.67 Şi, după ce fiul meu a sfârşit stihurile, omul acesta, care se află acuma în sicriu, simţi că-i plesneşte ficatul şi căzu mort. Şi asta-i tot ce pot să-ţi spun.”

Şi cea de a patra copilă, după ce spuse acestea, se trase în mijlocul soaţelor sale. Atunci păşi înainte cea de a cincea copilă, care era cununa de peste capetele tuturor copilelor, şi spuse:

Spusele celei de a cincea copile eu, o, norocitule sultan, am să-ţi spun ceea ce a răzbătut până la mine din lucrurile înţelepţeşti din vremile trecute.

Înţeleptul Moslima ben-Dinar a spus: „Orice desfătare care nu îţi ridică sufletul mai aproape de Allah este o năpastă.”

Se povesteşte că atunci când Mussa68 (pacea fie asupra-i!) se afla la fântâna lui Modain69, sosiră acolo două păstoriţe tinere cu turma tatălui lor, Şoaib. Şi Mussa (pacea fie asupra-i!) le dădu să bea celor două copile, care erau surori, precum şi turmei, din jgheabul întocmit dintr-un trunchi de banan. Şi cele două copile, când se întoarseră acasă, îi povestiră faptul tatălui lor, Şoaib, care atunci îi spuse uneia dintre ele: „Întoarce-te la tânărul acela şi spune-i să vină la noi.” Şi copila se întoarse la fântână; şi când fu aproape de Mussa, îşi acoperi obrazul cu iaşmacul şi îi spuse: „Tatăl meu m-a trimis la tine să-ţi spun să mă însoţeşti acasă la noi şi să împărţi prânzul cu noi, ca răsplată pentru ceea ce ai făcut pentru noi.” Da Mussa se întunecă şi nu vroi dintru-ntâi s-o urmeze; pe urmă se hotărî. Or, tânăra păstoriţă avea un fund falnic…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a optzeci şi treia noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că cea de a cincea copilă a urmat astfel:

Or, chiar că tânăra păstoriţă avea un fund dolofan, iar vântul ba îi lipea fusta uşoară de rotunzimea lui, ba sălta fusta şi lăsa să se ivească, gol-goluţ, preafălosul tinerei păstoriţe. Caci Mussa, ori de câte ori se ivea acela, închidea ochii ca să nu-l vadă. Şi, temându-se ca ispita să nu-l lovească prea tare, îi spuse copilei: „Mai bine lasă-mă să merg eu înaintea ta.” Iar copila, nedumerită, trecu dindărătul lui Mussa. Şi ajunseră amândoi acasă la Şoaib. Iar când Şoaib îl văzu pe Mussa (asupra lor a amândurora fie pacea şi rugăciunea!), se ridică în cinstea lui şi, cina fiind gata, îi spuse: „O, Mussa, primirea aici fie-ţi largă şi prietenoasă, pentru cum te-ai purtat cu fiicele mele!” Şi Mussa răspunse: „O, taică al meu, eu nu neguţătoresc nici pe aur, nici pe argint faptele ce nu se săvârşesc decât în vederea Judecăţii!” Iar Şoaib urmă: „O, flăcăule, îmi eşti oaspete, iar eu am obiceiul de a fi primitor şi darnic faţă de

oaspeţii mei; şi-apoi tot aşa era şi obiceiul tuturor strămoşilor mei. Şezi dar să mănânci cu noi.” Şi Mussa şezu şi se ospătă cu el. Iar la sfârşitul mesei, Şoaib îi spuse lui Mussa: „O, tinere, să rămâi cu noi şi să mâi turma la păşune. Iar după opt ani, drept simbrie pentru slugărelile tale, am să te însor cu fata mea care a venit după tine la fântână.” Iar Mussa, de data aceasta, primi şi îşi zise în sineşi: „Acuma, că lucrul are să fie legiuit cu copila, am să mă pot folosi fără sfială de avutul ei binecuvântat!”

Se povesteşte că Ibn-Bitar, întâlnindu-se cu un prieten, acela i-a spus: „Oare unde ai fost atâta vreme, de nu te-am mai văzut deloc?” Ibn-Bitar spuse: „Am avut nişte treburi la prietenul meu Ibn-Sehab. II cunoşti?” El răspunse: „Dacă îl cunosc? Păi e vecin cu mine de mai bine de treizeci de ani. Da nu am schimbat nici o vorbă cu el niciodată.” Atunci Ibn-Bitar îi spuse: „O, sărman de tine, au tu nu ştii că acela care nu îşi iubeşte vecinii nu este iubit de Allah? Şi nu ştii că un vecin datorează tot atâta cinstire vecinului cât îi datorează şi părintelui său?”

Într-o zi Ibn-Adham îl întrebă pe un prieten de-al său, cu care se întorcea de la Mecca: „Ei, cum o duci?” Acela răspunse: „Când am ce să mănânc, mănânc; iar când mi-e foame şi nu am nimic, rabd!” Şi Ibn-Adham răspunse: „Chiar că nu faci altminteri de cum fac câinii din Balkh! Caci noi, atunci când Allah ne dă pâinea, îl proslăvim; iar atunci când nu avem nimic de mâncat, noi tot îi mulţumim.” Atunci omul grăi: „O, stăpâne al meu!” Şi nu mai rosti nimic altceva.

Se spune că Mohammad ben-Omar l-a întrebat într-o zi pe un ins care trăia cumpătat: „Ce gândeşti tu despre nădejdea pe care trebuie s-o avem în Allah?” Omul spuse: „Dacă îmi pun credinţa în Allah, o fac pe două temeiuri: am văzut din trăite că pâinea pe care o mănânc eu nu o mănâncă niciodată un altul; şi ştiu, pe de altă parte, că, dacă am venit pe lume, aceasta-i din vrerea lui Allah.”

Şi, după ce spuse aceste pilde, cea de a cincea copilă se trase în mijlocul tovarăşelor sale. Atunci numai, cu pas rar, păşi înainte bătrâna cea sfântă. Sărută de nouă ori pământul dintre mâinile răposatului tău părinte, sultanul Omar Al-Neman, şi spuse:

Spusele bătrânei ai ascultat, o, Măria Ta, spusele pilduitoare ale copilelor despre sila faţă de lucrurile de aici de jos, în măsura în care atare lucruri se cade a fi privite cu silă. Ci eu am să-ţi vorbesc ceea ce ştiu în privinţa faptelor şi a isprăvilor celor mai aleşi dintre strămoşii noştri.

Stă povestit că imamul cel mare Al-Safi (aibă-l Allah întru bune milele sale!) împărţea noaptea în trei părţi: cea dintâi pentru învăţătură, cea de a doua pentru somn, iar ce de a treia pentru rugăciune. Şi, spre sfârşitul vieţii sale, sta treaz noaptea toată, nemailăsând nimic somnului.70 Tot imamul Al-Safi (aibă-l Allah întru bune milele sale!) a spus: „Vreme de zece ani din viaţa mea m-am înfrânat să nu mănânc după câtă foame îmi era din pâinea mea de orz. Căci mâncarea prea multă este dăunătoare în toate chipurile: îngreuiază creierul, învârtoşeşte inima, moleşeşte puterile duhului, cheamă somnul şi lenevia, şi răpeşte toată vlaga.”

Tânărul Ibn-Fuad ne povesteşte: „Eram într-o zi la Bagdad, la ceasul când imamul Al-Safi tocmai poposise acolo. Şi mă dusesem pe malul apei spre a-mi face spălările cele îndătinate. Or, pe când stam aplecat să-mi fac spălările, un om, urmat de o mulţime tăcută, trecu pe la spatele meu şi îmi spuse: „O, tinere, îngrijeşte-te bine de spălările tale, şi Allah are să te îngrijească!„ Şi mă întorsei şi mă uitai la insul acela, care avea o barbă mare şi o faţă pe care era pecetluită binecuvântarea; şi numaidecât mă grăbii să-mi închei spălările şi mă ridicai şi îl urmai. Atunci el mă văzu şi se întoarse spre mine şi mă întrebă: „Ai trebuinţă să-mi ceri ceva?„ îi spusei: „Da, o, preacinstite taică! Doresc să mă înveţi ceea ce de bună seamă că ştii de la Allah Preaînaltul!„ Iar el îmi spuse: „învaţă să te cunoşti! Şi numai apoi să

făptuieşti! Şi numai apoi să purcezi după toate dorurile tale, da ferindu-te a-l stânjeni pe aproapele tău!„ Şi îşi urmă drumul. Eu atunci îl întrebai pe unul dintre cei ce mergeau după el: „Cine este acesta?„ El îmi răspunse: „Este imamul Mohammad ben-Edris Al-Safi!„„

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă ca de obicei, tăcu.

Dar când fu cea de a optzeci şi patra noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că bătrâna cea sfântă urmă astfel:

Se povesteşte că marele calif Abu-Giafar Al-Mansur a vrut să-l căftănească pe Abi-Hanifa cadiu şi să-i dea simbrie zece mii de drahme pe an. Caci Abi-Hanifa, când află de gândul califului, îşi făcu rugăciunea de dimineaţă, pe urmă se îmbrăcă în mantia lui cea albă şi şezu jos, fără a rosti o vorbă. Atunci intră trimisul califului spre a-i înmâna de la bun început cele zece mii de drahme şi să-l vestească de căftănirea sa. Caci, la toată descântarea trimisului, Abi-Hanifa nu răspunse o vorbă. Atunci trimisul îi spuse: „Să fii însă bine încredinţat că toţi banii pe care ţi i-am adus sunt lucru cinstit şi îngăduit de Scriptură.” Atunci Abi-Hanifa îi spuse: „Banii sunt lucru cinstit, într-adevăr, dar Abi-Hanifa nu va fi niciodată sluga asupritorilor!”71

Şi, după ce spuse vorbele acestea, bătrâna adăugă:

— Aş fi vrut, o, Măria Ta, să-ţi procitesc încă nişte pilde minunate din viaţa înţelepţilor noştri de odinioară. Dar iată că noaptea se apropie, şi de altminteri zilele de la Allah sunt multe pentru slujitorii lui!

Şi bătrâna cea sfântă îşi puse izarul la loc pe umeri şi se trase în mijlocul roatei alcătuite din cele cinci copile.

Aici vizirul Dandan îşi curmă o vreme istorisirea pe care o făcea sultanului Daul'makan şi surorăi-si Nozhatu ce se afla dincolo de perdea. Şi, după câteva clipite, urmă iarăşi.

După ce răposatul tău părinte, sultanul Omar Al-Neman, ascultă pildele acestea luminătoare, pricepu că femeile acelea chiar că erau cele mai desăvârşite din veacul lor,

fiind totodată şi cele mai frumoase şi cele mai dăruite, atât la trup cât şi la minte. Şi nu ştia ce temeneli să le mai arate care să fie vrednice de ele, şi ajunse cu totul sub vraja frumuseţii lor, şi le râvni cu aprindere, fiind totodată plin de cinstire faţă de bătrâna cea sfântă, cârmuitoarea lor. Şi, în aşteptare, le dădu, ca să locuiască acolo, iatacul de taină ce fusese odinioară al vitezei Abriza, domniţa de la Chezareea. Şi vreme de zece zile în şir se duse el însuşi să afle veşti despre ele şi să vadă însuşi dacă nu le lipsea ceva; şi de fiecare dată când se ducea acolo, o găsea în rugăciune pe bătrâna care îşi petrecea zilele în ajunare şi nopţile în sfinte cugetări. Şi fu atâta de pilduit de sfinţenia ei, încât într-o zi îmi spuse: „O, vizire al meu, mare binecuvântare-i că am în saraiul meu o sfântă atâta de minunată! Cinstirea mea faţă de ea a ajuns până peste poate, iar dragostea faţă de copile este până peste măsură. Hai aşadar cu mine s-o întrebăm pe bătrână, într-un sfârşit, căci cele zece zile dintâi ale găzduirii noastre iată au trecut şi putem să vorbim de daraveli, cât vrea să ne ceară ca preţ pentru cele cinci fecioare cu sânii rotunzi.” Aşa că ne duserăm la iatacul lor, iar părintele tău o întrebă de preţ pe bătrână, care îi spuse: „O, Măria Ta, să ştii că preţul acestor copile stă în nişte învoieli care sunt de alt chip decât învoielile îndătinate ale vânzării şi cumpărării. Căci preţul lor nu se poate plăti nici în aur, nici în argint, nici în pietre scumpe.” La vorbele acestea, părintele tău rămase nedumerit până peste poate şi întrebă: „O, preacinstită femeie, în ce stă atunci preţul de vânzare al acestor copile?” Ea răspunse: „Nu pot să ţi le vând decât numai cu această învoială: să ajunezi o lună întreagă, petrecându-ţi zilele în cugetare şi nopţile în veghi şi rugăciuni. Şi, după luna aceasta de post nesmintit, prin care trupul ţi se va curăţi şi va ajunge vrednic să se atingă de trupul copilelor, vei putea să te bucuri întru totul de dulceaţa lor.” Atunci tatăl tău fu pilduit până peste marginile pilduirii, iar cinstirea lui faţă de bătrână nu mai cunoscu stavilă. Şi se grăbi să primească învoielile. Şi

bătrâna îi spuse: „La rându-mi, am să te ajut prin rugăciunile şi închinăciunile mele să înduri postul. Acuma adu-mi un ol de aramă.” Atunci sultanul, părintele tău, îi aduse un ol de aramă, iar ea umplu olul cu apă străcurată, şi îşi plecă privirile asupra lui şi începu să rostească nişte rugi într-un grai necunoscut, şi să mormăie vreme de un ceas nişte vorbe din care niciunul dintre noi nu pricepurăm nimic. Pe urmă acoperi olul cu o pânză uşoară pe care o pecetlui cu pecetea ei, şi i-l înmână tatălui tău spunându-i: „După cele zece zile dintâi ale postirii, să despecetluieşti pânza şi să-ţi curmi ajunarea bând apa aceasta sfântă, ce te va întări şi te va spăla de toate prihăniile tale trecute. Iar eu acuma am să mă duc la fraţii mei, care sunt slujitorii Celui Nevăzut, întrucât de multă vreme nu am mai fost pe la ei, iar în dimineaţa zilei a unsprezecea am să vin să te văd.”

Şi bătrâna, rostind vorbele acestea, îi ură bună pace părintelui tău şi plecă. Atunci părintele tău luă olul şi se duse şi îşi alese o chilie întru totul răzleţită din sarai, în care nu se mai afla nimic altceva decât olul de aramă adus de el, şi se încuie acolo spre a posti, şi a cugeta, şi a se învrednici astfel de apropierea de trupurile acelea de copile. Şi încuie uşa cu cheia, pe dinăuntru, şi îşi puse cheia la brâu.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă după obiceiul ei, tăcu.

Dar când fu cea de a optzeci şi cincea noapte spuse:

Şi încuie uşa cu cheia pe dinăuntru, şi îşi puse cheia la brâu. Şi începu numaidecât ajunatul. Iar când fu cea de a unsprezecea zi, sultanul, părintele tău, luă olul şi despecetlui pânza cea uşoară şi şi-l duse la buze şi îl bău dintr-o sorbitură. Şi pe dată simţi o mulcomire deplină şi semnele unei desfătări mari în lăuntrurile sale. Şi de-abia apucase a bea, că şi bătu cineva la uşa chiliei. Şi, când deschise uşa, bătrâna intră ţinând în mână o legătură întocmită din frunze proaspete de banan. Atunci sultanul, părintele tău, se ridică în cinstea ei şi îi spuse: „Fii binevenită, preacinstită maică a mea!” Ea îi spuse: „O,

Măria Ta, iacătă că slujitorii Celui Nevăzut mă trimit la tine ca să-ţi aduc talâmul lor: căci le-am vorbit de tine, iar ei s-au bucurat mult aflând de prietenia noastră. Şi îţi trimit, ca mărturie a bunăvoinţei lor, legătura aceasta, în care se află, sub frunzele de banan, nişte zumaricale minunate, dintre cele plămădite de degetele fecioarelor cu ochi negri din rai. Încât atunci când va veni dimineaţa celei de a douăzeci şi una zile, să desfaci frunzele acestea de banan şi să-ţi ostoieşti ajunarea mâncând zumaricalele." La vorbele ei, părintele tău se bucură până peste poate şi spuse: „Mărire lui Allah, cel carele mi-a dat fraţi printre slujitorii Celui Nevăzut!" Pe urmă îi mulţumi îndelung bătrânei, şi îi sărută mâinile, şi o însoţi cu multe temeneli până la uşa chiliei. Or, precum spusese, în dimineaţa celei de a douăzeci şi una zile, bătrâna nu lipsi a veni iarăşi şi îi spuse tătânelui tău: „O, Măria Ta, să ştii că le-am mărturisit fraţilor mei ai Nevăzutului că am de gând să-ţi dau în dar copilele; şi lucrul i-a bucurat mult, dată fiind prietenia pe care o au acuma faţă de tine. Încât până a ţi le pune în mâini, vreau să le înfăţişez slujitorilor Celui Nevăzut pentru ca să pună în ele duhul lor şi să reverse în ele dulcea mireasmă ce va să te vrăjească; şi ele au să ţi se întoarne cu o comoară din sânul pământului, pe care au să le-o dea fraţii mei întru Cel Nevăzut!" Când tatăl tău auzi vorbele acestea, îi mulţumi pentru ostenelile pe care le dovedea şi îi spuse: „Chiar că-i prea mult! Iar cât despre comoara din sânul pământului, chiar că mă tem să nu trec cuviinţa." Caci ea răspunse precum se cădea; şi părintele tău o întrebă: „Şi când socoţi a mi le aduce înapoi?" Ea spuse: „În dimineaţa celei de a treizecea zile, odată ce îţi vei fi isprăvit ajunatul şi astfel îţi vei fi curăţat trupul; iar ele, la rândul lor, vor avea în ele o curăţie de iasomie şi vor fi ale tale întru totul copilele acestea, care fiecare preţuieşte mai mult decât toată împărăţia ta!" El răspunse: „Of, asta-i tare adevărat." Ea spuse: „Acuma, dacă vrei cumva să mi-o încredinţezi şi pe femeia care îţi este cea mai dragă dintre femeile tale, aş

lua-o cu mine şi cu copilele, pentru ca s-o înfăţişez fraţilor mei şi pentru ca harurile celui Nevăzut să se reverse şi asupra ei.” Atunci sultanul, părintele tău, îi spuse: „Tare îţi mulţumesc! Căci chiar că se află în saraiul meu o grecoaică pe care o am dragă şi pe care o cheamă Safia; şi este fiica lui Afridun, domnul Constantiniei; iar Allah mi-a şi dăruit de la ea doi copii pe care, vai, i-am pierdut de mulţi ani. Ia-o aşadar cu tine; o, preacinstito, ca să se reverse şi asupra-i harurile slujitorilor celui Nevăzut şi ca să poată, prin milostivirea lor, să-şi găsească iarăşi copiii cărora le-am pierdut orice urmă!” Atunci bătrâna cea sfântă îi spuse: „Da, de bună seamă. Porunceşte să fie adusă sultana Safia!”

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a optzeci şi şasea noapte spuse:

Atunci bătrâna zise: „Porunceşte să fie adusă sultana Safia!” Şi sultanul tatăl tău porunci pe dată să vină sultana Safia, mama ta, şi o încredinţă bătrânei, care o duse numaidecât între copilandre. Pe urmă bătrâna intră o clipă în iatacul ei şi se întoarse cu un pocal pecetluit; şi i-l dădu sultanului Omar Al-Neman şi îi spuse: „În dimineaţa celei de a treizecea zile, odată ajunatul tău încheiat, să te duci să faci o scaldă la hammam şi să te întorci să te odihneşti în chilia ta şi să bei pocalul acesta care îţi va împlini curăţia şi te va face astfel vrednic de a ţine la pieptul tău copilele domneşti! Iar acuma asupra-ţi fie pacea, îndurarea şi toate milele lui Allah, o, fiul meu!” Şi bătrâna le luă pe cele cinci fetişcane şi pe mama ta, sultana Safia, şi plecă. Or, sultanul îşi urmă ajunatul până în cea de a treizecea zi. Iar în dimineaţa aceea a treizecea, se ridică şi se duse la hammam şi, sfârşindu-şi îmbăiatul, se întoarse în chilie şi popri pe oricine să vină să-l tulbure. Şi, după ce intră în chilie, încuie iarăşi uşa după el cu cheia, şi luă pocalul, desfăcu pecetea, îl duse la buze şi îl goli, pe urmă se întinse să se odihnească. Cât despre noi toţi, cei care ştiam că ziua aceea era ziua cea din urmă de post, aşteptarăm până seara, şi pe urmă

toată noaptea, şi apoi până a doua zi la amiază. Şi gândeam: „Sultanul pesemne că se odihneşte după toate veghile câte le-a îndurat!” Caci întrucât sultanul stăruia să nu deschidă, ne apropiarăm de uşă şi dădurăm glas.

Dar nimeni nu răspunse. Atunci ne speriarăm tare de tăcerea aceea şi ne hotărârărm să spargem uşa şi să intrăm. Şi intrarărm. Or, sultanul nu mai era acolo. Nu găsirărm decât o cărnoţie zdrenţuită şi nişte oase descopciate şi negre. Atunci ne prăbuşirărm cu toţii fără de simţire. Iar când ne venirărm în cuget, luarărm pocalul şi îl cercetarărm. Şi găsirărm în capacul lui o hârtie pe care era scris aşa: „Nici un om făcător de rele nu are cum să trezească mila! Şi tot insul care va citi hârtia aceasta să afle că aşa este pedeapsa pentru acela care amăgeşte fetele de domni şi le neprihăneşte. Aşa este treaba cu insul de aici! L-a trimis pe fiul său Şarkan s-o răpească din ţara noastră pe fata domnului nostru, biata Abriza! Iar el a luat-o şi a săvârşit asupra ei, fecioară, ceea ce a săvârşit! Pe urmă i-a dat-o unui rob arap, care a făcut-o să îndure ticăloşiile cele mai amarnice şi a ucis-o! Iar acuma, ca urmare a faptei lui nevrednice de un domn, sultanul Omar Al-Neman nu mai este. Iar eu, cea care l-am ucis, sunt viteaza, sunt pedepsitoarea care se cheamă Muma-Prăpădurilor. Şi, o, voi, necredincioşilor, toţi care mă citiţi, nu numai că l-am omorât pe sultanul vostru, dar am luat-o cu mine şi pe sultana Safia, fiica Măriei Sale Afridun al Constatiniei; şi va s-o dau îndărăt tatălui ei; şi pe urmă avem să ne întoarcem toţi cu oştile, să vă bulucim, şi să spulberărm casele voastre, şi să vă stârpim pe toţi până la unul! Şi nu are să mai fie pe pământ nimeni, decât noi, creştinii, cei care ne închinărm Crucii!”

După ce citirărm hârtia, pricepurărm toată grozăvia prăpădului nostru, şi ne băturărm peste obraji cu mâinile, şi ne jelirărm îndelung. Da la ce aveau să ne mai slujească lacrimile, de vreme ce lucrul cel de neîndreptat se săvârşise? Şi atunci, o, Măria Ta, oastea şi norodul se

dezbinară în ce priveşte alegerea urmaşului răposatului sultan Omar Al-Neman. Şi dezbinarea ţinu vreme de o lună întreagă, după care, cum nu aveam nici o ştire dacă mai trăieşti, hotărârăm să ne ducem să-l alegem domn pe coconul Şarkan, de la Damasc. Caci Allah te scoase în calea noastră, şi se petrecu ceea ce se petrecu! Şi iac-aşa-i, o, Măria Ta, cu pricina morţii părintelui tău, sultanul Omar Al-Neman!

După ce sfârşi istorisirea morţii sultanului Omar Al-Neman, vizirul cel mare Dandan îşi scoase năframa şi îşi coperi ochii şi începu să plângă. Şi sultanul Daul'makan şi sultăniţa Nozhatu, care şedea dindărătul perdelei de mătase, începură şi ei să plângă, ca şi marele cămăraş şi ca toţi cei ce se aflau acolo.

Da cămăraşul, el cel dintâi, îşi şterse lacrimile şi îi spuse lui Daul'makan:

— O, Măria Ta, chiar că lacrimile nu mai pot să slujească la nimic. Şi nu îţi mai rămâne decât să iei vârtoşie şi să-ţi întăreşti inima spre a veghea la trebile împărăţiei tale. Şi-apoi răposatul tău părinte trăieşte mai departe în tine, căci părinţii trăiesc în copiii vrednici de ei!

Atunci Daul'makan îşi curmă plânsul şi se găti să ţină cel dintâi divan al domniei sale.

Drept aceea, şezu în jeţul domnesc de sub boltă, iar cămăraşul rămase în picioare lângă el, iar vizirul Dandan dinaintea lui, iar oştenii în spatele jeţului domnesc; iar emirii şi mai marii împărăţiei, fiecare după cinul lui.

Atunci sultanul Daul'makan îi spuse vizirului Dandan:

— Înnumără-mi cuprinsul din dulapurile părintelui meu.

Şi vizirul Dandan răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Şi înşirui tot ce se afla în dulapurile vistieriei – galbeni, odoare şi giuvaieruri; şi îi înmână o socoteală amănunţită. Atunci sultanul Daul'makan îi spuse:

— O, vizire al tatălui meu, vei urma a fi şi pe mai departe vizirul cel mare al domniei mele.

Şi vizirul Dandan sărută pământul dintre mâinile sultanului şi îi ură viaţă lungă. Apoi sultanul îi spuse cămăraşului:

— În ce priveşte bunurile pe care le-am adus cu noi de la Damasc, se cade a le împărţi oştirii.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziua şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a optzeci şi şaptea noapte spuse:

Atunci cămăraşul deschise lăzile în care se găseau bunurile şi odoarele aduse de la Damasc şi nu păstră chiar nimic din ele, ci le împărţi pe toate ostaşilor, dând lucrurile cele mai frumoase capilor de oaste. Şi toţi capii sărutară pământul dintre mâinile sale, şi făcură urări pentru viaţa sultanului şi îşi ziseră între ei: „Niciodată nu am văzut atâta dărnicie!”

Şi numai atunci sultanul Daul'makan dădu semnul de plecare; şi numaidecât tabăra fu ridicată; iar sultanul, în fruntea oştii sale, intră în Bagdad. Şi tot Bagdadul era împodobit; şi toţi locuitorii erau îngrămădiţi pe pleşurile caselor, şi femeile, la trecerea sultanului, scoteau ţipete ascuţite de bucurie.

Iar sultanul sui în saraiul său, şi lucrul cel dintâi pe care îl făcu fu de a o chema pe căpetenia calemgiilor şi de a o pune să scrie o scrisoare către fratele său Şarkan, la Damasc. Scrisoarea aceea cuprindea istorisirea amănunţită a tuturor câte se petrecuseră, de la început până la sfârşit. Şi se încheia aşa: „Şi te rugăm, o, frate al nostru, la primirea scrisorii noastre să faci pregătirile cuvenite şi să-ţi strângi oastea şi să-ţi împreuni puterile cu ale noastre, spre a porni laolaltă războiul sfânt asupra necredincioşilor ce ne ameninţă, şi să răzbunăm moartea tatălui nostru şi să spălăm pata care trebuieşte a fi spălată!”

Pe urmă împături cartea şi o pecetlui cu pecetea lui şi îl chemă pe vizirul Dandan şi îi înmână cartea spunându-i:

— Numai tu eşti în stare, o, mare vizir, să îndeplineşti o solie atâta de gingaşă pe lângă fratele meu. Şi vei şti cum

să-i vorbeşti cât mai înduioşător şi cât mai dulce, şi îi vei spune limpede din partea mea: „Stau gata întru totul să-ţi las scaunul de domnie de la Bagdad şi să fiu în locul tău cârmuitorul Damascului.”

Atunci vizirul Dandan se găti numaidecât de plecare; şi chiar în seara aceea purcese spre Damasc.

Or, în lipsa lui, două lucruri peste măsură de însemnate se petrecură la saraiul sultanului Daul'makan. Cel dintâi fu că Daul'makan porunci să vină prietenul său, bătrânul hammamgiu, şi îl potopi cu cinstiri şi cu huzmeturi, şi îi dărui numai pentru el un sarai, şi porunci ca saraiul acela să fie aşternut cu chilimurile cele mai frumoase de la Persia şi de la Korasan. Caci va mai veni vorba adesea, de-a lungul povestirii noastre, despre hammamgiul acela de treabă.

Cât despre cel de al doilea lucru, iacătă-l: un peşcheş alcătuit din zece roabe albe copile îi sosi sultanului Daul'makan din partea unuia dintre supuşii săi. Or, una dintre copile, a cărei frumuseţe sfrunta orice laudă, îi plăcu tare mult sultanului Daul'makan care tot atunci o şi luă şi se culcă cu ea, şi o lăsă plină pe clipă pe dată. Ci avem să ne mai întoarcem asupra acestei întâmplări, de-a lungul povestirii noastre.

Cât despre vizirul Dandan, acesta se întoarse curând şi vesti pe sultan că fratele său Şarkan ascultase cu multă bunăvoinţă cererea sa şi că pornise la drum, în fruntea oştirii lui, spre a răspunde la chemare. Şi vizirul adăugă:

— Încât acuma se cere să ieşi în întâmpinarea lui.

Şi sultanul răspunse:

— Da, de bună seamă, o, vizire al meu!

Şi ieşi din Bagdad, şi de-abia poruncise să se aşeze tabăra, la o zi de cale, că emirul Şarkan se şi ivi cu oastea lui, pe urmele cercetaşilor săi.

Atunci Daul'makan sări degrabă şi porni în întâmpinarea fratelui său; şi, de cum îl văzu, vru să coboare de pe cal. Dar Şarkan, de departe, îl rugă să nu facă nimic şi, el întâi, sări din şa şi veni fuga să se repeadă în braţele lui Daul'makan

care, oricum, descălecase şi el de pe cal. Şi se îmbrăţişară îndelung plângând; şi, după ce îşi spuseră vorbe de mângâiere unul altuia pentru moartea tatălui lor, se întoarseră împreună la Bagdad.

Şi, fără a mai pierde vreme, chemară vitejii din toate părţile împărăţiei, iar aceştia nu pregetară să se înfăţişeze la chemare, într-atât li se făgăduiau prăzi şi huzmeturi. Şi, vreme de o lună, vitejii nu mai conteniră să tot curgă. Şi, estimp, Şarkan îi povestise lui Daul'makan toată povestea lui; iar Daul'makan de asemenea i-o povestise pe a sa, şi stăruind mult asupra ajutoarelor căpătate de la hammamgiu. Încât Şarkan îl întrebă:

— De bună seamă că îl vei fi răsplătit pe omul acela vrednic, pentru toată osârdia lui?

Iar Daul'makan îi răspunse…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a optzeci şi opta noapte spuse:

Iar Daul'makan îi răspunse:

— Nu întru totul, întrucât am lăsat s-o fac numaidecât după întoarcerea mea de la război, de-o vrea Allah!

Şi-aşa că atunci putu Şarkan să se încredinţeze de adevărul celor spuse de către Nozhatu, care îi fusese soţie pe când el habar nu avea că i-ar fi soră, şi de la care o avusese pe copila Puterea-Ursitei. Şi împrejurarea îi aduse aminte că se cădea să ceară ştiri despre Nozhatu. Încât îl rugă pe cămăraşul cel mare să-i ducă talâmul din parte-i. Şi marele cămăraş îşi îndeplini solia şi îi aduse tot aşa lui Şarkan talâmul sultăniţei Nozhatu, care, pe deasupra, cerea ştiri despre fetiţa ei Puterea-Ursitei. Şi Şarkan îi trimise vorbă să fie liniştită, întrucât Puterea-Ursitei se află în deplină sănătate la Damasc. Atunci Nozhatu îi mulţumi lui Allah pentru aceasta.

Pe urmă, după ce toate oştile se strânseră şi arabii din triburi îşi aduseră bulucurile lor, cei doi fraţi trecură în fruntea ordiilor împreunate; şi, după ce Daul'makan îşi luă

rămas-bun de la roaba cea tânără pe care o lăsase grea, şi după ce îi întocmi o simbrie vrednică de ea, ieşiră din Bagdad, adulmecând spre meleagurile necredincioşilor.

Oastea din frunte era alcătuită din voinicii turci, a căror căpetenie se chema Bahraman; iar oastea de acoperire era alcătuită din voinicii din Deilam72 a căror căptenie se chema Rustem. Mijlocul era cârmuit de Daul'makan, pe când aripa dreaptă era sub poruncile emirului Şarkan, iar aripa stângă sub poruncile marelui cămăraş. Iar marele vizir Dandan fu însărcinat cu vegherea peste toată oastea.

Şi nu conteniră din mers vreme de o lună întreagă, odihnindu-se câte trei zile după fiecare săptămână de umblet, până ce ajunseră în ţara rumilor. Atunci, la ivirea lor, locuitorii înspăimântaţi o luară la fugă din toate părţile şi se duseră să se adăpostească la Constantinia, dându-i de ştire domnului Afridun despre crâncena năvălire a musulmanilor.

La vestea aceea, domnul Afridun se ridică şi porunci să fie chemată bătrâna Muma-Prapădurilor, care tocmai i-o adusese îndărăt pe fiică-sa Safia, şi care totodată îl hotărâse şi pe domnul Hardobiu de la Chezareea, pe care îl stârnise, să vină cu ea, el şi toată oştimea lui, şi să se alăture lui Afridun. Şi domnul de la Chezareea, nesătul cu moartea sultanului Omar Al-Neman, şi râvnind s-o răzbune încă pe fică-sa Abriza, zorise s-o însoţească pe Muma-Prăpădurilor la Constantinia, în fruntea oastei sale.

Aşa că atunci când Afridun porunci să fie chemată bătrâna, ea se şi înfăţişă între mâinile lui; iar el îi ceru amănunte despre moartea lui Omar Al-Neman, pe care ea se grăbi să i le dea. Atunci Măria Sa o întrebă:

— Şi-acuma, că vrăjmaşul se apropie, ce se cade să facem, o, Muma-Prăpădurilor?

Ea răspunse:

— O, mărite doamne, o, clironom al lui Cristos pe pământ, am să-ţi arăt calea de urmat; şi nici Şeitan, cu toate

şiretlicurile lui, nu va mai putea să descâlcească iţele în care am să-i prind pe vrăjmaşii noştri!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a optzeci şi noua noapte spuse:

Şi nici Şeitan, în pofida tuturor şiretlicurilor lui, nu va mai putea să descâlcească iţele în care am să-i prind pe vrăjmaşii noştri! Or, iacătă tertipul de urmat spre a-i nimici: să trimiţi cincizeci de mii de oşteni cu corăbiile, care să ridice pânzele spre a merge la Muntele Fumegător, la poalele căruia au aşezat tabără vrăjmaşii noştri. Iar pe de altă parte, pe drum de uscat, să trimiţi toată oştimea ta să-i ia pe neaşteptate pe păgâni. Şi aşa vor fi prinşi din toate părţile, şi niciunul dintre ei nu va avea cum să scape de la prăpăd. Şi-acesta-i gândul meu.

Iar Afridun îi spuse bătrânei:

— Într-adevăr, chibzuiala ta este prea bună, o, crăiasă a tuturor bătrânelor şi sfetnică a celor mai înţelepţi.

Şi îi plăcu rostuirea şi o puse pe dată în faptă.

Aşa că năile încărcate cu oşteni ridicară pânzele şi ajunseră la Muntele Fumegător şi descărcară oamenii care se îngrămădiră fără zarvă pe după stâncile înalte. Iar pe calea uscatului oastea nu zăbovi a sosi în faţa duşmanului.

Or, la ceasul acela, puterile oştilor erau aşa: oastea musulmană de la Bagdad şi de la Korasan cuprindea o sută douăzeci de mii de călăreţi sub porunca lui Şarkan. Iar oastea necredincioşilor creştini se ridica la o mie de mii şi şase sute de mii de luptători. Aşa că, atunci când noaptea căzu peste munţi şi peste câmpii, pământul, de toate focurile câte îl luminau, păru ca un pojar.

Or, la ceasul acela, craiul Afridun şi craiul Hardobiu îşi strânseră emirii şi capii de oaste, spre a ţine sfat. Şi hotărâră să purceadă lupta, chiar de a doua zi, asupra musulmanilor, din toate părţile deodată. Dar bătrâna Muma-Prăpădurilor, care asculta cu sprâncenele

încruntate, se ridică şi spuse domnului Afridun, şi domnului Hardobiu, şi tuturor celor de faţă:

— O, vitejilor, încleştările trupului, când sufletele nu sunt sfinţite, nu ar putea să aibă decât urmări negre! O, creştinilor, înainte de luptă se cade să vă apropiaţi de Cristos, şi să vă curăţaţi cu tămâia cea mai de seamă făcută din spurcuri patriarhale!

Iar cei doi domni şi oştenii răspunseră:

— Vorbele tale sunt binevenite, o, maică preacinstită!

Or, iacătă ce mai era şi cu tămâia aceea de seamă făcută din spurcuri patriarhale:

Când patriarhul cel mare al creştinilor de la Constantinia îşi făcea spurcurile, preoţii le strângeau cu grijă în nişte pănzări de mătase şi le uscau la soare; pe urmă făceau din ele un aluat pe care îl amestecau cu mosc, cu ambră şi cu smirnă; şi aluatul acela, după ce se usca, îl pisau bine şi îl puneau în nişte cutiuţe ele aur şi îl trimiteau la toţi craii creştini şi la toate bisericile creştine. Şi praful acela din spurcuri de patriarh slujea ca tămâia cea mai de seamă pentru a-i sfinţi pe creştini în toate împrejurările sărbătoreşti, şi mai ales pentru a-i binecuvânta pe noii căsătoriţi şi a-i afuma pe noii născuţi şi a-i blagoslovi pe noii preoţi. Ci întrucât numai spurcurile patriarhului cel mare de-abia dacă puteau să ajungă pentru vreo zece olaturi şi nu puteau să fie îndestulătoare a atâtea folosinţe pentru toate ţările creştine, preoţii măsuiau praful acela adăugându-l cu alte spurcuri mai puţin sfinte, de pildă cu spurcurile unor patriarhi mai mici şi ale vicarilor. Şi era tare anevoie să le deosebeşti, de altminteri. Încât praful acela, din pricina virtuţilor lui, era foarte preţuit ele porcii de greci care, în afară de afumări, îl mai foloseau şi ca ir de uns în bolile de ochi, şi ca stomahic în bolile de pântece şi de maţe. Dar leacurile astea erau folosite mai cu seamă la cei mai mari dintre crai şi crăiţe; şi aşa se făcea că preţul lui era foarte ridicat şi că o măsură de o drahmă se vindea pe o

mie de dinari de aur. Şi iacă-aşa cu tămâia din spurcuri patriarhale…

În clipita aceea a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfielnic.

Dar când fu cea de a nouăzecea noapte spuse:

Şi iacă-aşa cu tămâia din spurcuri patriarhale. Dar cât despre craiul Afridun şi despre creştini, iacătă:

Când se făcu dimineaţă, craiul Afridun, după sfatul Mumei-Prăpădurilor, porunci să se adune căpeteniile de seamă ale oştirii şi toate ajutoarele lor şi îi puse să sărute o cruce mare de lemn şi îi afumă cu tămâia aceea de seamă făcută din spurcuri de la patriarhul cel mare, adevărate, fără nici o măsluire. Încât duhoarea ei era cumplit de tare şi ar fi ucis şi un elefant din oastea musulmanilor; dar porcii de greci erau deprinşi cu ea.

Atunci bătrâna Muma-Prăpădurilor se ridică şi zise:

— O, Măria Ta, înainte de a da bătălia cu necredincioşii, se cere, spre a birui neîndoielnic, să ne scăpăm de emirul Şarkan, care este însuşi Şeitan şi care porunceşte peste oştirea toată. Întrucât el este cel care îi însufleţeşte pe toţi oştenii săi şi le dă dârzie. Da cu el mort, oastea lui e prada noastră! Aşa că să-l trimitem pe viteazul cel mai de preţ dintre războinicii noştri să-l stârnească la o luptă piept la piept şi să-l omoare.

Când auzi vorbele ei, craiul Afridun porunci pe dată să vină vestitul luptător Lucas, fiul lui Camlutos, şi, cu chiar mâna lui, îl afumă cu tămâia de spurc. Pe urmă luă olecuţă din scârna aceea, o înmuie cu scuipat şi îl mirui cu ea pe gingii, pe nări şi pe amândoi obrajii, şi îi dădu să tragă şi pe nas din ea, şi, cu ce mai rămase, îl frecă pe sprâncene şi pe mustăţi.

Or, afurisitul acela de Lucas era luptătorul cel mai de spaimă din toate ţările rumilor; şi nimenea printre creştini nu ştia să arunce suliţa ca el, ori să mânuiască paloşul sau să împungă cu lancea. Da înfăţişarea lui era tot pe atâta de îngreţoşătoare pe cât îi era voinicia de mare. Era peste

poate de hâd la chip, întrucât chipul lui era ca al unui măgar de soi rău; şi, privit cu luare-aminte, semăna cu o maimuţă; şi, scrutat cu multă grijă, era precum un broscoi înfricoşător ori ca un şarpe dintre şerpii cei mai răi; iar apropierea lui era mai de neîndurat decât despărţirea de un prieten; şi răpise de la noapte întunecimile şi de la umblători împuţiciunea duhoarei. Şi pe toate aceste temeiuri fusese poreclit Paloşul-lui-Cristos.

Aşa că blestematul de Lucas, după ce fu afumat şi uns cu spurcuri de către domnul Afridun, îi sărută picioarele şi şezu drept dinaintea lui. Atunci domnul îi spuse:

— Vreau să te duci să-l înfrunţi, în luptă dreaptă, pe deliul acela de Şarkan, şi să ne scapi de prăpădurile lui!

Şi Lucas răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Şi după ce Afridun îi dădu să sărute crucea, Lucas se duse şi încălecă pe un roib falnic, acoperit cu un cioltar roşu şi bogat, şi înşăuat cu o şa de atlaz bătută cu pietre scumpe. Şi se întrarmă cu o suliţă lungă cu trei sâmcele; şi, astfel, l-ai fi luat drept chiar Şeitan. Pe urmă, cu pristavi de oaste şi cu un crainic înainte, se îndreptă către tabăra drept-credincioşilor.

Crainicul deci, înaintea blestematului de Lucas, începu să strige cu toată gura lui, în limba arăbească:

— O, musulmanilor, iată-l pe viteazul vitejilor, care a pus pe fugă puhoaie de oşti dintre ordiile de turci, de kurzi şi de deilamiţi! Este Lucas cel vestit, fiul lui Camlutos! Să iasă din rândurile voastre viteazul vostru Şarkan, stăpânul Damascului din ţara Şamului! Şi, de cutează, să vină să se înfrunte cu uriaşul nostru!

Or, de-abia fuseseră strigate vorbele acestea, că se şi auzi un duduit răbufnind prin vânt şi o goană de cal care făcu să se cutremure pământul şi care aruncă spaima până în inima afurisitului de ghiaur, şi făcu toate capetele să se întoarcă spre partea aceea. Şi se ivi însuşi Şarkan, fiul sultanului Omar Al-Neman, şi venea drept asupra acelor păgâni,

aşijderea unui leu în turbare, şi călare pe un cal cumu-i gazela cea mai sprintenă. Şi îşi ţinea în mână lancea şi rostea stihurile acestea:

Mi-e murgul. – frâul când i-l scutur -
Ca vântul ce-n văzduhuri cântă.
Ah, murg cuminte!
Iar lancea-mi de la Ind o flutur ca pe un fulger ce se-avântă în valuri-valuri înainte!

Da necioplitul de Lucas, care era un mocârţan necioplit, de prin nişte meleaguri întunecate, nu pricepea o vorbă arăbească şi nu avea cum să deguste frumuseţea acelor stihuri şi rânduirea acelor hanguri. Încât se mărgini să-şi atingă fruntea, care era scrisă cu o cruce, şi a-şi duce apoi mâna la buze, spre cinstire faţă de acel semn aiurea.

Şi deodată, mai hâd ca un mistreţ, îşi împinse calul spre Şarkan. Pe urmă se opri scurt din goana calului şi aruncă sus de tot în văzduh arma pe care o ţinea în mână, şi atâta de sus încât ea pieri din priviri. Da în curând suliţa căzu la pământ. Şi, până a atinge pământul, afurisitul, ca un vrăjitor, o şi înşfăcă din zbor. Şi atunci, din toate puterile lui, îşi azvârli suliţa cea cu trei sâmcele înspre Şarkan. Iar suliţa porni iute ca fulgerul. Şi se isprăvise cu Şarkan!

Da Şarkan, în chiar clipita când suliţa trecea şuierând şi era să-l străpungă, îşi întinse mâna şi o înşfăcă din zbor. Or, mărire lui Şarkan! Prinse suliţa cu o mână vânjoasă, şi o aruncă în văzduh, atâta de sus încât se pierdu din priviri. Şi o prinse iarăşi cu mâna stângă, într-o clipire de ochi. Şi strigă:

— Pe Cel carele a întocmit cele şapte caturi ale cerului! Am să-i dau acestui afurisit o învăţătură pe veci!

Şi aruncă suliţa.

Atunci mocofanul de uriaş Lucas vru să facă şi el isprava făptuită de Şarkan şi întinse mâna spre a opri arma zburătoare. Caci Şarkan, prilejuindu-se de clipita aceea în care creştinul se lăsă descoperit, aruncă spre el cea de a doua suliţă, care îl lovi în frunte, chiar în locul în care era

însemnat cu crucea. Şi sufletul necredincios al acelui creştin răbufni din fundu-i şi se duse să se înece în flăcările iadului...

În clipita aceea a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfielnică.

Dar când fu cea de a nouăzeci şi una noapte spuse:

Şi sufletul necredincios al acelui creştin răbufni din fundu-i şi se duse să se înece în flăcările iadului.

Când aflară, din gura însoţitorilor lui Lucas, de moartea viteazului lor, oştenii din oastea creştinească se jeluiră şi se bătură peste obraji, de durere, şi pe urmă se repeziră cu toţii la arme, scoţând strigăte de moarte şi de răzbunare.

Atunci crainicii chemară oamenii, care se rânduiră în şiruri de bătălie şi, la semnul dat de către cei doi domni, se repeziră de-a valma asupra oastei musulmane. Şi încăierarea se dezlănţui. Şi vitejii se năpustiră peste viteji. Şi sângele se revărsă peste holde. Şi răcnetele se rostogoliră peste răcnete. Şi trupurile fură zdrobite sub copitele cailor. Şi oamenii se îmbătară de sânge şi nu de vin, şi se clătinau ca beţi. Şi morţii se grămădiră peste morţi, şi rănile peste răni. Şi bătălia ţinu aşa până la căderea nopţii, care îi despărţi pe cei încăieraţi.

Atunci Daul'makan, după ce îl firitisi pe fratele său Şarkan pentru vitejia ce avea să-i împodobească numele prin veacuri, îi spuse vizirului Dandan şi marelui cămăraş:

— O, mare vizire, şi tu, o, preacinstite cămăraş, luaţi douăzeci de mii de oşteni şi duceţi-vă la depărtare de şapte farsangi de la mare. Acolo să vă aciuaţi în valea Muntelui Fumegător, iar la semnul ce am să vi-l dau fluturând steagul cel verde, să vă sculaţi deodată gata de lupta hotărâtoare. Or, noi cei de aici avem să ne prefacem că luăm fuga. Atunci necredincioşii au să se ia după noi. În clipita aceea, voi, la rându-vă, să vă luaţi după ei, iar noi, întorcându-ne, avem să-i lovim; iar ei astfel vor fi prinşi din toate părţile; şi niciunul dintre necredincioşi nu are să scape de paloşul nostru, atunci când avem să strigăm: Allah akbar!

Aşa că vizirul Dandan şi marele cămăraş răspunseră cu ascultare şi cu supunere, şi puseră pe dată în fapt tertipul ce le fusese poruncit. Şi porniră la drum, pe vreme de noapte, şi se duseră să ocupe poziţiile în valea Muntelui Fumegător, chiar acolo unde dintru întâi se ascunseseră oştenii creştini veniţi de pe mare şi care apoi se alăturaseră oastei de pe uscat; fapt ce avea să le aducă pieirea, întrucât socoata dintâi a Mumei-Prăpădurilor fusese mai bună.

Or, odată cu dimineaţa, toţi ostaşii erau în picioare gata de iureş. Iar peste corturi fâlfâiau steagurile şi sclipeau crucile, din toate părţile. Şi vitejii din cele două tabere îşi făcură mai întâi rugăciunile.

Drept-credincioşii ascultară procitirea Suralei dintâi din Coran, Suraua Vacii73; iar necredincioşii îl pomeniră pe Messia, fiul Mariamei, şi se curăţiră cu spurcul patriarhului, dar fără îndoială că din spurc măsluit, dată fiind marea mulţime de soldaţi tămâiaţi. Or, afumătura aceea nu avea să-i mântuie de paloş!

Într-adevăr, la semnul dat, bătălia începu iarăşi, mai îndârjită. Ca mingile zburau capetele; pământul se aşternu cu mădulare; şi sângele curse puhoaie, şi într-atâta, de le ajunse cailor până la chingă.

Caci deodată, ca din pricina unei spaime mari, musulmanii, care până aci se luptaseră vitejeşte, dădură dosul şi o luară la fugă toţi, până la cel din urmă.

La priveliştea oastei musulmane care luase fuga astfel, domnul Afridun al Constantiniei slobozi un olăcar la domnul Hardobiu, ale cărui armii până atunci nu intraseră în luptă, spunându-i:

— Iacătă că musulmanii fug! Căci noi am fost făcuţi de neînvins cu sfânta tămâie patriarhicească, cu care ne-am tămâiat şi cu care ne-am miruit bărbile şi mustăţile. Acuma rămâne în seama voastră să vă repeziţi pe urmele lor şi să-i prăpădiţi până la unul! Şi aşa vom răzbuna moartea lui Lucas, viteazul vitejilor noştri…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfielnic.

Dar când fu cea de a nouăzeci şi doua noapte spuse:

Şi aşa vom răzbuna moartea lui Lucas, viteazul vitejilor noştri!

Atunci Hardobiu, care nu aştepta decât prilejul să-şi răzbune într-un sfârşit moartea fiică-si, minunata Abriza, le strigă celor din oastea lui:

— O, vitejilor! săriţi pe musulmanii aceia care fug ca muierile!

Or, el habar n-avea că acesta era un vicleşug al viteazului vitejilor, emirul Şarkan, şi al fratelui său Daul'makan.

Într-adevăr, în clipita în care creştinii lui Hardobiu, ţinându-se după ei, îi ajunseseră din urmă, musulmanii se opriră din fuga prefăcută şi, la glasul lui Daul'makan, se năpustiră asupra celor care îi fugăreau, strigând: „Allahu akbar!” Şi Daul'makan, ca să-i îndârjească la luptă, aruncă acest îndemn:

— O, musulmanilor, iacătă ziua credinţei! Iacătă ziua când veţi dobândi raiul! Că raiul nu se dobândeşte decât la umbra paloşelor!

Ei atunci se repeziră ca leii. Iar ziua aceea nu fu pentru creştini ziua bătrâneţii, întrucât fură seceraţi fără a mai fi avut vreme să-şi vadă pletele albind.

Caci isprăvile săvârşite de Şarkan, în bătălia aceea năprasnică, sunt mai presus de toate vorbele74. Şi pe când el făcea harcea-parcea tot ce îi ieşea în cale, Daul'makan puse să se fluture steagul cel verde, semnul hotărât cu cei din vale. Şi vru să se repeadă şi el în vălmăşag. Caci Şarkan îl zări deodată cum se gătea să se avânte. Atunci, iute, se duse la el şi-i spuse:

— O, fratele meu, nu se cade să-ţi primejduieşti viaţa în vipia bătăliei, căci tu eşti de trebuinţă la ocârmuirea împărăţiei tale. Încât, de-acuma, nu am să mă mai depărtez de tine, şi am să mă bat numai în preajma ta, apărându-te chiar eu împotriva tuturor primejdiilor!

Or, în acest timp, vitejii musulmani de sub porunca vizirului Dandan şi a marelui cămăraş, la vederea semnului hotărât, se desfăşurară într-o jumătate de perghel şi retezară astfel oastei creştine orice putinţă înspre corăbiile ei, pe mare. Aşa că lupta pornită în atari împrejurări nu mai putea să fie îndoielnică. Iar creştinii fură nimiciţi amarnic de oştenii musulmani, atât de kurzi cât şi de persani, şi de turci, şi de arabi. Iar cei care izbutiră să scape fură tare puţini ca număr. Întrucât până pe la vreo sută douăzeci de mii dintre ei îşi găsiră moartea, pe când ceilalţi izbutiră să scape înspre Constantinia. Iac-aşa cu grecii lui Hardobiu! Da cât despre cei ai lui Afridun, care se trăseseră pe înălţimi împreună cu domnul lor, încredinţaţi de mai înainte de prăpădul musulmanilor, ce jale trebuie să fi trăit văzând fuga alor lor!

Or, în ziua aceea, pe lângă biruinţă, drept-credincioşii mai dobândiră şi o grămadă de pleanuri. Mai întâi toate năile, afară de douăzeci care mai aveau oşteni pe punte şi care putură să răzbată până la Constantinia spre a vesti prăpădul. Apoi toate bunurile şi toate lucrurile de preţ strânse pe acele năi; pe urmă cincizeci de mii de cai cu tacâmurile lor; şi corturile, şi tot ce se afla în ele, precum arme şi merinde; şi, într-un sfârşit, o sumedenie fără de socoată pe care nici o cifră nu ar izbuti s-o înfăţişeze, încât bucuria lor fu mare foarte, şi îi mulţumiră lui Allah pentru biruinţă şi pentru plean. Şi iacă-aşa cu musulmanii!

Da cât despre fugari, apoi aceştia ajunseră într-un sfârşit la Constantinia, cu sufletul bântuit de corbii prăpădului. Şi toată cetatea se cufundă în jale, iar clădirile şi bisericile fură învelite în pânze cernite, şi tot norodul se grămădi în cete mâniate şi scoţând strigăte de rocoşire. Şi durerea tuturora nu putu decât să sporească atunci când văzură că nu se mai întorceau din toate năile decât douăzeci de corăbii, şi din toată oştimea decât douăzeci de mii de oameni. Atunci norodul îi învinui pe domni de vânzare. Şi tulburarea lui Afridun fu atâta de mare şi spaima lui atâta

de grea, că nasul i se lungi până la picioare, iar sacul burdihanului i se întoarse pe dos…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă cum era de felul ei, tăcu.

Dar când fu cea de a nouăzeci şi treia noapte spuse:

Nasul i se lungi până la picioare, iar sacul burdihanului i se întoarse pe dos, şi măruntaiele i se deznodară, şi lăuntrurile i se fleşcăiră. Atunci porunci să fie chemată bătrâna Muma-Prăpădurilor, spre a-i cere sfat despre ce îi mai rămânea de făcut. Şi bătrâna sosi pe dată.

Or, bătrâna Muma-Prăpădurilor, pricina adevărată a tuturor acelor năpaste, chiar că era o scârbă de baborniţă: viclenită, telpiză, tăbăcită în ticăloşii; gura-i era împuţită; pleoapele-i roşii şi fără de gene; obrajii spălăciţi şi colbăiţi; chipu-i negru ca noaptea; ochii-i urduroşi; trupu-i râios; pletele-i îngălate; spinarea-i cocârjată; pielea-i smochinită. Era cu adevărat urgia urgiilor celor mai amarnice, şi o năpârcă a năpârcilor celor mai veninoase. Şi baba aceea scârbavnică îşi petrecea mai toată vremea la domnul Hardobiu, la Chezareea; şi o trăgea inima spre palatul lui, dată fiind mulţimea mare de robi tineri ce se aflau acolo, atât băieţi cât şi fete; întrucât ea îi năsâlnicea pe robii flăcăi s-o bobârnicească, şi îi plăcea la rându-i să le bobârnicească şi ea pe tinerele roabe fete; şi punea mai presus de orice târnositul cu acele copile şi măglisitul Ierului lor rourat cu al său. Şi era amarnic de iscusită la meşteşugul măglisitului; şi se pricepea ca o gulă să le vârcolicească hămişlişurile şi să le ţumburească ispitit bumburii; şi, ca să le facă să răzbească la zvâcnetul din urmă, le sămălţuia veşcele cu şofran străcurat: fapt ce le prăvălea pierite de istov în braţele ei. Încât le dovedise cu dibăciile ei pe toate roabele din palat şi, mai când, şi pe însoţitoarele Abrizei; da nu putuse să izbutească a o dodeli şi pe mlădia Boabă-de-Mărgean, iar tertipurile ei toate se vădiseră zadarnice faţă de Abriza; întrucât pe Abriza o scârbea din pricina duhoarei răsuflării ei şi a damfului de udăciune dospită ce se revărsa

de la subsuorile şi de la vântrele ei, şi a vălurilor duhnite a potopurilor de împuţiciuni, mai trăsnitoare decât usturoiul stricat, şi a scorţoşeniei pielei ei, mai ţepoasă decât cea a ariciului şi mai tare decât viţele de palmier, întrucât cotoroanţei chiar că i se puteau potrivi bine spusele poetului:

Nicicând mireasma tare de trandafiri cu care îşi năclăieşte pielea n-are să fie-n stare să-mprăştie duhoarea-i de vântuiri amare!

Da se cade a spune că Muma-Prăpădurilor era plină de filotimie faţă de toţi robii care se lăsau zbârnâiţi de ea, precum era şi plină de pică faţă de cei ce nu se lăsau biruiţi. Şi taman din pricina dârziei sale era Abriza atâta de duşmănită de babă.

Aşadară, când bătrâna Muma-Prăpădurilor intră la Afridun, acesta se ridică în cinstea ei; şi Hardobiu făcu la fel. Şi bătrâna spuse:

— O, Măria Ta, ni se cade acuma să dăm încolo toată tămâia şi toate binecuvântările patriarhului, care nu au făcut decât să tragă năpastele asupra capetelor noastre. Şi să chibzuim mai degrabă a lucra în lumina înţelepciunii adevărate. Iacătă. Întrucât musulmanii drumeţesc cu pas spornic spre a veni să împresoare cetatea noastră, se cere a trimite crainici în toată împărăţia să îmbie gloatele să vină la Constantinia ca să înfrunte împreună cu noi năvala împresurătorilor. Şi toţi oştenii de la toate plaiurile să zorească a da fuga să se închidă între zidurile noastre, căci primejdia este grabnică! Iar cât despre mine, o, Măria Ta, lasă-mă slobodă, şi în curând pomina are să facă a răzbate până la tine urmarea vicleşugurilor mele şi zvoana năpastelor mele asupra musulmanilor. Întrucât, din clipita aceasta, las Constantinia. Şi Cristos, fiul Mariamei, să te ţie sănătos!

Atunci Afridun zori să urmeze sfaturile Mumei-Prăpădurilor care, precum spusese, plecă din Constantinia.

Or, iacătă tertipul ticluit de bătrâna cea vicleană. După ce ieşi din cetate, luând cu ea cincizeci de voinici aleşi, bine pricepători ai limbii arăbeşti, grija ei dintâi fu să-i îmbrace în haine de negustori musulmani de la Damasc. Căci luase cu ea de asemenea şi o sută de catâri încărcaţi cu ţesături de toate soiurile, mătăsării de la Antiohia şi de la Damasc, atlazuri cu străluciri ca de mademuri şi zarpale de preţ, şi multe alte lucruri domneşti. Şi avusese grijă să mai ia, de la Afridun, şi o scrisoare de slobodă trecere, care cuprindea, în miezul ei, acestea: „Neguţătorii cutare şi cutare sunt neguţători musulmani de la Damasc, străini de ţara noastră şi de legea noastră creştinească; şi, întrucât au făcut neguţătorie în ţara noastră, şi cum negoţul întemeiază bună starea unei ţări şi bogăţia ei, şi cum aceştia nu sunt nicidecum oameni purtători de războaie, ci oameni paşnici, le dăm slobozenie de trecere ca nimenea să nu-i vatăme şi să nu le căşuneze nimic, şi nimenea să nu le ceară vreo dijmă ori vreo vamă de intrare sau de ieşire pentru mărfurile lor.”

Apoi, cu cei cincizeci de oşteni îmbrăcaţi în neguţători musulmani, telpiza de babă se străvesti în schivnic musulman, înveşmântându-se într-o cămăşoaie de lână albă; pe urmă se frecă pe frunte cu o alifie făcută de ea, care îi da o strălucealâ şi o sclipeală de sfinţenie fără de pereche; într-un sfârşit, puse să fie legată de picioare în aşa chip ca frânghiile s-o strângă până la sânge şi să lase urme de nevindecat. Atunci numai le spuse însoţitorilor ei:

— Acuma trebuie să mă bateţi cu bicele şi să-mi umpleţi carnea de sânge, în aşa chip ca să-mi lase nişte urme de neşters. Şi, ca atare, să nu aveţi nici o milă, întrucât nevoia îşi are pravilele ei. Apoi să mă puneţi într-o ladă asemeni cu lăzile acestea de mărfuri şi să aşezaţi lada pe un catâr. Şi purcedeţi atunci la drum, până ce aveţi să ajungeţi la tabia musulmanilor care îl au de căpetenie pe Şarkan. Şi celor ce ar vroi să vă stea în cale să le arătaţi scrisoarea de la domnul Afridun, care vă zugrăveşte ca pe neguţători de la

Damasc, şi să cereţi a-l vedea pe emirul Şarkan; iar când aveţi să fiţi duşi dinaintea lui şi când el are să vă întrebe despre starea voastră şi despre câştigurile dobândite în ţara rumilor necredincioşi, voi să-i spuneţi: „O, norocitule sultan, câştigul cel mai curat şi cel mai de laudă din toată călătoria noastră negustorească în ţara păgânilor creştini, a fost slobozenia unui sfânt schivnic pe care am izbutit să-l scoatem din mâinile prigonitorilor lui, care într-o hrubă de sub pământ îl schingiuiau de cincisprezece ani, ca să-l facă să se lepede de sfânta lege a Proroculuí nostru Mahomed (asupra-i fie pacea şi rugăciunea!). Şi iacătă cum s-au petrecut lucrurile: trecuse o vreme de când ne aflam la Constantinia vânzând şi cumpărând, când, într-o noapte, cum stam la rateşul nostru şi ne socoteam câştigul din ziua aceea, văzurăm că se iveşte deodată, pe zidul dimpotrivă al sălii, un chip mare, al unui om trist, cu ochii plini de lacrimile care-i curgeau apoi de-a lungul preacinstitei bărbi albe. Şi buzele omului cel trist se mişcară încet şi ne spuseră vorbele acestea: „O, musulmanilor! Dacă printre voi se află nişte bărbaţi cu teamă de Allah şi care urmează întocmai pravilele Proroculuí nostru (asupra-i fie pacea şi rugăciunea!) să se ridice şi să plece din ţara aceasta de păgâni şi să se ducă la oastea emirului Şarkan a cărui ursită a fost scrisă că va trebui într-o zi să ia din mâinile rumilor cetatea Constantiniei. Şi, în calea voastră, aveţi să daţi de o mănăstire, după trei zile de drum. Şi în mănăstirea aceea, în cutare olac din cutare loc, aveţi să daţi de o hrubă sub pământ, unde este închis de cincisprezece ani un sfânt schivnic de la Mecca, pe nume Abdallah, ale cărui virtuţi sunt plăcute lui Allah Preaînaltul. Şi a căzut în mâinile călugărilor creştini care l-au închis în hruba aceea şi îl schingiuiesc amarnic, din ură pentru credinţa lui. Încât slobozenia acelui sfânt are să fie pentru voi fapta cea mai plină de vrednicie dinaintea Celui Preaînalt; şi chiar numai întru ea însăşi este o faptă tare frumoasă! Aşa că nu am a vă spune nimic mai mult. Şi pacea fie asupra-vă! Şi,

spunând acestea, chipul bătrânului cel trist se şterse din ochii noştri…„„

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se lumina de ziuă şi tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a nouăzeci şi patra noapte spuse:

Şi, după acestea, chipul bătrânului cel trist se şterse din ochii noştri. Atunci, numaidecât, fără a şovăi, legarăm toate mărfurile care ne mai rămăseseră şi tot ceea ce cumpărasem în ţara rumilor, şi ieşirăm din Constantinia. Şi, într-adevăr, după trei zile de drum, găsirăm mănăstirea cu pricina, în mijlocul unui sat.

Atunci, ca să nu stârnim luarea-aminte asupra gândurilor noastre, desfăcurăm o parte din mărfuri în târgul obştesc din sat, după datina neguţătorilor, şi ne apucarăm astfel să vindem până la căderea nopţii. Atunci, sub scutul întunericului, ne strecurarăm la mănăstire, şi îl amuţirăm pe călugărul de la poartă; şi intrarăm în mănăstire.75

Şi, precum ne spusese vedenia, îl găsirăm pe sfântul schivnic Abdallah, care acuma se află colea într-una din lăzile noastre, o, Măria Ta, şi pe care avem să-l aducem între mâinile tale.

Şi, după ce îi învăţă vorbele acestea pe însoţitorii ei, bătrâna Muma-Prăpădurilor, străvestită în schivnic, adăugă:

— Şi eu atunci mă însărcinez cu nimicirea tuturor musulmanilor aceia!

După ce bătrâna sfârşi de vorbit, însoţitorii ei răspunseră că ascultă şi că se supun, şi purceseră îndată s-o biciuiască până la sânge, şi pe urmă o băgară într-o ladă goală, pe care o suiră pe spinarea unui catâr, şi porniră la drum spre a duce la îndeplinire socoata vicleşugului.

Da cât despre oastea cea biruitoare a drept-credincioşilor, după spulberarea creştinilor, îşi împărţi prada şi înălţă slavă lui Allah pentru binefacerile sale. Apoi Daul'makan şi Şarkan îşi întinseră mâna spre a se firitisi şi se îmbrăţişară, iar Şarkan, în bucuria sa, îi spuse lui Daul'makan:

— O, fratele meu, îţi urez ca Allah să-ţi dea de la soţia ta însărcinată un copil de parte bărbătească, ca să pot să-l însor cu fetiţa mea Puterea-Ursitei!

Şi nu conteniră să se bucure împreună, până ce vizirul Dandan le spuse:

— O, Măriile Voastre, cuminte este şi de tot potrivit ca, fără a pierde vremea, să pornim pe urmele celor biruiţi, şi, fără a le da răgaz să se întocmească iar, să mergem să-i împresurăm în Constatinia şi să-i spulberăm cu totul de pe faţa pământului, întrucât, cum spune poetul:

Cea mai aleasă bucurie-i să tai cu paloşu-n duşman,
Zburând ca pajera pustiei în şa, călare pe-un şoiman.

Aleasă bucurie este un crainic galopând pe drum ca să-ţi aducă dulcea veste că mult-iubita vine-acum.

Dar bucuria-i şi mai mare când se iveşte însăşi ea, Naintea crainicului care numai sosirea i-o vestea.

Ci mai aleasă bucurie-i să tai cu paloşu-n duşman,
Zburând ca pajera pustiei, În şa, călare pe-un şoiman.

După ce vizirul Dandan prociti stihurile, cei doi sultani primiră cu drag sfatul lui şi dădură semnul de plecare spre Constantinia. Şi toată oastea porni la drum, cu căpeteniile în frunte.

Şi merseră fără de odihnă şi străbătură nişte câmpuri mari şi pârjolite pe unde nu creştea altă buruiană decât o iarbă galbenă împrăştiată prin acele pustietăţi în care nu sălăşluia decât numai sufletul lui Allah. Şi, după şase zile de mers istovitor, prin pustietăţile fară apă, ajunseseră într-un sfârşit într-o ţară care îl binecuvânta pe Ziditor. Dinaintea lor se întindeau pajişti pline de reveneală pe unde se preumblau ape zvonitoare, şi unde înfloreau pomi roditori. Şi meleagul acela, pe unde zburdau gazelele şi cântau păsărelele, se ivea ca un rai, cu pomii lui cei mari, beţi de roua ce le împodobea ramurile, şi cu florile lor, ce zâmbeau adierii lainice, precum spune poetul:

Copile, iată: sub flori adormite muşchiul grădinii fericit
întinde covoru-i de smaralde risipite în boabele de rouă

strălucinde.

Închide-ţi ochii şi ascultă-ncalte cum cântă apa-ncet prin trestii nalte, Izvoru-şi prinde stropii mici în salbe legându-le de florile subţiri.

Ah, clopoţei de-argint la glezne albe, Şi voi, frumoase flori, faceţi-i salbe şi dulci cununi iubirii-ntre iubirii după ce îşi săturară inimile cu desfătările acelea, cei doi fraţi chibzuiră să se odihnească un răstimp acolo, într-adevăr, Daul'makan îi spuse lui Şarkan:

— O, fratele meu, nu cred că ai văzut la Damasc grădini atâta de frumoase! Să stăm aşadar aici ca să ne odihnim două-trei zile şi să le dăm păs oştenilor noştri să răsufle oleacă la revenealã şi să bea din apa aceasta atâta de dulce, spre a putea să lupte mai straşnic împotriva necredincioşilor.

Iar Şarkan găsi că gândul era minunat.

Or, cum şi trecuseră două zile de când şedeau acolo şi tocmai se găteau să-şi strângă corturile, auziră nişte glasuri în depărtare; şi, întrebând ce este, li se răspunse că este o caravană de negustori de la Damasc ce se întorcea în ţara lor, după ce vânduseră şi cumpăraseră în ţara ghiaurilor, şi că oştenii le popriseră acum calea spre a-i pedepsi că făcuseră negustorie cu păgânii.

Caci, chiar în clipita aceea, negustorii se iviră, împotrivindu-se şi rocoşindu-se, înconjuraţi de oşteni. Şi se aruncară la picioarele lui Daul'makan şi îi spuseră:

— Am umblat în ţara necredincioşilor, care ne-au omenit şi nu ne-au vătămat nici la trupuri, nici la bunuri; şi iacătă că acuma drept-credincioşii, fraţii noştri, ne pradă şi ne obijduiesc în ţară musulmană!

Pe urmă scoaseră scrisoarea, hatişeriful de Ia domnul din Constantinia, şi i-o întinseră lui Daul'makan care o citi, şi tot aşa şi Şarkan. Iar Şarkan le spuse:

— Ceea ce vi s-a ridicat vi se va da îndărăt pe dată. Da şi voi, pentru ce, ca musulmani, v-aţi dus să faceţi neguţătorie cu păgânii?

Atunci negustorii răspunseră:

— O, stăpâne al nostru, Allah ne-a călăuzit la creştinii aceia spre a fi temei într-o biruinţă mai de seamă decât toate biruinţele oştilor şi decât toate câte le-ai dobândit tu vreodată!

Iar Şarkan spuse:

— Şi care-i biruinţa aceea, o, negustorilor?

Ei răspunseră:

— Nu putem să vorbim despre ea decât la loc tăinuit, la adăpost de iscoade; întrucât, dacă lucrul s-ar da în vileag, nici un musulman nu ar mai putea vreodată, nici măcar la vreme de pace, să pună piciorul în ţara creştinilor.

La vorbele acestea, Daul'makan şi Şarkan îi luară pe negustori şi îi duseră într-un cort lăturalnic, cu totul la adăpost de urechi iscoditoare Atunci negustorii…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a nouăzeci şi cincea noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că negustorii le înşirară atunci celor doi fraţi basna născocită şi dăscălită de Muma-Prăpădurilor. Şi cei doi fraţi se tulburară până peste poate ascultând povestea chinurilor sfântului schivnic şi slobozirea lui din hruba mănăstirii. Şi îi întrebară pe negustori:

— Şi acuma unde este schivnicul cel sfânt?

Ei răspunseră:

— După ce l-am omorât pe călugărul paznic de la mănăstire, ne-am zorit să-l băgăm pe sfânt într-o ladă, pe care am încărcat-o pe spinarea unuia din catârii noştri, şi am fugit cât mai iute. Şi avem să-l aducem acuma dinainte-vă. Da, până să fugim de la mănăstire, am putut să băgăm de seamă că erau încuiate acolo mormane şi mormane de aur, de argint, şi de pietre scumpe, şi de odoare de toate felurile, despre care de altminteri are să vă grăiască mai bine sfântul schivnic, peste câteva clipite.

Şi negustorii se repeziră să despovăreze catârul, şi deschiseră lada, şi îl aduseră pe sfântul schivnic dinaintea celor doi fraţi. Şi se ivi negru ca o teacă de roşcovă, atâta slăbise şi se sfrijise; şi purta pe trupul lui urmele vătămăturilor lăsate de loviturile de bici şi care semănau cu urmele de lanţuri înfipte în carne.

Când îl văzură (da în fapt era bătrâna Muma-Prăpădurilor!), cei doi fraţi rămaseră încredinţaţi că aveau dinaintea lor pe cel mai sfânt dintre schivnici, mai cu seamă când băgară de seamă că fruntea schivnicului era sclipitoare ca soarele, datorită unsorii ticăloase cu care viclenită de babă îşi năclăise pielea. Şi păşiră către ea şi îi sărutară mâinile şi picioarele cu evlavie, cerându-i binecuvântarea, cu lacrimile în ochi, ba se mai porniră să şi plângă cu suspine, aşa de înduioşaţi erau de chinurile îndurate de cel pe care îl socoteau un sfânt schivnic. Ea atunci le făcu semn să se ridice şi le spuse:

— Conteniţi acuma de-a plânge, şi ascultaţi la vorbele mele!

Atunci cei doi fraţi se supuseră numidecât, iar ea le spuse:

— Aflaţi că, în ce mă priveşte, eu mă supun liniştit voinţei Stăpânului şi Domnului meu, întrucât ştiu că muncile pe care mi le trimite sunt numai ca să-mi pună la cercare răbdarea şi smerenia. Slăvit şi preamărit fie El! Că acela care nu ştie să îndure cercările Celui Preabun nu va izbândi nicicând să se îndulcească de bunătăţurile raiului. Şi dacă acuma sunt bucuros de slobozirea mea, nu este nicidecum pe temeiul sfârşitului caznelor mele, ci pe temeiul venirii mele în mijlocul fraţilor noştri musulmani, şi pe al nădejdii mele de a muri sub copitele cailor de viteji luptând pentru flamura Islamului! Căci vitejii care sunt ucişi în războiul sfânt nu mor, sufletul lor este fără de moarte.

Atunci cei doi fraţi îi luară încă o dată mâinile şi i le sărutară, şi vroiră a da poruncă să i se aducă de mâncare, dar ea se împotrivi, zicând:

— Ajunez de mai bine de cincizprezece ani şi nu pot acuma, când Allah mi-a dovedit atâtea milosârdii, să fiu aşa de păcătos cât să-mi curm postitul şi ajunatul; da poate că, spre scapătul soarelui, am să mănânc oleacă.

Atunci ei nu mai stăruiră; da când se lăsă înserarea puseră să se gătească bucate şi i le aduseră chiar ei; caci telpiza se împotrivi iarăşi, zicând:

— Nu este acuma ceasul de mâncare ci de rugă la Preaînaltul!

Şi se şi aşează a rugăciune în mijlocul mihrabului76. Şi şezu aşa rugându-se toată noaptea, fară de răgaz, şi tot aşa şi în cele două nopţi următoare.77 Atunci cei doi fraţi fură cuprinşi faţă de ea de o mare preacinstire, socotind-o un bărbat, un sfânt schivnic; şi îi dădură un cort mare numai pentru ea, şi slujitori anume, şi bucătari; şi, la sfârşitul zilei de-a treia, cum ea stăruia să nu mănânce nimic, cei doi fraţi veniră chiar ei s-o slujească şi puseră să i se aducă în cort tot ceea ce ochiul şi sufletul pot să râvnească din lucrurile ispititoare. Dar ea nu vroi să se atingă de nimic şi nu mâncă decât o bucată de pâine şi un pic de sare. Încât cinstirea celor doi fraţi nu făcu decât să sporească, iar Şarkan îi spuse lui Daul'makan:

— Chiar că omul acesta s-a lepădat pe deplin de toate bucuriile lumii! Iar de n-ar fi războiul care mă sileşte să lupt cu necredincioşii, m-aş dărui pe de-a întregul supuşeniei faţă de el, şi l-aş urma toată viaţa, spre a trage asupra-mi binecuvântările sale! Da haide să-l rugăm a tăifăsui cu noi oleacă, întrucât mâine avem să purcedem asupra Constantiniei şi nu vom avea alt prilej mai bun să ne bucurăm de vorbele sale.

Atunci vizirul cel mare Dandan spuse:

— Şi eu aş vrea să-l văd mai de-aproape pe sfântul schivnic şi să-l rog să se roage pentru mine, ca să pot să-mi găsesc moartea în războiul cel sfânt şi să mă duc să mă înfăţişez dinaintea Domnului Atotstăpân; că mi-e destul cât am trăit.

Atunci tustrei luară calea înspre cortul în care sălăşluia viclenită bătrână Muma-Prăpădurilor; şi o găsiră scufundată în canunul rugăciunii. Atunci ei şezură s-o aştepte să-şi isprăvească rugăciunea; da întrucât, după trei ceasuri de aşteptare, în pofida lacrimilor de minunare şi a suspinelor lor, ea nu se dezlipea neam de şederea aceea în genunchi, şi nu le da nici un pic de luare-aminte, păşiră spre ea şi sărutară pământul. Ea atunci se ridică şi le ură bună pace şi bună venire, şi le spuse:

— Da ce aţi venit să faceţi la ceasul acesta?

Ei răspunseră:

— O, sfinte schivnice, au şi trecut multe ceasuri de când suntem aici. Nu ai auzit suspinele noastre?

Ea răspunse:

— Cel ce se află dinaintea lui Allah nu poate nici să audă, nici să vadă ce se petrece în lumea aceasta de jos!

Ei îi spuseră:

— Am venit să te vedem, o, sfinte schivnice, spre a-ţi cere binecuvântarea înainte de lupta cea mare şi spre a auzi din gura ta povestea robiei tale la necredincioşii pe care mâine, cu ajutorul lui Allah, avem să-i nimicim până la unul!

Atunci afurisita de babă spuse:

— Pe Allah! dacă nu aţi fi căpeteniile drept-credincioşilor, niciodată nu v-aş fi istorisit ceea ce am să vă istorisesc. Întrucât urmările au să fie, pentru voi, de un folos nemăsurat. Ascultaţi, dară!

POVESTEA MĂNĂSTIRII aflaţi că am zăbovit îndelungă vreme la Locurile Sfinte78, în tovărăşia oamenilor cucernici şi aleşi; şi trăiam cu ei, în umilinţă deplină, nepunându-mă vreo-dată mai presus de ei, întrucât Allah Preaînaltul m-a dăruit cu harul smereniei şi al lepădării de sine. Şi chiar gândeam să-mi trec aşa toate zilele vieţii în linişte, în împlinirea datorinţelor cucernice şi în tihna unui trai fără de necazuri. Da socoteam fără a ţine seama de ursită.

Într-o noapte, pe când mă dusesem la ţărmul mării, pe care nu o văzusem niciodată, am fost mânat de o putere de

neînfrânt să păşesc pe apă. Şi m-am îndreptat neabătut către apă şi, spre marea mea minunare, am început să merg pe apă fără să mă scufund şi fără ca baremi să-mi ud picioarele goale. Şi-am început astfel să mă preumblu păşind pe mare, o bună bucată de vreme; după care m-am întors la ţărm. Atunci, cu minţile uluite pe deplin de darul acela mai presus de fire pe care îl aveam fără să ştiu, m-am îngâmfat în sinea mea, gândind: „Au cine mai poate să meargă ca mine pe ape?” De-abia ticluisem eu în minte gândul acesta, că Allah m-a şi pedepsit pentru trufia mea, punându-mi pe dată în inimă patima de călătoriri. Şi plecai de la Sfintele Locuri. Şi, de-atunci, m-am apucat să rătăcesc de colo-colo, pe toată faţa pământului.

Or, într-o zi, pe când hălăduiam prin ţările rumilor, da îndeplinindu-mi neabătut datorinţele sfintei noastre credinţe, am ajuns la un munte înalt şi mohorât în vârful căruia era o mănăstire de-a creştinilor, care se afla sub paza unui călugăr. II cunoscusem pe călugărul acela odinioară, la Locurile Sfinte, şi numele lui era Matruna. Încât, de cum mă văzu, se şi repezi temenindu-se în întâmpinarea mea şi mă pofti să intru să mă odihnesc în mănăstire. Or, vicleanul de necredincios îmi urzea pieirea, întrucât de-abia intrasem în mănăstire că mă şi puse să merg după el printr-o hrubă lungă, la capătul căreia se deschidea o uşă în beznă. Şi mă îmbrânci deodată în fundul acelei bezne şi trânti uşa şi mă încuie. Şi mă lăsă acolo patruzeci de zile, fără să-mi dea nici să beau, nici să mănânc, cugetând să mă facă să mor de foame, din ură fată de credinţa mea.

Într-acestea, sosi la mănăstire, într-o trecere neprevestită, căpetenia cea mai de seamă de peste toţi călugării; şi era însoţit, după năravul căpeteniilor de călugări, de un alai întocmit din zece călugări tinerei, tare frumoşi, şi de o copilă la fel de frumoasă ca şi cei zece călugărei; şi copila era îmbrăcată într-o haină de călugăriţă care îi strângea mijlocul şi îi nurluia şoldurile şi sânii. Şi numai unul Allah

ştie ce rostuia căpetenia de călugări cu copila pe care o chema Tamasil şi cu călugăraşii care îl însoţeau.

Încât, la sosirea mai-marelui său, călugărul Matruna îi povesti despre întemniţarea şi despre chinuirea mea cu înfometarea de patruzeci de zile. Iar mai-marele călugărilor, pe care îl chema Dechianos, îi porunci să deschidă uşa hrubei şi să scoată de acolo osemintele mele, spunând:

— Musulmanul pesemne că la ceasul de acum e o grămadă de oase atâta de descărnate de nici păsările de pradă nu s-ar ispiti să se atingă de ele!

Atunci Matruna şi călugării cei tineri deschiseră uşa de la bezne şi mă găsiră îngenuncheat în rugăciune. La priveliştea aceea, călugărul Matruna strigă:

— A, vrăjitor blestemat! Să-i zdrobim oasele!

Şi căşunară toţi asupra-mi cu lovituri năprasnice de bâte şi de bici, până într-atâta cât socoti că-mi dau duhul. Şi pricepui atunci că Allah mă făcea să îndur atâtea năpaste spre a mă pedepsi de făloşia mea trecută: mă umflasem de trufie când văzusem că pot să merg pe mare, câtă vreme nu eram decât o sculă în mâinile celui Preaînalt.

Aşa că, după ce călugărul Matruna şi ceilalţi pui de căţea mă aduseră în starea aceea jalnică, mă legară în lanţuri şi mă aruncară îndărăt în hruba de bezne. Şi de bună-seamă că acolo aş fi murit de foame, dacă Allah nu ar fi vroit să înduioşeze inima tinerei Tamasil care, în fiecare zi, venea la mine pe furiş să-mi dea o pâine de orz şi un ulcior cu apă, în toată vremea cât căpetenia călugărilor şedea la mănăstire. Or, căpetenia călugărilor şedea îndelung la mănăstire, unde tare îi mai plăcea, şi până la urmă şi-o şi alese ca loc de şedere îndătinat; iar când era silit să plece, o lăsa acolo pe tânăra Tamasil sub paza călugărului Matruna.

Am stat aşa închis în hrubă vreme de cinci ani; şi, la rându-i, copila creştea şi se făcea de o frumuseţe ce adumbrea până şi pe cea a celor mai frumoase fete din vremile ei. Că pot să vă încredinţez, o, măriile voastre, că nici în ţara

noastră, nici în ţara rumilor nu i se poate găsi perechea. Caci copila aceea nu este singurul giuvaier închis în mănăstire, întrucât sunt grămădite acolo comori fără de număr – aur, argint, odoare şi bogăţii de toate neamurile şi care covârşesc orice socoată. Încât se cere să zoriţi a vă duce să luaţi cu năvală mănăstirea şi să puneţi mâna pe copilă şi pe comori; şi am să vă slujesc chiar eu de călăuză spre a vă deschide uşile de la ascunzătorile şi de la dulapurile pe care le ştiu şi mai cu seamă cele de la dulapul cel mare al căpeteniei călugărilor Dechianos, dulap în care se află vasele de aur meşterit, cele mai frumoase; şi am să v-o dau pe minunea aceea vrednică de sultani, care este copila Tamasil; că, pe lângă frumuseţe, mai stăpâneşte şi harul cântecului şi ştie toate cântecele arăbeşti de prin cetăţi şi de pe la beduini. Şi are să vă facă să petreceţi zile de lumină şi nopţi de zahăr şi de binecuvântare.

Cât despre slobozirea mea din hrubă, o ştiţi din gura vrednicilor negustori care şi-au primejduit viaţa ca să mă scape din mâinile creştinilor – afurisi-i-ar Allah şi pe ei şi pe urmaşii lor, până la Ziua Judecăţii.

După ce ascultară basna, cei doi fraţi rămaseră bucuroşi până peste poate gândindu-se la toate pleanurile pe care aveau să le dobândească şi mai cu seamă la tânăra Tamasil, despre care bătrâna zicea că e tare pricepută, în pofida tinereţii ei, la meşteşugul desfătărilor. Dar vizirul Dandan nu ascultase povestea decât cu un simţământ de neîncredere mare şi, dacă nu se ridicase şi nu plecase, era numai din cinstire faţă de cei doi sultani; întrucât vorbele ciudatului schivnic nu îi intrau în cap nicidecum şi erau departe de a-l încredinţa ori de a-l mulţumi. Caci îşi tăinui părerea şi nu vroi să grăiască nimic, de teamă să nu se înşele.

Caci Daul'makan vru dintru-ntâi să meargă asupra mănăstirii în fruntea oastei lui toate; dar bătrâna Muma-Prăpădurilor îl dezmântă spunându-i:

— Mi-e grijă ca nu care cumva căpetenia călugărilor, Dechianos, la vederea tuturor oştenilor, să nu se înfricoşeze şi să nu se sfeterească din mănăstire, luând-o cu el şi pe copilă.

Atunci Daul'makan trimise după marele cămăraş şi după emirul Rustem şi după emirul Bahraman şi le spuse:

— Mâine, la răsărit de ziuă, aveţi să porniţi asupra Constantiniei, unde şi noi nu vom zăbovi să ne alăturăm vouă. Tu, o, mare cămăraş, vei lua cârmuirea întregii oşti în locul meu; iar tu, Rustem, ai să ţii locul fratelui meu Şarkan; iar tu Bahraman, ai să ţii locul vizirului cel mare Dandan. Şi mai ales luaţi bine seama să nu daţi în vileag oastei că noi lipsim. De altminteri lipsa noastră nu are să fie decât de trei zile.

Pe urmă Daul'makan, Şarkan şi vizirul Dandan aleseră o sută de voinici dintre cei mai viteji şi o sută de catâri încărcaţi cu lăzi goale menite să cuprindă comorile din mănăstire; şi o luară de asemeni pe bătrâna Muma-Prăpădurilor, vicleana pe care ei tot o socoteau un schivnic îndrăgit de Allah; şi, urmând îndrumările ei, luară calea spre mănăstire.

Cât despre cămăraşul cel mare şi despre cetele musulmane…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi se opri cu sfioşenie din povestit.

Dar când fu cea de a nouăzeci şi şasea noapte spuse:

Cât despre cămăraşul cel mare şi despre cetele musulmane, urmând porunca sultanului Daul'makan, a doua zi, de cu zori, strânseră corturile şi purceseră la drum asupra Constantiniei.

La rându-i, bătrâna Muma-Prăpădurilor nu îşi pierdu vremea. De cum ajunseră departe de corturi, scoase din una dintre lăzile ce le avea pe catârul ei doi porumbei dăscăliţi de ea; şi prinse la gâtul fiecăruia câte o scrisoare către domnul Afridun de la Constantinia, în care îi da de ştire despre toate câte săvârşise, şi încheia spunând: „Încât,

o, Măria Ta, se cere a trimite numaidecât la mănăstire zece mii de oşteni din cei mai încercaţi dintre rumii cei mai viteji. Şi, când au să ajungă la poalele muntelui, să nu se clintească până la sosirea mea! Şi atunci am să vi-i dau în mână pe cei doi sultani şi pe vizir, şi pe cei o sută de oşteni musulmani.

Şi se cade să-ţi spun, o, Măria Ta, că vicleşugul meu nu poate să izbândească fără de moartea paznicului de la mănăstire, călugărul Matruna; aşa că am să-l jertfesc pentru binele obştesc al oastei creştineşti, întrucât viaţa unui călugăr nu preţuieşte nimic faţă de mântuirea creştinătăţii.

Şi preamărit fie Cristos, Domnul nostru, acum şi în vecii vecilor!”

Şi porumbeii ducători ai scrisorilor ajunseră pe foişorul cel înalt de la Constantinia; şi străjerul luă scrisorile agăţate la gâtul porumbeilor şi se duse îndată să le dea domnului Afridun. Şi domnul, de cum citi cartea, porunci numaidecât să se strângă cei zece mii de oşteni trebuincioşi şi să i se dea fiecăruia câte un cal şi, pe deasupra, câte o cămilă sprintenă şi câte un catâr ca să care prada ce aveau s-o facă asupra duşmanului. Şi le porunci să pornească în graba mare către mănăstire.

Ast timp, sultanul Daul'makan, şi Şarkan, şi vizirul Dandan, şi cei o sută de oşteni, odată ajunşi la poalele muntelui, trebuiră să bată singuri urcuşul până la mănăstire, întrucât bătrâna Muma-Prăpădurilor, dovedindu-se peste poate de sfârşită de călătorie, rămase la poala muntelui, spunând:

— Urcaţi-vă dintru-ntâi voi, şi pe urmă, când mănăstirea are să fie în puterea voastră, am să sui şi eu să vă arăt comorile tăinuite.

Or, suiră la mănăstire, unul câte unul, furişându-se; şi, ajunşi sub ziduri, se căţărară sprinteni pe ele şi săriră toţi dintr-odată în grădină. Atunci, la tropăitul lor, veni în fugă

paznicul, călugărul Matruna; da se zise cu el, întrucât Şarkan strigă la oştenii lui:

— Săriţi pe afurisitul de câine!

Şi pe dată o sută de lovituri îl şi străpunseră; şi sufletul lui de păgân răbufni din zgău şi se duse să se înfunde în flăcările iadului. Şi prădarea mănăstirii începu cu socoteală. Mai întâi intrară în ungherul cel sfânt unde creştinii îşi grămădeau prinoasele; şi acolo găsiră, agăţate pe ziduri, de sus până jos, o puzderie de odoare şi de lucruri scumpe, cu mult mai multe decât le spusese schivnicul cel bătrân. Şi îşi umplură lăzile şi sacii şi încărcară totul pe catâri şi pe cămile.

Dar cât despre fetişcana cu numele de Tamasil, pe care le-o zugrăvise schivnicul, nici urmă, nici de ea, şi nici de cei zece călugăraşi tot atâta de frumoşi ca şi ea, nici de lepădătura aceea de mai-mare al călugărilor, Dechianos. Încât gândiră că fetişcana ori că ieşise la vreo preumblare, ori că se ascunsese în vreo chilie; şi scotociră toată mănăstirea; şi şezură s-o aştepte vreme de două zile; caci tânăra Tamasil nu se ivea neam. Şi Şarkan, îngrijorat, spuse într-un sfârşit:

— Pe Allah! o, fratele meu, inima şi gândul îmi sunt muncite de grija faţă de oştenii Islamului pe care i-am lăsat să se ducă singuri la Constantinia şi despre care nu avem nici o ştire!

Şi Daul'makan spuse:

— Şi eu socot tot aşa, în ce priveşte pe numita Tamasil şi pe tinerii ei slujitori, că trebuie să ne luăm gândul, întrucât nu văd să vină nimic. Încât acuma, că am aşteptat destul şi, de altminteri, că ne-am încărcat catârii şi cămilele cu o bună parte din odoarele mănăstirii, să ne mulţumim cu ceea ce Allah ne-a şi dat, şi să ne ducem să ne alăturăm oştilor noastre, spre a-i zdrobi, cu ajutorul lui Allah, pe păgâni, şi să punem stăpânire pe Constantinia, cetatea lor de scaun.

Coborâră atunci de la mănăstire spre a se duce să-l ia pe schivnicul cel bătrân de la poalele muntelui şi să bată calea

spre oastea lor. Da nici nu apucaseră ei să intre de-a binelea în vale, că din toate părţile se şi iviră pe înălţimi oştenii rumilor, care scoteau strigătele lor de război, şi din toate părţile deodată începură să coboare asupră-le spre a-i învălui. La priveliştea aceea, Daul'makan strigă:

— Au cine-a putut să-i prevestească pe creştini de venirea noastră la mănăstire?

Caci Şarkan, fără a-i lăsa răgaz să urmeze, îi spuse:

— O, fratele meu, nu avem vreme de zăbovit cu prepunerile; să tragem paloşele cu dârzie şi să-i aşteptăm neclintiţi pe toţi afurisiţii ăştia de câini, şi să facem un măcel cât niciunul dintre ei să nu mai poată să scape spre a se duce să-şi mai aţâţe focul în vatră!

Şi Daul'makan spuse:

— Măcar dacă am fi fost prevestiţi, am fi luat cu noi mai mulţi oşteni ca să luptăm mai spornic!

Şi vizirul Dandan spuse:

— De-am fi avut cu noi şi zece mii de oameni, tot nu ne-ar fi fost de vreun folos în posada asta îngustă. Caci Allah are să ne treacă peste toate piedicile şi are să ne scoată din belea. Căci de pe vremea când mă războiam pe aici dimpreună cu răposatul sultan Omar Al-Neman am dovedit să dibuiesc toate ieşirile din valea aceasta şi toate izvoarele cu apă ca gheaţa câte se află aici. Aşa că luaţi-vă după mine, până a nu ne fi tăiate de necredincioşi toate ieşirile!

Şi, taman când urma ca ei să se pună la adăpost, dinainte-le se ivi schivnicul cel sfânt care le strigă:

— Unde fugiţi aşa, o, drept-credincioşilor? Au voi daţi dosul de dinaintea vrăjmaşului? Au voi nu ştiţi că viaţa voastră este în mâinile unuia singur Allah şi că numai el are putere să v-o păstreze ori să v-o ia, orice ar fi să vi se întâmple? Sau voi uitaţi că şi eu, închis fără de hrană în hrubă, nu m-am prăpădit, întrucât aşa a vroit el? înainte, dară, o, musulmanilor! Şi dacă acolo este moartea, vă aşteaptă raiul!

La vorbele sfântului schivnic, îşi simţiră inimile pline de bărbăţire şi aşteptară cu braţ netremurat vrăjmaşul ce se prăvălea asupra lor cu năprăsnicie. Or, ei nu erau în totului tot decât o sută şi trei – caci oare un drept-credincios nu preţuieşte el mai mult decât o mie de păgâni? Într-adevăr, de cum ajunseră creştinii în bătaia lănciilor şi a paloşelor, zburătureala capetelor lor fu ca un joc pentru braţele drept-credincioşilor. Iar Daul'makan şi Şarkan cu fiecare rotitură de paloş zburătureau câte cinci capete retezate! Atunci păgânii se repeziră zece câte zece asupra celor doi fraţi; da peste o clipită zece capete zburătureau. Şi, la rându-le, cei o sută de oşteni făcură în câinii care îi năpădeau un măcel de pomenire, şi-aşa până la căderea nopţii, care îi despărţi pe luptători.

Atunci drept-credincioşii şi cei trei capi ai lor se traseră într-o peşteră din coasta muntelui, spre a se adăposti acolo în noaptea aceea. Şi se gândiră să întrebe de soarta sfântului schivnic; şi îl căutară degeaba, după ce se numărară între ei unul câte unul şi văzură că nu mai erau în viaţă decât patruzeci şi cinci. Şi Daul'makan spuse:

— Cine ştie dacă acuma sfântul nu e mort ca mucenic al credinţei lui, în încăierare!

Dar vizirul Dandan se împotrivi:

— O, Măria Ta, în dârdora bătăliei l-am văzut pe schivnic. Şi mi s-a părut a-l zări cum îi aţâţa pe păgâni la luptă; şi mi se năzărea ca un efrit negru din soiul cel mai înfricoşător!

Şi, chiar în clipita când vizirul Dandan îşi rostea judecata, schivnicul se ivi în gura peşterii; şi ţinea de păr un cap retezat, cu ochii zgâiţi. Şi era chiar capul mai-marelui oastei creştineşti, care era un războinic amarnic.

La priveliştea aceea, cei doi fraţi se ridicară pe cele două picioare ale lor şi strigară:

— Mărire lui Allah carele te-a scăpat, o, sfinte schivnic, şi te-a întors îndărăt la preacinstirea noastră!

Atunci afurisita cea vicleană răspunse:

— Fiii mei dragi, eu am vrut să pier în încăierare şi de destule ori m-am aruncat în mijlocul luptătorilor; caci păgânii mă cinsteau până şi ei şi îşi abăteau paloşul de la pieptul meu. Eu atunci m-am folosit de sfiala pe care le-o stârneam spre a mă apropia de căpetenia lor şi, dintr-o fulgerătură de iatagan, cu ajutorul lui Allah, i-am retezat capul. Şi vă aduc acel cap, spre a vă îmbărbăta să luptaţi mai departe împotriva acelei oşti fără de căpetenie! Cât despre mine…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a nouăzeci şi şaptea noapte spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că bătrâna Muma-Prăpădurilor urmă astfel:

— Cât despre mine, am să dau fuga cât mai iute la oastea voastră, sub zidurile Constantiniei, şi am să vă aduc întăriri spre a vă scoate din mâinile necredincioşilor. Aşa că întremaţi-vă inimile şi, până la venirea fraţilor voştri musulmani, încălziţi-vă paloşele în sângele păgânilor, spre a fi pe râvna Domnului celui atotstăpân peste oşti!

Atunci cei doi fraţi sărutară mâinile proslăvitului schivnic şi îi mulţumiră pentru credinţa lui şi îi spuseră:

— Da cum ai să faci, o, sfântule schivnic, ca să ieşi din gaura asta unde toate ieşirile sunt ţinute de creştini şi când toate înălţimile sunt năpădite de oştenii vrăjmaşi care neîndoielnic că au să te omoare cu pietre sub o ploaie necurmată de stânci prăvălite!

Ci baba cea vicleană răspunse:

— Allah are să mă ascundă de ochii lor şi am să trec nezărit. Iar de m-ar şi vedea, tot nu au să poată a-mi face vreun rău, întrucât am să fiu între mâinile lui Allah, carele ştie cum să-i ocrotească pe închinătorii lui adevăraţi şi cum să-i spulbere pe păgânii care îl tăgăduiesc.

Atunci Şarkan îi spuse:

— Vorbele tale sunt pline de adevăr, o, sfinte schivnic! Că te-am văzut în miezul încăierării cum te primejduiai

vitejeşte, şi niciunul dintre câinii aceia nu cutezau să se apropie de tine, ba nici măcar să te privească. Acuma nu îţi mai rămâne decât să ne scapi din ghearele lor; şi cu cât ai să pleci mai iute să ne aduci ajutoare, cu atâta are să fie mai bine. Iacătă-i noapte. Pleacă la scuteala negurilor ei, sub pavăza lui Allah Preaînaltul!

Atunci afurisita de cotoroanţă încercă să-l ia cu ea pe Daul'makan spre a-l da pe mâna vrăjmaşilor. Caci vizirul Dandan, care în sufletul lui nu se încredea în purtările anapoda ale schivnicului, îi spuse lui Daul'makan cele ce se cădeau spre a-l opri să facă una ca aceea. Iar afurisita fu nevoită să plece singură, aruncând asupra vizirului Dandan o privire poncişă.

De altminteri, în ceea ce priveşte capul retezat al mai-marelui peste toată oastea creştinească, baba minţise când spusese că ea îl omorâse pe acel oştean de temut. Ea nu făcuse decât să-i taie, odată mort, capul,; întrucât el fusese ucis, în pârpora luptei, de unul din vitejii de frunte dintre cei o sută de străjeri musulmani. Şi acel viteaz musulman plătise vitejia cu viaţa sa; întrucât de-abia îşi lepădase căpetenia creştină sufletul în seama procleţilor iadului, că oştenii creştini, văzându-l pe căpetenia lor cum cade sub lancea musulmanului, se şi repeziră grămadă pe musulman şi îl sfârtecară cu lovituri de paloşe şi îl făcură bucăţi. Şi sufletul acelui drept-credincios se duse pe dată la rai în mâinile Răsplătitorului.

Iar cei doi sultani şi vizirul Dandan şi cei patruzeci şi cinci de viteji care îşi petrecuseră noaptea în peşteră se treziră în zori şi se aşezară numaidecât în rugăciune spre a-şi îndeplini datorinţele de dimineaţă ale credinţei, după ce îşi făcură sfintele spălări îndătinate. Pe urmă se ridicară înviorati şi gata de luptă; şi, la glasul lui Daul'makan, se năpustiră ca leii pe o ciurdă de porci. Şi făcură în ziua aceea un măcel mulţumitor în vrăjmaşii lor cei mulţi; şi spadele se întreizbiră cu spadele, şi lăncile cu lăncile, şi suliţele făcură armurile să scapere; şi vitejii se repezeau în

luptă ca lupii însetaţi de sânge. Iar Şarkan şi Daul'makan făcură să curgă atâtea valuri de sânge, încât râul din vale se revărsă şi valea însăşi pieri sub mormanele de leşuri. Încât la căderea nopţii…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a nouăzeci şi opta noapte spuse:

Încât la căderea nopţii luptătorii fură nevoiţi să se despărţească, şi fiecare parte se întoarse la tabăra ei; or, tabăra musulmanilor era tot ascunzişul acela din peşteră; şi putură, odată întorşi în peşteră, să se numere şi să vadă că treizeci şi cinci dintre ei rămăseseră în ziua aceea pe câmpul de bătaie; ceea ce scădea numărul lor la zece oşteni, alături de cei doi sultani şi de vizir, şi îi silea de aci înainte, şi mai mult ca oricând, să nu se mai bizuie decât pe isteciunea paloşelor lor şi pe ajutorul Celui Preaînalt.

Şarkan însă, la socoteala aceasta, îşi simţi pieptul cum i se strânge năprasnic şi nu se putu opri să scoată un oftat mare şi să spună:

— Ce avem să ne facem acuma?

Caci toţi oştenii drept-credincioşi îi răspunseră deodată:

— Nimica nu are a se întâmpla fără de voia lui Allah.

Iar Şarkan îşi trecu toată noaptea fără de somn.

Caci dimineaţa, din zori, se ridică şi îşi trezi soţii şi le spuse:

— Fraţilor, nu mai suntem decât treisprezece cu toţii, şi cu Daul'makan, fratele meu, şi cu vizirul nostru Dandan. Aşa că eu gândesc că ar fi păgubos să dăm năpusta împotriva vrăjmaşului, întrucât, în pofida minunilor de vitejie pe care le-am săvârşi, nu am putea să ţinem piept haitei fără de număr a vrăjmaşilor noştri; şi niciunul nu s-ar mai întoarce cu sufletul lui. Aşa că haidem să ne iţim, o clipită, cu paloşul în mână, la gura peşterii şi să-i ispitim să vină aici după noi. Şi toţi cei ce vor avea cutezanţa să intre să ne lovească vor fi lesne făcuţi bucăţi aici în peşteră, unde noi suntem mai

tari. Şi lucrul acesta ne va îngădui, zeciuindu-i pe vrăjmaşi, să aşteptăm întăriturile făgăduite de preacinstitul schivnic.

Atunci toţi răspunseră:

— Socoteala este bună întru totul, şi avem s-o punem numaidecât în fapt.

Atunci şapte dintre oşteni ieşiră din peşteră şi se îndreptară spre tabăra vrăjmaşilor şi începură să-i aţâţe cu strigăte mari. Pe urmă, când văzură că o liotă se repezi către ei, se întoarseră în peşteră şi se aţinură la intrare, orânduindu-se în două şiruri.

Or, lucrurile se petrecură precum prevestise Şarkan. Întrucât ori de câte ori creştinii încercau să treacă de gura peşterii, erau înhăţaţi şi tăiaţi în două, şi niciunul nu se mai întorcea afară ca să le dea de ştire celorlalţi despre primejdia acelei năvăliri. Încât, în ziua aceea, măcelărirea creştinilor fu încă şi mai spornică decât în zilele celelalte, şi nu se opri decât odată cu negurile nopţii. Şi iac-aşa îi orbi Allah pe păgâni, şi puse dârzie în inima slujitorilor săi.

Ci a doua zi creştinii ţinură sfat şi spuseră:

— Lupta cu musulmanii nu are să aibă sfârşit decât când îi vom nimici până la unul. Aşa că, în loc de a încerca să luăm peştera prin luptă, mai bine s-o împresurăm din toate părţile cu oştenii noştri, şi s-o învăluim cu lemne uscate cât mai multe, şi să dăm foc lemnelor care au să-i ardă de vii. Ei atunci, dacă în loc de a se lăsa arşi au să se învoiască să se dea în seama noastră, avem să-i luăm prinşi şi să-i târâm dinaintea domnului nostru Afridun, la Constantinia. De nu, avem să-i lăsăm să se prefacă în tăciuni încinşi, spre a hrăni focurile iadului. Şi fumega-i-ar Cristos şi afurisi-i-ar, şi pe ei, şi pe moşii lor, şi pe urmaşii lor, şi facea-i-ar preşuri de călcat sub picioarele creştinătăţii.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, îşi amână povestitul pe a doua zi.

Dar când fu cea de a nouăzeci şi noua noapte spuse:

Zoriră să grămădească trunchiuri de lemne împrejurul peşterii, până la o înălţime mare, şi le puseră foc.

Atunci musulmanii, în peşteră, simţiră căldura care îi dogorea şi care, sporind din ce în ce, până la urmă îi răzbi. Aşa că se înghesuiră grămadă şi se năpustiră de-a valma afară şi, printre flăcări, făcură iute o spărtură. Caci, vai! În partea cealaltă, încă orbiţi de flăcări şi de fum, soarta îi aruncă de vii în mâinile vrăjmaşilor care pe dată vrură să-i şi dea morţii. Da căpetenia creştinilor îi opri şi le spuse:

— Pe Allah! să zăbovim cu omorâtul până se vor afla la Constantinia, dinaintea domnului Afridun, care va avea bucurie mare să-i vadă robi. Să le punem lanţurile la gât şi să-i târâm în urma cailor până la Constantinia!

Atunci îi legară în funii şi îi puseră sub paza câtorva oşteni. Pe urmă, spre a sărbători prinderea lor, toată oastea creştinească se aşternu pe mâncat şi pe băut; şi băură până ce, pe la dric de noapte, se prăbuşiră toţi pe spate ca morţi.

În clipita aceea, Şarkan se uită jur-împrejurul său şi văzu toate trupurile acelea întinse, şi îi spuse fratelui său Daul'makan:

— O mai fi pentru noi vreun chip de a ieşi din bucluc?

Ci Daul'makan răspunse:

— O, fratele meu, chiar că nu ştiu; întrucât iacătă-ne ca nişte păsări în colivie.

Iar Şarkan fu cuprins de o asemenea mânie şi scoase un oftat atâta de amarnic, încât sforţarea năprasnică pe care o crâşni făcu să plesnească funiile care îl legau, şi le rupse. Atunci sări în picioare şi alergă la fratele său şi la vizirul Dandan şi grăbi să-i slobozească din legături; pe urmă se duse la căpetenia paznicilor şi îi luă cheile de la lanţurile cu care erau înlănţuiţi cei zece oşteni musulmani, şi îi slobozi şi pe ei. Atunci, fără a mai pierde vremea, se înarmară cu armele creştinilor beţi şi puseră gabja pe caii lor şi, fără zarvă, se depărtară, mulţumind lui Allah pentru slobozenie.

O luară apoi la drum într-o goană repezită şi, într-un sfârşit, ajunseră în vârful muntelui. Atunci Şarkan le ceru să

se oprească o clipită şi le spuse:

— Acuma, că suntem, cu ajutorul lui Allah, la adăpost, am a vă împărtăşi un gând.

Ei toţi răspunseră:

— Şi care este gândul?

El spuse:

— Haidem să ne risipim în toate părţile pe vârful acestui munte şi să ne îngroşăm glasurile şi să răcnim din toate puterile: Allahu akbar! Atunci toţi munţii şi văile şi stâncile au să răsune, iar păgânii, beţi încă, au să creadă că toată oastea musulmanilor s-a abătut asupra lor. Atunci, buimaci, au să se omoare unii pe alţii în negură şi au să facă între ei un măcel amarnic, până la ziuă.

La vorbele lui răspunseră cu supunere şi cu ascultare, şi făcură tot ceea ce îi sfătuise Şarkan. Încât, la glasurile acelea ce se prăvăleau din munţi, rostogolindu-se de mii de ori prin beznă, necredincioşii săriră cu spaimă şi îşi puseră la repezeală hainele de zale strigând:

— Pe Cristos! Toată oastea musulmană întreagă este asupra noastră!

Şi, năuciţi, se aruncară unii asupra altora, şi făcură între ei măcel amarnic, şi nu se opriră decât odată cu zorii, în vreme ce bulucul cel mic al drept-credincioşilor se depărta grabnic spre Constantinia.

Or, pe când Daul'makan şi Şarkan, cu vizirul şi cu oştenii, drumeţeau pe sub dimineaţă, văzură ridicându-se dinaintea lor o pulbere deasă…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o suta noapte spuse:

Văzură ridicându-se dinaintea lor o pulbere deasă şi auziră nişte glasuri care strigau: Allahu akbar! Şi, peste câteva clipite, zăriră o oaste musulmană, cu steagurile desfăşurate, care venea spre ei spornic. Şi sub steagurile falnice pe care erau scrise cuvintele credinţei: „Nu este alt Dumnezeu decât unul Allah! Şi Mahomed este trimisul lui

Allah!” se iviră, călări, în fruntea voinicilor lor, emirii Rustem şi Bahraman. Şi în urma lor, ca nişte valuri fără de număr, veneau voinicii musulmani.

De îndată ce emirii Rustem şi Bahraman îi zăriră pe sultanul Daul'makan şi pe însoţitorii săi, coborâră de pe cai şi veniră să-i aştearnă dinainte temenelile lor. Şi Daul'makan îi întrebă:

— Cum o duc fraţii noştri musulmani sub zidurile Constantiniei?

Ei răspunseră:

— Sunt întru totul sănătoşi şi întru totul bine! Iar cămăraşul cel mare ne-a repezit către voi dincoace, cu douăzeci de mii de oşteni, ca să vă aducem ajutor.

Atunci Daul'makan îi întrebă:

— Da cum de aţi aflat de primejdia pe care o înfruntam?

Ei răspunseră:

— Preacinstitul schivnic, drumeţind zi şi noapte, a răzbătut să ne dea grabnic de ştire despre aceasta şi ne-a zorit să dăm fuga încoace. Iar acuma se află la adăpost lângă marele cămăraş şi îi îmbărbătează pe drept-credincioşi la luptă împotriva necredincioşilor închişi între zidurile Constantiniei.

Atunci cei doi fraţi tare se mai bucurară aflând ştirea şi mulţumiră lui Allah că sfântul schivnic ajunsese la adăpost de orice primejdie. Şi le înfăţişară celor doi emiri toate câte se petrecuseră de când ajunseseră la mănăstire şi le spuseră:

— Acuma necredincioşii, care s-au zeciuit toată noaptea, pesemne că fierb şi tremură văzându-şi greşeala, încât, fără a le da răgaz să se dezmeticească, haidem să cădem peste ei din vârful muntelui şi să-i nimicim şi să le luăm prada toată, precum şi odoarele pe care le-am ridicat de la mănăstire.

Şi numaidecât oastea toată a drept-credincioşilor, căpitănită acuma de Daul'makan şi de Şarkan, se prăvăli ca tunetul din vârful muntelui asupra taberei necredincioşilor

şi făcu să zburde prin trupurile lor paloşul şi suliţa. Iar la sfârşitul zilei nu mai rămase, dintre necredincioşi, nici un suflet în stare să se ducă la procleţii aciuiţi între zidurile Constantiniei şi să le povestească prăpădul.

Odată oştenii creştini căsăpiţi, musulmanii luară toate bogăţiile şi toată prada, şi petrecură noaptea în tihnă, firitisindu-se unul pe altul pentru izbândă şi mulţumind lui Allah pentru binefacerile sale.

Iar când dimineaţa veni, Daul'makan hotărî plecarea şi le spuse capilor de oaste:

— Acuma se cere să răzbim cât mai iute la Constantinia, ca să ne alăturăm marelui cămăraş care bate cetatea şi care nu mai are cu el decât puţine oşti. Întrucât dacă împresuraţii ar şti că voi vă aflaţi aici, ar pricepe că musulmanii care se află sub ziduri sunt în număr tare mic şi ar cuteza o ieşire amarnică pentru drept-credincioşi.

Atunci săltară tabăra şi porniră spre Constantinia, pe când Daul'makan, spre a stârni dârzenia oştenilor săi, ticlui, cât ţinu drumul, îndemnul acesta fără de prihană:

O, Doamne, ţie îţi înalţ eu slavă, Ţie, ce slava şi-nălţarea eşti, Care m-ai dus de mână spre izbavă şi-ntre primejdii mi-ai aprins nădejdi!

Mi-ai dăruit desfătul bogăţiei şi jilţu-mpărătesc de la părinţi, Mi-ai pus în suflet duhul vitejiei şi-n mână paloş greu de biruinţi.

Tu m-ai făcut stăpân pe-o ţară sfântă, La sânul tău mă porţi şi-mi afli rost, Lumina ta de aur mă-nveşmântă şi numai tu mi-eşti scut şi adăpost.

Tu m-ai hrănit şi-ai îngrijit de mine, Tu mi-ai fost sprijin şi alean pe când, Rătăcitor prin ţările străine, Eram o biată umbră pe pământ.

Mărire ţie! Tu mi-ai pus pe frunte cununa slavei tale. Braţul tău zdrobi ghiaurii-n toiul luptei crunte şi ca pe-o turmă-i prăvăli în hău.

Mărire ţie! Glasul tău năprasnic i-a spulberat de-a valma şi i-a-nvins nu-s beţi de vin, ci sunt de-al morţii prasnic la care

i-ai chemat şi i-ai împins.

Iar dacă dintre cei ce cred în tine mulţi au căzut în bătălia grea, Li-i sufletul acuma în senine grădini de tihnă, sus, în preajma ta, Acolo-n ţara unde moartea piere, Prin crânguri verzi, sub cerul larg deschis, Pe ţărmurii izvoarelor de miere în raiul logodit cu flori de vis.

Când isprăvi Daul'makan de procitit aceste stihuri, în vreme ce oştile îndemnau la drum, văzură ridicându-se o pulbere neagră, care, după ce se risipi…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfielnic.

Dar când fu cea de a o sută şi una noapte spuse:

Văzură ridicându-se o pulbere neagră care, după ce se risipi, lăsă să se ivească afurisita de cotoroanţă Muma-Prăpădurilor, tot cu înfăţişarea de preacinstit schivnic. Atunci toţi se îmbulziră să-i sărute mâinile, pe când ea, cu lacrimi în ochi şi cu glas sugrumat, le spuse:

— Aflaţi nenorocirea, o, norod de drept-credincioşi! Şi mai ales grăbiţi-vă pasul! Fraţii voştri musulmani, care tăbărâseră sub zidurile Constantiniei, au fost loviţi pe neaşteptate, în corturile lor, de ordiile fără de număr ale împresuraţilor; şi acuma sunt în descumpănire deplină. Daţi fuga în ajutorul lor, altminteri nici urmă nu aveţi să mai găsiţi din cămăraş şi din oştenii lui!

Când auziră vorbele acestea, Daul'makan şi Şarkan îşi simţiră inimile cum îşi iau zborul de năprăsnicia bătăilor, şi, uluiţi până peste poate, îngenunchează dinaintea sfântului schivnic şi îi sărutară picioarele; şi toţi oştenii începură să scoată ţipete de jale şi să ofteze.

Da nu tot aşa fu şi cu vizirul cel mare Dandan. Întrucât el nu coborî de pe cal şi nu sărută mâinile şi picioarele schivnicului de năpastă. Şi, cu glas mare, dinaintea căpeteniilor laolaltă, strigă:

— Pe Allah! o, musulmanilor, inima mea încearcă o greaţă grea faţă de schivnicul acesta ciudat; şi simt că e un afurisit, dintre cei ce au fost surghiuniţi departe de uşa milosârdiei

cereşti! Daţi crezare bătrânului tovarăş al răposatului sultan Omar Al-Neman! Şi, fără a mai tine seama de vorbele blestematului de colea, să zorim înspre Constantinia!

La vorbele acestea, Şarkan îi spuse lui Dandan:

— Alungă-ţi din minte atare prepuneri urâte, care dovedesc limpede că nu l-ai văzut ca mine pe sfântul schivnic asmuţind în încăierare dârzia musulmanilor şi înfruntând fără de teamă paloşele şi suliţele! Sârguieşte-te să nu-l mai defăimi pe sfânt, întrucât defăimarea este lucru de ocară, iar lovitura îndreptată asupra unui om de treabă este osândită. Şi să ştii bine că dacă Allah nu l-ar fi îndrăgit, nu i-ar fi dat tăria aceea şi dârzia aceea, şi nu l-ar fi mântuit odinioară de la caznele din hrubă.

Pe urmă, după ce rosti vorbele acestea, Şarkan puse să i se dea sfântului schivnic pentru călărit o catârcă frumoasă şi voinică, înfotăzată falnic, şi îi spuse:

— Încalecă pe catârcă şi conteneşte de a mai merge pe jos, o, părinte al nostru, o, tu, cel mai sfânt dintre schivnici!

Ci vicleana de babă strigă:

— Cum aş putea eu să mă dedau tihnei câtă vreme trupurile drept-credincioşilor zac fără de mormânt sub zidurile Constantiniei!

Şi nu vroi nicidecum să se suie pe catârcă, ci se vârî printre oşteni, şi începu să păşească şi să se vânzolească printre pedestraşi şi călăreţi, ca vulpea în căutare de pradă. Şi, foindu-se, nu contenea să procitească întruna cu glas mare stihuri din Coran şi să se roage la Cel îndurător, până ce, într-un sfârşit, se iviră fugind de-a valma rămăşiţele oastei căpitănite de cămăraşul cel mare.

Atunci Daul'makan îl pofti pe marele cămăraş să se apropie şi îi ceru să povestească amănuntele prăpădului suferit. Şi marele cămăraş, cu chipul mohorât şi cu sufletul zbuciumat, îi istorisi toate câte se petrecuseră.

Or, toate fuseseră ticluite de afurisita Muma-Prăpădurilor. Într-adevăr, după ce emirii Rustem şi Bahraman, capii turcilor şi ai kurzilor, plecaseră în ajutorul lui Daul'makan şi

al lui Şarkan, oastea tăbărâtă sub zidurile Constantiniei se văzu dintr-odată tare subţiată ca număr, încât, de teamă ca lucrul să nu se afle de către creştini, marele cămăraş nu vroi să le pomenească nimic despre aceasta ostaşilor săi, de frică să nu se nimerească vreun vânzător printre ei.

Caci bătrâna, care nu aştepta decât ceasul acela şi care căuta de multă vreme prilejul pe care îl urzise cu multe cazne şi griji, alergă numaidecât la împresuraţi şi o hăui pe una dintre căpeteniile ce se aflau sus pe metereze şi îi spuse să-i întindă o frânghie. Atunci i se întinse o frânghie; iar ea legă de frânghie o scrisoare scrisă de mâna ei şi în care îi spunea domnului Afridun: „Scrisoarea aceasta este din partea prea dibacei, şi viclenitei, şi amarnicei Muma-Prăpădurilor, urgia cea mai înfricoşătoare a Răsăritului şi a Apusului, către regele Afridun pe care aibă-l Cristos întru mari milele lui!

Şi apoi!

Află, o, Măria Ta, că de aci înainte liniştea va să domnească în inima ta, întrucât am ticluit un vicleşug care-i pieirea din urmă a musulmanilor. După ce i-am luat prinşi şi i-am aruncat în lanţuri pe sultanul Daul'makan, şi pe fratele său Şarkan, şi pe vizirul Dandan şi am nimicit oastea cu care jefuiseră mănăstirea călugărului Matruna, am izbutit să-i slăbesc pe năvălitori hotărându-i să trimită două treimi din oastea lor în posadă, unde au să fie nimiciţi de oastea biruitoare a oştenilor lui Cristos.

Aşa că nu îţi mai rămâne decât să faci o ieşire de-a valma asupra împresuraţilor şi să-i loveşti în tabia lor şi să le arzi corturile şi să-i faci bucăţi până la unul: ceea ce are să-ţi fie lesne, cu ajutorul Domnului nostru Cristos şi al Maicii Sale Fecioare. Şi răsplăti-m-ar ei într-o zi pentru tot binele pe care îl fac creştinătăţii toate!”

La citirea scrisorii, regele Afridun simţi o bucurie tare mare şi puse pe dată să fie chemat domnul Hardobiu, care venise să se aciuiască la Constantinia cu bulucul oştilor lui

de la Chezareea; şi îi citi scrisoarea de la Muma-Prăpădurilor…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfielnic.

Dar când fu cea de a o sută doua noapte spuse:

Şi îi citi scrisoarea de la Muma-Prăpădurilor. Atunci Hardobiu fu mulţumit până peste poate şi strigă:

— Minunează-te, o, Măria Ta, de vicleşugurile de pomină ale doicii mele Muma-Prăpădurilor! Chiar că ea ne-a fost mai de folos decât toate cetele noastre de oşteni; şi numai privirea ei aruncată asupra duşmanilor stârneşte mai multă spaimă decât vederea tuturor procleţilor din iad la ziua cea cumplită a Judeţului.

Iar Afridun răspunse:

— De-ar vrea Cristos să nu ne lipsească niciodată de chipul femeii acesteia fără de preţ! Şi vrear-ar el s-o facă să sporească în vicleşuguri şi tertipuri!

Şi pe dată le porunci căpeteniilor oastei sale să pună să li se strige oştenilor ceasul de ieşire şi de năvală. Atunci din toate colţurile se buluciră oştenii şi îşi ascuţiră spadele şi rostiră numele crucii şi şi-o prinseră la brâu, şi se sfinţiră, şi afurisiră, şi se frământară, şi urlară. Şi toţi de-a valma ieşiră pe poarta cea mare din Constantinia.

La vederea creştinilor care veneau în rânduri de bătălie şi cu spadele în mână, marele cămăraş pricepu primejdia; porunci pe dată să fie strigaţi toţi oamenii la arme şi le aruncă aceste câteva cuvinte:

— O, vitejilor musulmani, puneţi-vă nădejdea în credinţa voastră! O, oştenilor, dacă daţi înapoi, veţi fi pierduţi; dar dacă staţi tare, veţi birui! Şi-apoi vitejia nu este decât puterea de a avea răbdare o clipită; şi nu se află strâmtoare pe care Allah să nu poată s-o lărgească! Cer dară Celui Preaînalt să vă binecuvânteze şi să se uite la voi cu un ochi îndurător!

Când auziră cuvintele lui, vitejia musulmanilor nu mai avu margini şi strigară toţi:

— Nu este alt Dumnezeu decât unul Allah!

Şi, la rândul lor, creştinii, la glasul preoţilor şi al călugărilor lor, rostiră numele lui Cristos, al crucii şi al brâului79. Şi, cu strigătele acestea amestecate, cele două oşti se încleştară amarnic; şi sângele porni să curgă în valuri; şi capetele zburară de pe grumazuri. Atunci îngerii binelui trecură de partea drept-credincioşilor; iar îngerii răului îmbrăţişară pricina necredincioşilor; şi se văzu care erau nevolnicii şi care erau neînfricaţii; şi vitejii se repezeau în vălmăşag, şi unii omorau, iar alţii erau prăvăliţi din şăile lor; şi bătălia se umplu de sânge şi leşurile acoperiră pământul până la pieptul cailor. Da ce să poată vitejia drept-credincioşilor împotriva potopului fără de număr al afurisiţilor de rumi? Încât, la căderea nopţii, musulmanii erau vântuiţi, şi corturile lor pustiite, şi tabăra lor căzuse în puterea celor de la Constantinia.

Şi iacătă că atunci, în plină izbelişte, întâlniră oastea biruitoare a sultanului Daul'makan care se întorcea din posada în care îşi găsiseră prăpădul creştinii de la mănăstire.

Atunci Şarkan îl chemă pe marele cămăraş şi, cu glas tare, dinaintea căpeteniilor adunate, îl firitisi şi îl lăudă pentru dârzia lui în împotrivire, şi pentru chibzuinţă lui în darea îndărăt, şi pentru cumpătul său în înfrângere.

Pe urmă toţi oştenii musulmani, strânşi acuma într-o oaste mare, nu mai mistuiră decât nădejdea răzbunării şi, cu steagurile desfăşurate, purceseră asupra Constantiniei.

Când văzură apropiindu-se oastea năprasnică peste care se desfăşurau prapurii pe care stau scrise Vorbele Credinţei, creştinii se făcură galbeni ca şofranul şi se văicăriră şi strigară numele lui Cristos şi al Mariamei80 şi al Hannei81 şi al crucii, şi îi rugară pe patriarhii şi pe păcătoşii lor de preoţi să se închine pentru ei la sfinţii lor.

Iar oastea musulmană ajunse sub zidurile Constantiniei şi se gătea să se rânduiască de luptă. Atunci Şarkan păşi înspre fratele său Daul'makan şi îi spuse:

— O, sultane al vremilor, este neîndoielnic că acuma creştinii nu au să ocolească înfruntarea, şi aceasta-i ceea ce râvnim şi noi cu aprindere, încât aş vrea să rostesc o părere, întrucât rânduiala este trăsătura de frunte a oricărei tocmeli şi a oricărei făptuiri.

Şi sultanul îi spuse:

— Şi care este părerea pe care vrei s-o rosteşti, o, dascăle de gânduri minunate?

Iar Şarkan spuse:

— Iacătă. Cea mai bună aşezare pentru bătălie este de a sta eu la mijloc, chiar dinaintea frunţii vrăjmaşului; vizirul cel mare Dandan va avea în seamă latura de la dreapta mijlocului, emirul Turkaş stânga mijlocului, emirul Rustem aripa dreaptă, şi emirul Bahraman aripa stângă. Cât despre tine, o, sultane, tu vei rămâne la adăpostul steagului cel mare, spre-a avea ochiul asupra întregii mişcări, întrucât tu eşti stâlparul nostru şi singura noastră nădejde, după Allah! Iar noi toţi vom fi acolo spre a-ţi sluji de zid de apărare!

Atunci Daul'makan îi mulţumi fratelui său pentru chibzuinţă şi credinţa sa, şi porunci să se aducă la îndeplinire orânduiala aceea.

Într-acestea, iacătă că dintre rândurile de oşteni rumi un călăreţ sprinten păşi către musulmani. Şi, când fu mai aproape, se văzu că era călare pe un catâr cu pasul buiestrat şi iute, şi cu şaua de mătase albă acoperită cu o velinţă de Caşmir; şi călăreţul era un bătrân frumos, cu barba albă, cu înfăţişarea falnică, învăluit într-o mantie de lână albă. El se apropie de locul unde se afla Daul'makan şi spuse:

— Sunt trimis aici la voi ca să vă aduc o solie; întrucât nu sunt decât un mijlocitor, iar mijlocitorul se cade a se bucura de ocrotire; daţi-mi slobozenia de a vorbi fără a fi tulburat, şi am să vă ştiricesc pricina soliei mele.

Atunci Şarkan îi spuse:

— Ai ocrotirea!

Şi solul descălecă de pe cal şi săltă crucea care îi atârna la gât şi i-o înmână sultanului şi îi spuse:

— Vin la voi din partea domnului Afridun, care a binevoit să urmeze sfaturile ce i le-am dat de a curma într-un sfârşit războiul acesta pustiitor care a prăpădit atâtea făpturi făcute după chipul lui Dumnezeu. Aşa că vin să vă cer în numele lui să punem capăt războiului printr-o luptă numai între el, domnul Afridun, şi căpetenia oştirilor musulmane, emirul Şarkan.

La vorbele acestea, Şarkan spuse:

— O, bătrâne, întoarce-te la domnul rumilor şi spune-i că mai-marele musulmanilor, Şarkan, primeşte lupta. Şi mâine dimineaţă, odată ce avem să ne odihnim de drumul cel lung, armele noastre se vor izbi. Iar dacă eu voi fi învins, oştenii noştri nu vor mai avea decât să-şi caute scăparea în fugă.

Atunci bătrânul se întoarse la domnul Constantiniei şi îi duse răspunsul. Iar Măria Sa era mai să-şi ia zborul de bucurie, întrucât era încredinţat că îl va omorî pe Şarkan, şi făcuse toate pregătirile în privinţa aceasta. Şi îşi petrecu noaptea mâncând şi bând şi rugându-se şi rostind închinăciuni. Iar când se făcu dimineaţă, păşi în mijlocul meidanului, călare pe un cal sprinten de luptă şi îmbrăcat într-o tunică din zale de aur în inima căreia sclipea o oglindă împodobită cu nestemate; ţinea în mână o sabie mare încovoiată, şi îşi petrecuse peste umăr un arc meşterit după tipicul încondeiat al oamenilor de la Apus. Şi când ajunse aproape de tot de rândurile musulmanilor, îşi săltă viziera şi strigă:

— Iacătă-mă! acela care ştie cine sunt, ştie de bună seamă şi la ce să se aştepte; iar cel care nu ştie cine sunt, va afla în curând! O, voi toţi, eu sunt domnul Afridun, cel cu capul coperit de binecuvântări!

Da nici nu apucă să sfârşească el de vorbit, că dinainte-i se şi află emirul Şarkan, călare pe un cal roib care preţuia mai bine de o mie de galbeni de aur roşu şi care era înşăuat cu o şa de zarpă bătută toată în mărgăritare şi în nestemate; şi

ţinea în mână un paloş indienesc învrâstat cu aur, cu tăişul în stare să spintece oţelul şi să reteze orice potrivnicie. Şi îşi împinse calul drept înspre cel al lui Afridun şi îi strigă acestuia din urmă:

— Apără-te, o, afurisitule! sau tu mă iei drept vreun tinerel cu inimă de fetişcană şi al cărui loc ar fi patul ţiitoarelor mai degrabă decât câmpul de bătălie? Iată numele meu, o, afurisitule!

Şi, cu vorbele acestea, Şarkan, cu paloşu-i rotitor, îi aldui o lovitură năprasnică potrivnicului său care, printr-o răsucitură a calului, izbuti să se ferească. Pe urmă amândoi, repezindu-se unul asupra celuilalt, păreau ca doi munţi ce se berbecesc, ori ca două mări ce se întreizbesc. Pe urmă se despărţiră şi iarăşi se învălmăşiră, spre a se îndepărta iar şi a se întoarce iar; şi nu conteniră a-şi da lovituri şi a le abate, sub ochii celor două oşti, care ba strigau că biruinţa este a lui Şarkan, ba că este a stăpânului rumilor, până la asfinţit de soare, fără ca dintr-o parte ori din cealaltă să se fi dovedit în vreun fel.

Caci, chiar în clipita când soarele amurgea, deodată Afridun îi strigă lui Şarkan:

— Pe Cristos! ia uită-te îndărătul tău, voinice al dării dosului, viteaz al fugitului! Iacătă că ţi se aduce un cal proaspăt ca să lupţi mai cu priinţă împotriva mea, care stau încă tot pe calul meu cel de la început! Fapta ta este năravde rob şi nu de războinic viteaz! Pe Cristos! o, Şarkane, eşti mai prejos decât robii!

La spusele acestea, Şarkan, mâniat până peste fire, se întoarse să vadă ce era cu calul de care vorbea creştinul; ci nu văzu să vină nimic. Or, asta era o viclenie a blestematului de creştinul care, prilejuindu-se de mişcarea aceea care îl aducea pe Şarkan la cheremul lui, îşi zvâcni suliţa şi i-o zvârli în spinare.

Atunci Şarkan scoase un răcnet cumplit, numai un răcnet, şi căzu pe oblâncul şeii. Iar blestematul de Afridun, lăsându-

l ca mort, îşi slobozi strigătul de biruinţă şi de mişelie, şi dete pinteni calului înspre rândurile creştinilor.

Caci de îndată ce musulmanii îl văzură pe Şarkan prăbuşindu-se cu faţa pe oblâncul şeii, deteră fuga în ajutorul lui; şi cei dintâi care ajunseră la el…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă cum era, se opri din povestit.

Dar când fu cea de a o sută treia noapte spuse:

Cei dintâi care ajunseră la el fură vizirul Dandan şi emirii Rustem şi Bahraman. Şi îl săltară pe braţele lor şi grăbiră să-l aducă în cortul fratelui său, sultanul Daul'makan, care era mânios până peste marginile mâniei, de durere şi de dor de răzbunare. Şi pe dată chemară hakimii şi li-l deteră în seamă pe Şarkan; pe urmă toţi cei de faţă izbucniră în plânsete şi îşi trecură toată noaptea împrejurul patului în care sta întins viteazul leşinat.

Caci spre dimineaţă veni sfântul schivnic care se duse lângă cel rănit şi citi asupra capului lui câteva stihuri din Coran şi îşi puse mâinile amândouă pe el. Atunci Şarkan scoase un suspin adânc şi deschise ochii şi cele dintâi vorbe ale lui fură o mulţumire către Cel îndurător care îi îngăduia să trăiască. Pe urmă se întoarse către fratele său Daul'makan şi îi spuse:

— M-a rănit mişelnic, blestematul. Caci, din mila lui Allah, lovitura nu este ucigătoare. Unde este sfântul schivnic?

Daul'makan spuse:

— Iacătă-l la căpătâiul tău.

Atunci Şarkan luă mâinile schivnicului şi le sărută; iar schivnicul îi făcu urări de însănătoşire şi îi spuse:

— Fiul meu, îndură-ţi durerea răbdător şi ai să fii răsplătit de Atoateplătitorul!

Într-acestea, Daul'makan, care ieşise o clipită, se întoarse în cort şi îl sărută pe fratele său Şarkan şi sărută mâinile schivnicului şi spuse:

— O, fratele meu, Allah să te apere! Iată că eu dau fuga să te răzbun, căsăpindu-l pe mişelul acela blestemat, pe

câinele acela, plodul de câine, Afridun, domnul rumilor!

Atunci Şarkan încercă să-l oprească, dar degeaba; iar vizirul Dandan, şi cei doi emiri, şi cămăraşul se repeziră să se ducă ei să-l omoare pe ticălos; caci Daul'makan şi sărise pe cal strigând:

— Pe fântâna Zamzam! 82 numai eu am să-l pedepsesc pe câine!

Şi îşi îndemnă calul înspre mijlocul meidanului; şi, de l-ai fi văzut, l-ai fi luat drept însuşi Antar83 în toiul vălmăşagului, pe calul său negru, mai iute ca vântul şi ca fulgerul.

Or, la rându-i, şi blestematul de Afridun îşi slobozise calul înspre meidan. Şi cei doi potrivnici se întâmpinară, şi întâmpinarea fu pe viaţă şi pe moarte, întrucât lupta, de data aceasta, nu se putea încheia decât cu moartea. Şi moartea, într-adevăr, îl lovi pe ticălos; întrucât Daul'makan, cu puterile sporite de dorul de răzbunare, după câteva încercări sterpicioase, izbuti să-l atingă pe vrăjmaşul său la gât şi, dintr-o bucată, să-i despice viziera, beregăţile şi cerbicea, şi îi zbură căpăţâna de pe grumaz.

La semnul acesta, musulmanii se repeziră ca tunetul asupra şirurilor de creştini şi făcură printre ei un măcel fără de pereche; şi omorâră astfel cincizeci de mii, până la căderea nopţii; atunci, sub ocrotirea negurilor, necredincioşii izbutiră să se întoarcă în Constantinia şi închiseră porţile după ei, spre a-i împiedica pe musulmanii biruitori să răzbată în cetate. Şi iac-aşa le dete Allah biruinţa luptătorilor întru Credinţă.84

Atunci musulmanii se întoarseră în corturile lor, încărcaţi cu prăzile luate de la rumii ucişi; iar căpeteniile veniră şi îl firitisiră pe sultanul Daul'makan, care mulţumi celui Preaînalt pentru biruinţă. Pe urmă sultanul intră la fratele său Şarkan şi îi vesti ştirea cea bună; iar Şarkan pe dată îşi simţi inima uşurată şi trupul pe cale de însănătoşire şi îi spuse fratelui său:

— Află, o, fratele meu, că biruinţa nu se datorează decât rugilor sfântului schivnic care n-a contenit, cât a ţinut

bătălia, să se închine Cerului şi să cheme milele lui asupra luptătorilor drept-credincioşi!

Or, afurisita de babă, auzind ştirea morţii lui Afridun şi a înfrângerii oastei sale, se schimbă la faţă; şi chipu-i galben se făcu verde şi lacrimile o înăbuşiră; dar izbuti să se stăpânească şi dete de înţeles că lacrimile ei se datorau bucuriei pe care o trăia pentru biruinţa musulmanilor. Caci în sinea ei urzea cea mai ticăloasă dintre uneltiri, spre a arde de durere inima lui Daul'makan. Şi, în ziua aceea, ca de obicei, aşternu alifiile şi unsorile pe rănile lui Şarkan, şi îl obloji cu cea mai mare grijă, şi porunci la toată lumea să iasă spre a-l lăsa să doarmă liniştit. Atunci toţi ieşiră din cort şi îl lăsară pe Şarkan singur cu schivnicul nenorocirii.

După ce Şarkan se cufundă pe deplin în somn…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Iar când fu cea de a o sută patra noapte spuse:

După ce Şarkan se cufundă pe deplin în somn, amarnica de cotoroanţă, care îl pândea ca o lupoaică flămândă ori ca o năpârcă afurisită, se ridică pe cele două picioare ale ei şi se furişă până aproape de căpătâiul lui Şarkan şi scoase de sub haină un jungher otrăvit cu o otravă atâta de cumplită cât, pe-o piatră numai de-ai fi pus-o, ar fi făcut piatra să se topească. Ţinând jungherul în mâna ei pustiitoare şi abătându-l năprasnic asupra gâtului lui Şarkan, despărţi capul de grumaz. Şi iac-aşa muri, prin puterea ursitei şi prin lucrările lui Eblis în mintea blestematei de cotoroanţe, acela care a fost viteazul vitejilor musulmani, voinicul cel fără de pereche, Şarkan, fiul lui Omar Al-Neman.

Şi, săţiindu-şi răzbunarea, cotoroanţa puse lângă capul retezat o scrisoare scrisă cu mâna ei şi în care spunea: „Scrisoarea aceasta este scrisă de chira Şauahi, aceea care, pe temeiul isprăvilor ei, este ştiută cu numele de Muma-Prăpădurilor, către musulmanii aflaţi în ţara creştinilor.

Aflaţi, o, voi toţi, că eu singură am avut bucuria de a-l fi prăpădit odinioară pe sultanul vostru Omar Al-Neman, în

mijlocul saraiului său; tot eu apoi am fost pricina prăpădului şi a nimicirii voastre în posada de la mănăstire; tot eu, într-un sfârşit, cu chiar mâna mea şi mulţumită şiretlicurilor mele bine ticluite, am tăiat astăzi capul căpeteniei voastre Şarkan. Şi nădăjduiesc că tot aşa, cu ajutorul Cerului, am să tai şi capul sultanului vostru Daul'makan şi al vizirului său Dandan!

Acuma chibzuiţi-vă să ştiţi dacă vă este cu priinţă să mai zăboviţi în ţara noastră ori să vă întoarceţi într-a voastră. Oricum, să ştiţi de bine că niciodată nu aveţi să răzbiţi la ceea ce râvniţi; şi aveţi să pieriţi cu toţii până la unul, sub zidurile Constantiniei, de mâna mea şi de şiretlicurile mele, şi din mila lui Cristos, Domnul nostru."

Şi, după ce lăsă scrisoarea acolo, bătrâna se strecură afară din cort şi se întoarse ia Constantinia să le dea de ştire creştinilor despre toate răutăţile ei; pe urmă intră în biserică să se roage şi să plângă moartea lui Afridun şi să mulţumească necuratului pentru moartea emirului Şarkan.

Dar în ce priveşte uciderea lui Şarkan, iacătă! La chiar ceasul când aceasta se făptuia, vizirul cel mare Dandan se simţise cuprins de nesomnie şi de îngrijorare, şi apăsat de parcă lumea întreagă i s-ar fi ghemuit pe piept. Se hotărî într-un sfârşit să se scoale din pat; şi ieşi din cort, ca să răsufle reveneala; şi, cum se preumbla aşa, îl văzu pe schivnicul care, destul de departe, zorea sprinten afară din tabără. Atunci îşi zise: „Emirul Şarkan pesemne că acuma-i singur. Mă duc să-l veghez, ori să stau la taifas cu el, de-o fi treaz."

Când vizirul Dandan ajunse în cortul lui Şarkan, cel dintâi lucru pe care îl văzu fu o baltă de sânge pe jos; apoi, pe pat, zări trupul şi capul lui Şarkan cel omorât.

La priveliştea aceea, vizirul Dandan scoase un ţipăt atâta de aprig şi de cumplit, încât îi trezi pe toţi cei ce dormeau şi puse în picioare toată tabăra şi toată oastea, precum şi pe sultanul Daul'makan, care numaidecât dete fuga la cort şi îl văzu pe vizirul Dandan plângând lângă trupul fără de viaţă

al fratelui său Şarkan. La priveliştea aceea, Daul'makan răcni:

— Ya Allah! o, ce prăpăd!

Şi căzu pierit…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă cum era, îşi curmă vorba.

Dar când fu cea de a o sută cincea noapte spuse:

La priveliştea aceea, Daul'makan răcni: „Ya Allah! O, ce prăpăd!” şi căzu pierit. Atunci vizirul şi emirii se înghesuiră împrejurul lui şi îi făcură vânt cu mantiile lor; şi Daul'makan până la urmă îşi veni în fire şi strigă:

— O, fratele meu, Şarkane, o, tu, cel mai mare dintre viteji, ce diavol te-a adus în starea aceasta fără de izbăvire?

Şi începu să se topească în lacrimi şi să suspine, iar vizirul Dandan la fel, şi tot aşa şi emirii Rustem şi Bahraman, şi mai cu seamă marele cămăraş.

Şi deodată vizirul Dandan zări scrisoarea şi o luă şi o citi sultanului Daul'makan dinaintea tuturor celor ce se aflau de faţă, şi spuse:

— O, Măria Ta, pricepi acuma pentru ce vederea acelui schivnic blestemat îmi stârnea atâta greaţă?

Şi sultanul Daul'makan, plângând întruna, strigă:

— Pe Allah! am s-o prind pe cotoroanţa aceea şi cu chiar mâna mea am să-i torn în veşcă plumb topit şi am s-o înfig cu fundul într-o ţeapă sâmcelată; şi pe urmă am s-o spânzur de coadă şi s-o bat în cuie de vie pe poarta cea mare de la Constantinia!

După care Daul'makan hotărî să se facă o înmormântare măreaţă fratelui său Şarkan, şi urmă alaiul plângând toate lacrimile ochilor, şi porunci să fie îngropat la poalele unui dâmb, sub o boltă mare de alabastră şi de aur.

Pe urmă, zile lungi în şir, plânse întruna, până într-atâta de ajunse ca o umbră. Atunci vizirul Dandan, înfrângându-şi durerea, veni la el şi îi spuse:

— O, Măria Ta, pune într-un sfârşit balsam durerii şi şterge-ţi ochii. Nu ştii că fratele tău este la ceasul de-acum

între mâinile Răsplătitorului cel Drept? Şi-apoi la ce îţi slujeşte toată jalea, faţă de ceea ce nu se mai poate îndrepta, când totul este scris ca să se întâmple la vremea sa? 85 Aşa că ridică-te, o, Măria Ta, şi ia-ţi iarăşi armele; şi să chibzuim cum să înteţim mai straşnic împresurarea cuibarului de necredincioşi: aceasta ar fi calea cea mai bună de a ne răzbuna întru totul!

Or, pe când vizirul Dandan îl îmbărbăta astfel pe sultanul Daul'makan, sosi de la Bagdad un olăcar aducător al unei scrisori de la Nozhatu către fratele ei Daul'makan. Iar scrisoarea iată ce cuprindea pe scurt:

Îţi vestesc, o, fratele meu, o veste bună!

Soţia ta, roaba cea tânără pe care ai lăsat-o însărcinată, a născut cu bine un băiat luminos ca luna la vremea ramadanului. Şi am socotit potrivit să-i dăm pruncului numele de Kanmakan.86

Or, cărturarii şi cititorii în stele prorocesc că băiatul are să săvârşească fapte de pomenire, atâta de logodită a fost naşterea lui cu lucruri de mirare şi cu minuni.

Şi n-am pregetat, cu acest prilej, să pun să se facă rugi şi urări în toate moscheile pentru tine, pentru copil şi pentru biruinţa ta asupra vrăjmaşilor.

Şi te vestesc asemenea că noi aici suntem toţi în deplină sănătate, şi mai ales prietenul tău, hammamgiul, care trăieşte în huzur şi în tihnă până peste poate, şi care doreşte fierbinte, ca noi toţi, să aibă ştiri de la tine.

Aici, în anul acesta, au fost ploi bogate, şi roadele se vestesc minunate.

Şi pacea şi ocrotirea fie asupra-ţi şi împrejuru-ţi!

După ce străbătu scrisoarea, Daul'makan răsuflă din adânc şi strigă:

— Acuma, o, vizirule, dacă Allah m-a miluit cu fiul meu Kanmakan, jalea mi s-a mai domolit şi inima începe să trăiască iarăşi! Încât se cuvine a chibzui cum să sărbătorim mai vrednic sfârşitul jalei după răposatul meu frate, potrivit cu datinele noastre.

Şi vizirul răspunse:

— Drept gând!

Şi numaidecât porunci să se ridice corturi mari împrejurul mormântului lui Şarkan, în care se aşezară cititorii din Coran şi imamii; şi jertfiră o sumedenie de oi şi de cămile, a căror carne se împărţi ostaşilor; şi toată noaptea o trecură în rugi şi în procitirea Coranului.

Caci dimineaţa, Daul'makan se duse la mormântul în care hodinea Şarkan, şi care era aşternut tot cu chilimuri scumpe de la Persia şi de la Caşmir, şi dinaintea întregii oşti…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută şasea noapte spuse:

Daul'makan se duse la mormântul în care se hodinea Şarkan, şi care era aşternut tot cu chilimuri de la Persia şi de la Caşmir, şi, dinaintea întregii oşti, vărsă lacrimi îmbelşugate şi ticlui stihurile acestea întru pomenirea răposatului:

Oh, scumpe-al meu Şarkane frate, Obrazu-n lacrime mi-l scriu, Ca şirele-ntr-un stih săpate de-un suflet suspinând pustiu, Să vadă cel ce le citeşte întreaga-mi neagră deznădejde.

Că iată-n jurul raclei tale, O, frate-al meu iubit, se strâng oşteni-ncovoiaţi de jale şi-alăturea de mine plâng, Mai arşi de-amar şi frânţi de dor ca Musa sus pe Jabal-Tor.

Privim mâhniţi la neagra groapă, Ci alt mormânt purtăm în noi, Pe care-n inimă şi-l sapă tovarăşii tăi de război, Mai negru ca acel pământ în care zaci tu, frate sfânt.

Cum aş putea, Şarkane, spune, Să schimb ursita mea cu-a ta?

Pe mine-n groapă de m-ar pune, Doar astfel poate c-aş uita!

Să zac sub vălul tău cernit pe umerii ce m-au iubit!

Ah, unde-i steaua ta, Şarkane, Cea care-atunci când strălucea stingea pe-a slăvilor tavane pe rând oricare altă

stea.
Şi numai ea, o, frate-al meu, Sta-n slava slăvilor mereu!
Prin noaptea oarbă din mormântul în care zaci tu – giuvaier întreg pământul luminându-l, Sub care negurile pier, O, frate-al meu, tot zboru-ţi curmă la sânul mumei cel din urmă.
Şi, giulgiul care te-nfăşoară, Cu toate cutele-i pe rând, Când te atinge se-nfioară şi prinde viaţă fremătând, Ca nişte aripi de lucoare ce te cuprind ocrotitoare.
Când isprăvi de procitit aceste stihuri, Daul'makan izbucni în hohote de plâns şi, odată cu el, oastea toată începu să suspine amarnic. Atunci păşi înainte vizirul Dandan şi se aruncă pe mormântul lui Şarkan şi îl sărută şi, cu glas sugrumat de plânsete, prociti stihurile poetului:
O, înţeleptule, tu ai schimbat cele ce pier cu cele fără moarte, Cum au făcut toţi cei ce au plecat pe drumul fără-ntoarceri, lăsând cele deşarte, Şi ţi-ai luat lin zborul spre cerurile-nalte pe unde trandafirii aşternu-şi albul preş sub tălpi de hurii sfinte.
Acolo, prin învoalte Grădini, Desfată-ţi dorul în rând cu cei aleşi.
Păstreze-ţi cel ce şade în jilţul de lumină dumbrava cea mai verde din înverzitu-i rai, Şi deie-i buzei tale să bea din cupa plină păstrată pentru drepţii pământului, săvai!
Şi iacătă aşa se puse capăt jalei după Şarkan.
Şi, în pofida acestora, Daul'makan era mai departe tot mâhnit din pricina despărţirii de fratele său, mai ales că şi împresurarea Constantiniei se dovedea că are să zăbovnicească îndelung. Şi se deschise într-o zi faţă de vizirul său Dandan şi îi spuse:
— Ce să fac, o, vizire al meu, ca să uit mâhnirile ce mă muncesc şi ca să alung durerea ce îmi apasă sufletul?
Vizirul Dandan răspunse:
— O, Măria Ta, nu ştiu decât numai un leac la durerile tale, şi anume acela de a ţi se istorisi vreo întâmplare din vremurile trecute şi despre sultanii cei vestiţi de care

pomenesc hronicile. Şi treaba îmi este lesnicioasă, întrucât, sub domnia răposatului tău părinte, sultanul Omar Al-Neman, îndeletnicirea mea cea mai aleasă era de a-l desfăta, în fiecare noapte, istorisindu-i câte o poveste ispitită şi procitindu-i stihuri de-ale poeţilor arabi ori ticluite de mine. Aşa că la noapte, după ce tabăra toată va fi adormit, am să-ţi istorisesc, de-o vrea Allah, o poveste ce are să te minuneze şi să-ţi uşureze pieptul şi să te facă să-ţi pară răstimpul de împresurare fară seamăn de scurt. Pot de pe acuma să-ţi spun numele ei, care este: Povestea cu cei doi îndrăgostiţi Aziz şi Aziza.

La vorbele acestea ale vizirului său Dandan, sultanul Daul'makan îşi simţi inima cum bate a nerăbdare, şi nu mai avu alt zor decât să vadă că vine noaptea ca să asculte povestea făgăduită, ce numai cu numele ei îl şi făcea să se înfioare de mulţumire.

Încât de-abia începuse noaptea să se lase, că Daul'makan şi puse să se aprindă toate făcliile din cortul său şi toate fanarele de la intrarea de chilimuri şi să se aducă tablale mari încărcate cu bunătăţuri de mâncat şi de băut, şi căţui pline cu tămâie, cu chihlimbar şi cu multe alte mirozii gingaşe; pe urmă pofti să vină emirii Bahraman, Rustem şi Turkaş şi marele cămăraş, soţul domniţei Nozhatu. Şi când toţi se strânseră acolo, porunci să i se spună vizirului Dandan să vină; iar când sosi dinainte-i, îi spuse:

— O, vizire al meu, iacătă că noaptea îşi întinde peste capetele noastre mantia-i largă şi pletele; iar noi nu mai aşteptăm, spre a ne desfăta, decât povestea cea aleasă dintre poveşti, pe care ne-ai făgăduit-o.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă cum era, îşi amână povestitul pe a doua zi.

Dar când fu cea de a o sută şaptea noapte spuse:

Sultanul Daul'makan îi spuse aşadar vizirului Dandan:

— O, vizire al meu, iacătă că noaptea îşi întinde peste capetele noastre mantia-i largă şi pletele; iar noi nu mai

aşteptăm, spre a ne desfăta, decât povestea cea aleasă dintre poveşti, pe care ne-ai făgăduit-o.

Şi vizirul Dandan răspunse:

— Din toată inima bucuroasă şi ca o închinăciune datorată! întrucât să ştii, o, Măria Ta, că povestea pe care va să ţi-o istorisesc despre Aziz şi Aziza şi despre toate câte li s-au întâmplat este o poveste menită să împrăştie toate mâhnirile din inimi şi să aline orice jale, de-ar fi ea şi mai mare decât cea a lui Yacub! 87 Iacăt-o!

POVESTEA CU AZIZ ŞI AZIZA ŞI CU FRUMOSUL DlADEM, FECIORUL DE ŞAH88

A fost odată, în vechimea vremilor şi în trecutul vârstelor şi al clipelor, o cetate printre cetăţile din Persia, dincolo de munţii Ispahanului. Şi numele acelei cetăţi era de Cetatea-Verde. Şi sultanul acelei cetăţi se chema Soleiman-Şah. Era dăruit cu haruri mari de dreptate, de mărinimie, de chibzuinţă şi de ştiinţă. Încât din toate zările curgeau călătorii înspre cetatea lui, până într-atâta de departe se întinsese buna lui faimă şi da încredere neguţătorilor şi caravanelor.

Şi sultanul Soleiman-Şah a urmat să ocârmuiască astfel de-a lungul unui răspăs de vreme tare întins, în îmbelşugare şi înconjurat de dragostea întregului norod. Caci nu lipseau huzurului său decât o soţie şi nişte copii; întrucât era neînsurat.

Şi sultanul Soleiman-Şah avea un vizir care i se asemuia tare mult ca filotimie şi ca bunătate. Şi-aşa că într-o zi, când singurătatea îl apăsa mai greu ca de obicei, sultanul porunci să fie chemat vizirul şi îi spuse:

— Vizire, iacătă că pieptul mi se strânge şi răbdarea mi se curmă şi puterile mă lasă; încă o vreme tot aşa, şi nu o să mai am decât pielea pe oase. Căci văd bine acuma că holteitul nu este o stare firească, mai cu seamă pentru sultani, care au de lăsat un scaun de domnie urmaşilor lor. Şi-apoi Prorocul nostru (asupra-i fie rugăciunea şi pacea!) a spus: „Împreunaţi-vă! şi sporiţi-vă urmaşii, întrucât am să mă mândresc cu numărul vostru dinaintea tuturor neamurilor, la Ziua învierii!” Aşa că sfătuieşte-mă, o, vizire al meu, şi spune-mi ce socoti.

Atunci vizirul îi spuse:

— Într-adevăr, o, Măria Ta, aceasta-i o treabă anevoioasă şi de o gingăşie până peste poate. Am să încerc a te mulţumi ţinându-mă pe calea prăvilnicită. Află, aşadar, o, Măria Ta, că eu nu aş vedea cu bucurie o roabă neştiută să ajungă soţia stăpânului nostru; întrucât cum ar putea el să ştie

stepena acelei roabe şi evghenia moşilor ei şi curăţia sângelui ei şi obârşiile neamului ei, şi cum ar putea el, prin urmare, să păstreze întreagă întocmirea neprihănită a sângelui strămoşilor săi? Nu ştii că un copil ce s-ar naşte dintr-o asemenea împreunare ar fi tot ca un copil din flori, plin de cusururi, mincinos, setos de sânge, blestemat de Allah zămislitorul său, din pricina ticăloşiilor lui viitoare? Iar atare spiţă se asemuie cu buruiana ce răsare dintr-un pământ bâhlos, cu apă sălcie şi băltită, şi care începe să putrezească chiar mai înainte de a ajunge la creşterea ei deplină, încât să nu te aştepţi de la vizirul tău, o, Măria Ta, la slujba de a-ţi cumpăra o roabă, de-ar fi ea şi cea mai frumoasă copilă de pe pământ; întrucât nu vreau să fiu eu pricina unor atari necazuri şi să îndur apoi povara păcatelor pe care le-aş fi stârnit. Dar, dacă vrei să asculţi de barba mea, aş fi de părere să alegi, dintre fetele de sultani, o soţie cu spiţa neamului ştiută şi cu frumuseţea dată ca pildă în ochii tuturor femeilor!

La vorbele acestea, sultanul Soleiman-Şah spuse:

— O, vizire al meu, sunt gata cu totul, dacă izbuteşti să-mi găseşti o asemenea femeie, s-o iau de soţie legiuită, spre a trage asupra neamului meu binecuvântările celui Preaînalt!

Atunci vizirul îi spuse:

— Treaba, din mila lui Allah, este ca şi făcută.

Şi sultanul se minună:

— Cum adică?

El spuse:

— Află, o, Măria Ta, că soţia mea mi-a povestit că sultanul Zahr-Şah, stăpânul Cetăţii-Albe, are o fată de-o frumuseţe fără de pereche şi a cărei zugrăvire este atâta de mai presus de vorbe, încât mi-ar creşte păr pe limbă până a răzbi să-ţi înfirip despre ea o închipuire cât de cât!

Atunci sultanul strigă:

— Ya Allah!

Şi vizirul urmă:

— Că, o, Măria Ta, cum aş putea vreodată să-ţi vorbesc precum se cuvine despre ochii ei cu pleoape înnegurate, despre pletele ei, despre mijlocul ei cel atâta de gingaş încât nici nu se vede, despre vârtoşia şoldurilor ei şi despre ceea ce le leagă şi le rotunjeşte? Pe Allah! nimeni nu poate să se apropie de ea fără să rămână înmărmurit, precum nimeni nu poate să se uite la ea fără să moară! Şi anume despre ea a spus poetul:

Fecioară, tu, cu pântec jerăgai, Cu boiul ram de salcie uşoară, Sulegetă ca plopii-nalţi din rai, Eşti ca un cântec care mă-nfioară.

Ţi-e gura precum mierea de pădure!

Ia cupa, îndulceşte vinu-amar şi dă-mi să sorb licoarea lui, uşure, Hurie dintr-al raiurilor har!

Sfios mă plec în arsă rugăminte:

Întredeschide-ţi buzele fierbinţi şi răcoreşte-mi ochiul ce mă vinde cu grindina frumoşilor tăi dinţi.89

La stihurile acestea, sultanul se înfiora de bucurie şi strigă din străfundul gâtlejului:

— Ya Allah! Caci vizirul urmă:

— Aşa că, o, Măria Ta, eu sunt de părere să trimitem cât mai repede cu putinţă la sultanul Zahr-Şah un emir de-al tău, om de încredere, înzestrat cu dibăcie şi cu gingăşie, care să deguste tâlcul vorbelor sale înainte de a le rosti, şi a cărui pricepere s-o ştii de mult. Şi să-l însărcinezi să se slujească de toată stăruinţa lui spre a dobândi ca tatăl să ţi-o dea pe fată. Iar tu ai să te însori într-un sfârşit, spre a urma vorba Prorocului (asupra-i fie pacea şi rugăciunea!) care a spus: „Bărbaţii ce se îndărătnicesc a rămânea feciori se cade a fi alungaţi din Islam! Sunt nişte stricători! Nu e loc pentru nici un fel de neînsuraţi în Islam!” Or, chiar că domniţa aceea este singura fată vrednică de tine, ea care este cea mai frumoasă nestemată de pe toată faţa pământului, şi în lung şi în lat!

La vorbele acestea, sultanul Soleiman-Şah îşi simţi inima cum se umflă, şi oftă de uşurare şi îi spuse vizirului său:

— Şi care ins ar şti mai bine decât tine să ducă la bun sfârşit solia aceasta plină de subţirenie? O, vizire al meu, numai tu vei merge să rânduieşti treaba, tu care eşti plin de înţelepciune şi de curtenie. Aşa că ridică-te şi du-te acasă la tine să-ţi iei rămas-bun de la ai tăi, şi încheie-ţi cu sârg treburile de rând: şi mergi la Cetatea-Albă să ceri pentru mine de soţie pe fata sultanului Zahr-Şah. Întrucât iacătă că inima şi mintea mea sunt tare zbuciumate şi se chinuiesc aprig în privinţa aceasta.

Şi vizirul răspunse:

— Ascult şi mă supun!

Şi numaidecât grăbi a se duce să încheie ceea ce avea de încheiat, şi să-i îmbrăţişeze pe cei pe care îi avea de îmbrăţişat, şi se apucă să-şi facă toate gătirile de plecare. Luă cu el toate felurile de daruri bogate, pe nazurile sultanilor, ca de pildă giuvaieruri, odoare, chilimuri de mătase, zarpale scumpe, parfumuri, mirosne de trandafir numai safi, şi tot soiul de lucruri uşoare ca greutate, dar grele ca preţ şi ca strălucire. Nu uită să mai ia şi zece cai aleşi, din neamurile cele mai frumoase şi mai curate din Arabia. Luă de asemenea şi arme de cele mai bogate, împistrite cu aur, şi cu mânere de jad învrâstate în rubine, şi armuri uşoare de oţel, şi cămăşi de sârmă cu zalele daurite; fără a mai socoti şi lăzile cele mari încărcate cu tot felul de lucruri falnice, ca şi cu bunătăţuri de mâncat, precum chisele cu sorbeturi de trandafir, caise despicate în felii gingaşe, dulceţuri înmiresmate, beltele de migdale mirozite cu smirnă din insulele calde, şi sumedenie de zumaricale râvnite de fete. Pe urmă porunci să se încarce toate lăzile pe spinarea catârilor şi a cămilelor; şi luă cu el o sută de mameluci tineri şi o sută de arapi tineri, şi o sută de copile, cu menirea ca toţi să alcătuiască, la întoarcere, alaiul miresei. Şi cum vizirul, în fruntea caravanei, cu prapurii desfăşuraţi, se gătea să dea semnul de plecare, sultanul Soleiman-Şah îl opri o clipită şi îi spuse:

— Şi mai ales ia seama să nu te întorci fără a mi-o aduce pe fată; şi să nu zăboveşti, întrucât mă părporesc ca pe foc; şi nu voi avea tihnă şi somn decât după sosirea acelei mirese care nu are să-mi mai iasă din gând nici zi, nici noapte, şi de care sunt de pe acuma aprins de dragoste!

Şi vizirul răspunse cu ascultare şi cu supunere. Şi purcese cu toată caravana lui, şi drumeţi spornic, şi ziua şi noaptea, străbătând munţi şi văi, râuri şi puhoaie, câmpii pustii şi câmpii roditoare, până ce nu mai fu decât la o zi de drum de Cetatea-Albă.

Atunci vizirul se opri, pentru popas, pe malul unei ape curgătoare, şi trimise un olăcar sprinten să i-o ia înainte spre a da de ştire despre sosirea sa sultanului Zahr-Şah.

Or, se brodi ca în chiar clipita când olăcarul, ajungând la porţile cetăţii, urma să intre în cetate, sultanul Zahr-Şah să se afle la revenează într-una dintre grădinile sale de prin preajma locului; şi îl văzu pe olăcar şi ghici că e un străin. Şi porunci pe dată să fie chemat şi îl întrebă cine este. Iar olăcarul răspunse:

— Sunt trimisul vizirului cutare, care a poposit pe ţărmul râului cutare şi care vine la tine din partea stăpânului nostru, sultanul Soleiman-Şah, domnul peste Cetatea-Verde şi munţii Ispahanului!

La ştirea aceea, sultanul Zahr-Şah fu bucuros până peste poate, şi puse să i se aducă răcoritoare olăcarului vizirului, şi le dete emirilor săi porunca să meargă în întâmpinarea marelui trimis al sultanului Soleiman-Şah, a cărui volnicie era cinstită până în ţările cele mai depărtate şi până şi pe meleagul Cetăţii-Albe. Şi olăcarul sărută pământul între mâinile sultanului Zahr-Şah, spunându-i:

— Vizirul va sosi mâine. Iar acuma, Allah să-ţi păstreze pururea marile sale milosârdii şi aibă-i pe răposaţii tăi părinţi întru milele şi îndurarea sa.

Iac-aşa cu ei.

Dar cât despre vizirul sultanului Soleiman-Şah, acela rămase să se odihnească pe malurile apei, până la miez de

noapte. Atunci porni iarăşi la drum către Cetatea-Albă; şi, la răsărit de soare, era la porţile cetăţii.

Atunci, zăbovi o clipită spre a-şi împlini o nevoie zornică şi a se uşura în tihnă. Iar după ce isprăvi, văzu că veneau în întâmpinarea sa vizirul cel mare al sultanului Zahr-Şah cu dregătorii şi cu navabii. Atunci grăbi să-i dea unuia dintre robii săi ibricul de care se slujise spre a-şi face spălările îndătinate, şi încălecă iarăşi în grabă mare pe cal. Şi, după ce se îndepliniră temenelile de datorinţă şi dintr-o parte şi din cealaltă, precum şi urările de bun venit, caravana şi tot alaiul ei intrară în Cetatea-Albă.

Când ajunseră dinaintea saraiului sultanului, vizirul descălecă de pe cal şi, călăuzit de cămăraşul cel mare, intră în sala domnească.

În sala aceea văzu un scaun domnesc înalt, din marmură albă străvezie, învrâstat cu mărgăritare şi cu năstrăpate, şi sprijinit pe patru picioare înalte, închipuit fiecare din câte un colţ întreg de elefant. Pe jeţul acela se afla o pernă de tafta verde, chindisită cu steluţe de aur roşu şi împodobită cu ciucuri şi cu ghinduri de aur. Iar deasupra jeţului era un polog strălucind de învrâstările lui de aur, de pietre scumpe şi de fildeş. Iar în jeţ şedea sultanul Zahr-Şah…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă ca de obicei, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută opta noapte spuse:

Iar în jeţ şedea sultanul Zahr-Şah, înconjurat de oamenii cei mai de seamă din împărăţie şi de străjile încremenite în aşteptarea poruncilor sale.

La priveliştea aceea, vizirul sultanului Soleiman-Şah simţi harul cum îi luminează mintea şi cum clarul vorbirii îi dezleagă limba şi îl stârneşte la spuneri desfătătoare. Numaidecât, cu o temenea zarifă, se întoarse înspre sultanul Zahr-Şah şi ticlui stihurile acestea în cinstea sa:

Sufletul meu, de cum te vede, Spre tine năzuie şi zboară;
Somnia mi se risipeşte şi-n pleoapa mea nu mai coboară,
Lăsându-mă cu totul pradă uimirii ce mă împresoară.

Inimă-a mea, de eşti acolo, În preajma lui, rămâi aşa!
A lui să fii, oricât mă strânge şi mă apasă lipsa ta, Oricât de dragă-mi eşti şi-oricâtă-i nevoia de-a te aştepta!
Nimica nu-şi mai vrea urechea-mi mai mult ca glasul celor care Sultanului zahr-Şah măritul înalţă slavă şi cântare, Lui, domnului fară de seamăn al inimilor visătoare!
De nu mi-ar fi, în viaţa toată decât acum să-l fi văzut, Atâta doar, să-i văd o dată lumina chipului, şi mut să plec, eu şi-atunci aş rămâne pe veci de veci un om avut.
O, voi, cei ce trăiţi în preajma acestui fără seamăn crai, De-ar fi să vină-aici vreunul şi-ar spune juruind că – aşa-i, Că ştie el un crai pe lume mai îndrăgit în vreun sarai, Mai dăruit decât Zahr-Şahul, Au la simţire, au la minte, Aflaţi cu toţii de la mine şi pururea să ţineţi minte:
Cel ce-ar rosti asemeni basne nu-i un drept-credincios, şi minte el!
Şi, sfârşindu-şi de procitit stihurile, vizirul tăcu fără a rosti nimic mai mult. Atunci sultanul Zahr-Şah îl pofti să se apropie de jeţul domnesc, şi îl îmbie să şadă jos lângă Măria Sa, şi îi zâmbi cu bunătate, şi tăifăsui cu el binevoitor o bună bucată de vreme, dându-i dovezile cele mai vădite de prietenie şi de mărinimie. Apoi sultanul porunci să se aştearnă masa în cinstea vizirului, şi toată lumea şezu să mănânce şi să bea până la saţ. Numai atunci sultanul dori să rămână singur cu vizirul; şi ieşiră toţi, în afară de dregătorii de frunte şi de vizirul cel mare al împărăţiei.
Atunci vizirul sultanului Soleiman-Şah se ridică în picioare şi mai înălţă o proslăvire, şi se temeni, şi spuse:
— O, preamărite sultan plin de filotimie, vin la tine cu o treabă a cărei urmare va fi pentru noi toţi plină de binecuvântări, de roade norocite şi de prohorisire! Rostul călătoriei mele este, într-adevăr, de a o cere de soţie pe fiica ta cea plină de haruri şi de nuri, de evghenie şi de cuminţie, pentru stăpânul şi cununa capului meu, sultanul Soleiman-Şah, stăpânul cel plin de slavă de la Cetatea-Verde şi de la munţii Ispahanului! Şi, întru atare rost, vin la tine

aducându-ţi peşcheşuri bogate şi lucruri falnice, spre a-ţi dovedi cât de mare este pojarul în care se află stăpânul meu, de dorul de a te avea ca socru! Aş vroi, aşadar, să aflu din gura ta dacă împărtăşeşti aşijderea jindul lui şi dacă vrei să-i dăruieşti comoara dorurilor sale.

După ce ascultă spusele vizirului, sultanul Zahr-Şah se ridică şi se temeni până la pământ; iar dregătorii şi emirii rămaseră până peste poate de minunaţi văzându-l pe sultanul lor dovedind atâta cinstire unui vizir oareşicare. Şi sultanul şezu mai departe în picioare dinaintea vizirului şi îi spuse:

— O, vizire dăruit cu chibzuinţă şi cu înţelepciune, cu vorbă dulce şi cu fălnicie, ascultă ceea ce va să-ţi spun. Mă socot ca un supus de rând al sultanului Soleiman-Şah, şi îmi fac cea mai aleasă cinste a putea fi socotit printre cei din neamul şi din casa lui. Încât fata mea nu mai este de acum înainte decât o roabă dintre roabele lui; şi din chiar ceasul de-acum este lucrul şi bunul său! Şi-acesta-i răspunsul meu la cererea sultanului Soleiman-Şah, domnul nostru al tuturora, stăpânul de la Cetatea-Verde şi de la munţii Ispahanului!

Şi pe dată porunci să vină cadii şi martorii, care întocmiră senetul de căsătorie al fiicei sultanului Zahr-Şah cu sultanul Soleiman-Şah. Iar sultanul duse cu bucurie senetul la buze, şi primi firitiselile şi urările cadiilor şi ale martorilor, şi îi potopi pe toţi cu hatârurile sale; şi dete ospeţe mari, spre a-i face cinstire vizirului, şi petreceri mari care înveseliră inima şi ochii tuturor locuitorilor; şi împărţi bucate şi daruri atât celor săraci cât şi celor bogaţi. Pe urmă porunci să se facă gătirile de plecare, şi alese roabele pentru fiică-sa: şi grecoaice, şi turcoaice, şi arăpoaice, şi albe. Şi puse să se facă pentru fiică-sa un palanchin mare din aur roşu învrâstat cu mărgăritare şi cu nestemate, şi porunci să fie pus palanchinul pe spinarea a zece catâri aşezaţi în bună rânduială. Şi tot alaiul purcese la drum. Iar palanchinul se ivea, în strălucirea dimineţii, precum un sarai mare dintre

saraiurile ginnilor, iar copila, acoperită de vălurile ei, precum o hurie dintre huriile cele mai frumoase din rai.

Iar sultanul Zahr-Şah însoţi alaiul de-a lungul a trei farasanji; pe urmă îşi luă rămas-bun de la fiică-sa, de la vizir şi de la cei ce o însoţeau, şi se întoarse la cetatea lui, bucuros până peste poate şi plin de încredere în viitor.

Cât despre vizir şi despre alai…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă cum era, amână povestitul pe a doua zi.

Dar când fu cea de a o sută noua noapte spuse:

Cât despre vizir şi despre alai, aceştia călătoriră în tihnă şi, când ajunseră la trei zile de drum până la Cetatea-Verde, trimiseră un olăcar sprinten să-i dea de ştire sultanului Soleiman-Şah.

Când află de venirea soţiei sale, sultanul se înfiora de drag, şi îi dete o mantie frumoasă de fală olăcarului vestitor. Şi porunci oastei sale să plece în întâmpinarea proaspetei mirese, cu toate steagurile desfăşurate; iar crainicii obşteşti poftiră cetatea toată la alai, în aşa chip că nu mai rămase în nici o casă măcar o femeie, sau măcar o copilă, ba nici măcar vreo babă, oricât de prăpădită de vârstă sau oricât de neputincioasă să fi fost ea. Şi nimenea nu pregetă să iasă dinaintea miresei. Şi când toată lumea aceea ajunse în preajma palanchinului cu fata sultanului, se hotărî ca intrarea în cetate să se facă noaptea, cu vâlvă mare.

Încât, când se lăsă noaptea, navabii cetăţii puseră să se lumineze pe cheltuiala lor toate uliţele şi tot drumul ce ducea la saraiul sultanului. Şi se rânduiră toţi în două şiruri, de-a lungul drumului; şi, la trecerea miresei, ostaşii întocmiră un gard viu de-a dreapta şi de-a stânga; şi, pe tot drumul, luminile străluceau în văzduhul străveziu, şi tobele cele mari îşi îngânau bubuitul lor adânc, şi trâmbiţele cântau cu glas înalt, şi steagurile fluturau deasupra capetelor, şi mirodeniile ardeau în căţui, pe uliţe şi la răspântii, şi călăreţii se luptau de-a călare în lăncii şi în

suliţe. Şi în mijlocul tuturora, cu arapii şi cu mamelucii înainte şi cu slujnicele şi roabele în urmă, îmbrăcată în rochia împărătească pe care i-o dăruise tătâne-său, proaspăta mireasă sosea la saraiul soţului ei, sultanul Soleiman-Şah.

Atunci robii cei tineri despovărară catârii şi, în toiul ţipetelor ascuţite de bucurie ale întregului norod şi ale oastei, luară palanchinul pe umerii lor şi îl cărară până la uşa tainică. Atunci slujnicele cele tinere şi însoţitoarele luară locul robilor şi o duseră pe mireasă în iatacul menit ei. Şi pe dată iatacul se lumină de strălucirea ochilor săi şi făcliile păliră de frumuseţea chipului ei. Iar ea părea în mijlocul tuturor femeilor ca luna printre stele sau ca mărgăritarul năstrăpat în mijlocul salbei. Pe urmă slujnicele cele tinere şi însoţitoarele ieşiră din iatac şi se înşiruiră pe două rânduri, de la intrare până la capătul sălii, da numai după ce o ajutaseră pe copilandră să se culce în crivatul cel mare de fildeş, împodobit cu mărgăritare şi cu nestemate.

Doar atunci sultanul Soleiman-Şah, străbătând gardul alcătuit de toate acele stele vii, se duse în iatac până la crivatul de fildeş, unde, împodobită şi înmiresmată, şedea întinsă copila. Şi Allah stârni pe clipă pe dată o patimă mare în inima sultanului şi îi dărui dragoste faţă de fecioara aceea. Şi sultanul se bucură de fecioria ei şi se desfată în huzur, şi îşi uită, pe acel crivat, printre coapse şi braţe, toate aleanurile de nerăbdare şi aşteptarea dragostei sale.

Şi sultanul, vreme de o lună întreagă, rămase în iatacul tinerei sale soţii, fără s-o părăsească nici o clipită, atâta de strânsă şi de pe potriva firii lor le era împreunarea. Şi o lăsă însărcinată din noaptea dintâi.

După care sultanul se duse să stea în jeţul judeţelor sale, şi se îndeletnici cu treburile împărăţiei, întru binele supuşilor săi; şi, când se lăsă seara, nu pregetă a se duce să vadă iatacul soţiei sale, şi tot aşa până în cea de a noua lună.

Or, în cea mai de pe urmă noapte din cea de a noua lună, sultăniţa fu cuprinsă de durerile facerii şi se sui pe scaunul

de naştere şi, în zori, Allah îi uşură slobozirea, şi aduse pe lume un copil de parte bărbătească însemnat cu pecetea norocului şi a belşugului.

De îndată ce află vestea despre naşterea aceea, sultanul se învoioşi până peste marginile voioşiei şi se bucură de o bucurie mare, şi îl cinsti cu daruri bogate pe vestitor; pe urmă dete fuga la patul soţiei şi, luând pruncul în braţe, îl sărută între ochi, şi se minună de frumuseţea lui, şi văzu ce bine i se potriveau stihurile poetului:

Chiar de la naştere, cu slava şi harul zborului spre stele l-a dăruit Allah, să fie un nou luceafăr printre ele.

Voi, doicilor, degeaba-l strângeţi la sânii voştri preagingaşi -

El călări-va lei năprasnici şi caii cei mai nărăvaşi -

O, doicilor cu lapte dulce, Luaţi-i sânul de la gură -

Lui sângele de duşman i-este cea mai aleasă băutură.

Atunci slujnicele şi doicile îl luară în grijă pe noul născut şi moaşele îi tăiară buricul şi îi dealungiră ochii cu kohl negru. Şi, întrucât se născuse dintr-un sultan fiu de sultani şi dintr-o sultăniţă fiică de sultăniţe, şi era atâta de frumos şi de strălucitor, îi puseră numele de Diadem.90

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută zecea noapte spuse:

Îi puseră numele de Diadem. Şi fu crescut în potopul sărutărilor şi la sânul frumoaselor; şi zilele se scurseră, şi se scurseră anii; şi copilul ajunse la vârsta de şapte ani.

Atunci sultanul Soleiman-Şah, părintele său, pofti să vină la el dascălii cei mai cărturari şi le porunci să-l înveţe caligrafia, scrierile poeticeşti şi măiestria de a se cârmui în viaţă, precum şi rânduielile sintaxei şi ale pravilelor.

Şi dascălii aceia de ştiinţe şezură cu copilul până ce ajunse la paisprezece ani. Atunci, întrucât învăţase tot ceea ce părintele său dorise să înveţe, fu socotit vrednic de un caftan de fală; şi sultanul îl scoase din mâinile cărturarilor şi îl dete pe seama unui dascăl de călărie care îl învăţă să

călărească şi să lupte cu lancea şi cu suliţa şi să vâneze cerbii cu şoimul. Şi coconul Diadem ajunse în curând călăreţul cel mai deplin; şi se făcuse atâta de desăvârşit de frumos încât, atunci când ieşea pe jos ori călare, îi aducea să cadă în păcat pe toţi cei care îl vedeau.

Şi, când fu la vârsta de cincisprezece ani, nurii lui ajunseră aşa încât poeţii îi închinară proslăvirile lor cele mai pătimaşe; şi cei mai neprihăniţi şi cei mai curaţi dintre înţelepţi îşi simţiră inima cum li se sfărâmă şi cum li se rup ficaţii de toate farmecele vrăjitoreşti din făptura lui. Şi iacătă una dintre cântările pe care un poet îndrăgostit a alcătuit-o de dragul ochilor lui:

Îmbrăţişarea lui – beţie-i de duhul lui, ca de-un alin de musc! Iar dulcea ameţeală, În braţe-i, e un fir de crin, Scăldat în adieri şi-n rouă -

E o beţie fără vin!

Când, iată, însăşi Frumuseţea, Privindu-se-n oglinzi în zori, Stăpân al ei şi-l recunoaşte şi-i stă supusă la picior -

O, dor nebun, cum poate oare să scape bietul muritor?

Allah, Allah! De-oi fi în stare să mai trăiesc, când mă sfâşie amarul dor, întreaga-mi viaţă va arde ca o rană vie.

Dar şi-a muri de doru-i, încă, Mi-e cea mai mare bucurie!

Or, toate acestea pe când el avea vârsta de cincisprezece ani! Da după ce împlini cei optsprezece ani ai săi, fu cu totul altceva! Atunci un pufuşor tineresc îi catifelă floarea cea trandafirie a obrajilor, şi chihlimbarul cel negru îşi puse bobul de frumuseţe pe albeaţa bărbiei lui. Atunci, cu deplină vădire, răpi el toate minţile şi toţi ochii, precum spune poetul în privinţa sa:

Ah, ochii lui?

— A pune mâna în flăcări şi să nu te ardă, Nu e minune-atât de mare ca ochii lui.

Mi-e dat de soartă să ard aşa mereu, sub ochii aceştia, care-au să mă piardă.

Obrajii lui?

— De-i sunt cu-o umbră de păr acoperiţi, nu-i păr ca pe orice obraz, ci-i numai văl de mătase-într-adevăr, Un auriu văl care pare doar umbra unei fumegări.

Dar gura lui?

— Veniră unii să mă întrebe de nu ştiu pe unde curge apa vie şi sfânt izvoru-i argintiu, Veniră mulţi şi mă rugară să-l spun de ştiu, şi să-l descriu.

Iar eu le spun: „Ştiu apa vie pe unde curge ca un dor, Ştiu locul unde se găseşte neîntinatul ei izvor, Ah, le cunosc pe amândouă, Şi ştiu preasfântă taina lor:

E-o gură de flăcău în floare, Un cerb cu gâtul arcuit, Un tânăr cu mijloc subţire, Mlădiu, gingaş, neprihănit -

Sunt buzele ca două rodii ale flăcăului iubit! 91

Însă toate acestea când avea optsprezece ani; întrucât, când ajunse la vârsta de bărbat, crăişorul Diadem se făcu atâta de minunat de frumos, încât ajunse a fi o pildă pomenită în toate ţările musulmane, în lat şi în lung. Aşa că numărul prietenilor şi al credincioşilor lui ajunse tare ridicat; şi toţi cei care îl împresurau, jinduiau cu patimă să-l vadă într-un sfârşit domnind peste împărăţie precum domnea peste inimi.

La vremea aceea, şahzade Diadem ajunsese tare împătimit de vânătoare şi de goane prin codri şi sihăstrii, în pofida spaimei pe care hălăduielile lui necurmate o stârneau lui tătâne-său şi maică-sii. Şi într-o zi le porunci robilor să încarce merinde pentru zece zile92 şi plecă cu ei la vânătoare cu hăitaşi şi de-a goana. Şi merseră vreme de patru zile, spre a ajunge într-un sfârşit pe nişte meleaguri pline de vânat, acoperite de păduri mişunând de toate felurile de jivine sălbatice, şi scăldate de o puzderie de izvoare şi de pârâuri.

Atunci domnişorul Diadem dete semnul de vânătoare. Numaidecât fu întinsă împletitura cea mare de sfori jur împrejurul unei arii mari de locuri întufărite.

Şi hăitaşii purceseră de la margine către mijloc, şi stârniră de dinaintea lor toate jivinele înfricoşate, pe care le hăituiră

astfel înspre mijloc. Atunci slobozirăă panterele, câinii şi şoimii pe urmele fiarelor anevoie de doborât. Şi făcură în ziua aceea o vânătoare cu hăitaşi tare îmbelşugată, de gazele şi de toate soiurile de vânat. Şi fu o sărbătoare mare pentru panterele de vânătoare, pentru câini şi pentru şoimi. Încât, odată vânătoarea încheiată, coconul Diadem şezu jos pe malul unui râu spre a se odihni oleacă, şi împărţi vânatul între vânători, şi partea cea mai bună o puse deoparte pentru tatăl său, sultanul Soleiman-Şah. Pe urmă dormi în noaptea aceea acolo, până dimineaţa.

Or, de-abia se trezise, când văzu alături de ei tabăra unei caravane mari, care sosise noaptea, şi în curând văzu cum ieşeau din corturi şi coborau să-şi facă la râu spălările îndătinate o mulţime de inşi, robi arapi şi negustori. Atunci şahzade Diadem trimise un om de-al său ca să afle de la inşii aceia din ce ţară sunt şi ce sunt. Şi trimisul se întoarse şi îi spuse crăişorului Diadem:

— Inşii mi-au spus: „Suntem nişte neguţători care am poposit aici ispitiţi de verdeaţa acestei pajişti şi de apa aceasta bună, curgătoare. Şi ştim că nu avem a ne teme de nimic aici, întrucât suntem pe pământurile pline de ocrotire ale sultanului Soleiman-Şah, a cărui faimă despre înţelepciunea sa de ocârmuitor este vestită pe toate meleagurile şi îi însenineazăă pe toţi călătorii. Şi-apoi îi aducem în dar o mulţime mare de lucruri frumoase şi scumpe, mai cu seamă pentru fiul său, minunatul cocon Diadem.”

La spusele acestea, frumosul Diadem, fiul sultanului, răspunse:

— Dar, pe Allah! dacă neguţătorii aceia au cu ei nişte lucruri aşa de frumoase anume pentru mine, pentru ce să nu ne ducem chiar noi să le cercetăm? Faptul, de altminteri, va ajuta să ne facă a ne petrece vesel dimineaţa.

Şi numaidecât şahzade Diadem, urmat de prietenii săi vânători, se îndreptă înspre corturile caravanei.

Când îl văzură venind pe fiul sultanului şi pricepură cine era, negustorii deteră toţi fuga în întâmpinarea lui şi îl poftiră să intre în corturile lor, şi îi ridicară pe clipă pe dată un cort falnic din atlaz roşu, împodobit cu chipuri împistrite, de păsări şi de jivine, şi căptuşit tot cu mătăsuri de la Ind şi cu ţesături de la Caşmir. Şi îi puseră o pernă strălucită pe un chilim minunat de mătase cu toate marginile împodobite cu mai multe rânduri întreţesute de smaralde frumoase. Şi şahzade Diadem şezu jos pe chilim şi se sprijini pe pernă şi le porunci negustorilor să-i deştearnă mărfurile. Şi, după ce negustorii îi deşternură toate mărfurile, îşi alese din grămadă ceea ce îi plăcu mai mult şi, în ciuda neînvoirii lor stăruitoare, îi sili să primească preţul pe care li-l plăti cu mărinimie.

Pe urmă, după ce îi puse pe robi să ridice toate târguielile, vru să încalece iarăşi pe cal spre a se întoarce la vânătoare, când zări dinaintea lui, printre neguţători, un bărbat…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă cum era, îşi amână povestitul pe a doua zi.

Dar când fu cea de a o sută unsprezecea noapte spuse:

Deodată şahzade Diadem zări dinaintea lui, printre neguţători, un bărbat tânăr de o frumuseţe uluitoare, de o şofrăneală izbitoare, şi îmbrăcat cu nişte haine tare frumoase şi tare bine dichisite. Caci chipul său, cel atâta de şamaniu şi atâta de frumos, avea întipărită pe el o mâhnire mare, ca de pierderea unui tată, a unei mame ori a vreunui prieten tare drag.

Atunci şahzade Diadem nu vroi să se depărteze fără a-l cunoaşte pe tânărul acela frumos către care îl trăgea inima; şi se apropie de el şi îi ură bună pace, şi îl întrebă cu luare-aminte cine este şi pentru ce este aşa de trist. Caci, la întrebările lui, ochii tânărului cel frumos se umplură de lacrimi şi nu putu să spună decât aceste două vorbe: „Sunt Aziz”, şi izbucni în suspine atâta de amarnice, încât se prăbuşi pierit.93

Când îşi veni în fire, şahzade Diadem îi spuse:

— O, Aziz, să ştii că îţi sunt prieten. Spune-mi aşadar pricina mâhnirilor tale.

Caci tânărul Aziz, drept orice răspuns, îşi prinse coatele în palme şi cântă stihurile acestea:

Feriţi-vă de ucigaşii-i ochi!

Nu-i inimă de vraja lor să scape -

Ah, ochii-i negri, ca un rău deochi, Când galeşi te cuprind ca nişte ape!

Şi mai cu seamă nu gustaţi vreodată al glasului ei vin dulce amar -

E-un vin precum o flacără ce-mbată chiar şi pe înţelepţii cei mai mari!

De i-aţi cunoaşte limpedea privire!

Ah, trupu-i de mătase ar putea să pară moale, ca o amăgire, Pe lângă cea mai moale catifea.

Ca o lumină-i, răsărind din bezne, Când se apropie cu pas domol, Cu aurul inelelor la glezne, Cu ochii-i negri zugrăviţi în kohl.

Ah, unde e mireasma-mbătătoare a rochiilor ei? Ce amintiri mai poartă, vie, calda-i răsuflare, Ca un parfum gingaş de trandafiri?

După ce şahzade Diadem auzi cântecul acesta, nu vroi, deocamdată, să mai stăruiască şi, spre a înnădi vorba, spuse:

— Pentru ce, o, Aziz, nu mi-ai arătat marfa ta, ca toţi negustorii ceilalţi?

El răspunse:

— O, doamne al meu, marfa mea chiar că nu cuprinde nimic ce să se cuvină unui fecior de sultan.

Caci frumosul Diadem îi spuse frumosului Aziz:

— Pe Allah! vreau totuşi să mi-o arăţi!

Şi îl sili pe tânărul Aziz să şadă jos lângă el pe chilimul de mătase şi să-i deştearnă, bucată cu bucată, toată marfa sa. Şi şahzade Diadem, fără ca măcar să ia aminte la

bogasiurile cele frumoase, i le cumpără pe toate fără a le socoti, şi îi spuse:

— Acuma, Aziz, dacă mi-ai povesti pricina supărării tale… Te văd cu ochii în lacrimi şi cu inima mâhnită. Or, dacă eşti asuprit, voi şti eu să-i pedepsesc pe asupritorii tăi; iar dacă eşti năpădit de datorii, îţi voi plăti datoriile cu toată inima. Întrucât iacătă că mă simt ispitit înspre tine, şi toate lăuntrurile mele ard pentru tine.

Caci tânărul Aziz, la vorbele lui, se simţi iarăşi înăbuşit de suspine şi nu putu decât să cânte stihurile acestea:

Ah, grea ispita ochilor ei negri dealungiţi cu kohl albastru – ah!

Şi-nmlădierea trupului subţire cu şoldurile-i ca un castru – ah!

Ah, vinul buzei ei şi mierea gurii, Şi sânii ei în sfânt încastru – ah!

Nădejde-a mea, ca de trimis la moarte, Al nopţii mele tainic astru – ah!

La cântecul acesta, şahzade Diadem se apucă, spre a-i schimba gândurile, să cerceteze una câte una zarpalele cele frumoase şi mătăsurile. Şi deodată, dintre zarpale, îi căzu din mâini o bucată pătrată de mătase înhorbotată, pe care tânărul Aziz numaidecât se repezi s-o strângă iute. Şi o împături, tremurând, şi şi-o puse sub genunchi. Şi se tângui:

Ah, scumpa mea Aziza!

Cloşca rotind pe cer îmi este mai aproape ca tine, Şi-am să pier!

Unde să-ngrop tristeţea-mi, În care ţări străine?

Cum să mai sufăr chinul că nu eşti lângă mine?

Cum să mai port povara amarei mele taine, Când abia duc pe umeri aceste biete haine? 94

După ce văzu mişcarea speriată a frumosului Aziz şi auzi stihurile din urmă, şahzade Diadem rămase până peste poate de nedumerit şi, zădărât cu totul, strigă…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada, fiica vizirului, văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă cum era, nu vroi să treacă peste îngăduinţa dată.

Atunci sora ei, micuţa Doniazada, care ascultase toată povestea ţinându-şi răsuflarea, strigă din ungherul în care şedea ghemuită:

— O, sora mea Şeherezada, ce dulci, şi ce gingaşe, şi ce curate, şi ce desfătătoare la gust sunt vorbele tale, în prospeţimea lor! Şi ce vrăjitoare este povestea aceasta, şi ce minunate sunt toate stihurile ei!

Iar Şeherezada îi zâmbi şi spuse:

— Aşa-i, surioara mea! Da ce-i aceasta faţă cu aceea pe care am să v-o povestesc amândurora în noaptea următoare, dacă am să mai fiu în viaţă, din mila lui Allah şi hatârul sultanului!

Iar sultanul Şahriar îşi zise în sufletul său: „Pe Allah! Nu am s-o ucid până a nu auzi urmarea istorisirii ei, care-i o istorie minunată şi uluitoare, într-adevăr, până peste poate!”

Pe urmă o luă pe Şeherezada în braţe. Şi amândoi îşi petrecură ce mai rămăsese din noapte, strânşi aşa până la ziuă.

După care sultanul Şahriar plecă la divanul judeţelor sale; iar divanul se umplu de mulţimea de viziri, de emiri, de dregători, de străji şi de oameni de la sarai. Iar vizirul cel mare veni şi el, aducând la subsuoară giulgiul hărăzit fiicei sale Şeherezada, pe care o socotea moartă de mult. Caci sultanul nu îi spuse nimic în privinţa aceasta, şi urmă a judeca, a căftăni în slujbe, a mazili, a ocârmui şi a încheia pricinile de rând, şi-aşa până la sfârşitul zilei. Pe urmă divanul fu ridicat, şi sultanul intră în saraiul său. Iar vizirul rămase nedumerit şi până peste poate de uluit.

Dar de îndată ce se lăsă noaptea, sultanul Şahriar se duse la Şeherezada în iatac şi nu pregetă a face lucrul său obişnuit cu ea.

Şi era cea de a o sută douăsprezecea noapte încât micuţa Doniazada, odată lucrul terminat, se ridică de pe chilim şi îi spuse Şeherezadei:

— O, sora mea, mă rog ţie, spune urmarea povestei aceleia atâta de frumoase cu frumosul şahzade Diadem şi cu Aziz şi cu Aziza, pe care vizirul Dandan o povestea, sub zidurile Constantiniei, sultanului Daul'makan!

Iar Şeherezada îi zâmbi surorii sale şi îi spuse:

— Da, hotărât! cu tot dragul inimii şi ca o cinstire datorată! Ci nu până a nu-mi da îngăduinţă sultanul acesta bine crescut şi dăruit cu purtări alese!

Atunci sultanul Şahriar, care nici nu putea să adoarmă de nerăbdarea cu care aştepta urmarea, spuse:

— Poţi să vorbeşti!

Şi Şeherezada spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că şahzade Diadem a strigat:

— Aziz! ce ascunzi acolo?

Şi Aziz răspunse:

— O, doamne, chiar tocmai din pricina aceasta nu am vrut, de la început, să deştern dinainte-ţi mărfurile mele. Ce este de făcut acuma?

Şi scoase un oftat lung, din tot sufletul său. Dar domnişorul Diadem atâta stărui şi îi spuse vorbe atâta de alintate, încât tânărul Aziz până la urmă îi spuse:

— Află, o, stăpâne al meu, că povestea mea, în privinţa acestei zarpale pătrate, este tare ciudată; şi-i pentru mine plină de amintiri tare dulci. Întrucât farmecele celor care mi-au dăruit zarpaua aceasta cu două feţe nu au să se şteargă nicicând de dinaintea ochilor mei. Cea care mi-a dăruit zarpaua dintâi se numeşte Aziza; cât despre cealaltă, numele ei îmi este amar să-l rostesc deocamdată! Întrucât ea este aceea care, cu chiar mâna ei, m-a făcut ceea ce sunt. Da cum am şi început să-ţi vorbesc despre aceste lucruri, va să-ţi istorisesc amănuntele; au să te încânte, de

bună seamă, şi au să slujească la a-i lumina pe cei care o vor asculta cu cinstire.

Pe urmă tânărul Aziz scoase zarpaua de sub genunchi şi o despături pe chilimul pe care şedeau amândoi.95 Şi crăişorul Diadem văzu că erau două pătrate osebite: pe mătase, într-unui dintre pătrate, era chindisită, cu fire de aur roşu şi cu fire de mătase de toate culorile, o gazelă; iar în celălalt pătrat era aşijderea o gazelă, dar chindisită cu fire de argint şi purtând la gât o salbă de aur roşu de care atârnau trei pietre de peridot oriental.

La vederea acelor gazele, atâta de minunat chindisite, şahzade strigă:

— Mărire aceluia carele a pus atâta măiestrie în mintea făpturilor sale!

Pe urmă îi spuse tânărului cel frumos:

— O, Aziz, grăbeşte, rogu-te, să ne istoriseşti povestea cu Aziza şi cu meşteriţa celei de a doua gazele!

Şi frumosul Aziz îi povesti coconului Diadem:

POVESTEA FRUMOSULUI AZIZ află, o, tinere doamne, că tatăl meu era unul dintre negustorii cei mari; şi nu mai avea alt fiu, decât pe mine. Da aveam o verişoară, care fusese crescută împreună cu mine, în casa tatălui meu, dat fiind că tatăl ei murise.

Or, înainte de a muri, unchiul meu îi pusese pe tatăl meu şi pe mama mea să se lege faţă de el că au să ne căsătorească unul cu altul atunci când vom creşte mari.

Încât eram lăsaţi mereu împreună; şi ne legarăm astfel unul de celălalt; iar noaptea ne puneau să dormim în acelaşi pat, fără a ne despărţi. De altminteri noi habar nu aveam de încurcăturile ce ar fi putut să urmeze, măcar că, totuşi, verişoara mea, în treburile acestea, era mult mai luminată decât mine, şi mai dibace, şi mai ştiutoare; lucru pe care îl pricepui mai târziu, cugetând la chipul cum mă cuprindea în braţe şi cum îşi lipea armurii de mine când ne culcam.

Într-acestea, dat fiind că urma să ajungem la vârsta cerută, tatăl meu îi spuse maică-mi:

— Anul acesta trebuie să-l însurăm fără de zăbavă pe fiul nostru Aziz cu verişoara lui Aziza.

Şi se înţelese cu ea asupra zilei de scriere a senetului, şi se apucă pe dată să facă pregătirile pentru ospeţe şi pentru slujba însurătoarei; şi se duse să poftească rudele şi prietenii, spunându-le:

— În vinerea aceasta, după rugăciune, avem să scriem senetul de căsătorie dintre Aziz şi Aziza.

Şi maică-mea, la rându-i, se duse să le vestească faptul tuturor femeilor pe care le cunoştea şi tuturor apropiatelor sale. Şi, spre a-i primi cuviincios pe oaspeţi, mama şi femeile din casă spălară cu apă multă sala de primire şi făcură să strălucească marmurele cu care era pardosită, şi aştern ură preşurile pe jos, şi împodobiră pereţii cu chilimuri frumoase şi cu scoarţe bătute cu zarafir, păstrate în sipeturile cele mari. Iar taică-meu îşi luă sarcina de a se duce să poruncească plăcintele şi dulciurile, şi de a pregăti şi a rândui cu grijă tablalele cele mari cu băuturi. Iar pe mine, într-un sfârşit, mama mă trimise să fac o scaldă la hammam, şi avu grijă să pună un rob să aducă în urma mea un caftan frumos şi nou, tot ceea ce găsise mai bun, ca să mă înveşmântez cu el după scaldă.

Mă dusei aşadar la hammam şi, de îndată ce îmi isprăvii îmbăiatul, mă înveşmântai cu caftanul cel falnic, care era înmiresmat cu totul şi atâta de straşnic încât, în drumul meu, trecătorii se opreau spre a adulmeca mireasma din juru-mi.

Mă îndreptai aşadar înspre geamie pentru rugăciunea după care, în ziua aceea de vineri, urma să se săvârşească nunta, când îmi adusei deodată aminte, pe drum, de un prieten pe care uitasem să-l poftesc. Şi începui să merg cât mai repede, ca să nu întârzii, şi iac-aşa mă pomenii pe o ulicioară care îmi era străină. Atunci, cum eram leoarcă tot de năduşeală din pricina scaldei fierbinţi, precum şi din pricina caftanului cel nou făcut dintr-o ţesătură deasă, mă prilejuii de răcoarea umbrei de pe ulicioara aceea spre a

sta oleacă jos pe o laviţă de lângă un zid; da până a şedea jos, scosei din buzunar o năframă chindisită cu zarafâr şi o aşternui sub mine. Iar năduşeală mi se scurgea întruna de pe frunte pe chip, atâta de amarnică era căldura: şi nu aveam nimic la mine cu ce să mă şterg, năframa mea fiind întinsă sub mine; şi eram tare necăjit; iar ciuda îmi stârnea şi mai tare năduşeala. Într-un sfârşit, ca să ies din încurcătura sâcâitoare, tocmai eram gata să ridic poala caftanului cel nou spre a şterge stropii mari care îmi brăzdau obrajii, când văzui deodată cum cade dinainte-mi, uşoară ca răsuflarea unei adieri, o năframă albă din pânză de mătase, pe care văzând-o doar şi mi se şi răcori sufletul, şi a cărei mireasmă l-ar fi vindecat şi pe un beteag. Mă repezii s-o ridic şi să mă uit deasupra capului spre a-mi da seama ce fel de treabă putea să fie; şi atunci ochii mei întâlniră ochii unei copile, chiar aceea, o, doamne al meu, care, în urmarea acestei poveşti, îmi va dărui cea dintâi dintre gazelele cusute pe zarpaua pătrată. Deci chiar pe ea o zării...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfielnic.

Dar când fu cea de a o sută treisprezecea noapte spuse:

Şi chiar pe ea o zării aplecată şi zâmbind la fereastra de la catul de sus. Nici măcar nu am să încerc a-i zugrăvi frumuseţea, limba mea fiind prea nevolnică, într-adevăr.

Află numai că acea copilă, de cum băgă de seamă privirea mea iţită, îmi făcu semnele următoare: îşi puse degetul arătător între buze, pe urmă îşi îndoi degetul mijlociu şi şi-l alipi de degetul arătător de la mâna stângă, pentru ca apoi să şi le ducă pe amândouă între sâni. Pe urmă îşi trase îndărăt capul şi, închizând fereastra, pieri.

Şi, încremenit cu totul, năucit cu totul, şi pârjolit dintr-odată de ispită, degeaba mă tot zgâii eu mult şi bine la fereastră, nădăjduind să mai văd o dată ivirea aceea care îmi răpise sufletul, că fereastra rămase închisă cu îndărătnicie. Şi nu-mi pierdui nădejdea decât după ce,

aşteptând acolo, pe laviţă, până la asfinţitul soarelui, uitându-mi şi de senetul meu de căsătorie şi de logodnica mea, luai seama că neîndoielnic aşteptarea îmi era zadarnică.

Atunci mă ridicai, cu inima chinuită, şi pornii către casă. Pe drum mă apucai să despăturesc năframa cu pricina, care numai cu mireasma ei şi mă şi desfăta atâta de straşnic, încât mă şi credeam în rai. După ce o despăturii de-a binelea, văzui că avea pe un colţ nişte stihuri scrise cu o scriere frumos împletită:

Vrând să mă plâng lui şi să-i spun ce-amar e amarul sufletului meu, îi scriu, Căci scrisu-i a simţirii revărsare.

Ci el: „De ce ţi-e scrisul belaliu şi chinuit, de, iată-l, sub privire se spulberă ca fumul străveziu?”

Răspund: „Pentru că-ntreaga mea simţire e numai dor şi chin; au eşti zbanghiu de nu cunoşti nici semnul de iubire?”

Iar pe celălalt colţ al năframei, erau scrise alte stihuri, cu litere mari, drepte:

Şi perlele-ncrustate-n chihlimbare, Şi merele cu-obrazul nărâmziu, Pe lângă chipul lui par o-ntinare.

Cel ce-şi vrea moartea o găseşte, ştiu, În ochii-i ucigaşi, ce-atâta moarte împrăştie, şi-atâta dor pustiu.

Cel care vrea beţiile să-l poarte ar căuta zadarnic alt paharnic, Când chipul lui beţii amare-mparte.

Iar frăgezimii lui, ca scrisă-n jar, Doar mirtul de-i cunoaşte gustu-amarnic:

Înmlădierea-i – ramurile doar!

Eu atunci, o, stăpâne al meu, scos din minţi, ajunsei totuşi într-un sfârşit acasă, la căderea nopţii. Şi o găsii pe fiica unchiului meu şezând jos şi înlăcrimată; dar, văzându-mă, îşi şterse repede ochii şi veni la mine şi mă ajută să mă dezbrac şi mă întrebă cu gingăşie de pricina întârzierii mele şi îmi spuse că toţi oaspeţii, emirii, negustorii cei mari şi ceilalţi, precum şi cadiul şi martorii, aşteptaseră multă vreme sosirea mea, şi că, nevăzând nimica venind,

mâncaseră şi băuseră pe săturate şi plecaseră toţi în treaba lor. Pe urmă adăugă:

— Cât despre tatăl tău, lucrul acesta l-a adus într-o stare de mânie mare; şi a jurat că nunta noastră va fi amânată până la anul următor! Dar tu, o, fiu al unchiului meu, pentru ce te-ai purtat astfel?

Eu atunci îi spusei:

— S-a petrecut cutare şi cutare lucru.

Şi îi istorisii cu de-amănuntul întâmplarea. Numaidecât ea luă năframa pe care i-o întinsesem şi, după ce citi ceea ce era scris pe ea, vărsă lacrimi îmbelşugate.96

Pe urmă îmi spuse:

— Da ea nu ţi-a vorbit?

Eu răspunsei:

— Numai prin nişte semne, din care de altminteri nu am priceput nimic, şi la care tare aş vrea să te văd că-mi dai dezlegarea.

Şi îi arătai semnele cu pricina. Ea îmi spuse:

— O, verişorul meu drag, dacă mi-ai cere şi ochii, nu aş şovăi să mi-i scot de sub pleoape pentru tine! Află dar că, pentru a-ţi întoarce tihna în suflet, sunt gata să te slujesc cu toată credinţa mea şi să-ţi înlesnesc o întâlnire cu femeia aceea care te ispiteşte şi care de bună seamă că este îndrăgostită de tine. Căci semnele ei, care nu au nici un fel de taină pentru noi, femeile, tălmăcesc limpede că te doreşte cu patimă şi că îţi dă întâlnire peste două zile: degetele ei aduse între cei doi sâni îţi arată numărul doi, pe când degetul dintre buzele ei arată că pentru ea eşti deopotrivă cu sufletul care dă viaţă trupului. Aşa că să fii încredinţat că dragostea mea pentru tine mă va face să-ţi dau orice ajutor; şi am să vă pun pe amândoi sub aripa mea, care are să vă ocrotească.

Eu atunci îi mulţumii pentru credinţa şi pentru vorbele ei bune care îmi dădeau nădejdi, şi şezui două zile în casă aşteptând ceasul întâlnirii. Şi eram tare mâhnit; şi îmi odihneam capul pe genunchii verişoarei mele, care nu

contenea să mă îmbărbăteze şi să-mi întărească inima. Încât, atunci când ceasul întâlnirii fu aproape, verişoara mea grăbi să mă ajute a-mi pune hainele; şi mă parfumă cu mâinile ei…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută patrusprezecea noapte spuse:

Frumosul Aziz îşi urmă astfel povestea istorisită faţă de coconul Diadem:

Şi mă parfumă cu mâinile ei, şi arse smirnă sub caftanul meu, şi mă sărută cu drag, şi îmi spuse:

— O, verişorul meu drag, iată ceasul liniştitor. Ia-ţi bărbăţie şi întoarce-te la mine potolit şi mulţumit. Şi iacătă că eu însămi îţi urez tihnă sufletului, şi nu am să fiu fericită decât de voioşia ta. Dar întoarce-te repede, ca să-mi povesteşti cum a fost. Şi au să vină iarăşi zile frumoase pentru noi, şi nopţi albe binecuvântate!

Eu atunci încercai să-mi domolesc bătăile inimii şi să-mi strunesc tulburarea; şi îmi luai rămas-bun de la verişoara mea şi plecai. Când ajunsei în ulicioara cea adumbrită, mă dusei să şed pe laviţa cu pricina, într-o stare de nerăbdare până peste poate. Şi de-abia ajunsei acolo că şi văzui fereastra cum se întredeschide; şi numaidecât o ameţeală îmi trecu pe dinaintea ochilor. Dar mă îmbărbătai şi mă uitai înspre fereastră; şi o văzui cu ochii mei pe copilandră. La vederea acelui chip dumnezeit, mă clătinai şi mă lăsai să cad tremurând pe laviţă. Iar fetişcana sta mereu la fereastră să se uite la mine cu o strălucire în ochi; şi ţinea în mână la vedere o oglindă şi o năframă roşie. În curând, fără a rosti nici un cuvânt, îşi suflecă mânecile, dezvelindu-şi braţele până la umeri; pe urmă îşi deschise mâna şi, răsfirându-şi cele cinci degete, îşi atinse sânii; pe urmă îşi întinse braţul afară pe fereastră ţinând oglinda şi năframa cea roşie; şi de trei ori flutură năframa ridicând-o şi lăsând-o în jos; pe urmă făcu schima de a răsuci năframa şi de a o împături; apoi îşi plecă îndelung capul către mine şi,

trăgându-se îndărăt repede, închise fereastra la loc şi pieri. Atâta tot! Şi fără a rosti nici un cuvânt. Dimpotrivă! Mă lăsă astfel într-o buimăcire de neînchipuit; şi nu mai ştiui dacă trebuie să mai stau ori să mă duc; şi, nedumerit, şezui aşa să mă uit la fereastră ceasuri în şir, până la miezul nopţii. Atunci, zaif de gânduri, mă întorsei acasă, unde o găsii pe biata mea verişoară aşteptându-mă, cu ochii roşii de lacrimile vărsate şi cu chipul mohorât de mâhnire şi de deznădejde. Eu atunci, la capătul puterilor, mă lăsai să cad jos, într-o stare jalnică. Iar verişoara mea, care se grăbise să dea fuga spre mine, mă prinse în braţe şi mă sărută pe ochi şi mi-i şterse cu colţul mânecii ei şi îmi dete să beau, spre a-mi potoli duhul, un pahar cu sorbet înmiresmat cu apă de flori; şi într-un sfârşit mă întrebă cu gingăşie despre toată zăbovirea aceea şi despre mohorala de pe chipul meu.

Eu atunci, măcar că eram sfărâmat de sastiseala mâhnită, îi istorisii totul, arătându-i şi schimele necunoscutei cea desfătătoare. Şi verişoara mea Aziza îmi spuse:

— O, Aziz al inimii mele, tâlcul ce se desprinde pentru mine din schimele ei, mai cu seamă din schima cu cele cinci degete şi cu oglinda, este că tânăra are să-ţi trimită o solie peste cinci zile la boiangiul de la colţul uliţei.

Eu atunci oftai:

— O, copilă a inimii mele, fie ca vorbele tale să se adeverească! De altminteri, chiar că am băgat de seamă că la colţul uliţei se află prăvălia unui boiangiu evreu.

Pe urmă, nemaiputând să îndur furtuna de amintiri, începui să suspin la sânul verişoarei mele Aziza, care nu precupeţi, spre a mă alina, cu vorbele cele mai dulci şi mângâierile pline de desfătare; şi îmi spunea:

— Gândeşte-te, o, Aziz, că de obicei îndrăgostiţii îndură ani şi ani de aşteptări, şi se întrarmează cu statornicie multă; da tu, de-abia-i o săptămână de când cunoşti chinurile inimii, şi iacătă-te într-o tulburare şi o mâhnire fără de pildă! Ia-ţi dârzie, o, fiu al unchiului meu! Şi ridică-te şi

mănâncă oleacă din bucatele acestea şi bea din vinul pe care ţi-l torn.

Caci eu, o, tinere doamne al meu, nu izbutii să iau nici o îmbucătură şi nici o înghiţitură; ba ajunsei de-mi pierdui şi somnul; şi mă gălbejii de tot şi mă schimbai la chip. Întrucât era întâia oară când simţeam pojarul patimii şi când gustam din iubirea cea amară şi desfătătoare.

Încât, de-a lungul celor cinci zile cât dăinui aşteptarea, slăbii amarnic, iar verişoara mea, necăjită din pricina mea, nu mă lăsă singur nici o clipită şi îşi petrecu zile şi nopţi stând la căpătâiul meu să-mi povestească, spre a mă veseli, poveşti cu îndrăgostiţi; şi, în loc să doarmă, veghea asupra-mi; şi o prindeam câteodată cum da să-şi şteargă în grabă lacrimile furişe. Într-un sfârşit, la capătul celor cinci zile, mă sili să mă scol şi încălzi apă pentru mine, şi mă puse să intru în hammamul casei; apoi mă îmbrăcă şi îmi spuse:

— Du-te repede la întâlnire! Şi facă Allah să răzbaţi la visurile tale şi tămăduiască-ţi sufletul cu balsamurile sale!

Eu atunci zorii să ies şi să dau fuga la prăvălia boiangiului evreu.

Or, ziua aceea era o sâmbătă; iar evreul, spre paguba mea, nu-şi deschisese prăvălia. Cu toate acestea, şezui jos dinaintea uşii prăvăliei şi aşteptai acolo până la rugăciunea muezinilor din minarete, la asfinţitul soarelui. Şi cum noaptea sporea fără de nici o urmare, mă cuprinse spaima de întuneric şi mă hotărâi să mă întorc iarăşi acasă. Şi ajunsei acolo ca un om beat, nemaiştiind ce făceam şi ce spuneam. Şi o găsii în odaie pe biata verişoară a mea Aziza stând în picioare, cu faţa întoarsă către perete, cu un braţ sprijinit pe un dulap şi cu o mână pe inimă; şi suspina cu jale stihuri de dor despre dragostea fără noroc.97 Da de îndată ce îşi dete seama că mă aflam acolo, îşi şi şterse ochii cu colţul mânecii şi veni dinainte-mi, străduindu-se să zâmbească spre a-mi ascunde durerea ei, şi îmi spuse:

— O, verişorul meu drag, facă-ţi Allah fericirea cât mai trainică! Pentru ce, în loc să te întorci astfel singur, la

vreme de noapte, pe uliţele pustii, nu ţi-ai petrecut noaptea cu copila aceea, iubita ta?

Atunci, scos din răbdări şi gândind o clipită că verişoara mea vroia să mă ia în zeflemea, o îmbrâncii cu asprime şi într-un chip atâta de repezit, încât ea căzu cât era de lungă peste un colţ al divanului şi îşi făcu la frunte o rană mare, din care sângele începu să năboiască şiroaie. Atunci biata mea verişoara, nici gândind să se înciudeze de răutatea mea, nu rosti nici un cuvânt de supărare, şi se ridică liniştită, şi se duse să aprindă o bucată de iască, şi îşi şterse rana, şi îşi înfăşură fruntea cu năframa ei; pe urmă şterse sângele care pătase marmura şi, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, se întoarse lângă mine cu un zâmbet liniştit şi îmi spuse cu cea mai aleasă dulceaţă…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziua şi, sfioasă, se opri din vorbele îngăduite.

Dar când fu cea de a o sută cincisprezecea noapte spuse:

Şi, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, se întoarse lângă mine cu un zâmbet liniştit şi îmi spuse cu cea mai aleasă dulceaţă în glas:

— O, fiu al unchiului meu, sunt până peste poate de mâhnită că te-am supărat cu vorbele mele necuvenite. Iartă-mă, mă rog ţie, şi povesteşte-mi ce s-a întâmplat, ca să văd dacă nu pot să-ţi aduc alinarea.

Atunci îi povestii despre nepotriveala în care căzusem şi despre lipsa de orice ştire de la necunoscută. Şi Aziza îmi spuse:

— O, Aziz al ochilor mei, pot, fără de şovăire, să te prevestesc că vei răzbate la dorurile tale; întrucât aci nu este decât o încercare pe care copila o pune în calea răbdării tale spre a-ţi vedea tăria dragostei şi statornicia faţă de ea. Încât, de mâine, grăbeşte-te a te duce să şezi pe la viţă, sub fereastra ei, şi neîndoielnic că vei găsi o dezlegare pe pofta dorinţelor tale!

Pe urmă verişoară-mea îmi aduse o tablă încărcată cu farfuriuri pline cu bunătăţuri; dar eu împinsei totul cu

scârbă, şi toate farfuriurile săriră în sus şi se rostogoliră în toate părţile pe covoare. Şi dovedii în felul acesta că nu vroiam nici să beau, nici să mănânc. Atunci biata mea verişoara strânse cu grijă şi în tăcere cioburile împrăştiate pe jos, şi şterse covoarele, şi se întoarse să şadă la picioarele saltelei pe care stam întins; şi nu conteni, cât ţinu noaptea toată, să-mi facă vânt cu un vânturar, spunându-mi vorbe duioase şi mângâietoare, cu o dulceaţă nemărginită. Iar eu gândeam: „Ce nebunie-i să fii îndrăgostit!” într-un sfârşit, dimineaţa se ivi, iar eu mă sculai în grabă mare şi mă dusei pe ulicioară, sub fereastra copilandrei.

Or, de-abia şezusem jos pe laviţă, că fereastra se şi deschise şi dinaintea ochilor mei năuciţi se ivi capul cel desfătător al aceleia care era tot sufletul meu. Şi îmi zâmbea din toţi dinţii ei cu un zâmbet vrăjitor. Pe urmă pieri o clipită, ca să se ivească iar ţinând în mâini o pungă, o oglinjoară, un ghiveci cu flori şi o lampă. Şi iacătă ce făcu: mai întâi băgă oglinda în pungă, legă punga şi o aruncă în odaie; pe urmă, cu o schimă răpitoare, îşi deznodă părul care se prăvăli năvalnic împrejurul ei de sus până jos şi îi ascunse pe o clipită chipul; şi-apoi puse lampa în mijlocul florilor, în ghiveci; iar la sfârşit luă totul şi pieri. Şi fereastra se închise. Şi inima mea îşi luă zborul odată cu fetişcana. Iar starea mea nu mai era o stare.

Atunci, ştiind din păţaniile de dinainte că era zadarnic să aştept mai mult, îmi luai drumul, deznădăjduit şi cu moartea în suflet, înspre casă, unde o găsii pe biata mea verişoara plânsă toată şi cu capu-nfăşurat de două legături, una peste fruntea rănită, iar cealaltă peste ochii vătămaţi de toate lacrimile vărsate câtă vreme lipsisem şi de-a lungul tuturor zilelor acelea de mâhnire. Şi, fără să mă vadă, sta cu capul plecat şi sprijinit într-o mână, şi se legăna în hangul sfâşietor al stihurilor minunate pe care şi le murmura încet-încetişor:

Mă tot gândesc la tine, Aziz! Spre ce tărâm departe-acum de mine baţi negrul caldarâm?

Aziz, răspunde-mi: unde te duci, la care prag îţi cauţi alinarea, pribeagul meu cel drag,?

Gândeşte-te, la rându-ţi, Aziz, acum, şi tu:

Să ştii că orişiunde te-ar duce – vrei ori nu -

Ea, Soarta ce râvneşte la fericirea mea, Aziz, o, nicăierea, nicicând nu vei putea să mai găseşti căldura duiosului cămin pe care-Aziza-n suflet ţi-l ridica senin.

Tu nici n-asculţi, Azize, ce-ţi spun, şi pleci grăbit pe drumul tău, departe de mine, răzleţit.

Iar ochii mei, pe urma-ţi, pornesc aşa, deodat', Izvorul lor de lacrimi, fierbinte, nesecat.

Ah, bea tu apa bună şi limpede altunde, Astâmpără-ţi pojaru-n frumoasele ei unde, Iar mie lasă-mi apa săratului izvor care îmi arde ochii, s-o beau plângând de dor.

Ah, inimă-a mea tristă, plângi, inimă, mereu!

Cel drag e dus departe, s-a dus iubitul meu.

Mă tot gândesc la tine, Aziz: spre ce tărâm departe-acum de mine baţi negrul caldarâm?

Aziz, răspunde-mi! Unde te duci, la care prag îţi cauţi alinarea, pribeagul meu cel drag?

Când sfârşi stihurile, se întoarse şi mă văzu; şi numaidecât se sili să-mi ascundă durerea şi lacrimile ei, şi veni la mine şi şezu în picioare o clipită, tăcută, fără a putea să îngaime o vorbă, într-un sfârşit, îmi spuse:

— O, verişorul meu, şezi jos şi povesteşte-mi ce ţi s-a întâmplat de data aceasta!

Şi nu pregetai să-i arăt cu de-amănuntul schimele pline de taină ale copilei. Şi Aziza îmi spuse:

— Bucură-te, o, verişorul meu, întrucât dorurile tale s-au împlinit. Află că oglinda băgată în pungă însemnează soarele care apune: schima aceasta te pofteşte aşadar să te duci mâine seară la casa ei; păru-i negru desfăcut şi învăluindu-i chipul însemnează noaptea care acoperă pământul cu negurile ei: schima aceasta este o întărire a celei dintâi; ghiveciul cu flori însemnează că trebuie să intri în grădina casei, aşezată în fundul ulicioarei; cât despre

lampa din ghiveci, însemnează limpede că, odată ajuns în grădină, trebuie să te îndrepţi înspre partea unde vei găsi o lampă aprinsă, şi să aştepţi acolo venirea iubitei tale.

Caci eu, dezamăgit până peste poate, strigai:

— De câte ori m-am amăgit cu tâlcuirile tale anapoda! Allah! Allah! tare sunt nenorocit.

Atunci, Aziza se făcu încă şi mai mângâietoare ca de obicei şi se cheltui pentru mine în vorbe dulci şi molcomitoare.98 Ci nu cutează să se mişte de la locul ei, nici să-mi aducă de mâncat şi de băut, din frică faţă de toanele mele de mânie şi de năduf.

Da a doua zi, spre seară, mă hotărâi să încerc ispita şi, mai ales îmbărbătat de Aziza, care îmi dădea astfel atâtea dovezi despre dăruirea şi despre lepădarea ei de sine desăvârşită, mă sculai şi mă îmbăiai şi, ajutat de Aziza, mă îmbrăcai cu haina mea cea mai frumoasă. Da până a mă lăsa să plec, Aziza îmi aruncă o privire deznădăjduită şi, cu lacrimi în glas, îmi spuse:

— O, fiu al unchiului meu, ia bobul acesta de musc safi şi înmiresmează-ţi buzele. Pe urmă, după ce o vei fi văzut pe iubita ta şi vei fi având toată mulţumirea la care râvneşti, făgăduieşte-mi, mă rog ţie, să-i prociteşti stihurile pe care am să ţi le spun.

Şi îşi aruncă braţele în jurul gâtului meu şi suspină îndelung. Eu atunci îi jurai că am să-i procitesc copilei stihurile cu pricina. Şi Aziza, liniştindu-se, îmi prociti stihurile şi mă puse să le mai rostesc o dată înainte de a pleca, măcar că nu le pricepeam rostul ori urmarea lor viitoare:

Oh, pe Allah: voi, cei îndrăgostiţi, Spuneţi-mi, când o dragoste-i prea mare, Mai poate oare bietu-ndrăgostit să mai găsească undeva scăpare?

Pe urmă plecai repede şi ajunsei la grădina cu pricina, unde găsii poarta descuiată; şi, în fund de tot, era aprinsă o lampă, spre care mă îndreptai prin întuneric.

Când ajunsei la locul unde era lumina aceea, ce minunăţie mă mai aştepta! Găsii, într-adevăr, o sală minunată, cu bolta arcuită şi încheiată în vârf cu o altă boltă, mai mică şi căptuşită toată cu fildeş şi cu abanos, şi luminată frumos de nişte policandre uriaşe de aur şi de nişte lămpi mari de cleştar atârnate de tavan cu lanţuri de aur. Şi, în mijlocul acelei săli, un havuz împodobit cu învrâstături pistrite şi cu închipuituri împletite de o desăvârşire mare, scotea un zvon de ape care numai cu cântecul lor şi te şi răcoreau. Chiar lângă havuz, pe o sofia mare de sidef, se lăfăia o sinie de argint acoperită cu un ştergar de mătase, iar jos pe covor se odihnea un ol de pământ ars şi smălţuit, pe al cărui gât suleget se sprijinea un pocal de cleştar şi aur.

Eu atunci, o, tinere doamne al meu, cel dintâi lucru pe care îl făcui fu de a ridica ştergarul de mătase care acoperea sinia cea mare de argint. Iar lucrurile desfătătoare ce se aflau acolo, încă le mai văd dinaintea ochilor! Se aflau, aşadar…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi se opri din vorbele îngăduite.

Dar când fu cea de a o sută şaisprezecea noapte spuse:

Vizirul Dandan îşi urmă astfel, pentru sultanul Daul'makan, povestea pe care i-o istorisea frumosul Aziz tânărului şahzade Diadem:

Se aflau acolo, aşadar, rumeni şi aromiţi, patru pui fripţi, scăldaţi în mirodenii rare; se mai aflau acolo patru tăvi de farfuriu întinse, cuprinzând: cea dintâi, nişte mahallabia99 înmiresmată cu portocale şi presărată cu fistic pisat şi cu scorţişoară; cea de a doua, stafide ţinute la plămădit în zeamă de zahăr şi apoi uscate şi înmiresmate un pic cu apă de trandafiri; cea de a treia, oh! A treia! Nişte baclavale meşteşugit răsucite în foile lor şi tăiate în bucăţi de o vrăjitorie fără de asemuire; cea de a patra, nişte cataifuri cu zeama bine legată şi gata să plesnească, atâta de îmbelşugat erau îndopate! Iac-aşa cu jumătate din tablă! Cât despre cealaltă jumătate, se aflau pe ea taman poamele

cele mai dragi mie: smochine întru totul zbârcite de coapte, şi parşive de cât se ştiau de râvnite, chitre, naramze, struguri proaspeţi şi banane. Şi totul era despărţit pe soiuri, printre care se vedeau culorile florilor de trandafiri, de iasomii, de lalele, de crini şi de zarnacadele.

Eu atunci mă înseninai până peste marginile înseninării, şi le spusei mâhnirilor mele să-şi ia zborul, iar bucuriei să se încuibărească în mine. Da rămâneam un pic îngrijorat de a nu vedea în locul acela nici urmă de vreo făptură vie dintre făpturile lui Allah! Şi, cum nu vedeam nici slujnică, nici roabă care să vină să mă slujească, nu cutezai dintru-ntâi să mă ating de nimic; şi aşteptai răbduriu sosirea iubitei inimii mele. Da întâiul ceas se scurse, şi nimic! Pe urmă cel de al doilea şi cel de al treilea ceas, şi tot nimic! Atunci începu să mă încerce amarnic chinul foamei, după ce de atâta vreme nu mai mâncasem, stăpânit cum fusesem întru totul de patima mea fără de izbăvire; caci acuma, când vedeam începutul acesta de împlinire, pofta mi se întorcea, din mila lui Allah, şi mă simţeam îndatorat fată de biata mea Aziza care mereu îmi prorocise izbânda şi îmi tălmăcise întocmai taina acestor întâlniri.

Aşa că, neputând să îndur mai mult foamea aprigă ce mă rodea, mă repezii mai întâi asupra cataifurilor cele ispititoare, care îmi plăceau mai mult ca orice, şi-mi lunecai pe gâtlej cine mai ştie câte din minunăţiile acelea; ai fi zis că fuseseră plămădite cu miresmele din rai de degetele gingaşe ale huriilor. Pe urmă pornii asupra bucăţilor topitoare de baclavale zemoase, şi îmi îndopai spornic pântecul cu ceea ce mă binecuvântase soarta darnică; pe urmă înfulecai tot găvanul cu mahallabiaua albă şi presărată cu fistic pisat, şi atâta de răcoritoare pentru inima mea; şi mă hotărâi apoi să trec la pui, şi mâncai unul, sau doi, sau trei, sau patru, aşa de iscusită era umplutura ascunsă în burta lor, dichisită cu seminţe acrişoare de rodie; după care mă întorsei asupra poamelor, ca să mă dedulcesc, şi îmi alintai cerul gurii, alegându-le îndelung

chibzuit; şi îmi încheiai ospăţul degustând unul, ori două, ori trei, ori patru linguri de boabe de rodie, şi îl preamării pe Allah pentru milele sale. Şi pusei sfârşit la toate astâmpărându-mi setea din olul cel smălţuit, de pământ, fără a mă mai sluji de pocalul cel de prisos.

Atunci, cu burdihanul umplut, simţii că mă năpădeşte o toropeală adâncă şi îmi adoarme toată vlaga; şi de-abia mai avusei putere să mă spăl pe mâini, că mă şi prăbuşii lat pe pernele de pe covoare şi mă scufundai într-un somn greu.

Ce s-a petrecut în noaptea aceea? Tot ceea ce ştiu este că dimineaţa, când mă deşteptai sub razele arzătoare ale soarelui, eram întins, nu pe cele două chilimuri minunate, ci de-a dreptul pe marmura goală, şi aveam pe pielea pântecului un strop de sare şi un pumn de cenuşă. Atunci mă ridicai repede şi mă scuturai, şi mă uitai la dreapta şi la stânga; da nu văzui nici urmă de făptură vie de jur împrejur. Încât mare îmi fu buimăcirea, şi tot aşa şi tulburarea; apoi mă cuprinse căinţa pentru slăbiciunea cărnii mele şi pentru puţinătatea mea de tărie la vegheri şi la oboseală. Şi pornii mâhnit spre casă, unde o găsii pe biata mea Aziza care se jeluia încetişor şi procitea plângând stihurile acestea:

În lină legănare se-nalţă-o adiere şi vine peste câmpuri spre mine lunecând.

Ştiuta ei mireasmă de iarbă şi de miere îmi flutură prin plete şi mă cuprinde blând.

O, vino, adiere duioasă! Păsări cântă.

E hărăzit de soartă al inimii fior.

Ah, de-aş putea, iubire, să te cuprind, plăpândă, La piept, ca-drăgostitul iubita lui, cu dor!

Oh, îndulceşte-o clipă cu dulcea-ţi răsuflare şi spulberă în vânturi al chinului temei şi-amarul unei inimi îndrăgostite care se-neacă în durerea nefericirii ei!

Tu pleci, Aziz, dar mie ce-mi mai rămâne-n urmă din toată bucuria pământului întreg?

Când lacrimile-amare răsufletul mi-l curmă, Ce rost mai are viaţa, ce drum să mai aleg?

Ah, cine-mi poate spune că suntem ca doi gemeni la suflete? Că ducem la fel povara grea?

Că inima ta geme şi suferă asemeni, În flacăra iubirii arzând cum arde-a mea?

Dar, când mă văzu, Aziza se ridică repede, ştergându-şi lacrimile, şi mă primi cu vorbe de toată dulceaţa şi mă ajută să mă dezbrac de hainele de pe mine, pe care le mirosi de mai multe ori, pentru a-mi spune:

— Pe Allah! o, fiu al unchiului meu, acestea nu sunt miresmele pe care le lasă în haine apropierea de o femeie îndrăgostită. Povesteşte-mi, dar, ce s-a întâmplat.

Şi mă grăbii să-i împlinesc voia. Atunci chipu-i se umplu de îngrijorare, şi Aziza îmi spuse cu un glas speriat:

— Pe Allah! o, Aziz, eu nu mai am linişte în privinţa ta, şi tare îmi este frică acuma ca necunoscuta aceea să nu te facă să înduri nişte necazuri mari. Află că sarea pusă pe pielea ta însemnează că ea te găseşte tare searbăd, pe tine, un îndrăgostit atâta de pătimaş, că te-ai lăsat biruit de somn şi de oboseală; iar cenuşa însemnează: „înnegri-ţi-ar Allah chipul! o, tu, cu dragostea ta mincinoasă!” Aşa că, Aziz al meu drag, femeia aceea, în loc să fie dulce cu oaspetele ei şi să-l trezească binişor, l-a măsurat cu scârbă şi l-a făcut să vadă astfel că nu este bun decât să mănânce, să bea şi să doarmă. Uf, dezlega-te-ar Allah din dragostea pentru femeia aceea fără milă şi fără inimă!

Atunci, la vorbele ei, mă izbii cu pumnii în piept şi strigai:

— Eu sunt vinovat, căci, pe Allah! femeia are dreptate, îndrăgostiţii nu adorm. Ah, eu, cu greşeala mea, am abătut asupra mea nenorocirea. Fie-ţi milă! acuma ce să fac, o, fiică a unchiului meu? ah! spune-mi!

Or, biata mea verişoară Aziza mă iubea peste măsură; şi fu năpădită de o milă până peste poate văzându-mă atâta de pătimit…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută şaptesprezecea noapte îi spuse sultanului Şahriar:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că vizirul Dandan urmă astfel, pentru sultanul Daul'makan, istorisirea pe care frumosul Aziz o povestea tânărului şahzade Diadem.

Or, biata mea verişoară Aziza mă iubea peste măsură; şi fu năpădită de o milă până peste poate văzându-mă atâta de pătimit, şi îmi răspunse:

— Pe capul şi pe ochii mei! Caci, o, Aziz, cât de cu mult mai uşor mi-ar veni să-ţi fiu de folos dacă bună-cuviinţa mi-ar îngădui să ies din casă, să mă duc şi să mă întorc în voie! Caci, gata de măritiş, cum mă aflu, sunt datoare, după datinile noastre, să stau neabătut numai în casă. Da tu ascultă-mă cu luare-aminte, pentru ca, de departe, să pot să veghez asupra izbânzii tale, de vreme ce nu pot să fiu chiar de-a dreptul legătura de înţelegere dintre tine şi ea. Aşadar, o, Aziz, întoarce-te iarăşi, în seara aceasta, în acelaşi loc, şi mai cu seamă înfrânge-ţi ispita somnului! Iar pentru aceasta fereşte-te să mănânci ceva, întrucât mâncarea îngreunează simţurile şi le toropeşte. Aşa că păzeşte-te straşnic să nu adormi, şi ai s-o vezi cum vine la tine pe la sfert de noapte. Şi aibă-te Allah în paza lui şi apere-te de viclenii!

Eu atunci începui să mă rog să vină noaptea cât mai curând. Iar când eram gata să ies, Aziza mă mai opri o clipită ca să-mi spună:

— Te mai îndemn, înainte de orice, ca, după ce copila îţi va fi dăruit împlinirea dorinţelor tale, să nu uiţi să-i prociteşti stihurile pe care te-am pus să le înveţi.

Iar eu răspunsei:

— Ascult şi mă supun!

Pe urmă ieşii din casă.

Când ajunsei în grădină, găsii, ca şi în ajun, sala cea falnică luminată şi, în sală, tablalele mari pline cu bucate, cu

zumaricale, cu poame şi cu flori. Şi de cum îmi ajunse în nări mireasma florilor, şi a bucatelor, şi a tuturor acelor bunătăţuri, sufletul meu nu se mai putu stăpâni, şi mă supusei gândului său, şi mâneai până la saţ din fiecare soi, şi băui de-a dreptul din olul cel mare smălţuit; şi, cum sufletului meu îi plăcea până peste poate băutura aceea, băui iarăşi, până ce mi se umflă burta de tot. Atunci fusei mulţumit. Caci în curând pleoapele începură să mi se zbată; şi, spre a lupta cu somnul, mă străduii să-i deschid cu degetele, dar degeaba. Atunci îmi spusei „Am să mă întind oleacă aşa, da fără să dorm, oh! Vreme de o clipă să-mi pun capul pe pernă, nu mai mult! Da nu am să adorm, oh! Nu!” Şi luai o pernă şi îmi sprijinii capul pe ea. Da fu spre a nu mă mai deştepta decât a doua zi, pe lumină; şi mă văzui întins, nu tot în sala cea strălucită, ci într-o chichineaţă nevolnică şi care pesemne că le slujea grăjdarilor; şi găsii pe pântecele meu un os de picior de oaie, şi o băşică umflată, şi nişte sâmburi de curmale, şi nişte boabe de roşcove; şi, alături, două drahme şi un cuţit. Atunci, plin de buimăceală, mă sculai şi mă scuturai aprig de toate gunoaiele de pe mine şi, mânios de cele ce păţisem, luai de pe jos numai cuţitul, şi ajunsei în curând acasă, unde o găsii pe Aziza care murmura jalnic stihurile acestea:

Ah, lacrimi ale ochilor mei, grele, Voi sufletul întreg mi l-aţi topit şi-aţi mistuit lumina fiinţei mele!

Iar cel ce mă ucide, cel iubit, E tot mai nemilos şi mai posac.

Ci oare nu-i un vis nemărginit să suferi pentru cel ce ţi-este drag, Când e frumos ca soarele senin?

O, scump Azize, nu mai pot să tac!

Tot sufletul îmi e de tine plin, Tu inima mi-ai învăscut-o-n dor şi mi-ai săpat în ea genuni de chin.

Eu atunci, încă plin cu totul de ciudă, ca s-o fac să ia aminte la mine, îi aruncai câteva vorbe ocărâte. Caci răbdarea ei nu se tulbură şi, cu o dulceaţă minunată, îşi şterse ochii, şi veni la mine, şi îşi aruncă mâinile împrejurul

gâtului meu, şi mă strânse cu putere la pieptul ei, pe când eu dam s-o împing, şi îmi spuse:

— Oh, sărmanul meu Aziz, văd că iarăşi te-ai lăsat furat de somn şi în noaptea aceasta!

Iar eu, nemaiputând să zic nimic, mă prăbuşii pe chilim, înăbuşit de ciudă, şi aruncai hăt încolo cuţitul pe care îl adusesem. Aziza atunci luă un vânturar şi şezu jos lângă mine şi începu să-mi facă vânt şi să mă îndemne să-mi întăresc inima şi să-mi spună că totul are să se sfârşească cu bine. Şi, la îndemnurile ei, îi înşirai feluritele ciurucuri pe care, când mă deşteptasem, le găsisem pe pântecele meu. Pe urmă îi spusei:

— Pe Allah! grăbeşte-te să-mi lămureşti toate astea!

Ea îmi răspunse:

— Ah, Aziz al meu! nu te-am povăţuit eu să te fereşti de primejdia somnului, şi să nu te laşi târât de ispita de a mânca?

Ci eu strigai:

— Oh, grăbeşte-te să-mi tălmăceşti tâlcurile!

Ea spuse:

— Află că băşica umflată însemnează…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă cum era, se opri din vorbele îngăduite.

Dar când fu cea de a o sută optsprezecea noapte spuse:

Află că băşica umflată însemnează că inima ta, măcar că te aflai în casa iubitei tale, umblă prin vânturi şi vădeşte puţinătatea înflăcărării tale; sâmburii de curmale vor să spună că, asemenea lor, eşti văduvit de dulceaţă, întrucât dragostea, care este însăşi măduva inimii, îţi lipseşte cu totul; seminţele de roşcov, care este copacul lui Ayub, 100 tatăl răbdării, erau acolo spre a-ţi aduce aminte de însuşirea de a fi răbduriu, însuşire atâta de scumpă la cei îndrăgostiţi; cât despre osul de picior de oaie, acela chiar că nu poate fi supus tălmăcirii.

Eu atunci strigai:

— Caci, o, Aziza, uiţi de cuţitul cu limba agerită, şi de cele două drahme de argint!

Iar Aziza începu să tremure toată şi îmi spuse:

— O, Aziz, tare îmi este frică pentru tine! Cele două drahme de argint închipuiesc cei doi ochi ai ei. Şi prin aceasta vrea să spună: „Mă jur pe amândoi ochii mei că, dacă vei mai veni spre a adormi iarăşi, am să-ţi retez fără milă gâtul cu cuţitul!” O, fiu al unchiului meu, tare mi-e frică! Şi, ca să nu te necăjesc, îmi îngrop mereu în mine spaima şi plâng în tăcere, singură în casa goală. Şi drept toată mângâierea nu am decât suspinele mele!

Inima mea atunci se înduioşă de durerea ei şi îi spusei:

— Pe viaţa mea şi a ta, o, fiică a unchiului meu, care este leacul la toate acestea? Ah, ajută-mă să scap din izbeliştea mea fără de scăpare!

Ea spuse:

— Cu drag şi cu supuşenie! Da se cere să asculţi de vorbele mele şi să te supui întocmai, altminteri nimic nu se poate!

Eu răspunsei:

— Ascult şi mă supun! şi mă juruiesc ţie pe capul tatălui meu!

Atunci Aziza, crezătoare în făgăduiala mea, se învoioşi, şi mă sărută, şi îmi spuse:

— Ei bine, iacătă! Trebuie să dormi aici toată ziua: în felul acesta nu ai să mai fii ispitit de somn la noapte. Iar când te vei deştepta, am să-ţi dau chiar eu să mănânci şi să bei; şi aşa nu vei mai avea nimic de ce să te temi.

Aşa că Aziza mă sili să mă culc şi începu să mă mângâie încetişor; şi, sub vraja acelei mângâieri duioase, nu întârziai să adorm; şi, la deşteptare, pe seară, o văzui şezând tot lângă mine şi făcându-mi vânt cu vânturarul. Şi văzui că trebuie să fi plâns întruna, căci hainele îi erau ude de lacrimi. Atunci Aziza zori să-mi aducă de mâncare, şi îmi punea cu mâna ei îmbucăturile în gură, iar eu nu îndeplineam decât truda de a le înfuleca, şi tot aşa până ce

mă ghiftuii cu totul. Pe urmă îmi dete să beau un găvan cu sorbet de finap101 în apă de trandafiri cu zahăr, care mă învioră de-a binelea. Pe urmă îmi spălă mâinile şi mi le şterse cu un ştergar înmiresmat cu musc şi mă stropi cu apă îmbălsămată. După care îmi aduse o haină peste poate de minunată şi mă îmbrăcă cu ea; şi îmi spuse:

— De-o vrea Allah, noaptea aceasta are să fie pentru tine noaptea împlinirilor!

Pe urmă, însoţindu-mă până la uşă, adăugă:

— Da mai cu seamă să nu uiţi ce te-am îndemnat!

Eu spusei:

— Ce îndemn?

Ea spuse:

— O, Aziz! stihurile pe care te-am pus să le înveţi!

Ajunsei aşadar în grădină şi, ca şi în nopţile de dinainte, intrai în sala cu bolta arcuită şi şezui jos pe chilimurile falnice. Şi cum chiar că eram ghiftuit, mă uitai la tablale cu nepăsare, şi începui în felul acesta să veghez până spre miezul nopţii. Şi nu vedeam pe nimeni; şi nu auzeam un zgomot. Atunci începu să mi se pară noaptea lungă cât un an; da îndurai şi aşteptai mai departe. Ast timp, trei sferturi din noapte se şi scurseseră, iar cocoşii şi începuseră să cânte cei dintâi zori. Aşa că foamea începu să-şi dea ghes; şi încet-încet ajunse atâta de straşnică, încât sufletul meu jinduia la bunătăţile de pe tablale; şi nu mai putui să-mi înfrân sufletul; pe dată fusei în picioare; săltai ştergarele cele mari de pe tablale şi mâncai pe săturate, şi băui o stacană, şi pe urmă două stacane, şi până la zece stacane. Atunci capul mi se îngreună; ci mă ţineam cu străşnicie şi mă îndârjeam şi îmi bâţâiam capu-n toate părţile. Da taman în clipita când era gata să mă las biruit de-a binelea, auzii ceva ca o zvoană de râsete şi de foşnete de mătase. Şi de-abia avusei vreme să sar repede în picioare şi să mă spăl pe mâini şi pe gură, că şi văzui perdeaua cea mare din fund cum se dă la o parte. Şi, zâmbitoare şi înconjurată de zece roabe tinere, frumoase ca stelele, intră ea. Şi era însăşi

luna. Şi era îmbrăcată într-o haină de atlaz verde, chindisită toată cu zarafir roşcat. Şi doar numai spre a-ţi putea face o închipuire despre ea, o, tinere doamne al meu, am să-ţi spun stihurile poetului:

Iacăt-o! Cu privirea-i mândră, Cu chipu-i ca vrăjit – se-arată!

Prin verdea-i rochie subţire văd sânii izbucnind deodată.

Iar păru-i, despletit pe umeri, Ca o minune-i, revărsată.

Şi dacă-ntreb ce nume poartă, Răspunde: „Sunt aceea care aduce cu privirea-i mândră a-ndrăgostiţilor pierzare şi care inima le-o arde în flacără fără cruţare”.

De-i spun de chinurile grele ale iubirii, îmi răspunde: „Sunt stânca rece şi văzduhul făr' de răsunete; ci unde s-a plâns vreun om că stânca tace sau că văzduhul n-are unde?”

Ci eu îi spun aşa: „Fecioară, Dacă ţi-e inima o stâncă, Atunci cu degetele mele, Ca Mussa, şi eu, astăzi încă, Fac ca din stâncă să ţâşnească izvoarele de apă-adâncă.

Şi chiar că, o, tinere doamne al meu, cum îi prociteam aceste stihuri, ea îmi zâmbi şi îmi spuse:

— E prea bine! Da cum de ai izbutit de data aceasta să nu te laşi biruit de somn?

Iar eu răspunsei:

— Boarea venirii tale mi-a înviorat sufletul!

Ea atunci se întoarse spre roabe şi le făcu un semn clipind din ochi; şi numaidecât ele pieriră din sală şi ne lăsară singuri. Ea atunci veni să şadă lângă mine aproape, şi îşi împinse pieptul spre mine, şi îşi aruncă braţele în jurul gâtului meu. Iar eu mă repezii pe buzele ei; şi îi muşluii buza de sus, pe când ea îmi muşluia buza ele jos; pe urmă o cuprinsei pe după mijloc şi o îndoii; şi amândoi ne rostogolirăm de-a valma pe chilim. Şi începurăm nişte hârjoane amestecate cu sărutări şi cu giugiuleli, cu pişcături şi cu muşcături, cu pulpe şi cu picioare svânturate, şi cu zburdături smintite. Şi-aşa, până ce, într-un sfârşit, căzu topită în braţele mele, moartă de patimă. Atunci

noaptea aceea fu o noapte de miere a inimii mele şi o sărbătoare pentru desfătările mele, cum spune poetul:

Ah, veselă-mi fu noaptea şi uşoară, Mai desfătată decât orice noapte din câte sorţii mi le-ncununară, Iar, plină, cupa n-o lăsam să rabde.

Şi somnului grăii: „Socoţi, tu, oare, Acum, că te-ar dori aceste pleoape?”

Iar coapsele şi dulcile picioare le îmbiem pe rând: „Hai, mai aproape.”

Dar când dimineaţa veni, cum dam să-mi iau rămas-bun, ea mă mai opri o clipită ca să-mi spună:

— Aşteaptă oleacă! Am să-ţi dezvăluiesc ceva…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută nouăsprezecea noapte spuse:

Aziz îşi urmă istorisirea astfel:

Mă mai opri o clipită ca să-mi spună:

— Aşteaptă oleacă! Am să-ţi dezvăluiesc ceva şi am să-ţi dau o povaţă!

Atunci, mirat oleacă, şezui, iarăşi jos lângă ea; iar ea desfăcu o năframă şi scoase o bucată pătrată de zarpa pe care se afla chindisită gazela dintâi, pe care o vezi aici dinainte-ţi, o, tinere doamne al meu. Şi mi-o dărui, spunând:

— Păstreaz-o cu grijă! Este truda unei fete, prietenă de-a mea, domniţa Insulelor Camforului şi Cleştarului. Semnul acesta va fi pentru tine, în viaţă, de o însemnătate mare. Iar pe deasupra, ţi-o va aminti totdeauna pe aceea care ţi l-a dăruit!

Eu atunci, minunat până peste poate, îi mulţumii cu prisosinţă şi, când îmi luai rămas-bun de la ea, atâta de uluit eram de toate câte mi se întâmplaseră, că uitai să-i procitesc stihurile pe care mi le spusese Aziza.

Când ajunsei acasă, o găsii pe biata mea verişoara culcată; chipu-i era pecetluit cu semnul unei boli de neabătut; dar când mă văzu că intru în casă, făcu o sforţare asupra-şi spre a se ridica şi, cu ochii scăldaţi în lacrimi, se târî până la

mine, şi mă sărută pe piept, şi mă strânse la inima ei, şi mă întrebă:

— I-ai procitit stihurile?

Eu atunci rămăsei încurcat şi răspunsei:

— Ah, am uitat! Şi pricina-i numai gazela chindisită pe zarpaua aceasta!

Şi aeşternui dinainte-i zarpaua şi îi arătai gazela cu pricina. Atunci Aziza nu se putu stăpâni mai mult şi izbucni dinaintea mea în hohote de plâns şi, printre lacrimi, prociti stihurile acestea:

Ah! inimă sărmană, spune-ţi:

Orice prietenie moare, Iar despărţirea e sfârşitul oricărei dragoste sub soare!

Pe urmă adăugă:

— O, vărul meu, drept semn de bunăvoinţă, mă rog ţie să nu uiţi data viitoare să-i spui stihurile!

Eu răspunsei:

— Mai spune-mi-le o dată, întrucât aproape că le-am şi uitat.

Ea atunci mi le spuse iarăşi, iar eu mi le întipării bine în minte; pe urmă, când se făcu seară, îmi spuse:

— Iacătă este ceasul! Călăuzească-te Allah în tihnă!

Ajungând în grădină, intrai în sală, unde o găsii pe iubita mea aşteptându-mi sosirea; şi numaidecât mă luă, şi mă îmbrăţişă, şi mă culcă la sânul ei; pe urmă, după ce mâncarăm şi băurăm, ne bucurarăm unul de celălalt din toate puterile noastre. Şi-i de prisos a mai da amănunte despre hârjoanele care ţinură până dimineaţa.

De data aceasta nu mai uitai să-i procitesc stihurile Azizei:

Oh, pe Allah! Voi, cei îndrăgostiţi, Spuneţi-mi, când o dragoste-i prea mare, Mai poate oare bietu-ndrăgostit să mai găsească undeva scăpare?

Nu aş izbuti să-ţi povestesc, doamne, urmarea pe care stihurile au stârnit-o asupra iubitei mele; tulburarea-i fu atâta de tare, încât inima ei, de care spunea că e atâta de

aspră, i se zbătu în piept: şi plânse din belşug şi ticlui stihurile acestea:

Mă-nchin potrivnicei alese, Cu inima cum alta nu-i -
Ea toate tainele-mi le ştie, Dar nu le spune nimănui!
Greu suferă-mpărţind cu alta ceea ce-i e mai drag – dar tace.
Ea ştie preţul suferinţei, îndură, sângeră – şi tace.

Eu atunci îmi întipării cu grijă în minte stihurile, spre a i le prociti Azizei. Şi, când ajunsei îndărăt acasă, o găsii pe Aziza întinsă pe saltele, iar maică-mea, care o îngrijea, şedea jos lângă ea. Şi biata Aziza avea pe chip o gălbeneală grea; şi era aşa de topită de parcă era leşinată; şi îşi ridică ochii cu durere către mine, fără a putea să facă o mişcare. Atunci mama se uită la mine cu asprime, clătinând din cap, şi îmi spuse:

— Ce ocară pe capul tău, o, Aziz! Oare aşa se dă năpustului o logodnică?

Caci Aziza luă mâna mamei mele şi o sărută, şi-i curmă dojana, spre a-mi spune cu glas abia auzit:

— O, fiu al unchiului meu, ai uitat rugămintea mea?

Eu atunci îi spusei:

— Fii liniştită, o, Aziza! I-am procitit stihurile, care au înduioşat-o până peste marginile înduioşării, şi într-atâta cât mi-a procitit stihurile acestea.

Şi îi procitii stihurile cu pricina. Iar Aziza, auzindu-le, plânse în tăcere şi murmură spusele poetului:

Cine nu ştie să păstreze-o taină şi nici să-ndure răbdător la greu, Din haina neagră-a morţii facă-şi haină!
Iar dacă viaţa mea n-a fost, mereu, Decât o grea şi tainică-ndurare, Acum, lipsită de iubitul meu şi de cuvântul lui, nu sunt în stare să mai trăiesc. Ah, când voi fi-ntre stele, Să-i duci cea mai fierbinte închinare celei ce-a fost pedeapsa vieţii mele!

Pe urmă adăugă:

— O, fiu al unchiului meu, mă rog ţie, când ai s-o vezi iarăşi pe iubita ta, prociteşte-i şi stihurile de acum! Şi fie-ţi viaţa

dulce şi uşoară, o, Aziz!

Or, când veni noaptea, mă întorsei la grădină, după năravul meu, şi o găsii pe iubita mea în sală; şi şezurăm jos amândoi, cot la cot, să mâncăm, să bem şi să ne veselim în toate chipurile, pentru ca apoi să ne culcăm, înlănţuiţi, până la ziuă. Atunci îmi adusei aminte de făgăduiala ce-i făcusem Azizei şi îi procitii iubitei mele stihurile învăţate pe de rost.

Or, de cum le auzi, deodată scoase un ţipăt mare şi se trase îndărăt speriată şi strigă:

— Pe Allah! femeia care a rostit stihurile acestea trebuie să fie moartă la ceasul de-acum!

Pe urmă adăugă:

— Nădăjduiesc pentru tine că făptura aceea nu îţi este cumva vreo rudă, nici soră, nici verişoară! întrucât, neîndoielnic, îţi spun încă o dată, făptura aceea-i acuma în rândul celor morţi!

Atunci îi spusei:

— Este logodnica mea, chiar fiica unchiului meu!

Caci ea strigă:

— Ce spui tu? Şi pentru ce minţi aşa? Nu este adevărat! Dacă era cu adevărat logodnica ta, ai fi iubit-o altminteri.

Eu spusei iar:

— Este logodnica mea, Aziza, fiica unchiului meu!

Ea atunci spuse:

— Şi de ce nu mi-ai spus? Pe Allah! niciodată nu mi-aş fi îngăduit să-i răpesc logodnicul, dacă aş fi avut ştire de legăturile voastre! Ce nenorocire! Da ia spune-mi, ea a ştiut de întâlnirile noastre de dragoste?

Spusei:

— Hotărât! Şi chiar mi-a tălmăcit semnele pe care mi le făceai! Iar fără ea nu aş fi izbutit să ajung la tine! Numai mulţumită poveţelor şi îndemnurilor ei bune am putut să ajung la ţintă!

Ea atunci strigă:

— Ei bine, numai tu eşti pricina morţii ei! Fie ca Allah să nu-ţi prăpădească tinereţea cum ai prăpădit tu tinereţea

bietei tale logodnice! Du-te aşadar repede să vezi ce este cu ea!

Eu atunci mă grăbii să plec, cu mintea apăsată de ştirea aceea rea. Şi, ajungând la colţul uliţii pe care se afla casa noastră, auzii ţipetele de jale ale femeilor care se boceau în casă. Iar când le întrebai pe vecinele care intrau şi ieşeau, una dintre ele îmi spuse:

— Au găsit-o pe Aziza, îndărătul uşii de la odaia ei, întinsă moartă!

Eu atunci mă repezii în casă; şi cea dintâi care mă văzu fu mama mea, care îmi strigă:

— Eşti răspunzător dinaintea lui Allah de moartea ei! Şi povara sângelui ei atârnă de gâtul tău! Ah, fiul meu, ce logodnic jalnic ai fost!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfielnic.

Dar când fu cea de a o sută douăzecea noapte spuse:

Ah, fiul meu, ce logodnic jalnic ai fost!

Şi, pe când mama avea să mă năpădească mai departe cu învinuirile, intră tatăl meu; ea atunci, dinaintea lui, tăcu o vreme. Iar taică-meu începu să facă pregătirile de înmormântare; şi când toţi prietenii şi apropiaţii se strânseră, şi când totul fu gata, începurăm rugăciunile de înmormântare şi săvârşirăm slujbele cele mari îndătinate la îngropăciuni, stând vreme de trei zile în corturi, la mormântul ei, să citim Sfânta Carte.

Atunci mă întorsei acasă, lângă maică-mea, şi îmi simţii inima cuprinsă de milă după biata răposată. Iar maică-mea veni la mine şi îmi spuse:

— Fiul meu, vreau să-mi spui cu ce ai putut să te faci atâta de vinovat faţă de biata Aziza, încât s-o faci să-i plesnească aşa ficatul! întrucât, o, fiul meu, eu degeaba am tot iscodit-o despre pricina bolii ei, că nu a vrut să-mi dezvăluiască nimic şi mai ales nu a avut niciodată vreo vorbă rea împotriva ta; dimpotrivă! a avut pentru tine, până la sfârşit, numai vorbe de binecuvântare. Aşa că, o, Aziz, Allah fie asupra-ţi!

Istoriseşte-mi ce i-ai făcut acestei sărmane de ai împins-o să moară astfel?

Şi răspunsei:

— Eu? chiar că nimic!

Caci maică-mea stărui şi îmi spuse:

— Când să-şi dea sufletul, mă aflam la căpătâiul ei.

Atunci s-a întors către mine, a deschis o clipită ochii şi mi-a spus: „O, soţie a unchiului meu, mă rog Domnului să nu ceară seamă nimănui de preţul sângelui meu şi să-i ierte pe cei care mi-au chinuit inima! Iacătă că părăsesc o lume pieritoare pentru alta fără de moarte!” Iar eu i-am spus: „O, fiica mea, nu vorbi de moarte! Allah ajute-ţi să te ridici cât mai iute!” Caci ea mi-a zâmbit trist şi mi-a spus: „O, soţie a unchiului meu, te rog să-i dai lui Aziz, fiul tău, cel din urmă îndemn al meu, rugându-l să nu-l uite! Când are să se ducă la locul unde are obiceiul a se duce, să rostească stihurile acestea, până a nu pleca de acolo:

Mai dulce-i moartea şi mai cu priinţă decât amara necredinţă!

Pe urmă a adăugat: „în felul acesta mă va îndatora faţă de el, şi voi veghea asupra lui după moartea mea, precum am vegheat asupra-i pe când eram vie!” Apoi a ridicat perna şi de sub pernă a scos un lucru pe care m-a însărcinat să ţi-l dau; dar m-a pus să fac jurământ că nu îţi voi da lucrul acela decât atunci când am să văd ca te-ai întors la simţăminte mai bune, şi că plângi moartea ei, şi că îţi pare rău după ea cu adevărat. Or eu, fiul meu, am să-ţi păstrez cu grijă lucrul acela şi nu am să ţi-l dau decât când am să văd că îndeplineşti cerinţa hotărâtă.

Eu atunci îi spusei mamei mele:

— Fie! Da ai putea măcar să-mi arăţi acel lucru.

Ci maică-mea se împotrivi cu hotărâre şi plecă.

Or, poţi să pricepi, doamne, cât eram pe vremea aceea de bântuit de sminteli şi cât de puţin chibzuit eram la minte, de vreme ce nu vroiam să ascult nicidecum de glasul inimii mele. În loc s-o plâng pe biata mea Aziza şi să port jalea

după ea în sufletul meu, nu mă gândeam decât să mă veselesc şi să mă desfătez. Şi nimica nu îmi era mai ispititor decât a urma să mă duc mai departe la iubita mea. Încât, de-abia se lăsă noaptea, că şi zorii a mă întoarce la ea şi o găsii nerăbdătoare să mă vadă de parcă ar fi stat pe jar. Şi de-abia intrai, că ea şi alergă la mine şi mi se agăţă de gât şi îmi ceru veşti despre verişoara mea Aziza; iar când îi istorisii amănuntele morţii şi ale înmormântării, fu cuprinsă de o milă mare şi îmi spuse:

— Ah, de ce n-am ştiut, înainte de moartea ei, de ajutoarele pe care ţi le-a dat şi de dăruirea ei minunată! Şi cum i-aş fi mulţumit şi cum aş fi răsplătit-o în toate chipurile!

Eu atunci îi spusei:

— Şi mai cu seamă i-a cerut maică-mi să-mi procitească, pentru ca la rându-mi să ţi le spun ţie, două stihuri, cele mai de pe urmă vorbe pe care le-a rostit:

Mai dulce-i moartea şi mai cu priinţă decât amara necredinţă!

Când auzi spusa aceasta, copila strigă:

— Aib-o Allah întru mila lui! Iată că, şi după moarte, îţi stă de mare ajutor! întrucât te scapă, numai cu stihurile acestea, de la pierzarea pe care o urzisem asupra ta şi de la capcanele în care chibzuisem să te împing!

La vorbele acestea ciudate, rămăsei până peste poate de uluit şi mă minunai:

— Ce tot spui tu? Cum adică? Suntem legaţi prin dragoste, şi chibzuiai la pierzania mea? Ce-i cu capcanele acelea în care voiai să mă împingi?

Ea răspunse:

— Copil mai eşti! o, prostovanule! văd că habar nu ai de toate vicleniile de care noi femeile suntem în stare! Da nu vreau să mai stăruiesc. Află numai că îi datorezi verişoarei tale scăparea din mâinile mele. Totuşi, nu mă dezmint decât dacă te învoieşti să nu mai împărţi niciodată nici o privire şi nici o vorbă cu vreo altă femeie afară de mine, fie femeia

aceea tânără, fie bătrână. Altminteri, vai de tine! Ah, da! vai de tine! Căci nu vei mai avea pe nimeni care să te scoată din mâinile mele, întrucât aceea care te îmbărbăta cu sfaturile ei e moartă. Aşa că ia aminte bine să nu uiţi de învoiala asta. Şi-acuma am a-ţi face o rugăminte!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută douăzeci şi una noapte spuse:

Şi-acuma am a-ţi face o rugăminte.

Eu spusei:

— Care?

Ea spuse:

— Să mă duci la mormântul bietei Aziza, ca să-l văd şi să scriu pe piatra care îl acoperă câteva cuvinte de jale.

Eu răspunsei:

— O voi face mâine, de-o vrea Allah!

Pe urmă mă culcai, spre a-mi petrece noaptea cu ea; da necurmat mă tot iscodea despre Aziza şi îmi spunea:

— Ah, pentru ce nu mi-ai dezvăluit că era fiica unchiului tău?

Eu atunci, la rându-mi, îi spusei:

— Ba chiar că am uitat să te întreb ce înţeles au stihurile:

Mai dulce-i moartea şi mai cu priinţă decât amara necredinţă!

Caci ea nu vroi să-mi spună nimic în privinţa aceasta.

Dimineaţa, de la cel dintâi ceas, se sculă şi luă o pungă mare plină cu dinari şi îmi spuse:

— Hai! scoală-te şi du-mă la mormântul ei. Întrucât vreau să-i zidesc şi o boltă!

Iar eu răspunsei:

— Ascult şi mă supun!

Şi ieşii şi pornii înaintea ei; iar ea venea după mine, împărţind săracilor, pe tot lungul drumului, dinarii pe care îi scotea din pungă, şi spunea de fiecare dată: Pomana este pentru odihna sufletului Azizei! Şi aşa ajunserăm la mormânt. Atunci ea se prăbuşi pe marmură şi vărsă lacrimi

îmbelşugate. Pe urmă scoase dintr-un săculeţ de mătase o daltă de oţel şi un ciocan de aur, şi săpă în marmura lucie, cu litere vrăjitoare:

Trecând pe-aici odată, am stat la un mormânt ce-şi ridica din iarbă şi-şi legăna plăpând, Drept, şapte flori, ca neaua, de dediţei în vânt.

Şi întrebai: „Au cine-i sub piatra neclintită?”

Pământul îmi răspunse: „Inchină-te-o clipită!

Aici, în tihnă, doarme o fată-ndrăgostită!”

Strigai: „O, tu, pieritǎ din dragoste, ce stai aci, Allah ajute-ţi să uiţi de-al lumii vai şi hărăzească-ţi locul cel mai slăvit din rai!”

Vă-acoperă uitarea, sărmani îndrăgostiţi, Şi nimeni nu mai vine, cu paşii rătăciţi, Să măture ţărâna sub care veştejiţi.

Eu flori îndrăgostite şi galeşi trandafiri sădi-voi pe mormântul pieritelor iubiri şi voi uda cu lacrimi tulpinele subţiri.

Apoi se ridică şi aruncă o privire de rămas-bun înspre mormântul Azizei şi luă calea îndărăt cu mine către saraiul ei. Şi se făcuse tare duioasă dintr-odată; şi în mai multe rânduri îmi spuse:

— Pe Allah! să nu mă părăseşti niciodată!

Iar eu mă grăbii să-i răspund cu ascultare şi supunere. Şi urmai a mă duce la ea mai departe neabătut, în fiece noapte; iar ea mă întâmpina totdeauna cu multă voioşie şi căldură, şi nu precupeţea nimic spre a mă desfăta. Iar eu nu conteneam să trăiesc aşa, să mănânc, să beau, să sărut şi să giugiulesc, să îmbrac în fiecare zi haine care de care mai frumoase şi cămăşi care de care mai alese, până ce ajunsei până peste poate de gras şi până peste măsură de ghiftuit; şi nu mă încerca nici supărare, nici grijă; şi uitai cu totul până şi de pomenirea bietei fiice a unchiului meu. Şi rămăsei în starea aceea de huzururi de-a lungul unui an întreg.

Or, într-o zi, la începutul noului an, mă dusesem la hammam şi mă îmbrăcasem cu haina mea cea mai făloasă;

şi, ieşind de la hammam, băusem o stacană de sorbet şi trăsesem pe nas cu nesaţ miresmele alese care se revărsau din haina mea îmbibată cu mirozne; şi mă simţeam încă şi mai norocit ca de obicei, şi vedeam toate lucrurile în alb împrejurul meu; şi pofta de viaţă îmi era dulce peste poate, şi până acolo cât ajunsesem într-o stare de beţie care mă uşura până şi de greutatea trupului meu şi mă făcea să zburd ca un ins furat de vin. Şi în atare stare mă aflam, când îmi veni dorul de a mă duce să-mi revărs sufletul sufletului în sânul iubitei mele.

Aşa că mă îndreptai către casa ei, când, străbătând o ulicioară numită Fundătura Fluierului, văzui că vine spre mine o bătrână care ţinea în mână un felinar, spre a-şi lumina drumul, şi o scrisoare strânsă sul. Eu atunci mă oprii; iar ea, după ce îmi ură bună pace, îmi spuse…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziua şi nu vroi să treacă peste vorbele îngăduite.

Dar când fu cea de a o sută douăzeci şi doua noapte spuse:

Iar ea, după ce îmi ură bună pace, îmi spuse:

— Copilul meu, ştii să citeşti?

Eu răspunsei:

— Da, mătuşă!

Ea îmi spuse:

Atunci, mă rog ţie, ia scrisoarea aceasta şi citeşte-mi ce cuprinde.

Şi îmi întinse scrisoarea; iar eu o luai şi îi citii cuprinsul. Se spunea acolo că iscălitorul scrisorii era bine sănătos şi că trimitea sărutările şi temenelile sale surorii şi părinţilor săi. Atunci, auzind cele citite, bătrâna îşi ridică mâinile către cer şi rosti nişte rugi de îmbelşuare pentru mine, cel care îi vestisem o ştire atâta de bună, şi îmi spuse:

— Ferească-te Allah de toate necazurile, precum mi-ai liniştit tu mie inima.

Pe urmă îşi luă scrisoarea şi îşi urmă drumul. Pe mine atunci mă cuprinse o nevoie grabnică şi mă trăsei lângă un

zid şi mă uşurai; şi, după ce mă scuturai, mă ridicai şi îmi dichisii mantia, şi detei să plec, când o văzui pe bătrână că se întoarce şi îmi ia mâna şi şi-o duce la buze şi îmi spune:

— Doamne, îţi cer iertăciune, dar am a-ţi face o rugăminte şi, de mi-ai împlini-o, ai pune vârf la binefacerile tale şi ai fi răsplătit de către Cel-Atoaterăsplătitor. Te-aş ruga să mă însoţeşti colea aproape, până la uşa casei noastre, ca să mai citeşti o dată, din pragul uşii, scrisoarea, pentru femeile din casă; că ele nu au să se încreadă în cele câteva vorbe pe care le-oi îndruga eu din scrisoare, mai cu seamă fata mea, care este tare legată de fratele ei, iscălitorul scrisorii, care ne-a lăsat spre a pleca într-o călătorie neguţătorească de iacătă-s zece ani acuma şi de la care aceasta este cea dintâi ştire, după atâta vreme de când îl plângem ca pe un mort. Rogu-mă ţie, nu mă lăsa neajutorată! Nici baremi nu ai a te sili să intri, întrucât ai să citeşti scrisoarea din afara uşii. Şi-apoi ştii spusele Prorocului (asupra-i fie rugăciunea şi pacea!) în privinţa acelora care îşi ajută semenii: „Celui ce îl scapă pe un musulman de la o năpastă dintre năpastele de pe lumea aceasta, Allah îi va ţine în seamă şi îi va şterge şaptezeci şi două de năpaste dintre năpastele de pe lumea cealaltă!” Eu atunci grăbii să mă înduplec la cererea ei şi îi spusei:

— Mergi înaintea mea ca să-mi luminezi şi să-mi arăţi drumul!

Şi bătrâna o luă înainte; şi, după câţiva paşi, ajunserăm la uşa unui sarai.

Şi era o uşă falnică, toată căptuşită cu solzi de bronz bătut şi de aramă lucie. Eu atunci mă oprii chiar în uşă; iar bătrâna scoase un strigăt de chemare în limba persienească. Şi numaidecât, fără a avea răgaz să-mi dau seama cum, atâta de iute fu mişcarea, dinaintea mea, pe uşa întredeschisă, o copilă sprintenă şi durdulie se ivi zâmbitoare, cu picioarele goale pe marmura spălată; şi ţinea în mâini, de teamă să nu şi le ude, pulpanele şalvarilor ei ridicate până la jumătatea coapselor; mânecile-i erau de

asemenea ridicate până deasupra subsuorilor, care se iveau din umbra braţelor albe. Şi nu mai ştiui de ce se cădea să mă minunez mai tare: de armurii ei, stâlpi de alabastră, ori de braţele-i de cleştar. Gleznele-i gingaşe erau cercuite cu zurgălăi de aur împodobiţi cu pietre scumpe, iar la încheieturile subţiri ale mâinilor sclipeau două perechi de brăţări grele cu fel de fel de focuri; la urechi, nişte cercei de mărgăritare minunate; la gât, o salbă din trei rânduri de nestemate rare; peste păr, o năframă dintr-o ţesătură subţire înstelată cu diamante. Da, amănunt ce mă făcu să prepun că, înainte de a ne deschide, trebuie să fi fost pe cale de a se deda la vreo ispravă mai degrabă desfătată, şi băgai de seamă că frumoasa-i cămaşă răvăşită ieşea din şălvăraşii care erau cu băierile deznodate. Oricum, frumuseţea şi mai ales armurii ei minunaţi îmi deteră de gândit până peste poate; şi cugetai fără de voia mea la spusele poetului:

Tânără fecioară, Ca să pot privi tainica-ţi comoară, Ia apucă şi saltă, ca-ntr-o doară, Peste coapse goale, Poalele matale, Repezind spre mine cupa, mohorâta, Ce-o ascunzi atâta şi atât de bine!

Când mă văzu, copila rămase uluită cu totul, cu o înfăţişare zarifa şi cu ochii mari; şi, cu glas dulce, mai desfătător decât toate câte le auzisem în viaţa mea, întrebă:

— O, mamă, acesta-i cel ce ne va citi scrisoarea?

Şi după ce bătrâna răspunse: „Da!”, copila întinse mâna spre a-mi da scrisoarea pe care o luase de la mama ei. Caci, în clipita când mă plecam către ea să iau scrisoarea, deodată, cum mă aflam la o depărtare de doi paşi de la uşă, mă pomenii împins năprasnic înainte de o împunsătură cu capul dată în spatele meu, pe care mi-o alduise bătrâna, şi îmbrâncit în lăuntrul odăii de la intrare, în vreme ce bătrâna, mai iute ca fulgerul, se repezi să intre după mine şi să încuie grabnic uşa dinspre uliţă. Şi mă văzui astfel prins între cele două femei, fără a avea răgaz să judec ce

vroiau să-mi facă. Caci nu zăbovii a mă lămuri în privinţa aceasta. Într-adevăr…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută douăzeci şi treia noapte spuse:

Într-adevăr, de cum ajunsei în mijlocul sălii, copilandra, cu o piedică aruncată cu mare dibăcie, mă trânti la pământ şi se întinse cât era de lungă peste mine, strângându-mă în braţe de să mă înăbuşe. Şi gândii că urma să-mi vină moartea, fără de cârtire. Or, nicidecum! Copila, după câteva zgâlţâieli anapoda, se ridică pe jumătate, se întoarse pe pântecele meu şi cu mâna începu să mă frământe atâta de aprig, şi atâta de îndelung, şi într-un chip atâta de smintit, încât îmi pierdui rostul simţurilor şi închisei ochii ca un tâmp. Atunci copila se sculă în picioare şi mă ajută să mă ridic; pe urmă mă luă de mână şi, urmată de maică-sa, mă pofti să intru, după ce străbăturăm un şir de şapte săli şi de şapte odăi, în iatacul în care pesemne că locuia. Iar eu o urmai aidoma unui om beat, datorită tulburării pe care mi-o stârnise cu degetele ei amarnic de dibace. Atunci se opri şi mă pofti să şed jos şi îmi spuse:

— Deschide ochii!

Şi deschisei ochii şi mă văzui într-o sală mare, luminată de patru geamlâcuri arcuite şi atâta de largă cât ar fi putut să slujească de medean de călărie la întrecerile dintre călăreţi, şi era toată pardosită cu marmură, iar pereţii erau acoperiţi cu farfuriuri viu smălţuite şi logodite cu nişte înfloriturі de o gingăşie aleasă. Era împodobită cu lucruri frumos lucrate şi era îmbrăcată numai în atlaz şi în catifea, la fel ca şi divanurile şi pernele. Iar în fundul acelei săli se afla un iatac în care se vedea un pat mare, tot numai din aur, cu învrâstări de mărgăritare şi de nestemate, şi chiar că vrednic de un sultan precum eşti tu, beizade Diadem! Atunci copila, spre marea mea uluială, spunându-mi pe chiar numele meu, îmi zise:

— O, Aziz, ce-ţi doreşti: moartea sau viaţa?

Îi spusei:

— Viaţa!

Ea urmă:

— Apoi dacă-i aşa, nu ai decât a mă lua de soţie!

Caci eu mă împotrivii:

— Nu, pe Allah! căci decât să mă însor cu o dezmăţată de teapa ta, mai degrabă îmi doresc moartea!

Ea spuse:

— O, Aziz, crede-mă! însoară-te cu mine, şi astfel te vei descotorosi de fata Dalilei-Vicleana!

Eu spusei:

— Da cine-o mai fi şi fata Dalilei-Vicleana? Nu ştiu pe nimenea cu atare nume.

Ea atunci începu să râdă şi îmi spuse:

— Cum adică, Aziz? Nu o ştii pe fata Dalilei-Vicleana? Şi iacătă că a şi trecut un an şi patru luni de când îţi este mândruţă! Sărmane Aziz, teme-te, oh, teme-te de vicleniile acelei zvânturate pe care Allah s-o bântuie! Chiar că nu se află pe pământ suflet mai stricat ca al ei! Câţi oameni omorâţi cu chiar mâna ei! Câte fărădelegi săvârşite asupra ibovnicilor ei fără de număr! încât tare mă minunez că te mai văd încă întreg şi teafăr, după atâta vreme de când o cunoşti!

La vorbele acestea ale copilei, mă cuprinse o uluială până peste margini şi spusei:

— O, stăpână a mea, ai putea să mă lămureşti cum ai ajuns să o cunoşti pe acea fată şi toate amănuntele acestea e care eu habar nu am?

Ea răspunse:

— O cunosc atâta de bine pe cât îşi cunoaşte Ursita hotărârile sale şi năpastele pe care le tăinuieşte! Caci până a-ţi da vreo lămurire în privinţa sa, vreau să aflu din gura ta istorisirea întâmplării tale cu ea. Căci, încă o dată, sunt uimită cu totul de a te vedea ieşit viu din mâinile ei.

Eu atunci îi povestii fetişcanei tot ce mi se întâmplase cu iubita mea din grădină şi cu sărmana Aziza, fiica unchiului

meu; iar ea, la numele de Aziza, se mili până peste măsură de chinurile ei şi până ce ajunse s-o plângă cu lacrimi fierbinţi; şi, în semn de deznădejde fără de leac, îşi plesni palmele una de alta şi îmi spuse:

— Allah să te aline cu milele sale, o, Aziz! Acuma văd limpede că nu îţi datorezi scăparea din mâinile fetei Dafilei-Vicleana decât ajutorului bietei Aziza! Iar acuma, când ai pierdut-o, fereşte-te de tertipurile marghiolitei… Caci nu îmi este îngăduit să-ţi dezvăluiesc mai mult: ne leagă o taină!

Eu spusei:

— Da, hotărât! toate acestea mi s-au întâmplat cu Aziza!

Ea spuse:

— Ah, chiar că astăzi nu se mai află femei atâta de minunate ca Aziza!

Eu spusei:

— Pe deasupra, află că, înainte de a muri, m-a povăţuit să-i spun iubitei mele, cea căreia tu îi zici fata Dalilei, stihurile acestea:

Mai dulce-i moartea şi mai cu priinţă decât amara necredinţă!

De-abia rostii eu stihurile, că ea şi strigă:

— O, Aziz, iacătă chiar vorbele a căror putere te-a mântuit de la o pierzanie neabătută. Vie ori moartă, Aziza veghează mai departe asupra ta! Ci să-i lăsăm pe cei morţi: ei se află în tihna lui Allah. Noi să ne îngrijim de ceasul de faţă: află dar, o, Aziz, că este multă vreme de când dorinţa de a te avea mă stăpâneşte cu totul, noapte şi zi; şi de-abia astăzi am putut într-un sfârşit să pun mâna pe tine. Şi vezi bine că am izbutit!

Eu răspunsei:

— Da, pe Allah!

Ea urmă:

— Da tu eşti tânăr, o, Aziz, şi tu nici habar nu ai de toate tertipurile de care este în stare o bătrână ca maică-mea!

Eu spusei:

— Nu, pe Allah!

Ea urmă:

— Supune-te aşadar ursitei tale, şi lasă-te în voia ei: nu vei avea decât să te mândreşti cu soţia ta, întrucât, încă o dată, nu vreau să mă leg cu tine decât cu senet legiuit dinaintea lui Allah şi a Prorocului său (asupra-i fie rugăciunea şi pacea!). Şi atunci toate dorinţele ţi se vor împlini, şi cu asupra de măsură: bogăţii, zarpale frumoase pentru hainele tale, turbane uşoare şi fără de pată, toate îţi vor veni fără de nici o osteneală din partea ta; şi niciodată nu am să-ţi îngăduiesc să-ţi dezlegi punga, întrucât în casa mea pâinea este pururea proaspătă şi pocalul plin. Şi, în schimb, nu am a-ţi cere decât numai un lucru, o, Aziz!

Eu spusei:

— Care?

Ea spuse:

— Acela de a face cu mine aidoma ce face cocoşul!

Eu spusei, nedumerit:

— Şi ce face cocoşul?

La vorbele acestea, copila izbucni într-un icnet de râs hohotitor şi atâta de tare de se prăbuşi pe spate; şi începu să ţopăie de veselie, plesnindu-şi mâinile una de alta. Pe urmă îmi spuse:

— Cum adică, tu nu ştii lefteria cocoşului?

Eu spusei:

— Nu, pe Allah! habar nu am de atare meserie! Care este?

Ea spuse:

— Lefteria cocoşului, o, Aziz, este de a mânca, de a bea şi de a călca găinile!

Eu atunci chiar că rămăsei fâstâcit de-a binelea auzind-o că vorbeşte astfel, şi spusei:

— Nu, pe Allah! habar nu aveam că aceasta ar fi o meserie!

Ea răspunse:

— Este cea mai bună, o, Aziz! Cutează, dar! Ridică-te, încinge-ţi mijlocul, întăreşte-ţi vânările apoi ţine-te tare,

zdravăn şi trainic!

Şi o strigă pe maică-sa:

— O, mamă, vino repede!

Numaidecât o văzui pe maică-sa că vine, urmată de patru martori obşteşti, ţinând fiecare câte o lumânare aprinsă, şi păşiră înainte, după salamalecurile îndătinate, şi şezură jos roată.

Atunci copila se grăbi, cumu-i datul, să-şi tragă iaşmacul peste faţă şi să se învăluiască în izar. Iar martorii deteră ghes să scrie senetul; şi, mărinimoasă, binevoi a mărturisi că a primit de la mine o zestre de zece mii de dinari pentru toate socotelile trecute ori viitoare; şi se mărturisi ca datornică a mea, pe sufletul ei şi dinaintea lui Allah, cu banii aceştia. Pe urmă le dete plata îndătinată martorilor care, după salamalecuri, plecară pe unde intraseră. Şi maică-sa pieri şi ea la fel.

Atunci rămaserăm singuri amândoi, în sala cea mare cu patru geamlâcuri arcuite.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută douăzeci şi patra noapte spuse:

Rămaserăm singuri, în sala cea mare cu patru geamlâcuri arcuite.

Atunci copilandra se ridică, şi se dezbrăcă, şi veni la mine, numai cu cămăşuţa cea subţire pe ea. Şi ce cămaşă! Oh, horboţelile! Mai purta încă şi şalvarii cei străvezii; da se grăbi a-i face să lunece şi, luându-mă de mână, mă duse în fundul iatacului, unde se prăbuşi împreună cu mine pe patul cel mare de aur şi, gâfâind, îmi spuse:

— Acuma ne este îngăduit. Nu este nimic de ruşine în ceea ce este legiuit!

Şi se întinse, mlădie, şi mă strânse cu totul la ea; pe urmă gemu adânc şi apoi se cuprinse ba de o înfiorare şi ba de o marghioleală ispitită; şi, la urmă, îşi sumese cămaşa până sus.

Eu atunci nu mai putui să-mi înfrânez lungile-mi jinduri, şi, după ce-i storşii buzele, în vreme ce ea se topea, şi se desfira, şi bătea din pleoape, o străpunsei dintr-o parte până în cealaltă. Şi mă încredinţai astfel de temeinicia vrăjitoare a spusei poetului:

Copila cămăşuţa-şi scoase şi-atunci putui sui cu drag privirile-mi nesăţioase spre povârnitul ei huceag!

Înfiorat, văzui intrarea la fel de mică şi de grea pe cât mi-era în piept răbdarea, Pe cât şi viaţa îmi părea.

Ci cu năprasnică dârzie pătrund şi jumătate-o-nfrâng.

Ea, pâlpâind ca o făclie, Oftează şi suspină-adânc.

O-ntreb atunci: „Vrei să-mi spui, poate, După ce plângi?” Ea-mi dă răspuns: „După cealaltă jumătate, Lumină care m-ai pătruns!”

Într-adevăr, odată lucrul săvârşit pentru întâia oară, îmi spuse:

— Fă precum ţi-e pofta, sunt roaba ta supusă. Hai! vino! ia-mi-o şi dă-mi-o! toată! Ori altfel! Pe viaţa mea şi-a ta! dă-mi-o până nu mă junghii cu mâna mea şi să-mi potolesc lăuntrurile!

Şi n-ar mai fi contenit suspinele şi gemetele, în văpaia săruturilor, a icnetelor, a zbuciumărilor şi a zbânţuirilor înnădite, dacă ţipetele noastre n-ar fi umplut casa şi n-ar fi tulburat toată uliţa. După care dormirăm până dimineaţa.

Atunci, cum mă găteam să plec, ea veni la mine cu un râs telpiz şi îmi spuse:

— Unde te duci? Ori tu crezi, aşa, că uşa de ieşire este tot atâta de larg deschisă ca şi uşa de intrare? Aziz, vino-ţi în minţi, Aziz copile! Şi mai cu seamă nu mă lua drept fata Dalilei-Vicleana! Ei, da! Grăbeşte a te lepăda de atare gând de ocară, Aziz! Sau tu uiţi că îmi eşti legat în chip legiuit prin căsătorie cu senet, precum cere Sunnaua? Dacă eşti beat, Aziz, dezbată-te! Şi vino-ţi în minţi! Priveşte: uşa de la casa în care ne aflăm nu se deschide decât o dată pe an şi numai pentru o zi. Scoală-te, de altminteri, şi du-te să te încredinţezi de spusele mele!

Eu atunci, speriat, mă ridicai şi mă dusei la uşa cea mare; şi, încercând-o, văzui că era zăvorâtă, înţepenită, încuiată şi astupată pe deplin. Şi mă întorsei la copilă şi îi spusei că într-adevăr lucrul era întocmai. Ea zâmbi, înveselită, şi îmi spuse:

— Aziz, să ştii că aici avem din belşug făină, seminţe, poame proaspete şi uscate, rodii cu coaja uscată, unt, zahăr, zumaricale, oi, pui şi alte lucruri asemenea, cât să ne ajungă vreme de câţiva ani buni. Pe deasupra, sunt acuma tot atâta de încredinţată de şederea ta aici, cu mine, vreme de un an, pe cât sunt de faptul că toate acestea se află aici! Aşa că alină-te şi lasă chipul şi înfăţişarea aceea poncişe!

Eu atunci suspinai:

— Nu se află ajutor şi putere decât întru Allah!

Ea spuse:

— Da de ce te plângi, nătărăule? Şi ce ai de suspini, de vreme ce mi-ai dat dovezile despre iscusinţa ta în meseria de cocoş despre care chiar ieri am chibzuit!

Şi începu să râdă. Şi începui şi eu să râd. Şi nu mai putui atunci decât să-i dau ascultare şi să mă supun cheremurilor ei.

Aşa că rămăsei în casa aceea să-mi îndeplinesc meseria de cocoş, de a mânca, a bea şi a mă drăgosti tare, dârz şi mereu, de-a lungul unui an întreg de douăsprezece luni. Încât, la capătul anului, fetişcana fusese bine mulţumită şi năştea un copil. Şi numai atunci, pentru întâia oară, auzii scârţâitul porţii care ţipa din ţâţânile ei. Iar în sufletul meu scosei un „Ya Allah!” adânc, de uşurare.

Când poarta se deschise, văzui că intră o grămadă de slugi şi de hamali care veneau încărcaţi cu merinde proaspete pentru anul următor: poveri întregi de zumaricale, de făină, de zahăr şi de alte bunătăţuri de soiul acesta. Eu atunci sării şi detei să-mi iau drumul cât mai iute spre uliţă şi spre slobozenie. Caci ea mă apucă de poala caftanului şi îmi spuse:

— Aziz, nemulţumitorule Aziz, aşteaptă măcar până diseară, vremea chiar când ai intrat în casa mea acum un an!

Iar eu binevoii să mai rabd. Da de cum veni seara, mă sculai şi pornii către poartă. Ea atunci mă însoţi până în prag şi nu mă lăsă să plec decât după ce mă puse să jur că am să mă întorc la ea până ce poarta nu va fi încuiată iarăşi dimineaţa. Şi-aşa că nu mai aveam cum să nu mă supun, întrucât îi juruisem pe Paloşul Proroculuі (asupra-i fie rugăciunea şi pacea!), pe Sfânta Carte şi pe Pravila Despărţaniei! Ieşii aşadar într-un sfârşit şi mă îndreptai grabnic spre casa părinţilor mei, dar trecând pe la grădina iubitei mele, cea căreia noua mea soţie îi zicea fata Dalilei-Vicleana. Şi, spre minunarea mea cea mare, văzui că grădina era deschisă ca de obicei şi, în fundul tufărişurilor, sta felinarul aprins.

Atunci mă simţii tulburat amarnic, ba chiar mânios de-a binelea; şi îmi zisei în sufletul meu…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută douăzeci şi cincea noapte spuse:

Atunci mă simţii tulburat amarnic, ba chiar mânios de-a binelea; şi îmi zisei în sufletul meu: „Iacătă că a şi trecut un an de când lipsesc de aici; şi sosesc pe neaşteptate şi găsesc totul ca şi în trecut! Ei bine, Azize, ţi se cade ca, până a te duce s-o vezi pe maică-ta, care pesemne că te plânge ca pe un mort, să afli ce s-a întâmplat cu iubita ta de demult. Cine ştie ce a mai putut să se petreacă de atâta vreme!” începui numaidecât să merg repede-repede şi, ajungând în sala cu tavan arcuit şi cu boltă de abanos şi de fildeş, intrai repede înlăuntru. Şi o găsii pe chiar iubita mea şezând ghemuită, cu capul plecat pe genunchi, şi cu o mână pe unul din obraji; şi cât se schimbase! Ochii îi erau uzi de lacrimi, iar chipu-i era tare trist! Şi deodată mă văzu dinaintea ei. Şi tresări, pe urmă încercă să se ridice, dar se prăbuşi îndărăt

de tulburare. Într-un sfârşit, izbuti să vorbească, şi îmi spuse cu glas sugrumat:

— Mărire lui Allah că te-a adus, o, Aziz!

Or eu, faţă de toată bucuria aceea neştiutoare de necredinţele mele, chiar că rămăsei peste poate de fâstâcit şi îmi plecai capul; şi nu zăbovii a păşi către iubita mea şi, îmbrăţişând-o, îi spusei:

— Cum de ai putut să ghiceşti că voi veni în seara aceasta?

Ea răspunse:

— Pe Allah! habar nu aveam de venirea ta. Da, de un an încoace, în fiecare noapte te aştept mereu aici, şi plâng singurică şi mă mistui. Iată cum m-am schimbat de veghi şi de nesomn. Şi stau şi te aştept aşa din ziua când ţi-am dăruit caftanul cel nou de mătase şi când te-am pus să-mi făgăduieşti că te vei întoarce. Ah, spune-mi, Aziz, care pricină te-a ţinut atâta vreme departe de mine?

Atunci, o, beizade Diadem, de bună-credinţă, îi istorisii cu deamănuntul toată păţania mea şi însurătoarea cu copilandra cea cu coapse frumoase. Pe urmă îi spusei:

— De altminteri, trebuie să te prevestesc că nu am decât numai noaptea aceasta de petrecut cu tine, întrucât până la ziuă trebuie să fiu îndărăt la soţia mea, care m-a pus să mă juruiesc pe cele trei lucruri sfinte!

Când auzi că sunt însurat, fetişcana păli, pe urmă rămase înmărmurită de mânie; şi, într-un sfârşit, izbuti să strige:

— Ticălosule! eu am fost cea dintâi cu care te-ai petrecut, şi nu îmi dăruieşti nici măcar o noapte întreagă? Şi nici mamei tale măcar? Îţi închipuieşti oare că şi eu sunt tot atâta de dăruită cu harul răbdării ca minunata de Aziza – aib-o Allah întru mila sa! – şi socoţi că şi eu am să mă las să mor de jale din pricina necredinţelor tale? A, vicleanule Aziz! acuma nimeni nu te mai scapă din mâinile mele. Şi nu mai am nici un temei să te cruţ, pe tine, care acuma ai o soţie şi un copil. Întrucât mie îmi este silă de bărbaţii însuraţi; şi nu mă desfăt decât cu cei neînsuraţi! Pe Allah!

de-acuma nu mai mă poţi sluji; nu mai eşti al meu! şi nu vreau să fii nici al alteia! Aşteaptă oleacă!

La vorbele acestea, rostite cu un tâlc cumplit, pe când ochii ei mă şi străpungeau, fusei cuprins de o oarecare îngrijorare faţă de ceea ce avea să urmeze. Căci deodată, şi până ca eu să fi avut vreme de chibzuit, zece roabe tinere, mai voinice ca nişte arapi, tăbărâră pe mine şi mă ţintuiră locului. Atunci ea se sculă şi luă un jungher înfricoşător şi îmi spuse:

— Avem să te înjunghiem cum se înjunghie ţapii prea gonaci! Şi astfel am să mă răzbun, şi am s-o răzbun totodată şi pe biata Aziza, pe care ai făcut-o să-i plesnească fierea de jalea înăbuşită! Aziz, vei muri, fă-ţi mărturia de credinţă!

Şi, spunându-mi vorbele acestea, îşi puse un genunchi pe fruntea mea, în vreme ce roabele nu îmi îngăduiau nici măcar să răsuflu. Încât nu mai avusei nici o îndoială în privinţa morţii mele, mai ales…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută douăzeci şi şasea noapte spuse:

Încât nu mai avusei nici o îndoială în privinţa morţii mele, mai ales când văzui ce făceau roabele cu făptura mea. Întrucât două dintre ele se aşezară pe pântecele meu, două mă ţineau de picioare şi altele două mi se aşezară pe genunchi. Atunci ea însăşi se ridică şi, ajutată de alte două roabe, începu să-mi tragă pe tălpile picioarelor un potop de lovituri cu varga, de leşinai de durere. Atunci pesemne că au contenit o vreme, întrucât mi-am venit în fire şi strigai:

— Vă cer de-o mie de ori mai bine moartea decât schingiuirile astea!

Ea atunci, ca spre a-mi face hatârul, luă iarăşi jungherul cel înfricoşător şi şi-l ascuţi pe papuc şi le spuse roabelor:

— Întindeţi-i pielea de pe gât!

În chiar clipita aceea, Allah mă îndemnă să-mi aduc aminte deodată stihurile din urmă ale Azizei şi strigai:

Mai dulce-i moartea şi mai cu priinţă decât amara necredinţă!

La vorbele acestea, fata scoase un ţipăt mare de tulburare, pe urmă oftă:

— Aibă milă Allah de sufletul tău, o, Aziza! L-ai scăpat de la o moarte fără de mântuire pe fiul unchiului tău!

După care se uită la mine şi îmi spuse:

— Da în ce te priveşte pe tine, care astfel îţi datorezi mântuirea spuselor Azizei, să nu te socoţi cumva plătit cu atâta; că mi se cade neabătut să mă răzbun pe tine şi pe lepădătura cea dezmăţată care te-a ţinut departe de mine; şi pentru acest îndoit ţel am să mă slujesc de mijlocul cel cuvenit, că alt mijloc nu este! Hei, voi!

Şi hăindu-şi astfel roabele, le spuse:

— Apăsaţi-l bine şi nu-i daţi chip să se mişte şi legaţi-i picioarele vârtos.

Şi lucrul fu îndeplinit pe dată. Ea atunci se ridică şi se duse să încingă la foc o tigaie de aramă roşie în care puse nişte ulei şi nişte brânză moale; şi aşteptă să se topească brânza în uleiul clocotit, spre a se întoarce la mine, care eram întins pe jos şi ţinut de roabe. Se apropie, şi se aplecă, şi mă desfăcu la şalvari; atunci, la atingerea aceea, o înfiorare mare mă străbătu în valuri de spaimă şi de ruşine: pricepeam ce avea să se petreacă. Aşa că, după ce îmi dezveli vântrele, îmi apucă ouşoarele şi, cu o sfoară ceruită, mi le prinse, chiar de la rădăcină, într-un ochete; pe urmă dete cele două capete ale sforii la două roabe, cărora le porunci să tragă cu tărie, pe când ea însăşi, cu un brici de bărbier în mână, dintr-o zvâcnitură piezişă, îmi seceră bărbăţia, pe care şi-o vroise numai a ei.

Judecă, beizade Diadem, dacă durerea şi deznădejdea nu mă făcură să leşin. Tot ce ştiu, după acestea, este că, atunci când mă trezii din leşin, mă văzui cu vântrele la fel de neted precum cel al unei femei; iar roabele îmi turnau de zor

peste rană uleiul clocotit cu brânza topită, care nu zăbovi a-mi opri curgerea sângelui. Pe urmă, când isprăviră, fetişcana veni la mine, îmi dete un pahar de sorbet ca să-mi sting setea şi îmi spuse cu un glas batjocoritor:

— Întoarce-te acuma acolo de unde ai venit! Nu îmi mai eşti nimic, şi nu mai poţi să-mi slujeşti în nici un fel, întrucât singurul lucru de care aveam trebuinţă l-am luat! Şi dorinţa mea s-a potolit!

Şi mă împinse cu piciorul şi mă alungă din casa ei, spunându-mi:

— Socoteşte-te norocos că încă mai poţi să-ţi simţi capul pe umeri!

Atunci, cu mare durere, mă târâi până la casa tinerei mele soţii, păşind încet-încet; şi, ajuns la poarta pe care o găsii deschisă, intrai pe furiş şi mă dusei să cad grămadă pe pernele din sala cea mare. Numaidecât veni în fugă soţia mea care, văzându-mă galben de tot, mă cercetă cu luare-aminte şi mă sili să-i istorisesc păţania şi să-i arăt trupul meu schilodit. Dar nu mai putui să îndur a mă vedea aşa şi mă prăbuşii iarăşi leşinat.

Când mă trezii din leşin, mă văzui întins în uliţă, la pragul porţii; întrucât şi soţia mea, văzându-mă că sunt ca o femeie, mă aruncase afară din casa ei.

Atunci, într-o stare nevolnică, mă ridicai şi mă târâi spre casa mea, unde mă dusei să mă arunc în braţele mamei mele, care de multă vreme mă bocea şi nu ştia pe ce meleaguri mă rătăcisem. Mă primi cu hohote de plâns şi mă văzu într-o stare de gălbeneală şi de slăbiciune…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Da când fu cea de a o sută douăzeci şi şaptea noapte spuse:

Mă primi cu hohote de plâns şi mă văzu într-o stare de gălbeneală şi de slăbiciune până peste poate, şi plânse şi mai tare. Iar eu, la rândul meu, îmi adusei aminte de biata şi dulcea mea Aziza, cea moartă de mâhnire, fără o vorbă

de dojană; şi, pentru întâia oară, îmi păru rău după ea şi vărsai lacrimi de deznădejde şi de căinţă. Pe urmă, când mă mai potolii oleacă, maică-mea îmi spuse, cu ochii plini de lacrimi:

— Bietul meu copil, nenorocirile s-au încuibat în casa noastră; trebuie să-ţi dau de ştire despre lucrul cel mai rău: tatăl tău a murit!

La ştirea aceea, hohotele mă înşfăcară de beregăţi şi rămăsei ţeapăn, pe urmă căzui cu faţa la pământ şi şezui toată noaptea aşa.

Dimineaţa, maică-mea mă sili să mă ridic şi şezu jos lângă mine; ci rămăsei ţintuit locului, uitându-mă la ungherul în care avea obiceiul să şadă biata Aziza, iar lacrimile curgeau în tăcere pe obrajii mei; şi maică-mea îmi spuse:

— Ah, fiul meu, iacătă-s zece zile de când sunt singură în casa goală de stăpânul ei, zece zile de când tatăl tău a murit întru îndurarea lui Allah!

Eu spusei:

— O, mamă, lasă asta! Acuma sunt plin cu totul numai de gândul la biata Aziza; şi nu sunt în stare să-mi închin durerea la alte amintiri afară de ea. Ah, biată Aziza, tu cea atâta de părăsită de mine, tu, cea care mă iubeai cu adevărat, iartă-i nevolnicului care te-a chinuit, acuma când este pedepsit, şi cu asupra de măsură, pentru greşelile şi necredinţele lui!

Or, maică-mea băgase de seamă întinderea şi adevărul durerii mele, dar tăcea; dintru-ntâi, se apucă să-mi oblojească rănile şi să-mi aducă cele cu care să-mi capăt îndărăt puterile. Apoi, după ce îmi dete îngrijirile acestea, urmă a mă potopi cu dovezile ei de dragoste şi a veghea lângă mine, spunându-mi:

— Allah ne-a binecuvântat, copilul meu, că nu ţi-a fost dat să pătimeşti rele şi mai mari, şi că ai scăpat cu viaţă!

Şi tot aşa, până ce mă întremai de-a binelea, da rămânând tot bolnav în sufletul şi în amintirile mele. Maică-mea

atunci, într-o zi, după ce mâncarăm, veni şi şezu jos lângă mine şi îmi spuse cu glas pătruns:

— Fiul meu, socot că pentru mine a venit ceasul să-ţi dau semnul de rămas-bun pe care l-a încredinţat pentru tine biata Aziza: înainte de a muri, mi-a cerut stăruitor să nu ţi-l dau decât atunci când am să văd la tine dovezi temeinice de jale după ea şi când am să mă încredinţez că te-ai smuls pe deplin din iţele nelegiuite în care erai prins!

Pe urmă deschise un cufăr şi scoase din el o legătură, pe care o desfăcu, spre a da la iveală zarpaua scumpă pe care era chindisită cea de a doua gazela pe care o ai dinaintea ochilor tăi, beizade Diadem! Şi vezi stihurile acelea care se înlănţuiesc pe marginile ei:

Cu-amarnic dor de tine eu inima-mi umplui, Ci tu cu nepăsare mă frângi şi mă striveşti.

Veghindu-te, de tine mi-s ochii nesătui, Dar tu, dormind, cu visul spre alte zări porneşti.

Ah, inima-mi încearcă urechii tale reci să-i tot aducă-aminte ce chinuri mă înving.

Caci tu pe căi străine de dragostea mea pleci, Când sufletu-mi şi ochii de dorul tău se sting.

Vă rog, surori, pe slava şi mila celui sfânt!

Când n-oi mai fi, să-mi scrieţi pe piatra de mormânt: „O, călător, pe drumul cerescului Părinte, Opreşte-te o clipă tăcut şi ia aminte:

Aci sub lut, în tihna acestei cripte sfinte, Se odihneşte-o roabă a dragostei, cuminte!”

Eu atunci, doamne, la citirea stihurilor, plânsei lacrimi îmbelşugate şi mă plesnii peste obraji de durere şi, desfăşurând zarpaua, căzu din ea o foaie de hârtie pe care erau înşiruite de chiar mâna Azizei rândurile acestea…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută douăzeci şi opta noapte spuse:

Desfăşurând zarpaua, căzu din ea o foaie de hârtie pe care erau înşiruite de chiar mâna Azizei rândurile acestea: „O,

verişorul meu mult iubit, să ştii bine că mi-ai fost mai drag şi mai scump decât chiar sângele şi decât chiar viaţa mea. Încât şi după moartea mea am să mă rog mai departe lui Allah să te ajute să propăşeşti şi să izbândeşti în toate câte vei fi râvnit. Ştiu că multe nenorociri te vor lovi din pricina fetei Dalilei-Vicleana! Să-ţi slujească de învăţătură, şi ajute-ţi să smulgi din inima ta dragostea nelegiuită după femei viclene şi să înveţi a nu te mai împătimi de ele! Şi binecuvântat fie Allah carele m-a luat la sine din vreme, ca să nu mă văd silită a fi martorul chinuit al suferinţelor tale.

Te rog să păstrezi, pe Allah! Amintirea aceasta de bun-rămas, zarpaua aceasta pe care se află cusută gazela. Ea mi-a ţinut tovărăşie în ceasurile când tu lipseai. Mi-a fost trimisa de o fiică de sultan, Sett-Donia, domniţa din Insulele Camforului şi Cleştarului.

Când vei fi covârşit de nenorociri, să te duci s-o cauţi pe domniţa Donia, în împărăţia părintelui ei, care se află în Insulele Camforului şi Cleştarului. Caci, o, Aziz, să ştii că frumuseţea şi nurii fără de pereche ai acelei domniţe nu sunt meniţi ţie. Aşa că să nu te aprinzi de dragoste după ea; întrucât ea nu va fi pentru tine decât temeiul ce te va izbăvi din mâhnirile tale şi va pune capăt zbuciumului din sufletul tău.

Uassalam, o, Aziz!”

La citirea scrisorii Azizei, o, beizade Diadem, mă cuprinse un val de duioşie încă şi mai tulburător şi plânsei toate lacrimile orbilor, iar maică-mea plânse şi ea cu mine, şi tot aşa până la căderea nopţii. Şi rămăsei în starea aceea de mâhnire mohorâtă, fără a mă putea vindeca de ea, de-a lungul unui an întreg.

De-abia atunci gândii la plecare, spre a mă duce s-o caut pe Donia, în Insulele Camforului şi Cleştarului. Iar maică-mea mă îndemna întruna să plec, spunându-mi:

— Călătoria, copilul meu, te va linişti şi îţi va risipi mâhnirile. Şi tocmai se află în cetatea noastră o caravană de negustori care se găteşte de plecare; lipeşte-te de ea,

cumpără de aici mărfuri şi du-te! Pe urmă, peste trei ani, ai să te întorci tot cu caravana aceea. Şi vei fi uitat toată jalea care îţi apasă sufletul! Iar eu am să fiu fericită atunci văzându-te cu pieptul uşurat iarăşi!

Aşa că făcui ceea ce îmi spuse maică-mea, şi, cumpărând nişte mărfuri de preţ, mă alăturai caravanei şi pornii să călătoresc cu ea peste tot, da fără să am îndrăzneala a-mi arăta marfa ca soţii mei. Dimpotrivă; în fiecare zi mă aşezam deoparte şi luam zarpaua, amintirea de la Aziza, şi o întindeam dinaintea mea, şi mă uitam la ea îndelung şi plângând. Şi starea aceasta ţinu aşa până ce, după un an de drumeţit, ajunserăm la hotarele împărăţiei peste care domnea tatăl domniţei Donia. Erau cele şapte Insule ale Camforului şi Cleştarului.

Or, sultanul acelor pământuri, o, beizade Diadem, se numeşte sultanul Şahraman. Şi chiar el, într-adevăr, era părintele acelei Sett-Donia, cea care ştia să coase cu atâta măiestrie gazelele cu pricina pe zarpalele de mătase pe care le trimitea prietenelor ei.

Caci eu, ajungând la împărăţia sa, cugetai: „O, Aziz, sărmane schilod, la ce îţi mai pot sluji de-acuma domniţele şi toate fetişcanele pământului, o, Aziz, cel ajuns tot atâta de neted ca vântrele unei femei!”

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi se opri din vorbele îngăduite.

Dar când fu cea de a o suta douăzeci şi noua noapte spuse: „… La ce îţi mai pot sluji de-acuma domniţele şi toate fetişcanele pământului, o, Aziz, cel ajuns tot atâta de neted ca vântrele unei femei!”

Da până la urmă, aducându-mi aminte de spusele Azizei, tot mă hotărâi să purced la cercetările de trebuinţă şi să caut îndrumările care puteau să-mi fie de folos spre a răzbate s-o văd pe fata sultanului. Caci toate strădaniile mele se dovediră zadarnice; şi nimeni nu ştiu să-mi arate calea pe care o căutam. Şi începusem să deznădăjduiesc cu totul, când, într-o zi, cum mă preumblam prin grădinile ce

înconjură cetatea şi tocmai ieşeam din una ca să intru în alta, şi încercam, la priveliştea verdeţei, să-mi uit necazurile, ajunsei la poarta unei grădini cu pomi falnici care numai şi cu înfăţişarea lor alinau sufletul îndurerat. Iar pe podina de la intrare şedea paznicul cel bătrân al grădinii, un preacinstit şeic cu chip blajin, unul dintre aceia pe faţa cărora este întipărită binecuvântarea. Atunci păşii înspre el şi, după salamalecurile îndătinate, îi spusei:

— O, şeicule, a cui este grădina aceasta?

El spuse:

— A fetei sultanului, Sett-Donia! Poţi chiar, o, flăcău frumos, să intri să te preumbli un pic şi să deguşti mireasma florilor şi a ierburilor!

Eu îi spusei:

— Cum să-ţi mulţumesc? Caci nu ai putea să-mi îngăduieşti, o, şeicule, să aştept, de după vreo tufă de flori, sosirea fetei sultanului, doar ca să-mi bucur vederea numai cu o privire pe care să i-o arunc pe sub pleoape?

El spuse:

— Pe Allah! asta nu!

Atunci eu suspinai tare greu; iar el se uită la mine cu duioşie; apoi mă luă de mână şi intră cu mine în grădină.

Şi pornirăm să mergem aşa alături; şi mă duse într-un loc vrăjitor, adumbrit de frunze reavăne; şi culese nişte poame, cele mai coapte şi mai dulci, şi mi le dete spunându-mi:

— Răcoreşte-te! Numai domniţa Donia le ştie gustul!

Pe urmă îmi spuse:

— Şezi jos! Am să mă întorc!

Şi mă lăsă singur o vreme, spre a se întoarce aducând un miel fript, şi mă pofti să mănânc împreună cu el; şi îmi tăia bucăţile cele mai alese şi mi le întindea cu o bucurie peste poate. Iar eu eram tare nedumerit de bunătatea lui şi nu ştiam cum să-i mulţumesc.

Or, pe când şedeam aşa mâncând şi tăifăsuind prieteneşte, auzirăm poarta grădinii cum se deschide cântând. Atunci şeicul paznic îmi spuse zorit:

— Repede! Ridică-te şi piteşte-te în tufa aceea. Şi ia seama să nu te clinteşti!

Şi grăbii să-i dau ascultare.

De-abia mă aciuasem eu în ascunziş, că şi văzui în poarta întredeschisă a grădinii cum se iveşte capul unui hadâmb arap care întreabă cu glas tare:

— O, şeicule paznic, este cineva pe aici? Domniţa Donia soseşte!

El răspunse:

— O, ceauşule de sarai, nu am pe nimeni în grădină!

Şi sări să dea fuga şi să deschidă poarta larg. Atunci, doamne, văzui cum intră pe poartă Sett-Donia, şi gândii că chiar luna coborâse pe pământ. Şi era atâta de frumoasă că rămăsei ţintuit locului, năucit, înmărmurit, mort. Şi o urmam cu privirea, fără a putea să scot o suflare, în pofida pojarului ce mă ardea să-i vorbesc; şi şezui înlemnit în ascunzişul meu, toată vremea cât domniţa îşi făcu preumblarea, întocmai precum însetatul din pustie care se prăbuşeşte la capătul puterilor pe malul lacului, fără a putea să se mai târască până la apa vioară.

Pricepui atunci, doamne, că nici domniţa Donia, nici oricare altă femeie nu mai puteau de-aci înainte să mai pată ceva cu femeia care eram eu acuma.

Aşteptai, aşadar, ca Sett-Donia să plece, spre a-mi lua bun-rămas de la şeicul paznic; şi zorii să mă întorc la caravana de negustori, spunându-mi: „O, Aziz, ce ai ajuns, Aziz? O vântre netedă care nu mai e în stare să subjuge nici o îndrăgostită! Hai, întoarce-te la sărmana ta maică, să mori liniştit în casa văduvită de stăpânul ei! Că viaţa pentru tine de aci înainte nu mai are nici un rost!” Şi în pofida tuturor ostenelilor călătoriei pe care o făcusem spre a ajunge în împărăţia aceea, deznădejdea mea fu atâta de mare, încât nu mai râvnii să pun în fapt îndemnurile Azizei, care mă încredinţase că neabătut domniţa Donia avea să fie pentru mine un temei de noroc.

Plecai aşadar cu caravana spre a mă întoarce în ţara mea. Şi aşa ajunsei pe pământurile acestea care se află sub puterea sultanului Soleiman-Şah, părintele tău, o, beizade Diadem!

Şi-aceasta-i povestea mea!

După ce crăişorul Diadem ascultă povestea minunată a lui Aziz şi…

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi tăcu sfielnic.

SFÂRŞIT

1 Un anacronism, ca multe altele în O mie şi una de nopţi, oraşul Bagdad fiind fondat în anul 762, deci la 58 de ani după moartea califului Omar Al-Neman.

2 Hosroii şi chezarii – adică stăpânitorii persani şi bizantini.

3 Indul – India; Sindul – ţinuturile de pe cursul inferior al râului Ind; Habişul – Abisinia; Rumul – Grecia; Diar-Bekar – ţara şi oraşul de pe ţărmul drept al Tigrului; Pământurile Negre – Sudanul; Seihunul şi Djeihunul – râurile Săr-Daria şi Amu-Daria.

4 Numele de Şarkan s-ar tălmăci „Prăpădul a venit”.

5 Anul copft – adică socotit după calendarul folosit de copfţi, vechii băştinaşi ai Egiptului.

6 Cu numele de Chezareea au existat două oraşe, unul în Palestina (care în anul 1265 a fost cucerit de musulmani şi distrus) şi altul în Asia Mică.

7 Aliteraţiile şi asonanţele acestea provin din respectarea textului arab.

8 Daul'makan s-ar traduce „Lumina locului”, iar Nozhatu'zaman „Desfătarea vremurilor”.

9 Constantinia cea Mare – Constantinopolul

10 Afridun (sau Faridun) a fost în realitate un rege persan care nu a avut nimic de-a face cu Constantinopolul.

11 El-Iskandar Cel-Cu-Două-Coarne – aşa îl numeau arabii pe Alexandru Macedon.

12 Adică greceşti.

13 Miscalul cântărea aprox. 4,5 grame.

14 Dandan – cuvânt persan însemnând „dinte”.

15 Magreb – în limba arabă însemnează Apusul, şi în special Nordul Africii: Tunis, Alger, Maroc şi Tripoli.

16 Muniţii.

17 Una din cele mai frumoase rase de cai din Arabia de Nord şi Centrală.

18 Hazna însemnează „vistierie”, „localul vistieriei”. Aici însă termenul este folosit ca unitate de măsură pentru bani, şi anume de o mie de ris (pungi) cu galbeni.

19 În traducerea lui M. A. Salie, ca şi în cea a lui Henning, se păstrează numele arab al personajului: Zat-at-Davahi.

20 Strigătul de luptă al musulmanilor: „Alah e mare!”.

21 În varianta lui M. A. Salie:

S-o apere, stă însuşi chipu-i frumos, ce-i şterge orice vină,
Şi inimile tuturora i se supun şi i se-nchină.

Privind-o doar, cuprins de vrajă, uimitul suflet ars suspină:
„E luna plină când răsare în noapte revărsând lumină!”

Însuşi efritul ce-a răpit-o pe Balkis, falnica regină, S-ar frânge-ndată uriaşul zărind privirea ei senină.

(Balkis, după mitologia arabă, a fost regina cetăţii Saba şi soţia regelui Solomon. Ifritul uriaş de care este vorba aici a răpit-o cu tron cu tot şi a dus-o dinaintea regelui Solomon. Cf. Coran, sura 27, v. 38-39.)

22 Dşilicănească, adică de la Dşilic – vechea denumire a oraşului Damasc.

23 La M. A. Salie:

Ierte-ţi Allah privirea! Cât sânge-a curs şuvoaie de dragul ei, şi câte săgeţi aruncă, ploaie!

Sunt fericiţi cei care se frâng de dorul tău, Să nu le porţi nici milă şi nici păreri de rău!

Slăviţi să fie ochii ce nu mai dorm de dor, Şi inimile roabe în lanţul tău uşor!
Ia-mi zilele – stăpâne şi doamne-al meu – de vrei:
Dezleagă-mă de viaţă sau dăruie-mă ei!
24 La M. A. Salie:
Iertate-ţi Allah privirea! Cât sânge-a curs şuvoaie de dragul ei, şi câte săgeţi aruncă, ploaie!
Sunt fericiţi cei care se frâng de dorul tău, Să nu le porţi nici milă şi nici păreri de rău!
Slăviţi să fie ochii ce numai dorm de dor, Şi inimile roabe în lanţul tău uşor!
Ia-mi zilele – stăpâne şi doamne-al meu – de vrei;
Dezleagă-mă de viaţă sau dăruie-mă ei!
25 Kusair, poet preislamic de pe la sfârşitul sec. VII.
26 Poetul Djamil ibn Abdalahh al-Udhri (mort la 701), contemporan al lui Kusair. Perechile de îndrăgostiţi Djamil-Buseina (sau Basna) şi Kusair-Izzat au devenit celebre în literatura arabă, prilejuind multe legende sentimentale.
27 În traducerea lui M. A. Salie, aici textul apare mult diferit: „O, beizade, dacă ştii câteva din vorbele lui Djamil către Buseina, spune-ni-le.” Şi Şarr-Kann răspunse: „Da, le ştiu pe cele mai bune pe toate.” – şi prociti din stihurile acestea:
Ei spun: „Sfânta luptă, Djamile, s-o-nveţi” -
Şi-nfrunt frumuseţea luptând îndrăzneţ.
Cu-o vorbă-a ei caldă spre cer mă ridic;
De-i cruntă, mă schimbă în biet mucenic, Mă tângui: „Buseina, mi-e inima grea, Ce-o doare?„ Ea spune: „Iubirea, doar ea!”
Mă tângui: „Mai lasă-mi oleacă de minte!”
Ea spune: „Pierdută-i de-aci înainte!”
Văd bine, Buseina, tu moartea mi-o vrei, Şi nu mă pot smulge din cleştele ei.
Auzind acestea, copila se minună: „Ai fost strălucit, beizade, şi a fost strălucit şi Djamil! Ce avea să facă Buseina cu Djamil, când el a spus stihul: „Văd bine, Buseina, tu

moartea mi-o vrei?„ „O, stăpână, răspunse Şarr-Kan, avea să facă cu el precum vrei să faci tu cu mine…”

28 Nume generic, dat tuturor europenilor, prin extensie şi arabizare a vocabulei frânc, adică francez.

29 Parasanjul (sau farsahul) – veche unitate de măsură pentru lungime,

30 Mariam şi Yuhanna sunt numele creştine Maria (Fecioara) şi Ioan (Botezătorul) arabizate.

31 Izgonită din Grădina Raiului, pentru vina de a fi muşcat din fructul oprit al cunoaşterii; Adam la rându-i, aruncat pe insula Ceylon (Sri Lanka), porneşte mânat de dor în căutarea ei, până ce o găseşte în sfârşit. Atunci arhanghelul Gavril îi porunceşte să ridice un loc de rugăciune pe Muntele Îndurării, după care cei doi vor sălăşlui acolo până la moartea lor.

32 Kaaba este un mic edificiu, de formă cubică, şi constituie principalul sanctuar din moscheea de la Mecca.

33 Abraham, personajul din Biblie, patriarh al evreilor şi strămoş al izraeliţilor (prin Isaac, fiul său din căsătoria cu Sara) şi al arabilor (prin Ismael, făcut cu slujnica sa Agar). În Coran (cap IV, v. 124) se spune: „Allah l-a luat pe Abraham ca prieten”.

34 Beduinii erau nomazi care locuiau în deşerturile Arabiei.

35 Bucuria-Vremilor. Nuzhat-az-Zaman; Jalea-Vremilor. Gussat-az-Zaman.

36 Galen – (131 – 200), medic grec care a trăit la Roma; Hipocrat din Kos (460-375 î. H.), medic grec, „părintele medicinii”, care a scris printre altele şi o suită de Aforisme rămase celebre.

37 Ibn al-Bitar, botanist arab-spaniol, care a trăit prin sec. XII-XIII, autor al unui Tratat despre leacuri.

38 AbuAli ibn-Sina-Avicenna (930-l037), filosof şi medic tadjic persan, autor a peste 300 de lucrări, printre care şi Canonul medicinii.

39 Şafiiţi – adepţi ai uneia dintre cele patru şcoli de interpretare „ortodoxe” musulmane, al cărei fondator a fost Muhammed ibn Idris-aş-Şafii (m. 820).

40 Ulema – teolog savant în interpretarea legilor islamice.

41 Ardeşir este numele pe care l-au purtat trei regi din dinastia Sassanizilor, care a domnit în Persia de la 226 până la 661, anul în care statul Sassanid a fost cucerit de arabii califului Omar. „Ardeşir, cel de al treilea rege”, cum se spune aici, nu a fost în nici un caz „marele Ardeşir”, adică întemeietorul dinastiei Sassanide, cel care a domnit între 226-241, şi care a luat titlul de „regele regilor”.

42 Marele Kesra – adică Chosroes I Anuşirvan (531-579), rege persan din dinastia Sassanizilor (Kesra este arabizarea acestui nume).

43 Al-Mansur, cel de al doilea calif din dinastia Abbas, care a cârmuit între 754-755, şi care era de o zgârcenie rară.

44 Abd El-Malek, al cincilea calif omeiad (688-705).

45 Omar ibn al-Chattab, cel de al doilea calif „legitim” (a domnit între 634-644), sub conducerea căruia arabii au zdrobit statul persan sassanid şi au cucerit Egiptul. De la el a rămas o zicală foarte gustată în lumea arabă: „Când nu ştii cum să procedezi, cere sfatul soţiei şi procedează exact invers”. Învinuirea ce i se aduce că, la porunca lui, ar fi fost arsă celebra bibliotecă de la Alexandria, este neîntemeiată: când arabii au cucerit Egiptul, biblioteca fusese expurgată de către ocupanţii de până aci ai Egiptului, fanaticii preoţi bizantini, care distruseseră tot ceea ce nu era conform cu bigotismul lor.

46 La M. A. Salie, fraza de aici este mult dezvoltată: „S-a spus: nu este bogăţie mai mare decât înţelepciunea; nu este înţelepciune mai mare decât prevederea şi chibzuinţă; nu este folos pe potriva ajutorului de la Cel de sus; nu este negustorie pe potrivă cu faptele cele bune; nu este câştig pe potrivă cu darul de la Allah; nu este cucernicie mai presus decât împlinirea cuvântului pravilei; nu este ştiinţă pe potrivă cu cugetarea; nu este vitejie mai mare decât

înfăptuirea celor arătate de dreapta-credinţă; nu este credinţă mai mare decât cumpătarea; nu este deşteptăciune mai mare decât smerenia; şi nu este fală mai mare decât ştiinţa. Păstrează capul cu ceea ce se află în el, şi trupul cu ceea ce încape în el, şi adu-ţi aminte de moarte şi de necazuri."

47 La M. A. Salie se adaugă: „Dreptatea este de trebuinţă în toate lucrurile, până şi robii au trebuinţă de dreptate; doar se dau ca pildă şi tâlharii de drum mare, cei care pururea îi necăjesc pe oameni: dacă ei între ei nu ar fi drepţi şi nu ar respecta legile lor de împărţire, de bună seamă că încârdăşelile lor s-ar spulbera. Vorbind pe scurt, stăpâna virtuţilor este mărinimia şi bunătatea; şi ce frumoase sunt spusele poetului:

Prin daruri şi blândeţe un trib e stăpânit de-un tânăr, şi nu-ţi pară prea greu să-i fii leit.

Iar altul a spus:

Tăria stă-n blândeţe, mândria în iertare, Temeiul în dreptatea faţă de fiecare.

Cel ce cu bani vrea fala să-şi cumpere, să fie naintea tuturora mereu în dărnicie

48 Ali ben-Abu-Taleb, cel de al patrulea calif „legitim" (656-661), era ginerele profetului Mahomed.

49 Au fost doi califi cu numele acesta – aici este vorba de Moavia ibn-Abu-Sufian, primul calif din dinastia Omeiazilor, şi a domnit între 661-680.

50 Al-Ahiafibn Kais a fost căpetenia puternicei seminţii Banu-Temim pe vremea califatului lui Moavia. Porecla de Aba-Bahr însemnează „tatăl mării".

51 La M. A. Salie, pilda este redată altfel: „Când Osman a ajuns calif, a venit la el cu birul Ziiad. Iar când birul a fost pus în faţa lui Osman, a venit fiul lui şi a luat un dirhem. Şi Ziiad a început să plângă; iar Osman l-a întrebat: „Pentru ce plângi?„ Şi Ziiad a spus: „Când tot aşa i-am adus şi lui Omar birul şi când fiul lui a luat un dirhem, Omar l-a certat şi i l-a luat îndărăt; ci fiul tău a luat dirhemul şi nu văd pe nimeni

care să-l pună la loc.„ Şi Osman a răspuns: „Da unde mai întâlneşti tu om asemenea lui Omar?„„

52 Hafsa a fost fiica lui Omar şi una dintre soţiile lui Mahomed.

53 Safian, teolog şi ascet, a trăit în secolul al VIII-lea.

54 La M. A. Salie, sfârşitul spuselor lui ben-Şedad este redat altfel: „… recunoştinţa prevesteşte creşterea bunăstării, iar frica de Dumnezeu este cea mai bună agoniseală, precum a spus cineva:

Nu-mi pare fericirea că stă-n averea multă, Ferice-i numai omul ce de Allah ascultă.

Frica de-Allah e bunul cel mai nepieritor -

Celor ce-l tem, Prea-naltul le dă-napoi cu spor.”

55 Omar ben Abd El-Aziz – Omar al II-lea, calif din dinastia Omeiazilor, a domnit între 717-720; era de o cucernicie deosebită.

56 La M. A. Salie, răspunsul lui Omar ben-abd El-Aziz cuprinde o caracterizare succintă a califilor care l-au precedat, şi dă un temei mai adânc „pildei”: „Pe urmă, după Mahomed, a ajuns calif Abu-Bekr cel Drept, care a lăsat râul aşa cum a fost şi s-a purtat după vrerea lui Allah. După el a domnit Omar, care a fost zelosul zeloşilor, cum nu mai poate să fie altul. Dar când a ajuns calif Osman, el i-a luat râului un braţ; şi apoi a venit Muavia şi i-a luat şi mai multe braţe; şi tot aşa şi Iazid, şi fiii lui Marvan: Abd-ali-Melik, aii-Valid şi Suleiman, iar râul cel mare a secat. Şi iacătă că puterea a ajuns în mâinile mele, iar eu vreau să fac râul aşa cum a fost el înainte. Şi Fatima a spus: „Eu am vrut numai să stau de vorbă cu tine şi să ne lămurim, dar dacă aşa sunt cuvintele tale, nu mai am să-ţi spun nimic.„ Şi s-a întors la omeiazi şi le-a spus: „Culegeţi ceea ce aţi semănat prin înrudirea voastră cu Omar.„„

57 Conform datinei, orice document musulman, fie scrisoare particulară, fie act oficial, începe cu formula: „în numele lui Allah, Milostivul şi îndurătorul”.

58 La M. A. Salie, sultanul Omar Al-Neman îşi încheie scrisoarea cu stihuri:

Icoana voastră-o port mereu în minte şi mă închin aducerii-aminte.

De mai trăiesc – nădejdea doar mă ţine şi amintirea care-i vie-n mine.

59 În original: „Kudâia-Fakan”.

60 La M. A. Salie, versurile sună altfel:

Fulger iemenit e dorul strâns în inima-mi fierbinte.

Dragostea-mi ce-a fost aproape, Plină cupa mi-o întinde.

Mi-aminteşte de cel care casa-mi fuse fulgerată.

O, sclipire tu, de fulger, Mai găsi-o-voi odată?

O, nu mă certaţi! Amarnic domnul prin nevoi mă poartă, De când dragostea se duse, Şi suspin bătut de soartă.

Am uitat ce e desfătul, De când chinul mă alungă;

Griji îmi dă să beau din cupă vremea crâncenă şi lungă.

Şi mă văd, iubire scumpă, Mort până s-ajung la tine.

Vremea, ah! iubirea noastră nu se-ntoarce, nu mai vine, Cu odihna fericirii!

De săgeata otrăvită, Cine-l scapă pe străinul cel cu inima rănită?

Pe Desfatătoarea-Vremii o aştept în drum să-mi iasă.

Cu amarnice mâini grele fiii răului ne-apasă.

61 La M. A. Salie, se mai cântă un cântec:

Opreşte-te lângă sălişte, la tabia acum pustie, Şi strig-o – poate-ţi va răspunde de undeva şi o să vie.

Iar dacă dorul tău ca noaptea te va cuprinde-n neagra-i jale, S-aprinzi lumina-n bezna deasă cu focul chinurilor tale.

Nu-i de mirare dacă focul ca şerpii şuieră, că-n loc sărut de flăcări voi culege, sorbit pe buzele de foc.

O, raiule! Fără de voie sufletul meu te-a părăsit!

Aştept nestinsa fericire, altfel demult aş fi murit!

62 Lokman cel înţelept, personaj legendar, un fel de Esop arab; cu numele lui este denumit capitolul XXXI din Coran, capitol alcătuit în cea mai mare parte din preceptele pe

care Lokman le-ar fi dat fiului său, şi pe care Mahomed le citează şi le dă ca pildă musulmanilor.

63 La M. A. Salie: „Foarte bine, a spus Kais*:

Mi-e silă peste poate de insul ce se-mbie la toţi s-arate drumul, dar drumul lui nu-l ştie.

Şi-averile şi banii-i avem doar ca-mprumut!

Doar ce-i în noi e-al nostru pe veci, neabătut.

De-ncepi ceva, şi uşa n-o nimereşti, e rău!

Dar când purcezi cu bine, vei da de drumul tău!

(*Imruʾl Kais-cel mai de seamă poet arab preislamic – aprox. 500-540 – poreclit şi „omul cu buboi”, prinţ beduin din neam de şefi de trib, autor de kasside, cuprinse în antologia Muallakat.

64 La M. A. Salie:

Cum vrei să fii, aşa fii – Allah e-ndurător.

Dă-ţi grijile uitării! Şi să nu pui zăpor decât la două rele: Cu-alt Dumnezeu s-asemeni pe-Allah, şi nedreptatea s-o-mprăştii printre oameni.

Şi ce frumoase sunt spusele poetului:

De n-ai să-ţi faci din viaţă cucernicia parte, Şi-ai să-ntâlneşti cucernici vreodată după moarte, Amarnic va să-ţipară că nu ai fost ca ei, Că din cucernicie nu ţi-ai făcut temei.

65 Ahmed ben-Hanbal – fondatorul celei mai conservatoare dintre cele patru curente (şcoli) ideologico-juridice ortodoxe musulmane.

66 În varianta tradusă de M. A. Salie şi Henning, aici textul conţine o precizare ce face mai inteligibil sfârşitul întâmplării: „Şi, sfârşind rugăciunea, prociti următorul stih din Coran: „O, voi cei care credeţi! mântuiţi-vă pe voi şi pe cei dragi ai voştri de la focul al cărui combustibil sunt oamenii şi pietrele…„ şi auzii un zgomot de cădere, a cărui pricină nu o ştiam, şi am plecat.”

67 Vezi nota precedentă. Citatul aici este alterat.

68 Mussa-Moise.

69 Fântâna lui Modain (mai corect: Fântâna Madianiţilor) – Madianiţii erau locuitorii din oraşul Madian, în nordul Arabiei, cei care, după Coran, au fost pedepsiţi amarnic pentru nesupunerea lor la sfaturile viitorului socru al lui Moise, prorocul Şoaib, cel numit în Biblie când Raguel, când „Ietro, preotul din Madian”.

70 La M. A. Salie, se adaugă: „Iar imamul Abu-Hanifa şedea treaz până la miez de noapte; şi un ins, trecând pe acolo, l-a văzut şi i-a spus altuia: „Acesta stă treaz toată noaptea„ Şi, auzindu-l, imamul şi-a zis: „Mi-e ruşine faţă de Allah că mi se pune în seamă ceva ce nu fac.„ Şi de atunci a stat treaz toată noaptea.”

71 La M. A. Salie: „Ştiu că aceşti bani sunt cuveniţi, da nu vreau ca în inima mea să se strecoare dragostea pentru asupritori.” – „Da dacă intri la ei şi cauţi să te fereşti de dragostea pentru ei?” spuse trimisul. Iar Abu-Hanifa răspunse: „Eu nu sunt încredinţat că, dacă intru în apă, nu o să-mi ud hainele.

Şi iacătă cuvintele lui aş-Şafiia – aibă-l Allah Slăvitul întru milele sale:

Suflete-al meu, de-ai să-mi asculţi cuvântul, Vei fi bogat şi proslăvit de-a rândul:

Să nu te fure vis şi amăgire!

Adesea visul duce la pieire!

Şi iată cuvintele lui Sufian as-Sauri, din povaţa lui către Aii ibn al-Hasan as-Sulami: „Fii drept şi păzeşte-te de minciună, de înşelăciune, de făţărnicie şi de trufie, fiindcă Allah, pentru fiecare asemenea greşeală, îţi şterge câte o faptă bună. Nu îţi potrivi credinţa după nimeni, fără numai decât după aceia care îşi păzesc credinţa; şi să-ţi alegi prieteni de inimă printre cei cumpătaţi în viaţa de acum. Adu-ţi mereu aminte de moarte şi roagă-te mereu pentru iertarea păcatelor. Roagă-te lui Allah să te ajute în viaţa ce ţi-a mai rămas şi fii sfătuitor sincer pentru orice drept-credincios când te întreabă despre credinţă, să nu înşeli un drept-credincios, întrucât cine înşală un drept-credincios îl

înşală pe Allah şi pe trimisul său. Lasă gâlceava şi vrajba; fugi de ceea ce îţi pare îndoielnic, şi vei fi fericit. Roagă-te când îţi merge bine şi stai tare în năpastă, şi vei fi îndrăgit de Allah; împodobeşte-ţi gândurile cele de taină, şi Allah îţi va împodobi faptele cele văzute; primeşte ruga de iertăciune a celor ce te roagă să-i ierţi şi nu purta vrăjmăşie niciunui musulman; apropie-te de cei care se depărtează de tine şi iartă-i pe cei care ţi-au greşit, şi vei fi tovarăş cu prorocii; şi lasă-te în voia lui Allah, şi în cele văzute şi în cele nevăzute. Teme-te de Allah, aşa cum se teme cel care ştie că va muri şi că va fi luat şi că va învia la Judecată şi va sta în faţa Atotputernicului. Şi să ştii că mergi către unul dintre aceste lăcaşuri: ori spre raiul cel înalt, ori spre focul cel mistuitor!”

72 Deilamul – provincie din apusul Persiei (Iranul de azi), mărginită la nord de Marea Caspică. Deilamiţii aparţineau grupului turco-tătar, mai degrabă decât Persiei propriu-zise.

73 „Suraua (Capitolul) întâi” aici este numită greşit „Suraua Vacii” – căci „Suraua Vacii” este cea de a doua sura din Coran, şi cu mult mai lungă (286 versete) – pe când Suraua întâia este extrem de scurtă şi se rosteşte de către musulmani în ceasurile grele, ca un mijloc de îmbărbătare.

74 La M. A. Salie, evenimentele continuă astfel: „Şi deodată un călăreţ, arcuindu-se minunat, îşi tăie cărare prin mijlocul oştii necredincioşilor şi răzbătu, călărind voiniceşte printre nevolnici, izbind cu paloşul şi cu suliţa, şi aşternu pământul cu capete şi cu trupuri de necredincioşi. Şi necredincioşii se înspăimântară de pieirea lor şi îşi plecară grumazurile sub loviturile lui ucigătoare – iar el era înarmat cu doua paloşe – cel al ochilor şi cel cu tăişul agerit – şi purta două suliţe – suliţa cea de lemn şi cea a staturii lui – iar buclele-i îmbelşugate ţineau loc de oaste cu mulţi ostaşi, precum a spus despre el poetul:

Ah, pletele buclate-s frumoase doar atunci când în pojarul luptei se desfăşoară lungi pe umerii de tineri, cu suliţe

scăldate în sângele acelor cu lungi mustăţi umflate.
Iar altul spune:
Strigai deodată cu uimire, când paloşu-şi rotea frumos:
Ajunge agera-i privire, şi paloşul e de prisos!
Ci el: „Privirea-i pentru-aceia ce se iubesc până la moarte,
Iar paloşu-i pentru cei care de dragoste n-avură parte. „
Şi, văzându-l, Şarr-Kan, strigă: „Mă juruiesc ţie pe Coran şi pe vredniciile Celui Atotmilostiv! cine eşti, o, viteaz al vitejilor? Cu faptele tale l-ai bucurat pe Domnul Cel Atoaterăsplătitor, carele fiece faptă o cunoaşte, că i-ai pus pe fugă pe oamenii necredinţei şi ai fărădelegii.” Şi viteazul strigă: „Aseară te înrudeai cu mine, şi ce repede m-ai uitat!” Şi, dându-şi la o parte de pe faţa obrăzarul şi lăsându-şi la vezeală frumuseţea ascunsă, se văzu că era Dau-ali-Makan.

75 La M. A. Salie: „… şi am auzit cum cineva care se ruga, după ce citise din Coran, spunea următoarele stihuri:
Spun inimii să rabde şi pieptului s-adaste, Şi-n suflet mi se varsă o mare de năpaste.
De nu mai am scăpare, mai bine mor deplin -
Că e mai bună moartea decât atâta chin.
La ţara mea vreodată, o, fulger, de-i răzbi, Şi-ai mei cu strălucirea lor te vor adumbri, Le spune de la mine: „Cum să ne mai vedem?
Războaiele ne sfarmă, şi zac robit de vremi.”
Du celor dragi sărutul şi vorba mea de-acum: „Zac ferecat cu lanţuri în temniţă la rumi.” „

76 Mihrabul este ungherul de rugăciune în care cel ce se roagă şade cu picioarele încrucişate sub el şi cu faţa îndreptată spre Mecca.

77 La M. A. Salie şi la Henning, se precizează: „şi nu se întrerupea decât pentru a rosti Salalamalleikumul de la sfârşitul rugăciunii”- adică a spune formula: „Pacea şi milele lui Allah fie cu tine!” formulă cu care se încheie fiecare rakat (rakat fiind totalitatea gesturilor şi a exclamaţiilor ce alcătuiesc o rugăciune musulmană).

78 Adică la Ierusalim.

79 Musulmanii considerau nu numai crucea, ci şi brâul purtat de preoţii creştini drept obiect de cult.

80 Fecioara Maria.

81 Hanna (Anna) – mama Fecioarei Maria.

82 Fântâna Zamzam (sau Zemzeri) – fântâna sacră de la Mecca.

83 Antar (sau Antara) – războinic şi poet arab preislamic semilegendar, din sec. VI.

84 La M. A. Salie, lupta este descrisă întrucâtva diferit: „Şi blestematul dete să se întoarcă, speriat. Iar regele Hardub, văzându-l în starea aceea, veni să-l roage să stea de-o parte şi îi spuse: „O, Măria Ta, ieri a fost bătălia ta, astăzi este a mea – nu-mi pasă de vitejia lui.” Şi ieşi cu paloşul ascuţit în mână, iar sub el avea un cal aidoma cu Adjar, calul lui Antar, şi era un cal cum e corbul, iute precum spunea poetul:

E-un cal de soi – zboară precum clipita de parcă-ar vrea s-ajungă-n zbor ursita.

Culoarea-i neagră şi mai neagră pare, Ca noaptea când se lasă beznă mare.

Nechezul lui dă spaimă-n toţi nebună, Precum detună tunetu-n furtună.

Cu vântu-n goană lasă-n urmă vântul!

Nici fulgerul nu l-ar răzbi, nici gândul!

Pe urmă fiecare se năpusti asupra duşmanului, ferindu-se de lovituri şi vădindu-şi iscusinţele pe care le avea în sine, şi ba se repezeau înainte, ba se trăgeau îndărăt, până ce nu le-au slăbit piepţii şi nu s-a istovit răbdarea soartei. Şi numai atunci Dau-ali-Makan răcni şi se năpusti asupra regelui armean Hardub şi îl lovi cu o lovitură, retezându-i capul şi curmându-i răsufletul. Iar necredincioşii, văzând acestea, se repeziră asupra lui Dau-ali-Makan, care îi întâmpină cu lovituri năprasnice, slobozind puhoaie de sânge. Iar musulmanii strigară: „Allahu akbar!”„

85 La M. A. Salie, vizirul îşi sprijină astfel consolările. „Ce minunate sunt spusele poetului:

Ceea ce nu e dat să fie n-ai să poţi tu să faci nicicând, Dar tot ce trebuie să fie are să fie oarecând.
Căci tot ce trebuie să fie are să fie nesmintit şi doar cel ce nimic nu ştie rămâne pururea cernit.”

86 Kanmakan s-ar putea traduce: „s-a întâmplat ce s-a întâmplat”.

87 Yacub este numele arabizat al lui Iacov cel din Biblie, tatăl preafericitului Iosif.

88 La M. A. Salie, titlul este: Povestea cu Tadj-al-Muluk.

89 La M. A. Salie, versurile spun altceva:

O, minunată e! Şi salcia se tulbură văzând-o, totdeauna!
Cu faţa ei să se asemuiască nici soarele nu poate şi nici luna!
Ah, mierea gurii ei amestecată cu vinul dulce, răpitor de minte!
Ah, gura ei, ah, gura ei întreagă e un şirag de albe mărgărinte!
Mlădiu-i trup e ca al unei hurii din raiul lui Allah cel răcoros, Iar chipu-i e frumos ca o minune, Şi ochi-i negri ca de abanos.
Şi câţi, ah, câţi sunt cei care muriră, Pieriţi numai de dorul ei anume!
Cine-o iubeşte a pornit pe-o cale primejdioasă cum nu-i alta-n lume.
Eu mai trăiesc – ci ea îmi este moarte -
Numele ei să nu spun ce mi-a fost!
Mor fără ea, că fără ea nici viaţa nu mi se pare că mai are rost.

90 M. A. Salie păstrează numele arab original: Tadj-ali-Muluk-Haran – ce s-ar traduce: „cununa împărătească” (Tadj-ali-Muluk) – iar Haran, cuvânt persan, echivalent cu arabul Budur, însemnează „lună plină”.

91 La M. A. Salie, sunt alte versuri:

Prin frumuseţe e urmaşul frumosului Iosif vestit, Şi, când îl văd, îndrăgostiţii rămân cu ochiu-nmărmurit o, stai cu mine şi priveşte-l -

Poate pe-obrazu-i, desluşit, Semnul califilor vedea-vei:
Slăvitul prapure cernit!
Sau cum a spus un alt poet:
Nu, ochii tăi nu vor vedea vreodată, Din câte-s date ochiului să vadă, Icoană ca aceasta minunată:
Pe rumenul obraz al lui, de fată, S-adumbră bărbăţia împufată sub ochii-i ca o noapte-ntunecată.
Sau cum a spus altul:
Mă mir de aluniţa-i:
Se-nchină doar la foc -
Ca magul, ci nu-i arde obrazul nici deloc!
Mai de mirat e-adâncul din ochii-i plini de dor, Ce-adevereşte semne că-i vajnic vrăjitor.
Ci nu de puful tânăr lucesc obrajii-i şui, Ci de lumina dulce arzând de dorul lui!
Sau cum a spus altul:
Mă mir de cei ce-ntreabă:
Oare pe ce pământ se află apa vieţii şi scocul ei cel sfânt?
Că iat-o: e pe gura acestui cerb duios, Cu buzele ca mierea şi puful mătăsos.
Şi m-ar mira ca Musa, de-ar fi întâlnit în cale izvoru-acesta cândva, să-i mai fi dat ocoale!
92 În traducerea lui M. A. Salie, aici este intercalat ca subtitlu numele povestirii ce urmează: Povestea cu îndrăgostitul şi cu îndrăgostita.
93 La M. A. Salie, frumosul Aziz nu leşină, ci spune următoarele versuri:
De mult ne-am despărţit, cu spaima-n noi, Şi lacrimile-mi curg din ochi şuvoi.
De-atunci singurătatea-n juru-mi creşte şi nu mai am nici suflet, nici nădejde.
Ah, de-aş putea nainte-i să mă-nchin, Cu vorba-i să mă mântuie de chin!
94 La M. A. Salie, versurile sună altfel:
Când va afla tămăduire sărmanu-mi suflet chinuit?
Pleiadele-mi sunt mai aproape decât cea care m-a iubit.

Cu despărţiri, cu chin, cu jale, cu dor şi cu iubire iar, Cu amânări, cu amăgire se trece viaţa în zadar.

Nici dragostea nu mă învie, nici despărţirea nu-mi dă moarte!

Măcar că nu suntem aproape, nu suntem totuşi nici departe!

Nu te înduri nici să mă judeci şi nici să-mi dărui îndurare.

Să mă ajuţi nu vrei, iubito, şi nici să fug nu am scăpare.

Şi toate căile-s închise iubirii care-o port în piept, Şi nu mai ştiu acum nici măcar spre care zare să mă-ndrept.

95 La M. A. Salie, se adaugă: „… şi începu să plângă şi să se jeluiască, spunând stihurile acestea:

Nu-l dojeni, o, nu! Vezi bine că orişicum ocara-l doare!

Eu am spus numai adevărul, ci nimenea nu-mi dă crezare voinţei lui Allah supunu-i în valea lumii luna mea!

Din trup sub bolta-nchisă-n mine, de acolo răsare ea.

M-am despărţit de ea. Mai bine de viaţă m-aş fi despărţit, Dar nu de ea, vai, nu! Alături de ea, aşa m-aş fi dorit!

La despărţiri, cu zorii-aproape, mi-a stat alături uştirel.

Curgeau val lacrimile mele şi lacrimile ei la fel.

Jur pe Allah! nu mint. Se rupse în vremea grea de despărţire, Firavu-mi văl de apărare… Acum strâng ruptele lui fire.

Spre răul nostru neagra soartă trudi cu patimă şi jind, Răpindâi-mi fericirea toată şi fericirea ei răpind.

Cu chinuri ne-a umplut pocalul până la gură, soarta rea, Şi-a trebuit să beau pocalul, aşa cum l-a băut şi ea!”

96 La M. A. Salie, se adaugă: „… şi spuse următoarele versuri:

De-auzi cumva: „Eşti slobod în iubire!”

Răspunde: „Minţi! lubirea-i amăgire, Iar amăgirea duce la ocară.”

Şi-i drept – aşa spun datinele doară, Ce nu te-nşală, de le-nţelegi bine.

Zi, dacă vrei: chin dulce, ori suspine lăuntrice, ori silnică osândă, Răzbun, sau fericire, sau osândă, Ce sufletu-l

vrăjeşte sau ucide -
Vai, mă-ncâlcesc în vorbe încâlcite!
Şi totuşi vremea dragostei e-un praznic, Când gura râde fără-a şti de paznic, Şi adierea ei desăvârşită înmiresmează totu-ntr-o clipită şi-alungă răul ce-ar vrea să ne-afunde!
Şi-n suflete spurcate nu pătrunde!
97 La M. A. Salie, se rosteau stihurile acestea:
E mare dorul unei beduine când singură-i departe-n ţări străine şi plânge după salcia pletoasă şi mirtul din Arabia de-acasă.
Când vede călători trecând pe cale, Le-aprinde focul cu nestinsa-i jale, Cu lacrimile din iubirea-i grea burdufurile li le umple ea.
Ci dragostea ei, cât ar fi de mare, Nu-i chip cu-a mea cumva să se măsoare!
Dar cel pe care-atâta il iubesc socoate că e lucru nefiresc şi mă socoate rea şi vinovată pentru iubirea mea adevărată.
98 La M. A. Salie: „…Şi rosti aceste distihuri:
În norii zilelor să sufli – şi-au să se-mprăştie odată.
Şi-n casa grea de gânduri negre pictorul tău să nu se-abată.
Sunt multe lucruri anevoie pe lume de înfăptuit, Dar după ele se arată apoi şi ceasul fericit.
99 Mahallabia – prăjitură pe bază de amidon, lapte şi orez pisat.
100 Ayub este numele arabizat al lui Iov, personajul din Biblie, cel care a îndurat cele mai grele necazuri fără a se răzvrăti împotriva lui Dumnezeu.
101 Finapul sau gingifarul (Zizyphus jujuba) este un arbust cu fructe comestibile.